

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

[Red. af Holger Trosborg].

Erindringer og Fortællinger fra Store Nordiske

København ; Kristiania : Nyt Nordisk Forlag,
1919

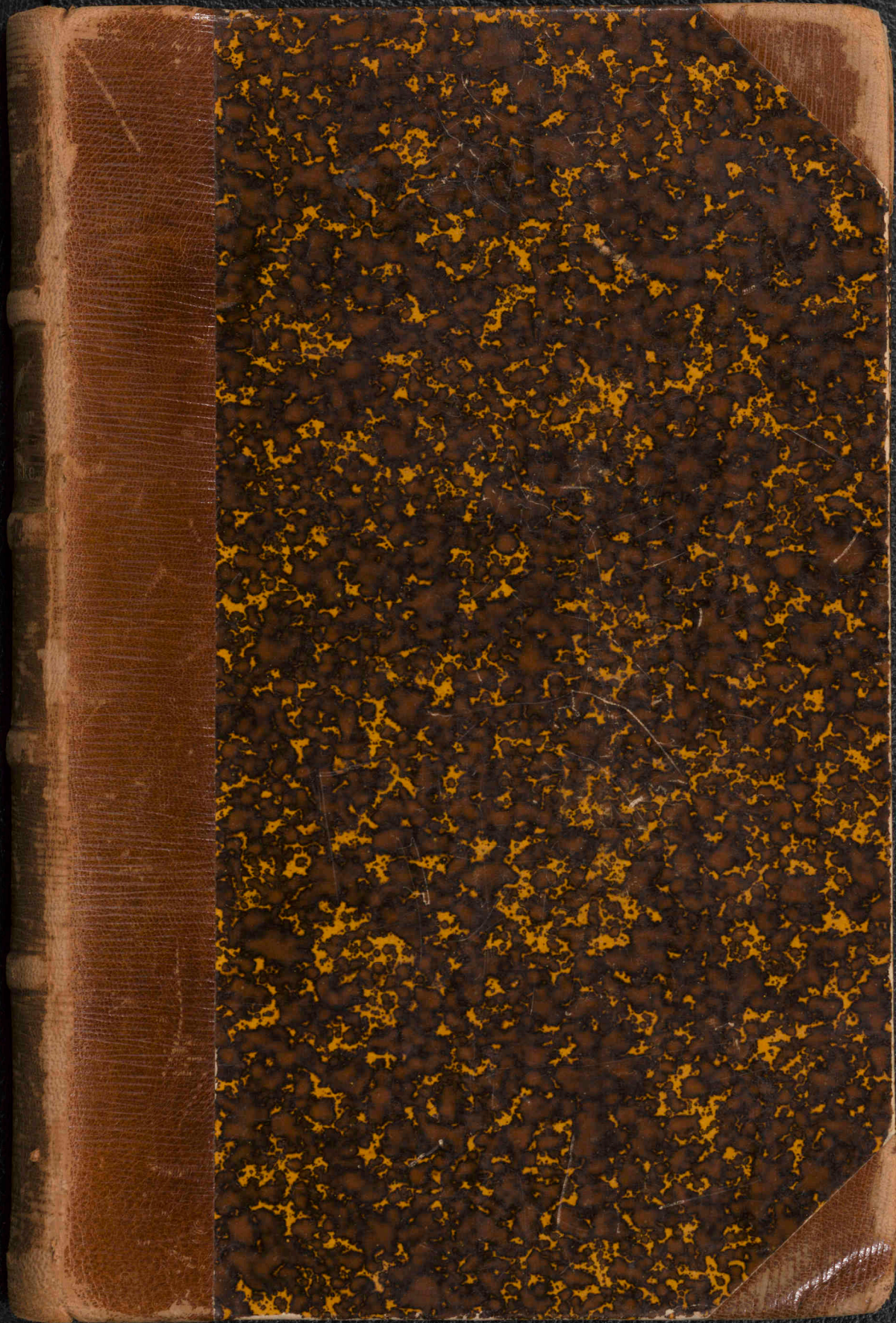
311 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

34^I-448.-8

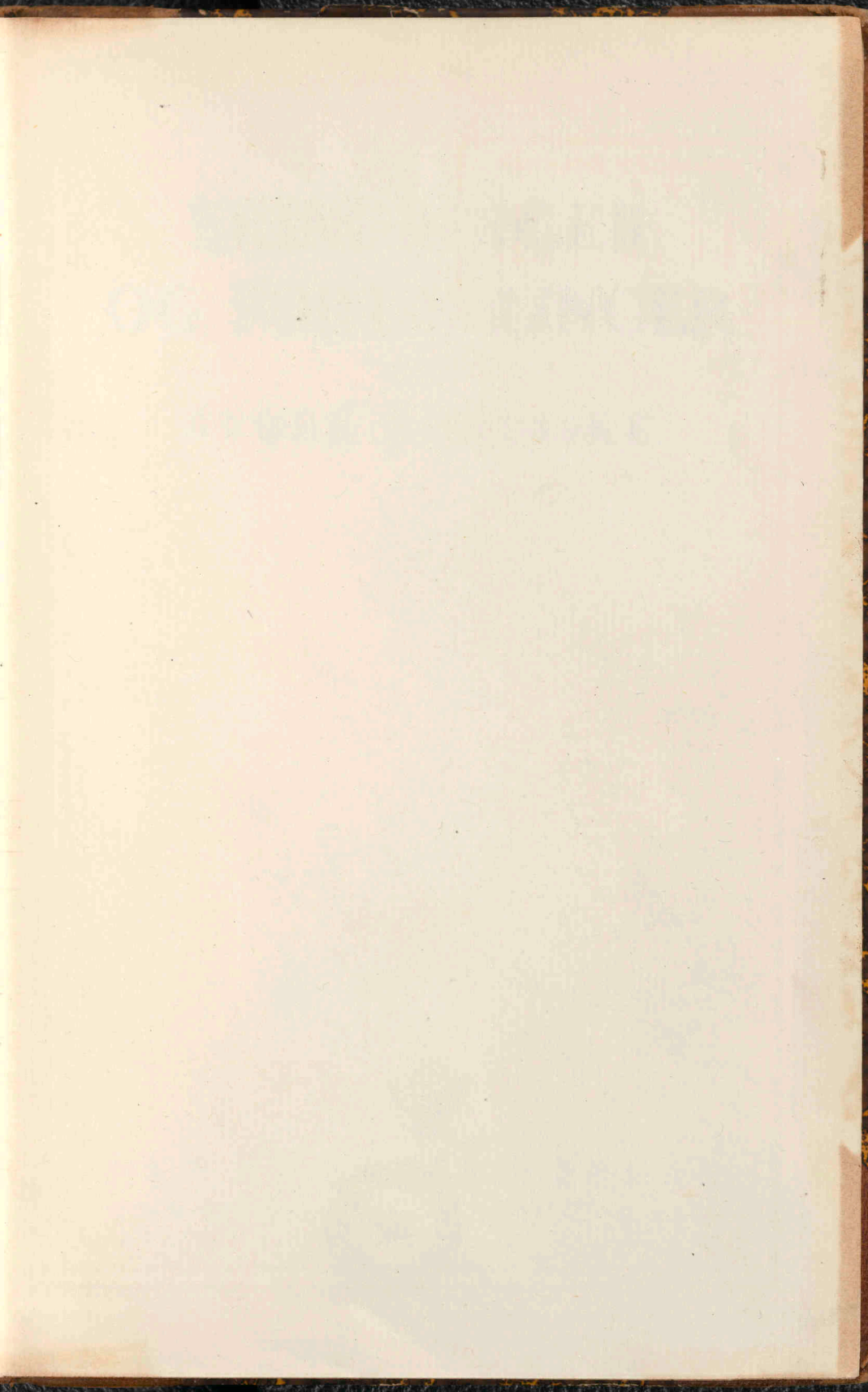
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 34 I 8°

1 1 34 1 8 05111 8

+ Rex

ERINDRINGER OG FORTÆLLINGER

FRA
STORE NORDISKE

h/19. 3067

NYT NORDISK FORLAG
KØBENHAVN — KRISTIANIA

THE
LIBRARY OF
THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

ERINDRINGER
OG FORTÆLLINGER
FRA
STORE NORDISKE

7

ERINDRINGER OG FORTÆLLINGER

FRA
STORE NORDISKE

NYT NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
MCMXIX

KROHNS BOGTRYKKERI

TILEGNET

DET STORE NORDISKE TELEGRAF-SELSKAB

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord.....	9
Holger Trosborg: I Store Nordiske.....	11
Vibal de Ripperda: »Tjans«	13
Chr. H. Kragh: Med »Tordenskjold« til Kina.....	24
Julius V. Petersen: Minder fra Japan	31
K. F. Baumann: Naar man skraber —.....	54
F. C. C. Nielsen: Fra Halvfjerdserne	72
Severin Lauritzen: Smaa Skitser i store Træk.....	91
F. M. Lange: En Juleaften i Newcastle.....	112
Alfred Schönebeck: Blandt Krigsfanger i Tyskland.....	117
Holger Trosborg: Paa Casino i Calais.....	158
L. Schwensen: Da vi blev smidt ud af Vladivostok.....	172
K. F. Baumann: Hjem fra Sibirien	176
J. Chr. Raffenberg: Til Søs og i Havn.....	187
C. Kring: Et Snapshot.....	197
J. Henningsen: Tjenestefolk i Kina.....	200
Chr. B. Rich: Kina, som jeg saa det.....	211
K. Sørensen: Et Blik ind i Mongoliet.....	216
Chr. H. Kragh: Bekendte Personer, jeg mødte.....	237
K. H. Christiani: Nystadliv i Slutningen af Halvfemserne	244
E. Bruus: Nattevagt	254
E. Janssen: Ned at aabne Calais	265
Iwan Berner: Fra et Besøg paa Formosa	288
Register over Bidragyderne.....	312

DET var Hr. K. F. Baumann, der gav mig Idéen og Modet til at gøre et Forsøg paa at skabe en Bog af det Materiale, jeg kunde faa ind ved at opfordre enhver af *Store Nordiskes* forhenværende og nuværende Personale til at fortælle om et Indtryk eller en Erindring fra deres Virksomhed derude i det Fremmede, og Selskabets forestaaende 50-Aars Jubilæum blev Drivfjederen, der satte Værket i Gang.

At vi gik denne Mindedag i Møde under Verdenskrigens Rystelser, der paa saa mange Maader truede baade vort Selskab og dets Personale, har imidlertid bevirket, at Bogen ikke har faaet de Dimensioner eller det Perspektiv, den under gunstigere Forhold kunde have faaet, og som jeg saa meget havde ønsket. Alligevel har jeg fundet, at jeg ikke burde lade Planen falde, da der virkelig indkom Materiale nok til at forme en Bog, om end kun en mindre og af et andet Fysiognomi end den paatænkte, fordi det er mit Indtryk, at Arbejdet vil kunne fortsættes og Maalet naas i et senere Bind, hvis Begyndelsen gøres nu, og Starten lykkes, hvorimod i modsat Fald Slaget formentlig vil være tabt og meget godt Stof, der maaske ogsaa kunde faa Betydning som andet end Underholdningslæsning, antagelig aldrig komme frem. Jeg vover derfor at udsende denne første Samling i Fortrøstning til, at jeg tjener Sagen bedst paa denne Maade.

Maa jeg hertil føje en Tak til Hr. *Baumann*, der har bistaaet mig ved Tilrettelægningen af Materialet; til d'Hr. *Carstens* og *Bruus*, der har haft Tilsynet med Fremstillingen af Bogen i Kjøbenhavn, til Hr. *L. Schwensen* for hans Bistand ved den kunstneriske Udsmykning, og til alle Bidragyderne, der har leveret Stoffet og herved har vist mig baade stor Imødekomenhed og Tillid.

Calais, i Januar 1919.

HOLGER TROSBORG.

I STORE NORDISKE

I følte Ørneungens stolte Vingesus.
Vor Attraa haged' ud — frem over Danmarks Kyster.
Derude saa vi, i vor Ungdoms kække Rus,
vor Lykke, Storhed — alt, hvad Ungdomssindet lyster.

»Se, unge Mand« — saa talte Verdensaltets Gud —
»Giv mig dit Land, din Slægt, det Kæreste, du ejer —
Jeg fører dig paa Eventyrets Marker ud,
søg selv den smalle Sti, der fører dig til Sejer!«

Han tog vor Arv og lukked' op for Undrets Port.
Dér, foran os, laa Verden: herlig, stor og prægtig.
Det store Vingeslag var for os muliggjort.
Hvad Blikket før saa' stort, blev smaat — Synskredsen mægtig.

Hvad før som Eventyr i vor Bevidsthed stod,
det blev nu Dagliglivets stille, graa Omskiften.
De Længsler, som vi følte svulme i vort Blod,
de fandt nu ingen anden Storhed end Bedriften.

Dog mangen Yngling naaed' frem ad Sejrens Sti,
de fleste ældedes bag Dagliglivets Rude.
Fandt nogen Lykken mon, i Verdens Trylleri?
— Vist ligger Lykken altid stadig længer ude!

— — —

Og derfor, kære Læser, hør et simpelt Ord,
naar vi om vore Minder heri Dem fortæller:
Hvis De var ude her med os i Store Nord,
De fandt kun Dagliglivets Graat — ej andet heller!

HOLGER TROSBORG.

DET kan vel have været i Løbet af Vinteren 1882 —83, at jeg en Aften hos nogle af min Moders meget gode Venner traf en yngre Mand, en Slægtning af Familien, der var hjemme paa Besøg. Han havde tumlet en Del om i Verden, havde blandt andet været paa Sandwich Øerne, og selv om han, saavidt jeg mindes, ikke netop gjorde Indtrykket af at have samlet sig Guld og Gods i noget imponerende Omfang, var han dog ret selvhjulpen og uafhængig.

Situationen for mit Vedkommende var i Korthed følgende: Jeg var Student og vidste egentlig ikke, hvad jeg skulde gøre af mig selv. Det var vel nærmest, fordi min Bedstefader og Oldefædre paa Mødrene-Side havde været Forstmænd, at jeg, den byfødte Dreng, tænkte paa denne Levevej og gik og hørte nogle Forelæsninger paa Landbohøjskolen; men muligvis har min poetiske Trang ogsaa spillet en Rolle ved dette mit Valg — Skovensomheden, Livet i og sammen med den store Natur, og saa dette med Bøssen i en Rem over Skulderen at gennemstrejfe Reviret og føle mig som en Konge i sit Rige, det har vel nok draget mig. Men Begyndelsen til al denne kongelige Herlighed skræmmede mig; Forelæsningerne og hele Studiet havde ingen Tiltrækning for mig. Og imidlertid skrev jeg Digte og Smaafortællinger, som jeg fik godt betalt, underviste i Skoler og privat, og blev sjældnere og sjældnere Gæst

paa Skolen paa Bülow'svej — lettere var jeg at træffe i Studenterforeningen. Jeg tror nu, da jeg ser tilbage paa min Ungdom, at denne Periode af mit Liv ikke har været spildt Tid, og den vilde have været en meget fornøjelig Tid, hvis jeg ikke stadig havde været plaget af min Samvittighed, og af min Moders ængstelige Spørgen: »Hvad skal alt dette føre til?«

Havde jeg den Gang haft en Fader, havde han vel nok som en fornuftig Mand taget mig i Kraven og sat mig til et eller andet praktisk Arbejde; men min Fader var død, da jeg var fire Aar gammel, og min Moder maatte nøjes med at give mig gode Raad og Formaninger, som egentlig mest tjente til at fyre op under min onde Samvittighed.

Min nye Bekjendt, min ældre Broder og jeg fulgtes ad »hjemefter«. — Det er underligt, at for unge Mennesker i Tyverne betegner »hjemefter« som Regel ingen bestemt Retning, men, i hvert Fald i de første Nattetimer, mere en Bevægelse i Flok og Følge i en hvilken som helst Retning. Og saa holder man Rast i en eller anden Kafé. Saaledes gik det i hvert Fald os tre unge Mennesker.

Det var »Sandwichmanden«, der førte Ordet. Han havde jo set, hvad vi to Brødre kun havde læst om, og mig slog det, at her var jeg sammen med en *ung Mand*, ikke saa mange Aar ældre end jeg, der havde levet Livet som noget helt andet virkeligt, haandgribeligt end det, jeg ligesom svømmede paa og spejlede mig i — men endnu aldrig havde taget en Dukkert i. Jeg vilde saamænd gerne have været Skovrider — til Nød Forstassistent, hvis jeg kunde være blevet det straks og faaet den nødvendige Viden bibragt ved en Indsprøjtning i Hjerne-cellerne. Maaske vilde jeg hellere, paa samme Vilkaar, give mig til at være Læge for rigtigt at lære Menneskene at kjende. Men Livet, dette vidunderlige Liv, der spillede om mig i alle Regnbuens Farver, skulde gøre et Mirakel for mig. Sommetider gik jeg og drømte om, at Livet skulde bringe mig et Digt,

et saa stort og dejligt Digt, at det kunde sprede sine Vinger ud og flyve over hele Verden, og gøre den større og bedre — — og gøre mig berømt. Men oftest lod jeg mig nøje med at svømme ned ad Strømmen, se paa Farvespillet, og lidt paa, hvorledes mit eget Billede tog sig ud i det.

Her sad jeg nu overfor en ung Mand, der havde svømmet *mod* Strømmen, havde sat sig Maal, som han, saa ung han var, havde naaet, og som ikke nøjedes med at være en interesseret Tilskuere. Jeg kan huske, jeg ganske uvilkaarligt kom med det for ham meget overraskende Spørgsmaal:

— Men er det ikke hændet Dem, at De er blevet bange for Dem selv?

— For mig selv? — Hvad skulde — — —?

— Ja, jeg mener egentlig: bange for Afgørelserne, som De maatte træffe, saadan lige med det samme.

— Naa, saadan! — Ja, ser De; man gør, hvad man kan, og tager, hvad der kommer. Det er jo ikke altid lige godt; men — — — Ja, jeg tror nu, at ethvert ordentligt Menneske, i hvert Fald *en* Gang i sit Liv, faar sin »Tjans«.

Det var egentlig ud paa Morgenstunden, da min Broder og jeg endelig kom hjem. Vor stakkels Moder laa vaagen og ængstede sig over vor Udebliven. Jeg satte mig ved hendes Seng og fortalte om Manden, jeg havde truffet. Jeg sagde ikke netop, at jeg vilde rejse ud i den vide Verden for at vinde Prinsessen og det halve Kongerige; jeg havde vel endnu ikke klaret for mig selv, at det var dette, jeg vilde. Men min Moder forstod, hvor det bar hen.

Jeg selv fortsatte Livet, tilsyneladende uden at der var kommet noget nyt, forstyrrende Element ind i det; men det var der nu alligevel.

Og mærkelig nok: Dette nye Element var *et Ord*, et Ord, der ikke en Gang findes i nogen dansk Ordbog, et Ord, kendt

i Sømandssproget, benyttet af mange udvandrede Danske, et Bastards-Ord: »Tjans«.

Var det egentlig ikke dette, som jeg havde gaaet og ventet paa? Her fik jeg altsaa i et friskt, fornøjeligt Udtryk fra en Handlingens Mand Bevis for, at han ligesom jeg troede paa Miraklet, som Livet skulde gøre for ham. Det var altsaa ikke bare Drømmerier. »Tjans!« — Det var, som stod der en Duft af frisk Havsprøjt om Ordet. Det blev mere end et tilfældigt hørt Ord, det blev en afgørende Oplevelse for mig.

Men »Tjans!« — Man kunde da ikke gaa hjemme, skrive Vers, give Timer i Dreng- og Pigeskoler til 75 Øre eller 1 Kr. Timen og drøfte Livsfilosofi og Litteratur med Venner og Bekendte og tro, at man en skønne Dag paa de hjemlige Brosten skulde faa sin »Tjans«. Jeg begyndte at faa Fornemmelsen af, at Sceneriet maatte skiftes.

Paa den Tid var der i København en virkelig litterær Salon — aabent Hus hver Søndag hos en kendt Digter, hvor man traf sammen med en Del af Tidens største Forfattere og Kunstnere, navnlig de ældre og ældste. Jeg havde sammen med min ældre Broder en staaende Indbydelse til disse Søndage.

En Søndag Eftermiddag i April Maaned spurgte jeg saa min Broder, om han vilde gaa med tils den Aften.

Min Broder lagde sig tilbage i Sofaen, skiftede Pibespidsen fra den ene Side af Munden til den anden og svarede: Næ!

— Men hvorfor dog ikke?

Min Bror rejste sig, tog Kridtet og gav sig til at smøre endeløse Rækker af Integraler eller Differentialer op paa sin sorte Tavle — han var Polytechniker — og jeg satte mig til at vente, til han var færdig med sine kabalistiske Tegn og Kruseduller. Endelig vendte han sig mod mig og sagde:

— Hvorfor jeg ikke gaar med? — Det skal jeg sige dig: Jeg kan ikke holde ud at se alle de gamle Stabejsere vade rundt og være verdenshistoriske.

Jeg blev naturligvis oprørt til min Sjæls Inderste over en saadan Blasphemi, og gik alene; men jeg kom ikke til litterær The den Aften.

Næppe var jeg kommen ud paa Gaden, før jeg saa' en lidt spinkel Mand, med smaa hurtige Hovedbevægelser komme mig imøde. Ham kunde jeg have Brug for. Det var daværende Assistent paa »Læreanstalten«, senere Docent Ludvig Feilberg, hvis mærkelige fine Bog om »Muligheds-Værdierne« havde tiltrukket sig stor Opmærksomhed og havde godtgjort, at Forfatteren sad inde med ikke ubetydelige Evner som experimental Psykolog. Jeg slog altsaa Følge med ham, og gaaende ud fra en lagttagelse i hans Bog om den aandelig udløsende Virkning, det kan have fra en snever Gade at komme ud paa en aaben Plads, ledte jeg Samtalen hen paa Spørgsmaalet om at tage til Udlandet.

Feilberg rystede paa Hovedet: — Det duer ikke!

— Men, det store Udsyn o. s. v.

— Men ser De da ikke, at det slet ikke er nogen aaben Plads, De kommer ud paa, men et Hul, De dumper ned i? — Ja, De ser paa mig; men nu skal De høre: De pakker Deres Kuffert og rejser ud, og saa er Deres hele Rigdom, hvad De har med fra Hjemmet i Kufferten. Derude erhverver De mangt og meget; men De maa enten skaffe Plads til det, ved at kaste bort noget af det, De har med hjemme fra, og som det nye aldrig kan erstatte, eller ogsaa bliver det nye aldrig andet for Dem end løst Gods, De tager og kaster, som det bedst passer Dem — det vil sige: det bliver noget, De aldrig helt kommer til at eje. Og imens slides der paa, hvad De har med hjemme fra. I begge Tilfælde bliver De for hvert Aar — ja for hver Dag bare fattigere. I bedste Fald kommer De tilbage hertil med en Masse udenlandsk Kram, som De aldrig helt kan faa' til at passe ind i den hjemlige Tilværelse. — Oplevelser?! —

Erfaringer?! — Men De behøver jo bare at aabne Øjne og Øren. Livet er saa vrimlende fuldt af Oplevelser og Erfaringer; et helt, langt Liv er ikke nok til at samle blot Halvdelen af alt det, De kunde opleve og erfare her rundt om Peblingsøen.

Og jeg vandrede, efter at have forladt Feilberg, timevis rundt om Søen, han havde henvist mig til.

Var det egentlig paa denne Vandring, min Beslutning blev taget?

Nu havde jeg altsaa Sagen belyst fra to Sider, og egentlig var jeg lige klog. Feilberg havde vel nok Ret — eller i hvert Fald kunde han have Ret; men jeg havde en Følelse af, at jeg vel nærmest havde faaet pakket *for meget* ned i min Kuffert, og at, blev jeg hjemme, vilde det bare blive ved paa samme Maade, at jeg mere og mere blev Slave af alt det, jeg gik og samlede sammen paa, og at jeg kunde kvæles i det.

Men saa var der ogsaa det at sige, at jeg for Aar tilbage havde set Iwan Berner, den flotte Hostrupske Student med Huen lidt paa Sned og det lyrisk flagrende Slips, han var ægte dansk, og han var draget ud — var i »Det Store Nordiske Telegraf-Selskabs« Tjeneste. Og Johannes Magnussen, denne lille fine, yderst intelligente Mand, min tidligere Lærer, havde været i samme Selskabs Tjeneste. Var *han* kommen fattigere hjem?

Det er mig naturligvis ikke muligt nu at følge min Tankes bugtede Veje eller blot angive, hvorledes jeg kom til et Resultat. Jeg er nu, naar jeg tænker tilbage til den Gang, nærmest tilbøjelig til at tro, at jeg sletikke kom til noget Resultat ved mine Overvejelser, men at det forud var givet og fastslaaet, og at jeg paa hin ensomme Vandring om Peblingsøen nærmest kun havde at rydde alle Betænkeligheder og Overvejelser tilside for at komme ind til min Beslutning, som forlængst *havde* slaaet Rod, og som blot ventede paa at faa Lys og Luft.

Og saa underligt det lyder, saa tror jeg virkelig nu, at det var Ordet: »Tjans«, der afgjorde min Skæbne, og at min Be-

slutning, mig ubevidst, havde slaaet Rod i mit Sind i samme Øjeblik, da dette mærkelige Ord ramte mit Øre.

Da det af min Moder blev meddelt vore Venner, at nu havde jeg taget den Beslutning at søge Ansættelse i »Det Store Nordiske Telegraf-Selskab«, fik alle vore Dame-Bekendte meget travlt. Det blev til en hel Kampagne — omtrent som om det gjaldt om at faa mig valgt ind i Rigsdagen.

Jeg selv nøjedes med at søge en Samtale med Kaptajn Suen-son — og jeg blev modtaget af Direktørens Sekretær. Modtagelsen var god; men der var intet Tegn paa, at vedkommende Herre, der gjorde mig forretningsmæssige korte Spørgsmaal, egentlig var særlig interesseret i min Personlighed.

Paa en Gang kom der dog en Forandring.

— Saa kan De altsaa indsende Deres Ansøgning med Bilag af Attester — Bekræftede Afskrifter for de almindelige, hvis Originaler De har Brug for — Lad mig for Resten straks notere Dem. Deres fulde Navn? Fødselsdag og Aar?

— Den 23de April 1860. —

Sekretæren saa' op paa sin Kalender, der netop viste Dato 23de April, og da kom Forvandlingen over hans Træk, et lyst, venligt Smil gjorde Manden til en hel anden end den lidt afvisende, korrekte Kontormand. Jeg har ingensinde kendt en Mand, hvem Smilet forandrer saa meget.

— Maa jeg saa ønske til Lykke.

Disse Ord var omtrent de sidste i vor Samtale — men de gjorde deres Virkning. Da jeg gik hjem, havde jeg Følelsen af, at denne Mand mente mig det vel. Og denne Følelse var fuldt berettiget.

F. C. C. Nielsen har været mig en trofast Støtte og en god og klog Raadgiver, foruden at jeg i hans hyggelige Hjem altid fandt en venlig Modtagelse. Paa mere end én Maade har denne Ven og Beskytter senere været knyttet til min Skæbne,

været den virkende Drivfjeder i min »Tjans«. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa dette Thema; Hr. Nielsen og hans elskværdige Frue er ikke uvidende om den Hengivenhed og Taknemmelighed, med hvilken ikke blot jeg, men ogsaa min Hustru stadig tænker paa dem.

Foreløbig hjalp »F. C. C.« mig til at komme ind i Selskabet. Sagen var, at alle de velsignede Damer, der »arbejdede« for mig, i den Grad løb Direktøren og Etatsraad Tietgen paa Døren, at førstnævnte erklærede, at han var led og ked af mig og alle mine Damer. Uden et godt Ord fra »F. C. C.« var jeg ikke kommet ind.

Den første Samtale, jeg havde med Direktør, Kaptajn Suen-son, var ikke absolut behagelig. Kaptajnen lod mig nemlig forstaa, at han vilde være i Fred:

— De er anbefalet godt nok. Og nu vil jeg ikke have flere Anbefalinger — hører De. Kommer der blot *en* til, saa kommer De ikke ind i Selskabet.

Jeg maatte altsaa løbe rundt til alle, som jeg kunde formode at være mobiliseret i min Favør. Blandt andre kom jeg til en Admiralinde, som havde »lagt et godt Ord ind« for mig hos Etatsraad Tietgen.

Hun kunde vist godt lide mig, fordi jeg kaldte hende »Deres Naade«. Sagen var, at jeg ad Omveje havde hørt, at hun »undrede sig over«, at jeg havde kaldt hende slet og ret »Frue«, og da nu »Admiralinden«, for ikke at tale om »Fru Admiralinde« var mig for langbenet, og hun iøvrigt var hyggelig at tale med, greb jeg til »Naaden«.

Jeg forklarede »hendes Naade«, hvorledes Sagerne stod.

— Aa, det skal De bare ikke bryde Dem om. Etatsraaden sagde netop igaar til mig, at han gerne vilde se Dem.

— Ja, men — — —

— Ja, der er ikke Tale om andet, De maa gaa og hilse paa Etatsraaden.

Hvad skulde jeg gøre?

Direktør Suenson havde ganske vist sagt, at jeg nu skulde forholde mig rolig; men jeg kunde da ikke lade en saadan Mand som Etatsraad Tietgen sidde og vente paa mig.

Jeg gik da samme Dag til den store Finansmand, som jeg forøvrigt kun har set den ene Gang — og vor Samtale var hverken langvarig eller indholdsrig.

Nogle Dage efter var jeg atter paa Store Nordiskes Kontor. Jeg husker ikke, om det var ifølge en særlig Tilsigelse, eller om jeg havde et Ærinde der. Hr. Nielsen sagde, at Direktøren vilde tale med mig.

Det var Samtale Nummer to med Kaptajn Suenson, og den var meget værre end Nummer et.

— Det forekommer mig, at jeg tydeligt nok sagde Dem, at jeg ikke vilde have, De foretog Dem mere for at komme ind i Selskabet, og saa løber De lige op til Etatsraad Tietgen.

Jeg forsøgte at forklare at

— Ja, det er godt! — Og maa jeg saa være fri for at høre mere om Dem.

Senere har Hr. N. forklaret mig, at det udelukkende skyldtes ham, at jeg ikke blev strøget af Listen, fordi — fordi der var for mange, der anbefalede mig.

Og var jeg bleven strøget?

Hvorfor satte denne fremmede Mand, som ikke kendte mig eller nogen af mine Venner, saameget ind paa at hjælpe mig?

Jeg selv havde Følelsen af, at Sagen var kommen i en gal Gænge, og at det var ligesaa godt, den strandede.

Det er naturligvis nu umuligt at opgøre Regnskabet. Hvem kan egentlig sige, om han har vundet eller tabt ved et Valg, han har truffet? Jeg kan til Nød opgøre Regnskabets Credit-Side: dette har jeg vundet, dette har jeg lært, og denne Lykke er faldet i min Lod. Men lige saa snart der bliver Tale om Debit-

Siden, om hvad jeg har maattet opgive, svigter den faste Grund under mine Fødder: Hvis jeg ikke var draget ud i den vide Verden, kunde jeg have levet endnu mange Aar sammen med min Moder. Ja, men var dette saa afgjort bleven til Glæde for os? Kunde vi egentlig have været mere for hinanden under et langt dagligt Samliv, end vi var det gennem Breve og ved mine Ferie-Besøg? Det er, kort sagt, ikke muligt at vurdere det, som aldrig blev til Virkelighed, men ganske vist under andre Vilkaar kunde være blevet det. Og til syvende og sidst er det vist en af de mest gyldne Livsregler, at man aldrig skal skænke det, man er gaaet glip af, en Tanke, og kun fryde sig over det, man har vundet.

Og ser jeg nu tilbage paa de 35 à 36 Aar, jeg har tilbragt i Selskabets Tjeneste, er det, som saa' jeg udover en stor, stille Havflade, saaledes som Nordsøen netop var, da jeg første Gang paa »s/s Constantin« drog over den fra København til Newcastle. Der var Sol over Havet og ikke en Krusning paa dets mile-vide Spejl. Paa en vis Maade kan jeg sige, at jeg maaske er den, der har oplevet mindst i Selskabets Tjeneste. Efter 9 Maaneder i Newcastle kom jeg til London, hvor jeg blev i elleve Aar, og Resten af Tiden har jeg tilbragt i Paris. Jeg har altsaa ogsaa kun kendt faa af mine Kammerater, personligt i det mindste, og er ukendt af det store Flertal af Selskabets Personale.

Jeg standser altsaa her paa Tærskelen. Andre kan bedre end jeg fortælle om det brogede Liv, der rører sig derinde, hvorfra Telegraf-Apparaternes Klapren lyder og melder om den feberglødende Hast, hvormed Menneskeheden jager afsted — ak, det har jo vist sig: mod de største Ulykker.

I 1917 rejste jeg igen fra København til England med »s/s Constantin« — nu en gammel Skude. Det var hverken Magsvejr i Verden eller paa Søen. Krig, den frygteligste Krig, Verden har set, og Ulykke og Nød i saa at sige alle Lande. Had i alles Hjerter og Haansord paa alles Læber.

Midtvejs mellem Bergen og Shetlandsøerne blev min Hustru og jeg kaldt op paa Dækket. Den norske Damper, der gik til styrbords for os i Konvojen, var bleven torpederet og var netop sunket — sunket paa tre Minutter.

Men vi huggede os gennem Søen, som om intet var hændt, og vor gamle Skude bragte os sikkert i Havn. Hvad der er oplevet i Selskabet i Fred og Krig er saa at sige altid gaaet mig forbi, og jeg har som oftest kun været en interesseret Tilskuer. Jeg kunde nævne en Del Navne, som er blevne mig kære, Navne paa gode Venner, jeg har faaet i Selskabet; men hvorfor nævne dem? At fortælle om dem vilde fordre for megen Plads, og det er ikke altid let at fortælle om sine Venner. Uvennerne bliver man lettere færdig med. Men af Uvenner har jeg, mig bevidst, ingen haft i Selskabet, og det er dog i Grunden ikke saa lidt at kunne hævde dette.

Men »Tjans«? — Fik jeg saa min »Tjans«?

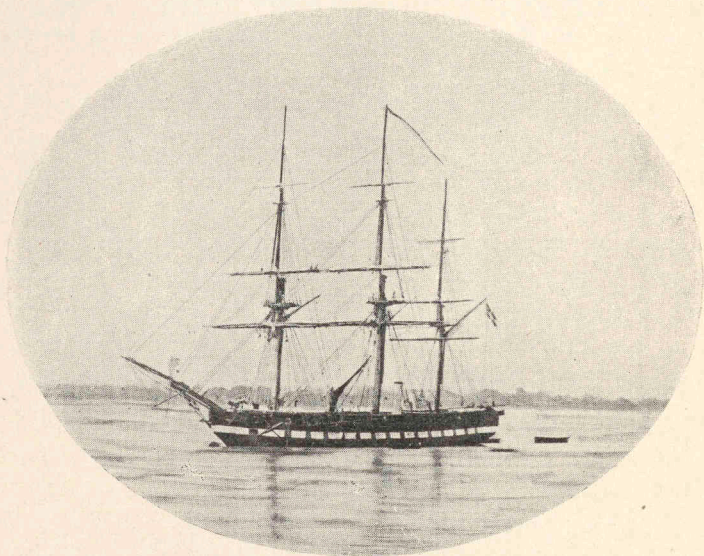
Jo, den fik jeg, og »Sandwichmanden« havde Ret.

Det var Ordet »Tjans«, der fik mig til at søge Ansættelse i Selskabet, og jeg tør nok sige, at denne Ansættelse, naar alt kommer til alt, gav mig den »Tjans«, som gjorde mig til, hvad jeg er: et lykkeligt Menneske.

Paris, Oktober 1918.

VIBAL de RIPPERDA.

MED »TORDENSKJOLD« TIL KINA

DEN danske Presse var i Foraaret 1870 stærkt optaget af det nystiftede »Store Nordiske Kina og Japan Extension Telegraf-Selskab«, der var Søsterselskab til »Store Nordiske«, og som et Par Aar senere skulde gaa helt op i dette.

Jeg erindrer nu med et Smil, hvorledes et Blad med stærke Farver udmaalede de store Farer, der truede de forvovne Mennesker, der rejste til et saa barbarisk Land som Kina, medens et andet Blad raadede dem til at forsyne sig med f. Eks. Strømper i Hundredvis, da Ekviperingsartikler naturligvis ikke vilde være til at opdrive o. s. v., men det afholdt heldigvis ikke mig fra at søge om Ansættelse, da jeg ansaa det for at være en udmærket Lejlighed til at se sig om i Verden og høste

Erfaring og Kendskab til større Forhold og hurtigere at skabe sig en uafhængig Stilling.

Der er løbet meget Vand i Stranden siden den Tid; Kjøbenhavn er nu en Storstad, der ikke beskæftiger sig med saadanne Smaating, og Kina er netop gennem Telegrafene og Jernbanen ligesaa bekendt, berejst og næsten lige saa nær som Landene i Europa.

Jeg havde lige aftjent min Værnepligt som Reserveofficer med en Gage af 60 Kr. maanedlig, og jeg fandt derfor Betalingen i det nye Selskab kongelig, men jeg skylder Sandheden at sige, at Livsforholdene hjemme og ude var saa forskellige, at jeg senere ændrede mit Syn i denne Henseende, hvad dog være sagt uden nogen som helst Kritik. Jeg synes at erindre en almindelig Omtale af mange Tusind Andragender om Ansættelse i Foraaret 1870, men om dette forholdt sig saaledes eller ej, staar mig ikke klart; hvorom alting er, kendte jeg personlig kun faa Ansøgere, og jeg fandt ingen Vanskelighed ved at komme i Betragtning. Jeg kendte ikke daværende Etatsraad Tietgen, men blev raadet til at søge ham, hvad jeg ogsaa gjorde, og hans Modtagelse af mig ved denne og senere Lejligheder var af en saadan Natur, at jeg føler mig fristet til kortelig at omtale den, nærmest fordi det karakteriserer ham saa godt. Jeg stod ventende bag Skranken i Banklokalet paa Børsen, da jeg saa Hovedet og det ene Ben af en lille Mand i Dørkarmen til hans eget Kontor, og han tilkastede mig et hurtigt »De ønsker?«, hvorpaa jeg straks svarede »Ansættelse i S. N. T. S.«. »Kontoret nedenunder« lød det tilbage, og Skikkelsen forsvandt. Det var den Audiens, der førte til min Ansættelse, og da jeg den 2. April saa Tietgen paa Dækket af »Tordenskjold«, som laa rede til Afgang, genkendte han mig og gik mig i Møde med de Ord »Husk paa Deres Moder« — han vidste, hun sad Enke med en stor Børneflokk — men hverken et Farvel eller et Haandtryk havde han Tid til.

Den gamle danske Fregat med det hæderkronede Navn »Tordenskjold« spillede en betydelig Rolle i dette nye Foretagende. Den 2. April 1870 saa et andet Syn paa Kjøbenhavns Rhed end den samme Datum i 1801, en Dag forøvrigt, som vi ikke behøver at skamme os over, med en Bedrift, som jeg flere Gange har set rosende omtalt i den engelske Presse. Der vilde have været god Brug for Fregatten dengang, og Saluten vilde have lydt lidt anderledes end i 1870, da et dansk Krigsskib gik til Søs for at tjene fredelige Interesser og samtidig dog øve Tryk og Indflydelse paa de afsluttende, sikkert ret vanskelige, Forhandlinger i Østen, og det var naturligvis af særlig Betydning at vise det danske Orlogsflag i disse Vande. Var det et smukt Skib? Nej, egentlig ikke; det var den ældre Skibstype i Modsætning til den moderne, men stot og solid var Skuden; man følte sig næsten som paa fast Grund indenfor dens svære Planker, og jeg erindrer ikke at have set Tegn paa, at selv en oprørt Sø har lagt en Dæmper paa det livlige Snakketøj om Bord eller gjort et Skaar i Nydelsen af den altid gode Mad. Naar en god Vind fyldte de store Sejl, gik det godt fremad, men naar Hjælpemaskinen i stille Vejr havde Dampen oppe, var det kun Sneglefart, ja nederdrægtig skidt, som Mester udtrykte sig, naar han sveddryppende prøvede paa at faa Farten lidt op. Naar Maskinen arbejdede, maatte man helst undgaa den ellers altid saa joviale Mester, thi hans Sprog var da mere end kraftigt.

En tidligere Statstelegrafist og jeg selv gik med Fregatten som Passagerer fra Kjøbenhavn til England, og det manglede hverken paa Salut, Musik eller Festspisning i Chefens Kahyt, hvor Bestyrelsen og andre Notabiliteter var samlede til Afsked med gode Ønsker for det nyfødte Barns lykkelige Fremtid. Vor gamle, uforglemmelige Konge havde nogle Timer forinden været om Bord med et stort Følge af Stab, Ministre o. s. v., og det gjorde godt at faa et venligt Haandtryk af Kongen, som

ønskede mig til Lykke og mindede mig om, at Staten havde bekostet min militære Opdragelse, og at jeg maatte vende tilbage, hvis Fædrelandet kaldte.

Sagte gled vi ud gennem Hønsbroens Leje, knusende et let Islag, som Nattefrosten havde fremkaldt, medens Festlaget gik for sig hos Chefen. Jeg vandrede op og ned ad Dækket med noget blandede Følelser ved Tanken paa de efterladte Slægtninge, med hvem det havde været en haard Tørn at tage Afsked, men ogsaa med lidt bange Anelser med Hensyn til Fremtiden. Fra Kahytten lød de mange Hurraraab med Klinken af Glassene, paa Stranden og Toldboden stod der Masser af Mennesker og ventede paa den endelige Afgang; omkring Skuden laa de brudte Isflager, og Baade gik fra og til os mellem disse. Saa kom omsider de gode Herrer og tog Afsked, atter var der Salut og Musik, og sagte gled vi bort fra Toldboden og den kære By, som ikke mere skulde blive mit Hjemsted, hvad jeg heldigvis ikke vidste dengang. Efter nogle Timers Forløb passerede vi det smukke Kronborg, som gav os det sidste Farvel fra Danmark.

Fregatten laa i over to Maaneder i Greenhithe, London nær nok til at aflægge den vidunderlige Storby mange Besøg, som dog af Hensyn til Pladsen ikke skal omtales.

Vi forlod England i Midten af Juni, efter at yderligere 8 af Selskabets nys engagerede Personale var stødt til os, og det var først nu, at jeg kom i nærmere Berøring med mine fremtidige Kolleger, der var udgaaet fra alle Samfundsklasser; vi var 10 Passagerer om Bord, to fra Statstelegrafen, to Officerer, tre Studenter, en Mekaniker og to andre, hvis fødgaaende Livsstillinger jeg ikke kendte. Det manglede heldigvis ikke paa god Vilje, hjertelig Imødekommenhed og det behageligste Samkvem, thi Fregatten var ligesaa lidt indrettet som Passagerskib, som den var brugelig som Kabelskib, men

bortset herfra kan jeg med Sandhed erklære, at den 3 Maaneder lange Sejlads til Honkong rystede Officerer og Passagerer saa godt sammen, at vi skiltes med Vemod og Taknemmelighed til alle om Bord for deres altid hensynsfulde Optræden. Der var naturligvis af og til ret heftige Disputer, men aldrig alvorlige Rivninger, altid godt Humør, god Mad, stærk Røg og Damp over den hyggelige L'hombre, mange interessante Foredrag, mange Historier, ja og saa stødte vi en Dag paa en Skypumpe, der syntes uhyggelig nær, og en anden Dag kaldte en ualmindelig stor Hval os op paa Dækket. Som man ser, var der ikke megen Afveksling. Vi var tyve Officerer og Passagerer om Bord, og af dem er der nu ikke mange tilbage, kun to Officerer, og af de ti Passagerer er Generalkonsul Nissen i Algier og jeg selv de eneste overlevende; saa mange gik bort i en altfor tidlig Alder, men de fleste efterlod dyrebare Minder, som vil leve længere.

Den nys aabnede Suezkanal vakte stor Interesse, men den syntes ikke at være færdig nok for Fregatten, thi vi brugte det meste af en Uge til Omladning i Pramme af de vægtigste Ting om Bord, før vi kom igennem, og saa skrabede vi endda Grunden adskillige Gange. Det var her, vi fik Underretning om den tysk-franske Krigs Udbrud, som nær havde gjort en brat Ende paa den planlagte Rejse, men heldigvis holdt Danmark sig uden for Striden.

I Hongkong havde Selskabet lejet hele Hotel »Europe« for Personalet, som stadig forøgedes i de følgende Maaneder, og dér havde vi det som Blommen i et Æg, overladt som vi var til os selv, da der foreløbig intet var at gøre; og det blev desværre en længere Periode paa Grund af det unge Selskabs Børnesygdomme, hvis første alvorlige Udbrud fandt Sted, da »Tordenskjold« lagde Kystenden af Kablet ud fra Deep Water Bay. Jeg husker den Dag, som var det i Gaar, med den stille, solbestraalte Sø, med den klare, blaa Himmel og med Eliten

af Hongkongs Befolkning med Guvernøren i Spidsen forsamlet paa den flade Strand omkring Kabelhuset for at se den første Udlægning af et Kabel fra Kinas Kyst. Vor unge Direktør var travlt beskæftiget med at underholde de mange Gæster, og under Salut og Musik udskibedes det svære Kabel ved Hjælp af Tønder og Pramme, et overordentlig brydsomt Arbejde i Sammenligning med senere Metoder, men det var som sagt heller ikke et Kabelskib, men et Krigsskib med kun primitive Installationer, som man havde at manøvrere med, og Resultatet blev derfor ikke efter Ønske. Det saa desuagtet prægtigt ud at se Kablet forsvinde i Søen under den langsomme Fart, men udover dette første Indtryk havde vi ikke den forønskede Forbindelse med Skibet. Jeg havde Vagt i Kabelhuset for at passe paa den lunefulde Peters — saaledes kaldet — forventede Udsalg paa Galvanoskopet; desværre lod han vente saa længe paa sig, at Haabet glippede, men — som det hedder i en Romance — »det var der Ingen, der vidste«, hvorfor Gæsterne gik fornøjede om Bord i Damperen, som førte dem tilbage til Hongkong, og i hvilken Festlighederne fortsattes under Skaaltalernes gode Ønsker for Dagens i alle Tilfælde betydningsfulde Gerning. Der ventedes i Hongkong paa et projekteret engelsk Kabel, men trods alt Uheld var vort Selskab først paa Stedet.

Der blev ikke meget at gøre for Personalet endnu en Tid paa Grund af yderligere Uheld, og først i April 1871 kom den endelige Forbindelse i Stand med Shanghai; men naar alle Vanskeligheder tages i Betragtning, blandt hvilke de kinesiske Autoriteters Modstand ikke var den mindste, saa var Forsinkelsen alligevel ikke af nogen nævneværdig Betydning, saavist som alle Hindringer blev overvundne med aldrig svigtende Energi og Dygtighed. Den første Telegrafstation i Hongkong aabnedes, Personalet flyttede fra Hotel »Europe« til en Bygning lige over for Stationen, og Arbejdet begyndte for Alvor. Der

stod nu tilbage at oprette Forbindelsen mellem Shanghai og Japan og derfra til Wladivostock, et Arbejde, som blev fuldført med større Lethed og Hurtighed end den første Del af Planen.

Jeg fik ikke Lov til at blive længe i Hongkong, men beordredes til Wladivostock, hvortil Damperen »Africa« ankom i August Maaned efter et kortere Ophold i Nagasaki, og blandt de behagelige Rejsefæller mindes jeg med Taknemmelighed den elskværdige Oberst Hoskiær og Doctor Hemme, den sidste maaske fordi han skaffede mig af med en Tand under meget smertelige Omstændigheder. »Tordenskjold« ankom nogle Dage senere, og det var en Glæde at forny Bekendtskabet med den; jeg erindrer, at vi ved Julefesten i Hongkong sang:

Naar »Tordenskjold« engang igen
faar Plads i Svanereden,
da tænk paa os, paa hver en Ven,
den efterlod i Heden.

Den gamle Fregat er nu kun et kært Minde, som Selskabet med Tak og de faa Overlevende fra det gode Samliv om Bord vil opfriske paa Jubilæumsdagen med baade Vemod og Glæde.

CHR. H. KRAGH.

M I N D E R F R A J A P A N

Nagasaki.

I.

DE FREMMEDES KVARTER

VED Traktat mellem England og Japan var Nagasaki den 1. Juli 1859 bleven aabnet for Handelssamkvem mellem de paagældende Lande. Men allerede i det sekstende Aarhundrede havde Byen huset Europæere, idet Portugisernes tilfældige Opdagelse af Japan i Aaret 1542 gav Stødet til, at europæiske Handelsmænd og i disses Køl vand portugisiske og spanske Munke i stort Antal flokkedes i det sydlige Japan, hvor de fandt en yderst velvillig Modtagelse. Medens Handelsmanden gjorde glimrende Forretninger, fandt Kirkens Tjener et ikke mindre lovende Felt for sin Virksomhed

— Katolicismen udbredte sig med en saa rivende Fart, at den allerede ved Begyndelsen af det syttende Aarhundrede havde vundet henimod 1 Million nye Tilhængere, medens Nagasaki By, ved Gave fra Lensfyrsten af Omura, Aar 1572 var blevet portugisisk Territorium under direkte Styrelse af dette Lands Præsteskab. Men indbyrdes Stridigheder mellem de forskellige Munkeordener, deres Intolerance og hemmelige Indblanding i Landets indre politiske Anliggender fremkaldte efterhaanden et Omslag i Regeringens Følelser overfor de fremmede; Aar 1597 blev 9 Missionærer og 17 indfødte Kristne korsfæstede, og en almindelig Forfølgelse sattes derefter i Scene, der i Aaret 1639 kulminerede i en Nedsabling af henved 40,000 indfødte Kristne, som havde forskanset sig paa Halvøen Shimabara i Nærheden af Nagasaki. Nu blev Kristendommen¹⁾ forbudt, Europæerne udviste, og Landet var derefter i mere end 200 Aar lukket for de fremmede. En Undertagelse gjordes dog med Kineserne og en Snes Hollændere i det ostindiske Kompagnis Tjeneste, hvilke sidste som Belønning for deres Bistand ved Besejringen af de ovennævnte indfødte Kristne — en Bistand, som de dog kun havde ydet under Tvang — fik Tilladelse til at fæste Bo paa Deshima. Denne Ø, der var dannet ved Inddæmning fra Havet, var ca. 189 Meter lang og 75 Meter bred; mod Havet dannede en stærk Stenmur det nødvendige Værn, medens en smal Grav, indrammet af Palisader, skilte den fra de indfødtes Bydel. Over Graven førte en kort Stenbro, der ved Enden var lukket af en svær Port, som Dag og Nat blev bevogtet af bevæbnede indfødte, der førte skarp Kontrol med saavel Hollændernes som med deres egne Landsmænds Bevægelser.

¹⁾ Det opdagedes i 1865, at Beboerne i Landsbyen Urakami i Nærheden af Nagasaki i Hemmelighed havde bevaret deres Troskab mod den katolske Kirkes Forskrifter.

Fra deres Faktori paa Deshima havde Hollænderne drevet en indbringende Handel med de indfødte, og navnlig havde Sølv, Guld, Kobber og Kamfer været betydelige og yderst lønnende Udførselsartikler, men eftersom kun et meget ringe Antal¹⁾ hollandske Skibe maatte anløbe Byen om Aaret, og da Udførslen af Metaller blev reguleret af Myndighederne, maatte Handelsforbindelsen nødvendigvis blive af forholdsvis indskrænket Omfang. Ifølge den ovennævnte Traktat, der hurtigt efterfulgtes af Traktater med andre Lande, var en Landstrækning ved den ene Bred af den snævre Bugt, som danner Nagasakis herlige Havn, bleven udlagt til Settlement for de fremmede, og længe varede det ikke, førend et Forretningskvarter havde rejst sig langs Havnekajen, medens de fremmede Privatboliger — 1-Etages Villaer med luftige Verandaer, hvortil den indiske Bungalow var taget som Mønster — havde fundet den mest henrivende Beliggenhed paa de idylliske Højdedrag, der danner Settlementets stilfulde Baggrund. Paa det Tidspunkt, der her skal omtales — Begyndelsen af Halvfjerdserne — pulserede Forretningslivet ikke stærkt i den europæiske Bydel. Til daglig henlevede de fremmede deres Tilværelse i stor Ensformighed, der kun blev afbrudt to Gange om Maaneden, naar Posten skulde ekspederes til Europa, og Forretningsmanden skulde afsende sin triste Markedsberetning, der nærmest kun indeholdt Klager over de sløje Tider samt bragte hans længselsfuldt ventende Forbindelser den trøstesløse Meddelelse, at Værdien af de Varer, som de havde været saa forhøvede paa at konsignere, gradvis opslugtes af Pakhusleje og andre Udgifter.

Den lokale Avis, »The Nagasaki Express«, et Blad af meget indskrænket Omfang, som udkom en Gang om Ugen, bragte den 15de April 1871 følgende Leder:

¹⁾ I en længere Periode omfattede Tilladelsen endog kun 1 Skib om Aaret.

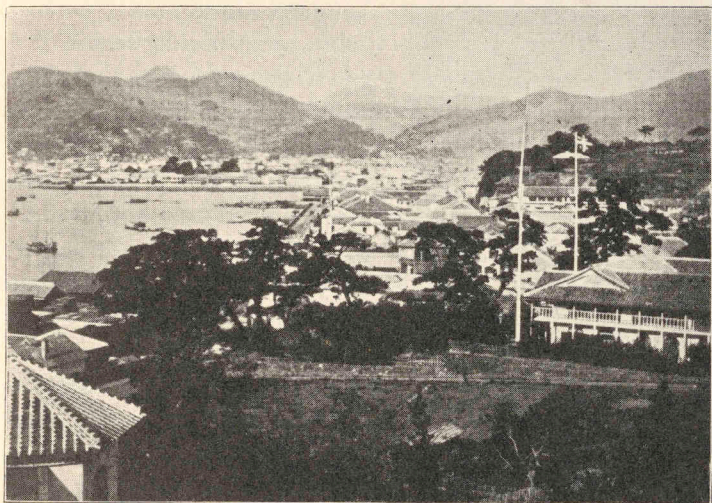
»H. D. M.'s Frigate »Tordenskjold« arrived here on the 8th instant from Shanghai. During the week the officers of the vessel have been engaged in making observations, surveys and taking soundings in anticipation of the arrival of the Nagasaki section of the Great Northern Telegraph Co.'s cable, which is expected here in about 2 months.

We hope the occasion of landing the cable will be celebrated in a public manner, as the event is watched with great interest, not only by the foreign residents, but also by the natives, both of whom would doubtless attend in numbers to witness the completion of a work which is likely to so greatly change every thing in these parts.«

Efter at Kystkablet var landet ved det idyllisk beliggende Fiskerleje Sembon Matsu — de tusind Naaletræer — og en 6,05 km lang Landlinie var bleven bygget gennem en under-skøn, paa Steder ret ufremkommelig Egn, havde Store Nordiske den 12te August 1871 aabnet sin Station i en lejet 3-længet Træbygning, det tidligere Hotel »Belle Vue«, i hvis underste Etage Telegrafstationen blev installeret, og hvor senere ogsaa den japanske Administration fandt Husly. I Bygningens ene Fløj havde Personalet — 7 danske Telegrafister — hver et møbleret Værelse, den modsatte Fløj afgav Lejlighed til Bestyreren med Familie, medens den mellemliggende Del optoges af Personalets Spisesal og Dagligstue. I materiel Henseende var der sørget godt for Personalet; et trykt »Spisereglement« gav klar Besked om det Antal varme Retter, som Dagens tre Maaltider skulde bestaa af; og om det Maal Vin, enhver daglig havde Krav paa. I Begyndelsen var Tilberedningen af Maden ofte mindre vellykket, og den kinesiske Kok ikke altid lige nøje-regnende med Hensyn til Properhed og Ingrediensernes Friskhed, men energisk Kontrol af Messens Medlemmer, der skiftevis »havde Uge«, og en Appel til Bestyrerens elskværdige Frue

gjorde Underværker, Kokken var lærenem, og mange danske Retter kom lidt efter lidt til Syne paa Spisesedlen.

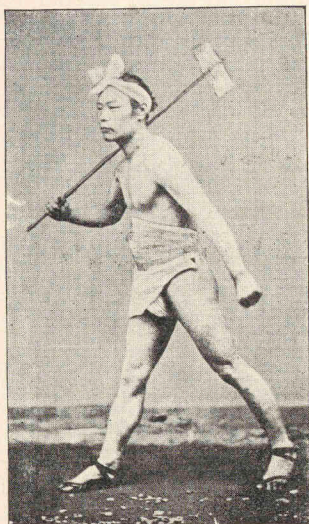
En hollandsk Læge, der under et fleraarigt Ophold paa Java havde studeret tropiske Sygdomme, havde for Selskabets Regning Omsorg for Personalets timelige Velfærd. Fleg-

Nagasaki.

matiker, som Hollænderen var af Naturel, kunde selv en skriftlig Meddelelse fra en Patient om, at denne pludselig havde faaet en »Dampkedel i Halsen«, ikke bringe ham ud af Ligevægt, han kom ikke hæsblæsende til den syge, men gav sig god Tid. Naar han saa endelig kom og forefandt en godartet Byld, holdt han et belærende Foredrag om Forskellen mellem de engelske Ord »boiler« og »boil«. En lille Mangel havde han dog, aldrig ordinerede han en Ferierejse — mere Beskæftigelse, ikke Adspredelse var det, hans Patienter formentes gennemgaende at have Trang til! Det indbyrdes Forhold

mellem Personalet var gennemgaaende særdeles godt, og opstod der Uoverensstemmelser, var det altid Ubetydeligheder, der var Aarsagen. En Kollega, som beskæftigede sig med kemiske Studier, betragtede det saaledes som Overgreb, at man protesterede imod, at han lod Glas med Arsenik og Cyankalium

Løbende Postbud.

henstaa frit tilgængelige paa sit Arbejdsbord; en anden, en ivrig Jæger, opfattede det som et Indgreb i sin personlige Frihed, at han ikke maatte have sit Forraad af Krudt — flere Pund i Papirkarduser — staaende i sit Værelse i en Trækasse uden Laag, og en tredie, hvis Specialitet bestod i Hang til at drømme om Overfald af bevæbnede Røvere, følte sig krænket i sin Sjæls Inderste, da man en skønne Morgen berøvede ham den Revolver, hvis Indhold han den foregaaende Nat havde ladet hvisle over Naboens Hoved! Arbejdet paa Stationen, der da endnu kun

havde indskrænket Dagtjeneste, var ikke anstrengende. Den sibirske Rute var lige bleven aabnet for Korrespondance, men Trafiken var kun af ringe Omfang. I Japan var den elektriske Telegraf bleven indført i 1869 i Form af en ca. 800 Meter lang Linie mellem to Regeringskontorer; i Løbet af det paafølgende Aar blev Tôkyô og Yokohama, Osaka og Kôbe indbyrdes forbundne; men Linien fra Tôkyô til Nagasaki var endnu under Bygning og blev først aabnet for international Trafik i 1873. Telegrammer til og fra de nordlige Byer blev udover Nagasaki befordret pr. lø-

bende Post, der som Regel tog 7 Dage i Transit mellem Nagasaki og Yokohama. Eftermiddagsvagten paa Søndage var grufuld kedsommelig, thi de tjenstlige Pligter indskrænkede sig da næsten uden Undtagelse til Udveksling af Signaler med Shanghai og Wladiwostok hvert tiende Minut, og det kunde hænde, at Vagtchefen absenterede sig for at faa en rolig L'hombre oppe hos Bestyreren, og at de to vagthavende da lod Reglementet sove og slog Tiden ihjel med et lille Parti »Klink« eller »Nærmest til Væg«. Fornøjelser var der absolut ingen af; den fremmede maatte nøjes med Udflugter indenfor bestemte og meget snævre Grænser, der kun turde overskrides ved Hjælp af et Pas, som forud skulde erhverves hos Byens højeste, indfødte Embedsmand. Men den herlige Natur gav i andre Henseender rig Erstatning, og den, som interesserede sig for Landets smukke Sprog og for det ejendommelige Folkeliv, som rørte sig i Gaderne i den japanske Bydel, til hvilken den fremmede havde uhindret Adgang, fandt kun ringe Tid til at hengive sig til Grublerier eller til at fordybe sig i Hjemveens Kvaler. Dog kan det ikke skjules, at ogsaa overstrømmende Livsmød i Forbindelse med de slappe Forhold, der herskede paa mere end et Omraade, til Tider gav sig Udslag paa mindre tiltalende Maade, men af forholdsvis uskyldig Natur, som f. Eks. da en »træt« ung Mand i al Hemmelighed fyldte den gamle Kanon, der laa og rustede op udenfor det hollandske Konsulat, med løst Krudt lige til Munden, og saa brændte den af i en tidlig Morgentime til uhyggelig Overraskelse og stort Tab for Naboerne, som ikke havde deres

Civil Embedsmand.

Vinduesruder assurede. Af alvorligere Art var det, da man enedes om at demonstrere mod den europæiske Sjælehyrde, der formentes at være for snæverhjetet i Bedømmelsen af sine Medmenneskers Levevis, og fik en Klubtjener til at overrumple en nyankommen ved at præsentere ham en »Genever og Bitter« under hans første Besøg i Kirken.

Og, hvad der var det værste, det kvindelige europæiske Element var kun yderst sparsomt repræsenteret og saaledes af ringe Indflydelse paa Omgangstonen. Næsten uden Undtagelse var Europæernes Hjem rene Skænkestuer, hvor der var alt for let Adgang til spirituøse Drikke, og adskillige af de ældre, der skulde foregaa de unge med et godt Eksempel, værdsatte hovedsagelig disse efter vedkommendes Evner i Retning af Umaadelighed, men heldigvis havde dog en Del Øje for Faren ved manglende Modstandskraft i denne Henseende, disse sluttede sig efterhaanden nærmere sammen og lod de svagere sejle deres egen Sø.

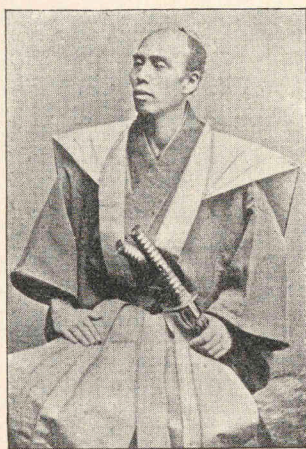
Kunde saaledes den bosiddende fremmede nok klare sig, var det en anden Sag med den stakkels Matros, der blev sluppet i Land her. Tilstedeværelsen af rige Kullejer paa Takashima i Byens umiddelbare Nærhed lod mange Handelsskibe søge til Nagasaki, ligesom ogsaa Byens herlige Beliggenhed gjorde den til et yndet Opholdssted for fremmede Orlogsmænd, men den udstrakte Landlov, der tilstodes Besætningerne, trak desværre mange af Omverdenens sletteste Elementer dertil. I en Sidegade, langs en Kanal, havde disse opslaaet deres »Pauluner«, hvor de udskænkede Drikkevarer var Resultatet af et udsøgt Giftblanderi. I ikke færre end 28 forskellige Etablissementer var der en let Lejlighed for Matrosen til at blive af med sin surt erhvervede Hyre. Disse Huses Ydre var ikke imponerende, et enkelt havde endog været Ruffet i et europæisk Skib, som i en Tyfon havde afsluttet sin Tilværelse i det våade Element, men over dem alle prangede store Skilte i skrigende Farver,

der skiftede efter den Nationalitet, som i Øjeblikket var den dominerende. Det samme Etablissement, der den ene Dag glædede sig ved det mærkelige Navn »Hullet i Muren«, hed maaske den næste Dag »Hotel Alexander« eller »Hotel Victoria«, men et havde de fælles — Indehaverne forstod til fulde deres Opgave: at plyndre Matrosen til hans sidste Hvid i den kortest mulige Tid. Nu kunde man jo sige, at Matrosen kunde holde sig borte fra saadanne Steder. Men hvad skulde Staklen saa tage sig til? Fra Omgang med de bosiddende fremmede var han afskaaren; paa Byens eneste respektable Hotel maatte han ikke komme; paa Gaderne, i glødende Solhede om Sommeren og isnende Kulde om Vinteren, kunde han kun slaa en begrænset Del af Fritiden ihjel; den obligate vilde Ridetur — alle Sømænds største Fornøjelse under Landlov i Østen — paa et stædigt, haardmundet Øg, som kunde lejes for en billig Penge, bragtes som Regel til en for tidlig Afslutning i en af Byens mange Grøfter, naar Bæstet vilde hjem til sine tørrede Slyngplanter og det smaatskaarne Risstraa — hvad Under da, at han havnede i en af Kipperne, hvor han blev modtaget med aabne Arme. Og havde han saa i godt Selskab drukket et Par »Cocktails« og med bævende Stemme bræget en tilsyneladende endeløs Vise om »Pigen, han havde efterladt i Hjemmet«, skete det ikke sjældent, at han gik fra Sans og Samling og først kom til sig selv igen, naar en Patrouille fra hans Skib fandt ham i en af de mange lyssky Rønner i Udkanten af det europæiske Kvarter, hvorhen en af Beværtingens indfødte, kvindelige Lokkeduer havde ført ham. Forholdene bedrede sig dog efterhaanden, Beværterklassens værste Elementer søgte til nye Græsgange, og Ankomsten af flere elskværdige Repræsentanter for det svage Køn gav Forhaabning om, at Europæernes Liv i den smukke lille By i det fjerne Østen gradvis vilde indordne sig under mere regelrette Former.

II.

JAPANERBYEN

Inderst i Bugten, skjult af Kinesernes vanrøgtede og ildelugtende lille Settlement og bag den lille Række europæiske

Samuraj.

Huse paa Deshima ligger de indfødtes Bydel, paa tre Sider skærmet mod Elementernes Ublidhed af vidunderlig skønne Højdedrag. Som allerede nævnt i det foregaaende stod Adgangen til Japanerbyen enhver fremmed uhindret aaben, medens derimod de indfødte af Hensyn til de fremmedes Sikkerhed, kun fra Landsiden kunde komme ind i disses Kvarter efter at have legitimeret sig for de indfødte Politimænd, der var indstallerede i Vagtstuer ved Japanerbyens forskellige Ud-

gange, men i Dag standser en Yakunin¹⁾ os ved Indgangsporten og udbeder sig vort Navn, vor Nationalitet og Adresse, forinden han lader os slippe gennem Porten — en europæisk Værts-husholder er nemlig bleven myrdet den foregaaende Nat af en 2-Sværdsmand²⁾; Ugerningsmanden er endnu paa fri Fod, og Myndighederne er aabenbart nervøse.

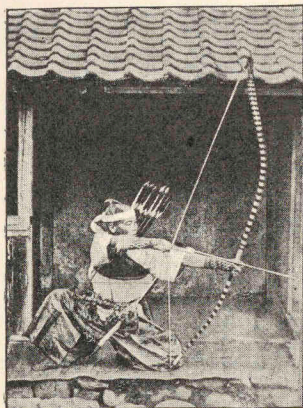
¹⁾ Civil Embedsmand.

²⁾ Medens Lensvæsenet indtil Aar 1869 florerede, havde alle Medlemmer af Krigerkysten (Samuraj) været forpligtede til aldrig at vise sig for Offentligheden uden med Sværd ved Lænd. Ved en kejserlig Forordning fik de i 1871 Tilladelse til at lægge deres Vaaben til Side, men Sværdet var Samuraj-Klassen for kært, et

Set i Afstand eller fra et Højdepunkt tager japanske Byer sig ret uanseelige ud; thi fremragende Bygninger, Spir, Taarne og Kupler mangler ganske; kun uendelige Rækker af Tagsten og Tagspaan, i hvilke end ikke Skorstenspiber bryder Ensformigheden, udfolder sig for Beskuerens Blik. Nærvæd faar man et behageligt Indtryk af de renlige om end gennemgaaende vel snævre Gader, der indrammes af lave, spinkle Huse, hvis Bindingsværks Konstruktion understøttes af Sten, som af Hensyn til de ofte forekommende Jordrystelser ikke ligger nede i Grunden, men hviler paa Jordens Overflade. Medens Tagkonstruktionen er meget tung, og Sidevæggene, der bestaar af splittede Bambusrør og en Blanding af hakket Ristræ og Ler, er nogenlunde solide, bestaar For- og Bagsiden kun af lette, forskydelige Træpaneler, inden for hvilke der findes spinkle Rammer med Vinduer af hvidt, halvt gennemsigtigt Papir, der er fremstillet af Papirmorbærtræets trævlede Bark. Fra Gaden træder man ind i en Slags Korridor, som løber langs med alle Værelserne i den nederste Etage. Ved Korridorens ene Side, hævet omtrent 2 Fod over Grunden, ligger Værelsernes Gulve, oven paa hvilke der er anbragt tykke, af Ristræa flettede Maatter, kantede med Tøj, hyppigst af graa eller mørkeblaa Farve. Inden for Korridoren findes en Væg af Træpaneler, ligeledes med Forskydninger, bag hvilken Husets Indre danner et eneste stort Rum, som dog efter Behag kan inddeles i flere Værelser ved Hjælp af Rammer af tyndt Træværk med smaa firkantede Papirsrunder, der anbringes i dertil bestemte Riller i Gulv og Loft. I Sommermaanederne nedtages de ydre Paneler og Vinduesrammer, og Livet inden Døre lægges da ganske aabent for enhver. Det inderste, ret rummelige Værelse, er Køkkenet, ved

Lovbud var nødvendigt, og først da et saadant fremkom i 1876, fik Skikken sit Dødsstød; med ét Slag blev det, der i umindelige Tider var blevet besunget som »Samuraj'ens levende Sjæl«, reduceret til en blot og bar Kuriositet.

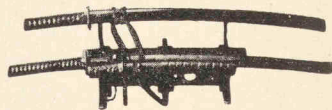
hvis Side Badekamret er beliggende. Til Opbevaringssted for Sengklæder og forskelligt Husgeraad er af Nicher i Sidevæggene dannet Skabe, hvis Døre er prydede med Tuschtegninger eller forarbejdede af smukke Træsorter. I

Bueskytte.

en Niche, der er indrammet af nogle udsøgte Træstammer i Naturlig stand, hænger en Kakemono — et aflangt Billede af Silke eller Papir — under hvilken en Vase af Porcelæn med en enkelt blomstrende Kirsebær- eller Mandelgren er anbragt, hvis da ikke Husfaderen hører til Krigerkasten, i hvilket Tilfælde hans Sværd, der aldrig maa bæres indendørs, anbringes paa et Stativ, som da indtager Vasens Plads. Et Hjørne af Husets fornemste Værelse er helliget For-

fædrene, til hvilke Familiens Medlemmer forretter deres daglige Andagt. Bekender man sig til Buddhismen, findes paa en Hylde et lille forgyldt Alter — Butsudan — paa hvilket ses nogle Smaatavler af sortlakeret Træ med en udskaaen, forgyldt Lotusblomst som Fodstykke. Følger Familien Shintolærens Forskrifter, ses intet Alter, men i Stedet derfor en prunkløs Model af et Shintotempel — Miya —, i hvilket Tavler af hvidt Træ bemærkes. I begge Tilfælde er Tavlerne Gengivelser af de paagældende Religioners For-

Sabelstativ.

mer for Gravsten, og Inskriptionerne viser, at de er viede Hjemmets hedenfarne Medlemmer. Foran Tavlerne stilles daglig Smaaskaale med Ris og en særlig Slags Risbrændevin som

Offer, og hver Aften tændes en primitiv Olielampe, thi de hedengangne, der nu som Hjemmets Skytsaander svæver om i deres tidligere jordiske Bolig — hvad den lille Lampes Blafren eller en Sommerfugl i Utide ere synlige Tegn paa — trænger til Næring og Varme, men Duften af det fremsatte Offermaaltid er dem nok, og dettes mere substantielle Bestanddele anvendes derfor i velstillede Hjem fortrinsvis som Almisser til trængende Pilegrimme, der er paa Valfart til et eller andet af Landets mange berømte Templer. Naar undtages den uundværlige Tabako-bon¹⁾ (alle voksne af begge Køn ryger — eller som Japaneren udtrykker det »drikker« — Tobak) og desuden det lille Toiletbord med Metalspejl og mange Skuffer indeholdende en Uendelighed af Skønhedsmidler, der siges at lægge Beslag paa ikke saa faa af de kvindelige Beboeres Morgentimer, findes saa at siges ingen Møbler, ej heller nogen Kakkellovn, skønt Vinteren i mange Dele af Japan er streng nok. Maaltidernes forskellige Retter bringes ind fra Køkkenet paa lakerede Borde, nærmest af Højde og Størrelse som en lav Træskammel, foran hvilke Husets mandlige Medlemmer sidder paa Hug paa flade Smaapuder og opvartes af Husmoderen eller Husets Døtre; Kniv og Gaffel kendes ikke; i disses Sted træder et Par tynde Pinde af Træ eller Elfenben. Om Aftenen spredes et vatteret Tæppe paa Maatterne, en lakeret Æske med en lille Pølle paa Toppen gør Tjeneste som Hovedpude, et andet vatteret Tæppe, der er formet som en Kimono, danner Overdynen, og Lejet er parat. Fryser man om Dagen, ifører man sig lidt mere Tøj eller nøjes med at varme Fingrene over Gløderne i den lille zinkforede Trækasse, Hibatji'en, som holder Tekedlen, den ofte kunstfærdigt udførte Tetsu-bin, der er forfærdiget af Støbejern, i stadigt Kog. Hyppigst har Huset en øvre Etage, hvor-

¹⁾ En lille Æske, som foruden en Kumme med Trækulsgløder indeholder et Rør af Bambus, i hvilken den lille Ildkugle fra Japanerens diminutive Metalpibe (Kiseru) udtømmes.

til en ganske smal Trappe fører, og her udstiller Ejeren, dersom han er Handelsmand, sine fineste Sager. Længst tilbage fra Gaden findes Haven. Denne er kun lille, men den er ogsaa udelukkende beregnet paa at fryde Øjet, ikke til at færdes i. Paa en Plet, der kun maaler nogle faa Kvadratalen, er fremtryllet et sandt Liliput-Landskab med Templer og Figurer af Ler, Klippepartier og Bambuslunde med kunstfærdige Broer, som hvælver sig over en Stribe klart Vand, i hvilken et Par vævre Slørhaler boltrer sig. Det kan endnu nævnes, at en lille Veranda findes paa Husets For- og Bagside, at ingen Laase eller andet Lukke forefindes — kun Yderdørene stænges ved Sengetid, — at alt Træværk er strøget med en Fernis af mørkebrun Farve, og at der af Hensyn til de hyppige Ildebrande, som i Husenes letfængelige Materiale og ved Manglen af Brandmure finder rig Næring, bag Størstedelen af Vaaningshusene ligger en mindre, ildfast Bygning til Opbevaring af de mere værdifulde Ejendele, og hermed er Beskrivelsen af Japanerens Hjem, der i meget minder om et Dukkehus, formentlig udtømt.

Men vi maa atter ud i det frie, ud paa Hovedgaden, der er fyldt af en broget Vrimmel, hvilket er et sikkert Tegn paa, at det er en Festdag, og at de mange pyntede Mennesker af begge Køn har forladt Hjemmet med et bestemt Maal for Øje, thi Japaneren gaar aldrig ud af sit Hus alene for Motionens Skyld. Her kommer et Par Damer i dyb Passiar, de er ude over den første Ungdom og bærer Dragter af en sober graa Farve. De har rimeligvis en Gang været ret smukke, men en ubønhørlig, uskreven Lov, som siden deres Indtrædelse i den hellige Ægtestand har faaet dem til at afrage Øjenbrynene¹⁾

¹⁾ En gift Japanerinde behøver ikke Skønhed for at sikre sig sin Ægteherres Kærlighed og Troskab. Ved at afrage Øjenbrynene og sværte Tænderne i en Opløsning af pulveriseret Galæble, Jern-Filspaan og Risbrændevin giver hun til Kende, at hun har givet Afkald paa al Forfængelighed.

og sværte Tænderne sorte, har berøvet dem meget af deres oprindelige Ynde. Hvad de snakker om, ved vi ikke, men vi opfanger Ordet »Kane« — Penge — og tør maaske deraf slutte, at de har Bekymringer af økonomisk Natur. Stakkels Japanerinder! De henlever Livet i et Land, der er uberørt af Modens Luner, hvor Hatte ikke bæres og Tjenestepige-Ærgrelser ikke kendes og kan afgive Stof til Beklagelser; om det sidste er begrundet i, at den kvindelige tjenende Stand i Japan er mere pligtopfyldende end andetsteds, tør vi ikke udtale os om, men nævner kun det tørre Faktum. Her ser vi en ung smuk Pige stolpre af Sted paa sine høje Tøfler — Geta — og med Kjolen saa tæt sluttende om Fødderne, at den maa besværliggøre hendes Gang. Skade, at hun har skjult sin friske naturlige Hudfarve under saa meget Pudder, og at hendes Læber er malet mørkerøde med et gyldent Anstrøg. Ogsaa Smaapigerne med deres Damaskes Amulet Pose i stærke Farver paa Ryggen, røde Baand og mange Pyntenaale i Haaret er allerkæreste, men desværre røber deres Skyhed, da de faar Øje paa os, at deres Forældre bruger »den rødhaarede Hollænder« — Øgenavnet for den fremmede — som Bussemand. Drengebørnene er jo ogsaa nette og tiltalende, men de lange Sværd, som de bærer i Bæltet, giver dem et lidt for værdigt Udseende. Vi standser ved en større Butik, der skilter med en stor, hvidmalet Stjerne, og er nu hos Byens største Konditor, hvor vi finder

Japanerinde.

et Utal af lækre Kager og Sukkergodt i mange Former. Det er endnu omtrent ved Maanedens Begyndelse, truende Lav-

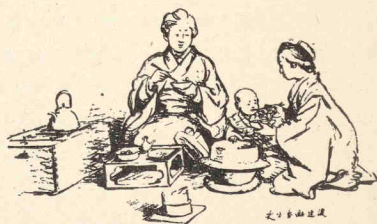

Kokkepige med Dajkon.

vande i Pengepungen er endnu ikke indtraadt, og vi forskafter os en stor Pose lækre Sager, ved Hjælp af hvilke de mange unge Tilskuere, som med Interesse følger enhver af vore Bevægelser, faar bedre Tanker om os. Men vi maa atter ud i Vrimlen! Her kommer en Kokkepige, der aabenbart har været ude for at gøre Indkøb til Aftensmaaltidet, med et Knippe Kæmperæddiker — Dajkon — en »Delikatesse«, hvis Duft i tilberedt Stand stærk minder om gammel Limburger Ost. Apropos Dajkon. Naar den er moden, ophænger Landmanden den til Tørring, ofte i Træerne, og denne Omstændighed fik den hollandske Matros, som kun fra

Rælingen af sit Skib kunde kaste sit Blik ind i det forjættede Land, til at drage den Slutning, at Ræddiken vokser paa Træer i Japan!

I Forbigaaende ser vi i et Hjem en Familie ved Aftensmaaltidet; Baby'en kan endnu ikke haandtere Spisepindene, men maa mades; den kogte Ris med Hatji-zakana — ristet Fisk — smager aabenbart den

Familie ved Aftensmaaltidet.

lille, hvad der øjensynlig glæder Barnepigen; længselsfulde Øjne kaster Barnet til den lille Skaal med Ko-no-mono — saltede Radiser — som hun ved, hun ikke maa faa, men til

Bedstemoders Hjertestyrkning.

Gengæld lover Moderen hende nok en dobbelt Portion Sjuritoko — Boghvede Kager — med den dejlige søde Sauce af røde Bønner. Maaske har en lille Kurre paa Traaden bragt en øjeblikkelig Forstyrrelse i Husfreden, thi vi ser den gamle Bedstemoder sidde ganske alene i det tilstødende Værelse i Færd med at tage sig

en Hjertestyrkning i Form af en lille Kop varm Risbrændevin, der forhaabentlig hurtig vil gengive hende Ligevægt i Sindet og genoprette Hjemmets Fred. I Genbohuset ser vi en Husmoder optaget af sit Regnskab, der, at dømme efter hendes bekymrede Mine, synes at forvolde hende Kvaler. Penslen har hun stukket i Munden, medens hun ved Hjælp af Regnebrættet — Soroban — søger at faa Regnskabet til at stemme.

Morsomme Skilte, som røber Malerens mangelfulde engelske Kundskaber, tiltrækker sig vor Opmærksomhed; en Barber kalder sig saaledes »Head Cutter«; over et fotografisk Atelier staar med store Bogstaver »Photographer executed«, medens Indeha-

Husmoderens Regnskabsopgørelse.

veren af et Æggeudsalg ikke er uvittig, naar han lader sin Forretning prange med Skiltet: »Extract of Hens«!

I en Krog paa et Hjørne, hvor fire Gader krydser hverandre, sidder den foragtede Eta, Manden uden for Samfundet, som tidligere forskaffede sig Midlerne til Livets Ophold ved

Eta.

Flaaning af døde Kreaturer, Begravelser af henrettede Forbryderes Lig og liggende nedværdigende Beskæftigelser. Hans Ansigt kan vi ikke se, det er skjult af den store kurvelignende Hat, som dækker hans i Joved. Ved en kejserlig Forordning er hans Paria-Stil-

ling ganske vist bleven ophævet 1871; men Fordommen er endnu imod ham, og han ernærer sig nu kummerligt ved Flikning af Straasandaler og Reparation af Trætøfler.

En japansk Ven har netop skænket os nogle Tegninger, hvis Originaler skyldes Malerinden Fru Yuko Watanabes Pensel, og hvoraf adskillige nu illustrerer denne lille Skitse. Vi benytter Lejligheden, da hans Hus passeres, til at aflægge ham en Takkevisit, men han er ikke hjemme, formodentlig er han ogsaa ude i Vrimlen, som vi nu opdager skyldes en Høstfest, thi en Del af Omegnens Landmænd passerer forbi i stort Optog og under megen Larm. En Shinto-Præst har mødt dem ved Byens Grænse og fører dem nu til sit Tempel, hvor de vil bringe Inari-Sama — Risens Gud — deres Taksigelse for en god Høst. Optoget har tilkaldt et Par Bissekræmmere, som tiltrækker sig Publikums Opmærksomhed ved Hjælp af groteske Dyremasker og ved at indtage pudsige Stillinger, der sætter Hobens Lattermuskler i livlig Bevægelse og skaffer Handelsmændene rivende Afsætning for deres brogede Varer; vor Ring-

Optog af Landmænd.

heds Nærværelse ansporer dem til yderligere Anspænding af deres humoristiske Evner — de udstøder hæse Brøl og gør underlige Grimasser, som vi ikke forstaar, men da de mange Blikke, der tilkastes os fra alle Sider, er utvetydige Beviser paa, at de gør Halløj med os, foretrækker vi at forsvinde i al Stilhed. Det er blevet sent, og tilmed er det begyndt at smøaregne, og da man er ved at lukke Portene¹⁾ mellem de

¹⁾ Byen var inddelt i Roder; for Ordenens Haandhævelse i hver enkelt Rode havde en Ældste Ansvar. Passage fra en Rode til en anden fandt Sted gennem en forsvarlig Port, der ved Nattens Frembrud blev stænget, og som kun kunde aabnes af Vagten. Det kuperede Terrain nødvendiggjorde mange Trappetrin fra en Gade til en anden, men Færdslen blev ikke hemmet deraf, da Vogne ikke fandtes, og al Transport af Gods skete pr. Pakhest.

forskellige Bydele, tiltræder vi Hjemturen. Stilhed hersker nu i de yderst sparsomt oplyste Gader, og Aftenens Ro afbrydes kun af den omvandrende Makaroni-Sælgers højtlydende Anbefaling af sin varme Suppe og af den blinde Massør, som ved hyppige Stød i en Fløjte tilkendegiver sin Nærværelse i

Landskab.

Haab om at blive kaldt op i et eller andet Hjem for at lindre et rheumatisk Individets Smerter. Af og til høres Natvægteren støde sin Jernstav saa haardt mod Jorden, at de mange Metalringe, med hvilke dens Top er besat, klinger stærkt, idet han udraaber sit manende »Hi no yodjin« — Vogt Lys og Ild.

For at undgaa de besværlige Porte skyder vi Genvej langs en malerisk Bæk, lægger Vejen over en Begravelsesplads, og — Modsætningerne mødes — inden ret længe er vi inde i det Distrikt, hvor Livet nu først begynder at udfolde sig, med andre Ord, vi befinder os i det Kvarter, hvor Dyden ikke er

til Huse. Paa begge Sider af en Gade ses en Række stærkt oplyste Thehuse, fra hvis øverste Etager højroset Tale, Musik og Sang lyder os i Møde. Mange Mænd færdes paa Gaden, alle bære de Sværd, og deres mislykkede Forsøg paa at indtage den sædvanlige værdige Holdning røber, at de ikke udelukkende har holdt sig til den grønne The, hvormed ethvert Gæstebud indledes. Her kommer en usædvanlig vigtig Fyr — rimeligvis en Samuraj's Tjener — stolprende paa sine høje Trætøfler; den røde Skede, i hvilken hans enlige Sabel gemmer sig, er

Samuraj's Tjener.

Japanerinde ved Vinduet.

Tegn paa, at han er fra Satsuma — den Provins, hvis Indbyggere i en særlig Grad nærer Had til alle fremmede — og vi forstaa af det onde Blik, han sender os, at det er klogest at holde sig i en saadan Afstand fra ham, at en tilfældig Kollision ikke giver ham Anledning til at føle sig fornærmet.

Livsglæden er nu paa sit højeste; i alle Husene underholdes Gæsterne af tilkaldte Danserinder, som til Akkompagnement

Allegretto Japansk Melodi.

mf

f

rit. *a tempo.* *morendo*

Fine. vivace.

sfz. *sfz.*

meno *a tempo*

pesante. *f*

D.C. al Fine.

af den 3-strengede Samisens¹⁾ Toner indtager mer eller mindre yndefulde Stillinger, ledsaget af livlig Gestikulation med deres brogete Vifter. En allerkæreste lille Majko²⁾ i fineste Puds passerer siddende paa sin Tjeners ene Skulder; i Forbi-

¹⁾ Et til Dels Guitarlignende Musikinstrument.

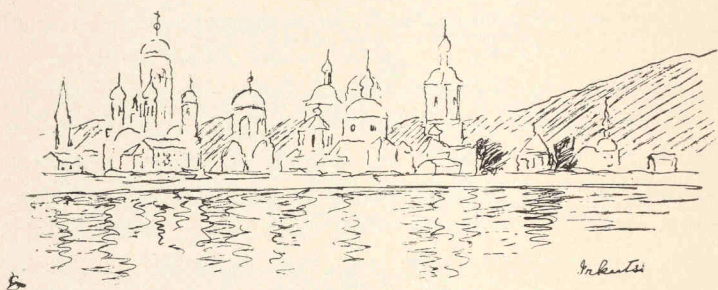
²⁾ Ganske ung Danserinde.

farten tilraaber hun os et skælmsk »Abunaj«,¹⁾ hvad der øjensynlig morer en tjenende Aand, der gennem et selvlavet Kighul følger Livet i Gaden; vi følger hendes Raad og haster ud gennem en snæver Passage, som af Byens »gyldne Ungdom« har faaet Navnet »Fortrydelsens Port«, og er snart i sikker Havn, forfrisket i Sindet og opfyldt af mange uensartede Indtryk, men den Melodi, som vi hyppigst har hørt i Aften, og som her gengives, klinger endnu i vort Øre og holder Søvnens borte; Tankerne vandrer da langt bort, og vi føler, at er der end smukt og rart i Mikadoens Rige, er vi dog en fremmed her — der er et lille Land, langt borte mod Nord, til hvilket vi er knyttet med fastere og inderligere Baand, og hvor vi dog langt hellere vilde være. —

JULIUS V. PETERSEN.

¹⁾ Tag Dem i Agt!

NAAR MAN SKRABER —

DET havde sneet hele den foregaaende Dag i Irkutsk. Alle de hvide Tage skinnede og funkledede op mod den skyrensede, blegblaa Himmel, hvorfra Solen straaledede ned over de snedækkede Gader, hvis halvsnavsede Sne aldrig bortkøres om Vinteren, men efterhaanden sammentrampes til et fast Islag, der ophugges med Hakker om Foraaret. Kulden var siden Snefaldet steget en halv Snes Grader; den lave Temperatur mærkedes imidlertid ikke saa intenst, da Luftten var aldeles stille.

Kanerne strøg ringende frem og tilbage over »Bolsjaja«, og Livet pulserede hastigere end om Sommeren, skønt ingenlunde paa Grund af Julen, der nærmede sig, men snarere fordi den stærke Kulde tvang Folk til at haste for at holde Blødcirkulationen vedlige.

»Pesterofskaja« er den eneste af Bolsjaja's Sidegader, der har elektrisk Lys og tillige den eneste Gade, der med Hensyn til Butiker blot nogenlunde er i Stand til at konkurrere med Hovedgaden. Omtrent midt i Gaden tilhøjre findes der en større Købmandshandel, eller rettere en Mellemting mellem en Købmands- og Delikatessehandel. Det ser ud, som om Ejeren, naar man sammenligner hans Forretning med andre af samme Art i Irkutsk, havde gjort Tilløb til at skabe noget mere tidssvarende, men var blevet staaende ubestemt paa Springbrættet.

Det store blaa Skilt med Navnet »Rikoff« i Guld, et Skilt, der strakte sig over hele Facaden, var det første i sin Slags i Byen, da Forretningen for ca. 14 Aar siden blev aabnet. Først lo man deraf, de andre Købmænd sagde »Durak« (Idiot), men tilsidst fik de allesammen blaa Skilte med Navn i Guld, en Prydelse, der ved sin evige Gentagelse virker monotont uden dog egentlig at misklæde Byen, som, skønt den ynder at kalde sig »Sibiriens Paris«, dog ikke formaar at stille sin Navner ved Seinen i Skygge, hvad arkitektonisk Skønhed angaar.

Som Købmand Rikoff var en Foregangsmand paa dette Omraade, saaledes var han det ogsaa paa saa mange andre. En forhenværende Gymnasiast, der senere fik Titlen »Bogholder«, og som havde læst Fransk paa Gymnasiet, satte Rikoff i Forbindelse med Depoterne i Paris.

Byen fik snart lært, at havde man spurgt forgæves hos Købmand som »Tatunoff & Sønner« eller »P. P. Latkoff & Co.«, behøvede man blot at gaa ned til Rikoff, der havde ikke alene Landets sjældnere Produkter, men endogsaa Ting, som man ellers kun kendte fra Romanerne, og tiltrods for, at det eneste franske, Rikoff kendte, var »Grand prix«, hed han efter kort Tids Forløb, halvt beundrende og halvt latterliggørende, »den franske Købmand«. Aaret efter Forretningens Start købte han Huset ved Siden af, lod Væggen slaa ind, og saa var Forretningen vokset til det dobbelte.

Grøn Sæbe og Ost Side om Side med franske Bonbons, Gummivarer, Heliotrop, Harpix, Svovl, schweizisk Mælkechokolade og Hampereb, eller Mel, Majs og Kaffe ved Siden af Tokayer, Saltsyre og Svampe, og paa Væggen Rikoffs Devise: »Her kan De faa alt, undtagen Kredit«.

Der blev antaget to »Prikastschicker« (Kommiss'er), og Rikoff trak sig tilbage til et lille, halvmørkt Hummer, over hvis Indgang fra Gaarden der blev anbragt et Bræt med Ordet

»Kontor« i sort. Bogstaverne gjorde Indtryk af at være malet i Storm.

Det var forresten ved denne Lejlighed, at Gymnasiasten var avanceret til Bogholder.

Allerede det første Aar havde Rikoff søgt at staa sig godt med Justitsen ved at snakke nu og da med Gorodovojen (Bettjenten), byde ham ind ad Bagdøren paa en Vodka, og ved at give ham en Rubel til Jul og Paaske; men efterhaanden som Rikoffs Forretning og Indtægter forøgedes, steg hans Bekendtskab med Politiet op gennem Graderne, til han var paa Hat med selveste »Pristaffen« Lischinsky.

Desværre steg ogsaa samtidig de Udgifter, han indførte under »Livsforsikring etc.« i sine Bøger, især det Aar Rikoff blev grebet i at sælge Brændevin, hvilket i Rusland er Statsmonopol. I Betragtning af, at der er Tugthusstraf for denne Villighed overfor tørstige Medborgere, finder man Pristaffens Misfornøjele ikke urimelig, naar man hører, at den »Livsforsikringspræmie«, »den franske Købmand« allerede Dagen efter sendte ham, kun beløb sig til 500 Rubler. En anden Købmand, der en Maaned i Forvejen havde haft samme Uheld, takserede det endog til den dobbelte Sum, og saavidt Lischinsky kunde bedømme, sad sidstnævnte Købmand ingenlunde i Rikoffs Forretningsheld.

Det var fra denne Tid, at Lischinskys Misstemning mod Rikoff skrev sig.

I Øjeblikket var der ingen Kunder i Butikken. Bogholderen, der samtidig fungerede som Kasserer, tændte sig en Cigaret og gav sig derefter til at regne Indtægterne for den foregaaende Maaned sammen ved Hjælp af et Regnebræt med sorte og hvide Trækugler. En Priskastschick stillede Vinflasker op paa en Hylde og fløjtede dertil en gammel russisk Melodi

med passende langsom Takt, en anden laa henad Disken og læste et gammelt Nummer af »Novoe Vremja«, han havde fundet blandt Indpakkingspapiret, da Døren pludselig gik op og Pristaffen Lischinsky traadte ind iført sin graa Gendarmeri-Uniform.

»God Dag,« sagde han lidt brøst, »er Rikoff tilstede?«

Priskastschicken gik uden at svare hen mod »Kontoret« for at se efter, da den lille Dør knagende aabnedes, og Rikoff viste sig paa Tærskelen.

Pristaffen førte Pegefingeren op i Retning af Hatteskylgen, og sagde smilende:

»Goddag, Pjotr Ivanovitch, haaber ikke jeg forstyrrer Dem, jeg kom tilfældigvis forbi og vil egentlig kun slaa en lille Passiar af med Dem!«

»Ja, værsgod,« svarede Rikoff, »kom blot indenfor.«

Lischinsky, der var gaaet bagved Disken, traadte nu ind i »Kontoret«, idet han bukkede Hovedet for ikke at støde mod Dørkarmen.

Inde i Kontoret tog han Hatten af, satte sig ved Skrivebordet og tog uopfordret en Cigaret i en Papæske, der stod paa Bordet ved Siden af et Theglas, der var halvt fuldt af The.

Idet han lagde Hatten fra sig og vendte sig om mod Gaardvinduet, saa man et rødt, knoppet Ar, der skar sig ud af Haaret og løb et Stykke ned ad Panden, der var lav, kraftig og tyreagtig bred, som forøvrigt selve Personen. Øjnene var smaa og stikkende, og altid ligesom huggende ind i den, han talte med, og Øjenbrynene buskede og næsten skyggende for Øjnene. Munden var stor og svulmende, men tildels gemt bag et tæt, fyldigt, rødligt Overskæg, som han nu og da under Samtalen kæmmede med en lille Lommekam.

Den Haand, Pristaffen lagde paa Skrivebordet, var besat med kostbare Ringe, der stod i en besynderlig Modsætning til

de forbadte og ligesom forslaaede Negle og selve Fingrene var alt for korte, med tykke, opsvulmede Knoled, hvad der gav dem et vist kloagtigt Udseende, en Slags Apoteose paa Bestillingen.

Forresten var der over hans hele Holdning noget smilende og elskværdigt; man kunde næsten have sagt indsmigrende, og naar han i den følgende Samtale et Par Gange maatte sige Rikoff imod, endte han hver Gang Sætningen med en lille, ikke helt naturlig Latter, som en Slags Undskyldning for, at han ikke havde været af samme Mening som denne.

Samtalen, der drejede sig om Guvernøren, om nogle interessante Mordtilfælde (der var nok af dem, saa man tog kun de interessante med) og om en Smuglerhistorie, gav Lischinsky, der øjensynlig gjorde sig Umage med at more Købmanden, Lejlighed til at udfolde en større Veltalenhed, ledsaget af en, for den halvdannede Russer almindelig, meget ivrig Gestikulation.

»For et Par Dage siden hængte vi Alexei Schulkin, De husker nok ham Nihilisten, der var med til at planlægge Attentatet paa Guvernøren i Tambow. Kort før han skulde hænges, lovede vi ham Friheden paa den Betingelse, at han opgav sine Medskyldige. Fæet gik i Fælden, vi fik Navnene, men hængte selvfølgelig Bæstet! Det er næsten utroligt, at saadanne lettroende Narre virkelig bilder sig ind, at de kunde regere bedre end vi andre. Vi, — i alle Fald Politiet — hader alle Nihilister, og kalder for en Sikkerheds Skyld alle, vi hader, Nihilister. Der er Dilettanter baade i Uden- og Indenrigspolitikken, men vi — Politiet — er Professionals«.

Medens han talte, slog han nu og da Asken af paa Gulvet og tog straks en ny Cigaret, naar den gamle var røget op. Stumpen spyttede han ud paa Gulvet.

Rikoff, der kun af og til kom med en Bemærkning, mærkede instinktivt, at der maatte være noget bag ved Politioffi-

cerens forcerede Livlighed, hvorfor han blev mere og mere tilbageholdende, efterhaanden som Samtalen skred frem.

Endelig rejste Pristaffen sig for at gaa, men standsede ved Døren, som kom han pludselig i Tanker om et eller andet, han før havde glemt:

»Aah! Det er sandt,« sagde han, »som De jo nok ved, Pjotr Ivanovitch, skal der her i Byen rejses et Monument for hans kejserlige Majestæt Alexander den Tredie.«

»Jo,« svarede Købmanden lettet, »jeg skrev mig allerede i sin Tid for 2000 Rubler.«

»Ja, rigtigt, nu husker jeg det,« nikkede Lischinsky bifaldende: »men—æh se Sagen er den, at hans Ekscellence Guvernøren mener, at den Sum, der offentlig blev betegnet som nødvendig til at rejse et saadant Monument for, langtfra vil være tilstrækkelig til at skabe et Mindesmærke, der er Hans Majestæt værdigt. For imidlertid at undgaa Snak ønsker man ikke en offentlig Indsamling sat i Gang paany, men vil underhaanden — ja, De forstaar sikkert, at det er en konfidentiel, meget konfidentiel Henvendelse — altsaa underhaanden søge at skaffe de nødvendige Midler, og hans Ekscellence har derfor anmodet mig om at henvende mig til D'Herrer Købmænd for at faa Deres Støtte — Deres finansielle og uvurderlige Støtte — i Sagen. Naturligvis venter Guvernøren, at Diskretion er en Æressag i dette Anliggende — der rimeligvis, næh! næsten aldeles sikkert, — altsaa næsten aldeles sikkert med Tiden vil drage Belønningen efter sig.«

Rikoff havde skudt Læberne mere og mere frem, medens Lischinsky talte, og efterhaanden faaet et meget fortrydeligt Udseende.

»Hvormeget drejer det sig om?« spurgte han.

»Aah! En Bagatel,« svarede den anden, »5—600 Rubler.«

»5—600 Rubler,« gentog Rikoff og saa mistænksom paa Politiofficeren:

»Nej, jeg maa desværre frasige mig den Ære, jeg forsikrer Dem, min Forretning er for Tiden sløj, yderst sløj. Kontante Penge er sjældne og værdifulde for Øjeblikket. Det gør mig virkelig ondt, men—n.«

Pristafften blev mere og mere indtrængende og raadede tilsidst Rikoff til, halvt smilende, halvt truende, for hans egen Skyld, at give Pengene.

Men Rikoff var blevet stædig!

Den samme Stædighed, hvormed han trods alles Advarsel havde anskaffet sig store Mængder af Varer, man ansaa for usælgelige, — Varer, der dog virkelig tilsidst var blevet indført paa Markedet, den samme Stædighed betog ham nu, og uden at ræsonnere for eller imod, erklærede han vedholdende, at han kunde virkelig ikke, og prøvede ikke engang den i saadanne Tilfælde almindelige Udvej, at give sig spøgende til at tinge om Prisen.

Rikoff kunde for saavidt have Ret, som der netop i denne Tid var ualmindelig faa kontante Penge i Byen, men Lischinsky, der ikke regnede med den Slags Muligheder, tog tilsidst sin Hat og gik med alle Tegn paa statsautoriseret Fornærmelse.

Ude paa Gaden standsede han et Øjeblik og vendte sig halvt om mod Butiksdøren, som ventede han, at Købmanden skulde kalde ham tilbage; men da der ingen viste sig, kastede han et hævngherrigt Blik op mod det blaa Skilt med »Rikoff« i Guld, bed sig i Overlæben og gik rask ned mod »Bolsjaja«.

Den store Sal i »Grand Hotel« laa badet i Buelampernes indiskrete Lysskær. Varieteforestillingen havde taget sin Begyndelse, og et udklædt Mandfolk, hvis Mund nu og da tog Form af en Grammofontragt, slyngede en temmelig kedelig russisk Sang ud i Rummet. De fleste Borde var optaget, tildels af

det samme Publikum, der Aften efter Aften — eller rettere Nat efter Nat — søgte herhen for at forkorte Tiden i den ikke særlig morsomme Stad.

Øverst ved et af Bordene sad to Officerer; den ene — Wladimir Borofkin — der var ansat ved Generalstaben, havde et blegt og blaseret Ansigt, men intelligente livlige Øjne og var i Byen kendt under Navnet »Paradokset«. Han havde opholdt sig herude i nogle Aar og kendte som Følge deraf Gud og Hvermand, det vil sige de to hundrede Navne eller mindre, hvormed der regnedes i Irkutsk.

Den anden, der hed Suvorin — et i Ruslands Historie velkendt Navn — var en Officerskammerat fra Pageskolen i St. Petersborg og først for nogle Aar siden ankommet til Irkutsk. Han sad nu og lyttede til Borofkins Snak, der omhandlede de forskellige i Lokalet tilstedeværende.

Suvorin kiggede Programmet igennem: »»La bella Fiori«,« sagde han, »hvem er hun?«

»Aah,« svarede den anden, »det er en spænd Sangstemme med paahængte Armbevægelser og et Par ualmindelig nydeligt tildrejede Ben, som kun General X for Tiden har nærmere Lejlighed til at studere. Naturen har gjort hendes Stemme lys og tynd og Kunsten hendes Haar mørkt og fyldigt. Tiltrods for Navnet stammer hun vist fra Hamburg. Hun optræder som Stjerne og jobber med Kunsten. Paa disse Brædder foretrækker jeg en musikalsk Klown og et Par russiske Dansere.«

Grammofontragten smækkede sammen, og da ingen klappe, trak Sangeren sig tilbage med et stift og kejtet Buk, og Orkestret faldt i med en larmende Marsch af Wagner.

»Det er Wagner,« sagde Suvorin, »det er Officersmusik! Synes Du om Wagner, Wladimir Wladimirowitch?«

»Om jeg synes om Wagner,« svarede den anden, »ser Du, jeg har intet imod, at Musikerne nødes til at stemme deres Instrumenter, før Operaen begynder, men at de fortsætter uophør-

ligt igennem fire Akter og saa snyder os for Musikken, finder jeg urimeligt. Jeg foretrækker Kanonild uden Tilsætning.«

Suvorin lo: »Jeg havde egentlig ventet en Kompliment for den hurtige Genkendelse af Wagner i den stedlige Gengivelse.«

»Du har Ret,« sagde Borofkin. »Thebens Brandkor tager det ikke saa nøje med den musikalske Reproduktion af Klassikerne.«

Et Par Borde derfra sad en ældre Hærr med et Par lystige, meget letlevende Damer, der i Øjeblikket beskæftigede sig med at spise brændte Mandler, eller nu og da kaste dem i Hovedet paa Kavaleren, der smilende søgte at værges sig med Servietten.

»Det er Dommer Svistkoff,« sagde Borofkin, »han græder hver Gang, han har dømt en af de revolutionære til Døden; han græder næsten daglig, hvad der dog ikke forhindrer ham i at more sig kongeligt her hver Aften. Hans Kone kommer sikkert senere, ledsaget af Oberst Makaroff; Svistkoff har lige set paa Uret og rykker om lidt alene hen til et af de reservede Borde, til stor Morskab for hele Salen; Du vil træffe ham overalt og undgaar ikke hans Historier om dengang, han var Lærer i Romerretten for Storfyrsten.«

Cigaretrøgen hvilede efterhaanden som en Taage over Salen, og fra de omkringstaande Borde hørte man af og til løsrevne Stumper af Samtalen, et Slags Rusland i Kalejdoskop.

— — — — »Nej under 10 % faar han intet Laan og paa sin 3die Prioritet næppe under 15. Han er færdig; vi har kørt ham træt, jeg tænker allerede saa smaat paa at udvide igen,« det var Rikoff, der sad sammen med Tatunoff fra »Tatunoff & Sønner« og Davidoff, Themillionæren fra Kiachta, der paa denne Tid af Aaret hjemsøgte Irkutsk for at omsætte en god Del af den i Løbet af Sommeren tjente Formue. Foran Rikoff og Tatunoff stod en Flaske Vodka og en Flaske Rigabalsam, og henne ved Themillionæren en Isafkøler med en Flaske Champagne; den sidste syntes forresten nærmest at staa der for et

Syns Skyld. Baade Rikoff og de to andre Købmænd var i Diplomatfrakke og langskafede Støvler, dertil et Halsbind, der var baade Flip-Celluloid og Kravat paa een Gang.

Suvorin slog Asken af sin Cigaret, og idet han saa over i Retning af Købmændene, sagde han:

»Hvad er det for Bavianer?«

»Det er den stedlige Galapaaklædning — for Købmænd. — Peter den Store klippede deres Skæg og Haar, men han glemte at trække deres langskafede Støvler af — til Gengæld

lærte han dem at drikke Vodka — — Staten nyder stadig godt af Peter den Stores Reformer, men ligemeget, jeg foretrækker Peter og hans Strelizer for Nutidens Reformatorer! Se paa de tre Studenter i Bluse og Jakke til højre for Købmændene.«

Suvorin saa derhen. Der sad tre Studenter med det lange, mørke Haar hængende ned over Pande og Øren; naar de talte sammen, bøjede de sig hviskende ind over Bordet; foran sig havde de et Glas The, og de gjorde unægtelig et lidt skummelt Indtryk; der var et lurende Udtryk af Had i deres Øjne, naar de tilfældig saa over paa Officerernes Bord, og skønt de alle saa ud til at være i Midten af Tyverne, havde de to allerede graa-

sprængt Haar og for tidligt ældede, graablege Ansigter. De passede ikke rigtig ind i Forsamlingen; der var noget profetagtigt over dem. I Vesteuropa vilde man have sagt, at de saa ud som Missionærer, der optog Rapport i en berygtet Variete. Dog — her tog ingen Notits af dem; hver var beskæftiget med sig selv og sine Bordfæller, naar ikke de optrædende tog Interessen fangen, hvilket ikke skete for ofte. Kun Musikken formaaede nu og da at overdøve den Summen, der steg, efterhaanden som Natten skred frem.

Ikke langt fra Rikoffs Bord sad Lischinsky i Samtale med en Artilleriofficer.

Borofkin gjorde Suvorin opmærksom paa Pristaffen.

»Det er en Slags Peter den Lille; naar den Store lettede deres Haarfylde, letter han deres Pengepunge, det er vore daarligt betalte Eksekutorer, som vi til Gengæld har maattet give visse Privilegier. Da han er særlig brugbar, indtager han en vis Særstilling hos Guvernøren og benytter sig indtrængende af den, han er servil til Ydmyghed og brutal til Raahed; hans Slagord er:

»Min Begavelse er ikke stor, derfor benytter jeg mig af de andres Dumhed,« (eller som Franskmanden udtrykker det: »Mon verre n' est pas grand, mais je bois — dans celui des autres.«) Spioner er nødvendige, kun skulde man have Lov til at behandle dem som Telefoner.«

»Telefoner?« lo Suvorin, »Du mener ringe af, naar man har hørt nok?«

»Nej, hænge dem paa deres rette Plads efter Afbenyttelsen.«

De saa begge leende over til Lischinsky, der netop rejste sig og gik frem mellem Bordene og hilste meget smilende og elskværdigt paa en lille tyk Mand, den bekendte Tysker Bierfreund, Ejeren af et af Byens større Bryggerier »Bavaria«. Det var vesteuropæisk Juleaften, og Bierfreund havde samlet en Del

af sine Landsmænd for at fejre Festen sammen med dem i »Grand Hotel«.

Lischinsky gik tilbage til Artilleriofficeren, medens Tyskerne, ca. 20 i Antal, anbragte sig omkring et Par sammenstil-lede Borde, for hvis øverste Ende Bierfreund præsiderede med et lille tysk Flag opstillet foran sig. Det var nu henimod Varieteforestillingens Slutning, og man ventede kun paa, at den »berømte« »La bella Fiori« skulde optræde, for at man derefter kunde begive sig andetsteds hen.

Rikoff og Davidoff var ved Bierfriends Indtræden i Salen kommet til at tale om »Njemzi«, og de kom begge til den Overbevisning, at det var et snavs Folk.

»Tror De, disse Fyre saa meget som holder op med at arbejde paa de store Helligdage,« sagde Rikoff, »hverken paa Guds Moders Fødselsdag eller Mariæ Bebudelsesdag, nej Gu' min Sæl om de gør! Se nu til det forbandede Rak, i Aften fejrer de Juleaften, efter hvad Værten fortæller! De er for storsnudele til at fejre den sammen med os andre. Men vore Penge er sgu' gode nok!«

Da Rikoff holdt op, tog Davidoff fat. Der var ingen af dem, der holdt af Tyskere. Og saa fik Rikoff Øje paa Flaget, der var stillet op foran Bierfreund. Rikoff ringede saa rasende paa den lille Bordklokke, at næsten alle i Salen saa over paa de tre. En Kelner kom styrtende, gik derefter ud gennem Lokalet og kom et Øjeblik efter tilbage med Værten, der blev overdænget med Spørgsmaal af den halvt fulde og helt ophidsede Rikoff:

»Om man var i Rusland? Om man behøvede at taale disse forbandede fremmedes Frækhed? Om ikke det russiske Flag var godt nok til dem?«, o. s. v. Tilsidst begav Værten sig hen til Bierfreund; der opstod Bevægelse ved Tyskernes Bord, og man hørte dem protestere imod, at deres Flag fjernedes. Da Værten imidlertid henviste til, at hans Gæster gjorde Ind-

sigelse mod det fremmede Flag, rejste alle Tyskerne sig og gik samlede meget demonstrativt ud af Salen, mens de øvrige Gæster stimlede sammen for at faa Forklaring paa dette pludselige Opbrud.

Lischinsky havde rejst sig, lagt Fingeren paa Næsen og knebet Øjnene sammen, seende over paa Rikoff, der oven paa den stærke Bevægelse var sunken mat tilbage og næsten halvsovende væltede en Vodkaflaske, hvis Indhold løb hen ad Bordet og dryppede ned langs Bordbenet, medens Politiofficeren tog en Notitsbog frem fra Brystlommen, skrev et Par Ord, og rolig satte sig hen paa sin Plads igen.

Allerede tidlig næste Morgen skraaede Lischinsky over Bryggeriet »Bavaria«s Gaardsplads hen mod Kontoret, der laa i en lille lav, opmuret Stenbygning. Bogholderen, en lang leddeløs Tysker, fo'r rundt for at faa fat i en Stol, som han med et elskværdigt Buk tilbød Politimanden, der ønskede at tale med Bierfreund, som imidlertid endnu sov efter Gaarsdagens Besværligheder.

Bogholderen forsvandt ovenpaa til Bryggerens Privatlejlighed, og kom lidt efter tilbage med den Besked, at Chefen skulde staa til Pristaffens Disposition om et Kvarterstid. Lischinsky satte sig ned henne ved Vinduet og saa ud i Gaarden, hvor de tunge Bryggervogne en efter en kørte frem for at blive fyldt op inde fra Bryggeriet, hvor fire Mand stadig gik frem og tilbage mellem Vognen og Bryggerporten med Ølkasser. Kuskene kom ind paa Kontoret, hvor den leddeløse fo'r frem og tilbage og uddelte Ordre og Bestillingssedler, og Kontoristen, en lille forkølet, lyshaaret Russer i Bluse, talte Byttepenge op. Da der var gaaet ca. 20 Minutter, knagede det i Trappen, der førte fra Privatlejligheden ned til Kontoret, og lidt efter traadte

Bierfreund rund, trivelig og smilende, ind og hilste venligt paa Lischinsky.

Begge to tog Plads, og Pristaffen, der erklærede at være sendt af Guvernøren, meddelte at have faaet Ordre til at beklage den Scene, der havde fundet Sted i »Grand Hotel« Aftenen i Forvejen. Bierfreund lo

godmodigt og sagde, at det hele ikke var værd at tale om, kun var han maaske nok blevet noget vel hidsig i første Øjeblik, da man havde forlangt Flagets Fjernelse; men han kunde forresten

ikke forstaa, at nogen kunde tage det ilde op; selvfølgelig havde man ikke til Hensigt at fornærme nogensomhelst.

»Nej, bevares,« sagde Lischinsky, »det stod os alle klart, paa nær denne Rikoff, der, mellem os sagt, er en hoven Herre. Imidlertid har han faaet Ordre til at forlade Byen inden to Dage, saa et saadant Optrin vil næppe oftere forekomme.«

»Herregud, stakkels Fyr,« svarede Bierfreund, »det er saamænd slet ikke nødvendigt, og hvis jeg kan gøre noget for at faa denne Udvisningsordre ophævet, skal jeg virkelig ikke tage i Betænkning at opsøge Guvernøren. Jeg synes egentlig, det er at gøre for meget ud af en Sag, der i og for sig er ret betydningsløs, og desuden havde Manden jo ogsaa drukket en Del, saa der var ingen Grund til at tage saa nøje, hvad han sagde.«

»Jo, men ser De,« forklarede Lischinsky, »Guvernøren har allerede i længere Tid søgt en Lejlighed til at blive af med Rikoff, der er en ret besværlig Herre, saa var det ikke blevet ved denne Lejlighed, var det blevet ved en anden!« Bierfreund trak paa Skuldrene. »Ja, saa er der jo intet at gøre ved Sagen,« sagde han.

Lidt efter rejste Pristaffen sig, sagde Farvel til Bogholderen og skulde just tage Afsked med Bryggeriejereren, da der pludselig faldt ham noget ind:

»Hør, det er sgu' sandt,« sagde han let henkastet, »jeg var saa forbandet uheldig at tabe nogle Penge i Spil igaar Aftes;

De skulde ikke være i Stand til at laane mig 50 Rubler, blot en otte Dages Tid?«

Nu var det ikke første Gang, Bierfreund havde haft at gøre med de forskellige Pristaffer i Byen; han henvendte et Par Ord til Bogholderen, der forsvandt ind i det tilstødende Værelse og kom tilbage med en flunkende ny 100 Rubel Seddel, som Bierfreund overrakte Pristaffen med den Bemærkning, at han

haabede, Lischinsky vilde drikke hans Skaal for de overskydende Penge, og tilføjede spøjende, at der var debiteret paa Regnskabet for Summen.

Lischinsky protesterede først meget stærkt, men da han syntes, at han havde protesteret længe nok, erklærede han, at Bryggeren »kunde stole paa ham« og tog saa med et kraftigt Haandtryk Afsked, medens Bierfreund og Bogholderen lidt maabende saa paa hinanden.

Da Lischinsky en halv Times Tid senere sad i sit Kontor, tog han et af de officielle Politi-Ark, skrev en Tilsigelse til Pjotr Ivanovitch Rikoff, Pesterofskaja, forsynede den med

Segl, og overgav den til en af de Gorodovojer (Politibetjente), der sad ude i Forstuen; derefter gik han ind i Kontoret igen, tog en lille, fedtet Roman ned fra en Hylde, tændte en Cigaret og satte sig mageligt til Rette for at læse, kom saa pludselig i Tanker om et eller andet, gik hen imod et Skab, hvor der paa en af Skufferne stod malet »Udvisningsordre«, tog en Blanket frem, udfyldte den og lagde den sirligt sammen, hvorefter han anbragte den ovenpaa en tyk Stabel Papirer, der laa tilhøjre paa hans Skrivebord. Da det var gjort, satte han sig til at læse igen.

Et Par Timer efter bankede det paa Døren, og en Gorodovoj stak Hovedet ind og meldte med Haanden til Huen, at Købmand Pjotr Ivanovitch Rikoff ventede udenfor. Lischinsky kastede i en Fart Romanen op paa en Hylde.

»Lad ham komme ind,« sagde han afmaalt, og medens Gorodovojen gik ud med Beskeden, tog Pristaffen en stor Protokol frem, som han meget optaget bladede i, da Rikoff traadte ind. Først lod Lischinsky, som om han var saa travlt beskæftiget, at han ikke bemærkede den andens Indtræden, men som tilfældigt saa han op og udstødte et »Ah!«, da han blev Rikoff va'r henne ved Døren.

»De er Pjotr Invanovitch Rikoff?« spurgte han brøsig.

»Ja,« svarede den spurgte og saa umaadelig forbauset ud.

»De er af hans Ekscellence Guvernøren udvist af Byen og har at forlade denne i Løbet af to Døgn.«

Rikoff kunde ikke svare straks; hans Ansigt, der i Almindelighed var blegt og blodløst, blev paa een Gang blussende rødt.

»H—hvad? Hvor—hvorledes? Hvorfor?« stammede han og saa uforstaaende paa den anden.

»De har igaar fornærmet en tysk Undersaat, og denne, den bekendte og meget indflydelsesrige Bryggeriejer Bierfreund, har allerede i Dag henvendt sig til Guvernøren og forlangt Deres

Bortvisning fra Byen og truer i modsat Fald med at henvende sig til sin Konsul. Guvernøren er meget forbittret over Sagen og har strengt paalagt mig at sørge for, at De i Løbet af to Døgn er ude af Byen, og forbyder Dem desuden at henvende Dem til ham.«

Med disse Ord overrakte han Rikoff Udvisningsordren. Købmanden kastede et Blik ned paa Papiret, hvor Bogstaverne dansede for hans forvildede Sanser. At Ordren ikke var kontraseret af Guvernøren, undgik ganske hans Opmærksomhed.

Rikoff sank hjælpeløst sammen og stod og rokkede lidt frem og tilbage med Overkroppen, ude af Stand til at samle sine Tanker. Bag Skrivebordet mønstrede Lischinsky ham haanligt og kneb sine smaa Øjne til, saa man formelig kun saa to smalle, sorte Sprækker.

»Er der da slet intet at gøre?« spurgte Rikoff tonløst.

»Jeg tror det næppe,« svarede den anden og gav sig til at tygge paa sine Negle. Saa sad de tavse et Øjeblik. Lischinsky rettede sig lidt i Stolen og lænede sig forover.

»Man kunde jo forsøge en Udvej,« sagde han.

Det aandsfraværende forsvandt fra Rikoffs Ansigt; han tog sig øjensynlig sammen.

»En Udvej? Hvorledes mener De?«

»Naa ja,« svarede Pristaffen, »den bliver maaske lidt be-
kostelig, men det betaler sig sikkert i dette Tilfælde at forsøge den. Ser De, De overgiver mig, lad os sige 600 Rubler, til Statuen, vi talte om i Gaar; jeg forsøger saa i Løbet af Dagen at faa Guvernøren i Tale og prøver paa at formilde ham ved at fremstille Deres store Loyalitet og forestille ham, at De var saa beruset i Gaar, at De ikke havde den ringeste Anelse om, hvad De foretog Dem i Løbet af Aftenen. Min Ulejlighed med Sagen kan De jo saa godt gøre efter Forgodtbefindende, og jeg tror næsten, jeg tør love Dem et godt Udfald.«

»Ak ja! Gud give det,« sukkede Rikoff og tog sin Tegnebog op; han talte 6 Hundredrubelsedler op først, dernæst tog han endnu to lignende Sedler, som han rakte Pristaffen og bad ham ikke forsmåa som Tak for hans Ulejlighed med Af-færen. Derefter tog han Afsked, endnu éngang bedende Pristaf-fen endelig gøre sit Bedste.

Da Lischinsky hørte Døren fra Forstuen til Trappegangen smække i, gned han sig veltilfreds i Hænderne, lænede sig tilbage i Stolen og slog en skraldende Latter op, idet han Gang paa Gang mumlede »Duraki! Duraki! Vi har Dilettanter baade i Uden- og Indenrigsministeriet, men her i Politiet er vi Professionals!«

Saa samlede han Rikoffs fedtede Hundredrubelsedler sammen, lagde dem ned i sin Tegnebog, hvor der allerede i Forvejen laa en flunkende ny, og rev Udvisningsordren i Stykker.

K. BAUMANN.

FRA HALVFJERDSENE

FOR et halvhundrede Aar siden var Kina og Japan endnu temmelig ukendt i Danmark og omgivet med en eventyrlig Nimbus; en Rejse til Kina og Japan var ikke dengang som nu en forholdsvis hverdagsagtig Begivenhed, men den, der havde foretaget en saadan Rejse, blev næsten betragtet som en Opdagelsesrejsende, hvis Beretninger blev lyttet til med Beundring. Det vakte derfor uhyre Opsigt, da den unge Student *William Bramsen* en Morgenstund i December 1869 i en Kreds af Skytter, der efter Øvelserne i Gothersgades Eksercerhus nød deres Morgenkaffe i Studenterforeningen, pludselig udbød: »Jeg skal til Kina!« Han blev bestormet med Spørgsmaal om, hvorledes det gik til, og forklarede da, at der var dannet et Aktieselskab med det Formaal at lægge Telegrafkabler i Kina og Japan, at der i dette Selskab blev ansat en Del unge Mennesker som Telegrafister, der først skulde uddannes i Telegrafi i Berlin, Wien, Paris og London og derefter sendes til Kina gennem den for nogle Maaneder siden aabnede Suezkanal.

Da den Kariere, Bramsen udmalede sig, sammenlignet med Udsigten til adskillige Aars strængt Arbejde med Informationer samtidig med Studium for at opnaa en Embedseksamen, forekom mig umaadelig lokkende, søgte jeg nærmere Oplysninger hos ham om, hvorledes man kunde opnaa Ansættelse i Telegrafselskabet, men fik det just ikke videre opmuntrende Svar,

at alle Pladser var allerede besatte. Ved at trænge nærmere ind paa Bramsen fik jeg imidlertid ud af ham, at Etatsraad Tietgen var den øverste Leder af Foretagendet, og at Overkrigskommissær Madsen særlig havde med Ansættelserne at gøre. Uden lang Betænkning opsøgte jeg derefter min Ven og Skolekammerat *Severin Lauritzen*, der ligesom jeg var bleven Student nogle Maaneder i Forvejen, og fortalte ham, hvad jeg havde faaet at vide af Bramsen. Tanken om straks at kunne faa en lønnet Stilling, hvori vi kunde faa Anvendelse for vore Kundskaber i Fysik, et Fag, som vi begge særlig interesserede os for, fandt vi uhyre tiltalende, men vi var ikke saa ganske klar paa, hvorledes det vilde være at skulle leve i et saa ukendt Land som Kina, og vi blev sluttelig enig om, at alene vilde ingen af os vove det, men hvis vi to kunde komme derud sammen, vilde vi nok kunne klare os mellem Kineserne, og at vi maatte sætte al Kraft paa for at opnaa Ansættelsen.

Vi gik saa sammen til vore Lærere i Metropolitanskolen, først til dem i Fysik og Mathematik, dernæst til vor Lærer i Tysk — Engelsk havde vi saa at sige slet ikke lært i Skolen, og i Fransk var vi ikke lige godt hjemme, hvorfor vi undgik vor franske Lærer — og fik fra alle tre meget gode Vidnesbyrd, yderligere stivet af med en anbefaling fra vor gamle Rektor, Etatsraad B. Borgen, der skrev, at han havde lært os at kende som »unge Mennesker af en brav moralsk Karakter, der ganske sikkert i Forening med en alvorlig Stræben efter at opfylde deres Pligter vil anbefale dem som værdige til Velvillie og Tillid i den Tjeneste, der maatte blive dem betroet«. Væbnet med disse Vidnesbyrd samt anbefalinger fra Private, hvis Ord antoges at ville have Vægt, opsøgte vi da sammen *Overkrigskommissær Madsen* og forebragte vort Ønske om Ansættelse, hvis det kunde lade sig gøre, at vi fik Lov til at være sammen ude i det fjerne Østen. Til vor behagelige Overraskelse var der ikke Tale om, at alle Pladser var besatte, og efter at vi

havde gennemgaaet et Krydsforhør om vor Fortid og Grunden til, at vi ønskede at indtræde i Telegraftjenesten, gik vi bort med Indtrykket af, at Udsigterne til Ansættelse ingenlunde var mørke, men mente dog, at vi ogsaa burde forsøge at faa Foretræde hos *Etatsraad Tietgen*, hvilket imidlertid ikke lykkedes, han var lige gaaet, da vi kom, og vi gentog ikke Forsøget.

Saa indsendte vi vor Ansøgning i Fællesskab bilagt med vore Anbefalinger, af hvilke de fleste ligeledes var for os begge, antagelig i December 1869. Der fulgte da en Ventetid paa nogle Uger, i hvilke Forelæsningerne paa Universitetet rimeligvis blev temmelig forsømte, medens hyppige Besøg aflagdes i Studenterforeningen, hvor vi, forresten uden at vi dengang vidste det, ofte var sammen med et Par fremtidige Kolleger i Store Nordiske, *Johannes Magnussen* og *Volmer Hoffmeyer*, begge fremragende Amatørpianister, som senere hen ofte skulde glæde os og andre i Kina ved deres udmærkede Musikpræstationer. Endelig kom da den 17de Februar 1870 ikke et direkte Svar paa vor Ansøgning, men et *Tilbud* om Ansættelse i det Store Nordiske Kina og Japan Extension Selskab fra 1ste Marts med en Begyndelsesgage af Lstrl. 150 og fri Station etc. etc. Hvis vi modtog Tilbudet, maatte vi være forberedt paa at afgaa til Kina med 1ste Ekspedition i Begyndelsen af Juni (?). At Lauritzen og jeg modtog Tilbudet, behøver næppe at tilføjes!

I de første Dage af Marts gav vi Møde paa Børsen i København, hvor der i Stueetagen var opstillet nogle Sæt Morseapparater, og hvor vor Indøvning i Telegrafering og vor Indvielse i det internationale Telegrafreglements Mysterier blev paabegyndt under Ledelse af en Statstelegrafist, vist ved Navn Tidemann. Uagtet baade Lauritzen og jeg havde gjort os Forestillinger om, at vi hovedsagelig vilde blive beskæftiget med og oplært i Telegrafteknik, opdagede vi snart, at det ialfald først og fremmest gjaldt om at kunne telegrafere, og vi satte os det Maal at blive saa gode Ekspedienter som muligt, et

Maal vi vedblev at forfølge i hele den Tid, vi var Telegrafister. Ret længe fik vi ikke Lov til at blive i Kjøbenhavn, idet vi allerede den 3die April, samme Dag, da Fregatten »Torden-skjold« forlod Rheden, blev dirigeret ikke til Berlin eller Wien, som Bramsen havde stillet i Udsigt, men til Fredericia for der at modtage vor yderligere Uddannelse. Nogle Dage forinden havde vi faaet vor Afregning og »Lønning« for April og Maj, 180 Rigsdaler, samt 100 Rigsdaler »Rejsegodtgørelse fra Kjøbenhavn over Fredericia til Newcastle og London«, tilsammen 280 Rigsdaler, en hel Kapital for os meget beskedent vante Ungersvende. Endvidere blev hver af os forsynet med en »Skyldbog, der bestandig forbliver i den Paalydendes Værge«, og *min* Skyldbog er fremdeles i mit Værge! I samme Skyldbog, hvori tillige er indført et »Uddrag af de den Paalydende indgaaede *Forpligtelser*« (men som forresten tillige omfatter nogle af de Forpligtelser, Selskabet paatog sig) burde enhver Sum, som blev udbetalt Vedkommende af Selskabet, »det være sig som Lønning, Forskud, Rejsegodtgørelse eller andet«, indføres og ligeledes Vedkommendes Tilgang og Afgang paa Stationen, hvilken Tjeneste han har udført, samt hvad han ellers har været benyttet til. Dette skete i Fredericia, hvor Stationsbestyrer Petersen indførte Ankomst og Afgangs Dato, og i Newcastle, hvor Hr. Mygind attesterede, at jeg havde været til Øvelse i praktisk Telegrafi fra 29de April til 15de Juni, samt at der den 1ste Juni blev udbetalt mig Lønning for Juni, men dermed ophørte Indførelserne, og Bogens Blade er paa de øvrige circa 40 Sider ubeskrevet!

Den 3die April tog vi altsaa Afsked med Kjøbenhavn — og naar jeg her og i det følgende taler om, hvad vi gjorde, menes hermed i Reglen Lauritzen og jeg — og meldte os til Stationsbestyrer Petersen i Fredericia, en myndig og alvorlig Mand, der gjorde Indtrykket af at være en dygtig Bestyrer og sin Post fuldtud voksen. Vi blev straks sat til Indøvelse i

bestemte Timer hver Dag i et til dette Brug lejet Lokale, men vor Ambition var naturligvis at faa Lov til at komme ind paa den »rigtige« Telegrafstation. Tilladelsen blev temmelig hurtig givet, og dér gjorde vi for første Gang Bekendtskab med en travl og vel organiseret Station. Vi blev modtaget med den største Venlighed og Imødekommenhed af alle paa Stationen, og der er sikkert endnu flere foruden den nuværende Bestyrer af Fredericia Station, *Carl Hansen*, som vi har Anledning til at mindes med Taknemmelighed for den Vejledning, de gav os, og det gode Eksempel, de satte os i vore unge Dage. Inden vi rejste fra Fredericia, altsaa kun en 6—7 Uger efter, at vi første Gang havde manipuleret en Morsenøgle, var vi i Stand til at konversere med de mindre Stationer, ja fik endog Lov til at sende et virkeligt Telegram, naturligvis under Opsyn. Samtidig med os var *Bramsen* og *Albert Suenson* i Fredericia, hvor Grunden blev lagt til et venskabeligt Forhold, der varede til deres Død. *Bramsen*, som jeg allerede kendte fra Studenterdagene, var et ualmindelig vel begavet Menneske, fortrinlige Sprogkundskaber, musikalsk begavet, en dygtig Violoncellist, livlig og munter, en fortræffelig og trofast Kammerat, og han vilde sikkert have drevet det vidt, hvis han ikke var bleven revet bort i en ung Alder i London, hvor han studerede Jura nogle Aar, efter at han i 1872 havde forladt Selskabets Tjeneste.

Albert Suenson, der var en Del Aar ældre og en moden Mand paa det Tidspunkt, tog sig overordentlig venligt af mig baade i Fredericia og senere i Østasien. Han var en god Kammerat med et stort Hjerte og trofast mod dem, for hvem han fattede Venskab, og man tilgav ham let hans iøjnefaldende Svagheder.

Fra Fredericia rejste vi den 20de April til Newcastle til fortsat Indøvelse under *Stationsbestyrer Mygind*. I Store Nordiske er han saa kendt af de mange, der har faaet deres første

Uddannelse i Selskabets Tjeneste hos ham, at jeg neppe behøver at karakterisere ham nærmere, saa meget mere som jeg kun kendte ham som »Kineser«, den almindelige Betegnelse for Extension Selskabets Funktionærer i de tidligste Dage, og senere under min Virksomhed som Driftsbestyrer, hvor jeg paa enkelte Omraader blev hans Foresatte. Mod os Kinesere var han Elskværdigheden selv, og der var intet af Skolemesteren hos ham ligeoverfor os; ganske vist holdt han Disciplin, hvilket ikke var vanskeligt, men iøvrigt optraadte han snarere som en faderlig Ven, der godt kunde taale Spøg, og som ikke havde noget imod vor ungdommelige Munterhed. De, der lagde Vægt paa en virkelig Uddannelse, fik al mulig Vejledning, og han blev fortræffelig seconderet af *Hr. Venndt*, hvis phenomenele Færdighed som Telegrafist vakte den største Beundring hos os Unge. I Newcastle gjorde vi Bekendtskab med Wheatstone Ekspeditionen, som gik for sig paa Søndervig Kablet, den Gang det eneste Kredsløb, Selskabet betjente i England, og øvedes daglig i Perforering og Aflæsning af Strimler fra Wheatstone Receiver. Vor Tjeneste var ingenlunde stræng, og vi havde en Del Tid til vor Raadighed, som blev anvendt dels til at lære Engelsk — dels til at more os.

Vi blev efterhaanden en Del »Kinesere« i Newcastle: foruden Bramsen og Suenson var der Magnussen, *Henningsen* og flere andre, som alle boede i samme Kant af Newcastle, de fleste omkring Sandyford Lane. Da »Kineserne« havde »fri Station«, boede de alle i »Apartments« og levede paa samme Fod. Vi tilbragte ofte Aftenerne sammen, hvor navnlig Henningsen excellerede i morsomme Historier og Sange, og vi sluttede gerne med en Bolle Punch — Whisky mindes jeg ikke fra den Tid — men alt i Skikkelighed og sædvanlig uden Ekscesser. Ved en af disse Sammenkomster, hvor det gik mere end sædvanlig lystigt til, endte det med, at to af de Tilstedeværende, der begge gjorde Kur til den samme unge Dame, kom

i Totterne paa hinanden. For Spøg blev det forestillet de to Hanekyllinger, at de gensidig havde fornærmet hinanden saa groveligt, at der ikke var andet for dem at gøre end at duellere. Henningsen og en anden optraadte som Sekundanter og lovede at skaffe Pistoler etc. til Duellen, der blev berammet til tidlig næste Søndag Morgen. Vi gav alle Møde, Sekundanterne ladede Pistolerne, og hele Flokken marcherede ud til »the town moor«, hvor Afstanden blev skridtet af, og alt var klar til, at de to Modstandere kunde fyre løs paa hinanden, da der pludselig viste sig nogle Ryttere. Vi maatte da vente, til de var forsvundne, før der atter kunde skrides til Handling, men inden vi kom saa vidt, optraadte en lille Styrke Politi, der tiltalte os med de Ord: »Young men, you are surrounded, resistance is useless!« Vi maatte da afgive Forklaring, hvilket blev besørget af Henningsen, der var den af os, som var det engelske Sprog bedst mægtig; han oplyste overensstemmende med Sandheden, som var os alle, undtagen de to Duellanter, bekendt, at Pistolerne kun tilsyneladende var ladet med Kugler, medens disse i Virkeligheden var Brødkugler sværtede med Sod, og at det hele kun var en Spøg. Politiet troede os paa vort Ord, og vi fik Lov til at gaa, efter at vi alle havde opgivet Navn og Adresse. At Politiet havde faaet Kundskab om Duellen, skyldtes den Omstændighed, at den ene af Duellanterne havde omalt den forestaaende Duel til sit Hjertes Udkaarne, der atter havde meldt Sagen til Politiet. De to Modstandere blev naturligvis snart forsonede, og Historien vilde rimeligvis snart have været glemt, hvis ikke uheldigvis Newcastle Aviserne havde faaet Nys om den og publiceret lange detaillerede Beskrivelser af Affairen — i et af Bladene ikke mindre end 75 Linier tæt Tryk begyndende som følger: »a singular but happily innocent and withal somewhat ludicrous incident has this week occurred on the Town Moor of Newcastle«, hvorefter følger en Fremstilling af alt, hvad der gik for sig med Navnene paa de en-

kelte Medlemmer af »the band of detectives«, der var bleven udsendt for at forhindre det planlagte »breach of the peace«. Gennem disse Bladmeddelelser blev Historien bekendt for Selskabets Bestyrelse, der naturligvis ikke syntes om, at Personalet paa den Maade gjorde sig bemærket og forlangte opgivet Navnene paa Hoveddeltagerne, men da vi vilde staa Last og Brast sammen, erklærede vi, at *alle* vi Kinesere var lige gode, og sluttelig slap vi med en Advarsel — rimeligvis har Hr. Mygind lagt et godt Ord ind for os, da han morede sig kosteligt over det hele, efter at de nøjere Omstændigheder var blevet forklaret for ham.

Efter godt en Maanedes Ophold i Newcastle fik de af Kineserne, som skulde afgaa med Fregatten »Tordenskjold«, Ordre til at afgaa til London, blandt dem Bramsen og Suenson, medens vi andre med Længsel ventede paa Ordre til at følge efter. Den 15de Juni kom Turen til Lauritzen og mig, medens Henningsen, der gerne vilde holde Bryllup og derfor søgte at faa Tilladelse til at blive i Europa ved at bytte med Myhlenstedt, blev tilbage i Newcastle og først kom til Kina med anden Ekspedition Aaret efter.

I London, hvor der ingen Lejlighed var til videre Indøvning i Telegraftjeneste, haabede vi at faa den ønskede Adgang til teknisk Uddannelse ved Kabelfabrikkerne, saa meget mere som vi blev dirigeret til Charlton, hvor Omspindingen af Kinakablet gik for sig paa Siemens Fabrik, men det blev en Skuffelse: vort Arbejde bestod nærmest kun i at se paa, at Kabelmaskinerne løb rundt, og periodisk at notere Antallet af Omdrejninger aflæst paa en Indikator.

Vi boede i Nærheden af Fabriken i Charlton, hvor der dengang endnu var forholdsvis landligt med grønne Marker og spredte Huse med Haver, og havde magelige Dage, men intet muntert Kammeratliv som i Newcastle. Vi havde imidlertid god Lejlighed til at lære Engelsk og til at se Londons Sevær-

digheder, men længtes efter, at »Great Northern«, med hvilket Skib vi skulde rejse, blev færdig til at afgaa med Kablet til Kina. 2den August kom vi ombord, hvor der var en større Afskedslunch, og Skibet stod samme Dag ud af Themsens, dybt lastet med Kabel.

Om selve Rejsen er der ikke meget at berette af særlig Interesse, hvor interessant det end var paa det Tidspunkt for os at faa Lejlighed til at besøge La Valetta paa Malta og de øvrige Anløbssteder. Det tog omtrent 3 Dage at passere Suezkanalen, da vi maatte ankre op om Natten bl. a. i Bittersøerne, hvor vi badede, og hyppigt stoppede op for at lade modgaaende Dampere passere —. Stærkest Indtryk gjorde Point de Galle, Ceylon, hvor vi for første Gang fik gjort Bekendtskab med tropisk Yppighed, ligesom ogsaa Singapore, paa hvilke Steder Skibet gjorde Ophold for at indtage Kul. Endelig den 1ste Oktober om Aftenen naaede vi ind paa Hongkongs Rhed, hvor »Tordenskjold« allerede var ankommet nogle Uger tidligere. Livet ombord, hvor vi var en 7—8 Telegrafister som Passagerer, havde været meget ensformigt, og vi glædede os alle til at komme til at leve i Land, hvor vore Kolleger fra »Tordenskjold« var installerede i Hotel de l'Europe og tilsyneladende førte en meget behagelig Tilværelse. Det var os derfor en stor Skuffelse, at det blev bestemt, at vi skulde blive ombord indtil videre, men derved var intet at gøre, og vi maatte trøste os med engang imellem at faa Lov til at gaa i Land og være Gæster hos vore heldigere stillede Kammerater. Saa kom det højtidelige Øjeblik, da Kablet skulde landes, i hvilken Anledning Hongkongs Guvernør og andre Honoratiores var indbudt til en Luncheon (Tiffin) ombord i »Great Northern«. Ved denne var der ikke Plads til os Passagerer, som derfor blev sendt ombord i »Fregatten«, som »Tordenskjold« i daglig Tale blev kaldt, og hvor vi forresten tilbragte en meget behagelig Dag.

Under Udlægningen af Kablet de følgende Dage blev to af os ad Gangen dirigerede til Kabelhuset i Deep Water Bay for at assistere ved Kabelvagten, og da det var Lauritzens og min Tur, maatte vi blive der Natten over. I selve Kabelhuset var der kun Plads til Apparaterne, medens der til Beboelse var opført en midlertidig let Hytte med Tag af Palmeblade, hvori imidlertid kun fandtes een Seng, en lille ikke videre bekvem Feltseng. Da der ikke var Kabelvagt om Natten, maatte vi skiftevis benytte Sengen og trække Lod om, hvem der skulde have Sengen først, hvilket blev min Lod, men den Hvile, jeg havde glædet mig til, blev der ikke noget af. Der var intet Mosquitonet over Sengen, der stod paa den blotte Jord eller i Sandet, og Følgen var, at Mosquitoer og Myrer gjorde ethvert Forsøg paa at sove umuligt. Et Par Timer efter Midnat mødte Lauritzen til Afløsning, og den øvrige Del af Natten maatte jeg holde det gaaende, som jeg bedst kunde, i Selskab med et Par Sikh-soldater, der med ladte Karabiner skulde vaage over vor Sikkerhed mod Overfald af Kineserbanditter. Dette var vor første Nat i Land i Kina, og efter denne Erfaring var vi glade ved atter at komme tilbage til vor snævre Kahyt ombord i »Great Northern«. Glæden forøgedes, da vi en 7—8 Dage senere fik udmærket Lejlighed til at se, hvorledes det gaar til ved Kabelreparationer, idet Skibet blev sendt ud for at udkære Fejl i det af »Tordenskjold« udlagte Kabel, og vi tilbragte en overordentlig interessant Ugestid, skønt Vejret ofte var stormende, og Søen urolig selv mellem Øerne ved Hongkong. Reparationerne blev imidlertid opgivet, og det blev besluttet at sende Skibet Nord paa for at udlægge Kablet efter den hjemmefra lagte Plan.

Den 16de November forlod vi Hongkong for at gaa til Shanghai, det sidste Stadium til vor endelige Bestemmelsessted. Vi fik flere af det med »Tordenskjold« udsendte Personale ombord, bestemt for Shanghai Station, deriblandt Bramsen, og

alle Kahytter var fuldt besatte. Rejsen var meget haard, op imod en stiv Nordøst Monsun, og vi havde flere Dages stormfuldt Vejr at kæmpe med, som nødsagede Skibet til at ankre indenfor Øerne, men heldigvis var vi efter det lange Ophold ombord søvante. Den 25de November ankrede Skibet ved Woosung, men først den 30te kom vi fra Borde, efter at have tilbragt hele 4 Maaneder ombord! Uagtet baade Kaptajnen, *Murrell*, og Supercargoen, den danske *Kaptajn Rasmus Petersen*, viste os megen Venlighed og gjorde, hvad de kunde for at gøre Opholdet ombord behageligt, var Pladsen meget indskrænket, og Skibet ikke indrettet som Passagerskib, saa vi var henrykt, da *Directøren, Lt. Suenson*, hentede os i en stor Sejlbaad, der bragte os fra Woosung de 11 miles op ad Floden til Shanghai, vor Rejses Maal.

Der havde kun været nogle faa Dage til at faa alt indrettet til vor Modtagelse i Selskabets store og smukke Bygning, men i disse Dage var der sket Vidundere, saa at vi straks kunde installeres der, og kun den første Aften maatte vi spise paa et Hotel, medens Soveværelserne allerede samme Nat kunde benyttes. Ganske vist var vore fra Danmark udsendte Senge ikke videre komfortable, de var temmelig korte og snevre, uden Mosquitonet, men efter i 4 Maaneder at have sovet i de smaa Køjer ombord, var det Velvære at sove i en rigtig Seng. Der var ikke Soveværelser nok til, at hver kunde faa sit, men vi maatte dele Værelse to og to, jeg naturligvis med Lauritzen. Værelserne var imidlertid store og rummelige, højt til Loftet og brede Værelsaer rundt om Bygningen. I Stueetagen fandtes det fælles Spise- og Dagligværelse, der efterhaanden blev meget hyggeligt monteret.

Meget snart efter vor Ankomst blev der opstillet Øvelsesapparater og indrettet bestemte Øvelsestimer, men desuden blev hver enkelt af os tildelt et passende Hverv, idet en blev overdraget Tilsynet med den store kinesiske Tjenerstab og den fæl-

les Messe, en anden med Linned og Husgeraad o. s. v. Mit Hverv var at besørge Posten og alt dermed i Forbindelse staaende samt Tilsynet med Forbruget af Gas og Brændsel, medens Lauritzen blev ansat ved Kabelopsynet paa Floden sammen med enkelte andre. Denne Organisation af Anvendelse af vor Tid havde en udmærket Virkning paa os alle, og vi følte os vel tilpas ved at have noget bestemt at tage vare — i Modsætning til Livet ombord i Skibet, hvor der f. Eks. saa udmærket havde været Løjlighed til at lære dem, der ønskede det, Rudimenterne af Kabeltest, men Elektrikeren, Hoffmeyer, vilde ikke lære fra sig, hverken ombord eller senere i Land. Øvelserne, der udfyldte Størstedelen af Formiddagen, omfattede ikke alene Apparatbetjening, men ogsaa Telegrafreglementet og vi havde til Lærere de ældre Telegrafister, der tidligere havde været i Stats-telegrafens Tjeneste. Om Eftermiddagen havde vi fri og kunde foretage Spadsereture i Omegnen, gjerne ud ad Vejen til Bubbling Well, ud ad hvilken Shanghai's Beaumonde promenerede til Vogns eller til Hest, medens vi naturligvis gik til Fods. Ikke saa sjelden var Direktøren, Lt. Suenson, saa venlig at tage mig med som Ledsager paa saadanne Spadsereture, særlig paa Maildage efter Postens Besørgelse, og at disse Ture baade var vækkende og belærende, behøver jeg næppe at tilføje; det bidrog til, at jeg tidligt fik Øjnene aabnede for Selskabets Mission og Planer i Østasien, til stor Gavn for min fremtidige Virksomhed i dets Tjeneste. Vore Maaltider indtog vi samlede til bestemte Tider med Direktøren præsiderende ved Bordet, hvorefter vi tilbragte Aftenen i Dagligværelset med Samtaler og Musik. Det traf sig saa heldigt, at der blandt Staben var flere fremragende musikalske Talenter: Hoffmeyer — og senere Magnussen — der begge allerede fra Studenterforeningen var bekendt som ypperlige Pianister, Bramsen, der var en udmærket Violoncellist og endelig Lepper, der ikke alene var en dygtig Pianist, men som saa at sige kunde spille alle Instrumenter, saa-

ledes at han i Shanghai Philharmonic Society ved flere Lejligheder paatog sig at spille det Instrument i Orkestret, der netop var Trang til, og udførte det tilfredsstillende. Besøgende havde vi ikke ofte i Messen, dog var den danske Kaptajn Niels Andersen paa Toldkrydseren »Kua Shing« en hyppig Gæst, og vi nød ligeledes ret ofte godt af hans Gæstfrihed ombord i hans Skib.

De fire-fem Maaneder, der forløb mellem vor Ankomst til Shanghai og Aabningen af Kablet til Hongkong i April 1871, svandt hurtigt, og mit Indtryk er, at Tiden for de flestes Vedkommende blev godt benyttet, saa at vi unge virkelig var i Stand til at gøre Gavn, da Kabeltjenesten blev aabnet. Til at begynde med var det dog de forhenværende Statstelegrafister, der betjente Apparaterne og flere af dem, men ikke alle, var ganske udmærkede Ekspedienter. Efterhaanden fik imidlertid flere af os unge Lov til at komme til og besørge Apparattjenesten, medens de ældre blev sat til andet Arbejde, Landliniebygning o. l., eller forflyttet til de senere aabnede Stationer. Uagtet Shanghai-Hongkong-Kablet var over 900 miles langt, blev der til Arbejdet benyttet Wheatstone Apparater, Transmitter og en almindelig Receiver, men da Koren i Kablet var svær, gik det endda, om end meget langsomt, vist neppe mere end en 10—12 Ord i Minuttet, og til Nøgleskrift fordredes en Del Øvelse. Stor var Trafiken ikke til at begynde med, og den blev i Regelen uden synderlig Vanskelighed og med forholdsvis ringe Ophold afviklet i Dagens Løb, saaledes at der kunde gives Slut Kl. 10 ved Tjenestetidens Ophør. Dog hændte det af og til, at der blev Ophobning af Trafik, saaledes at det blev nødvendigt at arbejde til ud paa Natten, og ved saadanne Lejligheder spillede det en stor Rolle, hvem der var ved Apparatet i Hongkong, navnlig naar det, som det undertiden var Tilfældet, blev nødvendigt at ty til Nøgleskrift. Med en god Ekspedient paa den anden Side var det en Fornøjelse at arbejde, særligt mindes

jeg, hvor glad man blev, naar det var *Myhlenstedt*, der var ved Apparaten i Hongkong. Han skrev fortræffeligt med Nøgle, aldeles ensartet saa at Skriften næsten var saa tydelig som Transmitterskrift, kun at Stregerne var kortere, og selv om en enkelt Prik faldt bort, var det næsten altid muligt at tyde Skriften uden at det behøvedes at forlange Gentagelse. Var det derimod en mindre god Ekspedient, af hvilke der uheldigvis var enkelte, kunde man kun møjsommeligt slæbe sig gennem Arbejdet med hyppige Omsendinger og blev holdt ved Apparaten til langt ud paa Natten.

Nogle Uger efter Shanghai—Hongkong-Kablets Aabning forlod Lieutenant Suenson Shanghai og blev som Direktør for Tjenesten i Østasien afløst af *Lieutenant Dreyer* fra »Torden-skjold«, der indtog denne Stilling i Resten af min Telegrafisttid.

I August 1871 blev Kablet til Nagasaki, og noget senere Kablet til Wladiwostock udlagt, og vi fik fra Shanghai to Kabler at betjene, men Tjenestetiden var ikke særlig anstrængende, da Stationen havde temmelig rigeligt med Personale. Sommeren var ualmindelig varm og fugtig, til Tider 32° R i Skyggen om Dagen og ikke meget lavere om Natten, saa at alle vi, der tilbragte den første Sommer i Østasien følte det temmeligt slemt — for mit Vedkommende i Skikkelse af et Anfald af Feber, heldigvis dog ikke af lang Varighed. Kablerne led jo i de første Aar af temmelig hyppige Afbrydelser, særlig i Floden og der var derfor til Stadighed stationeret et Par Mand paa Gutzlaff, for at besørge Omstilling af Kablerne m. m. Mærkeligt nok var Tjenesten paa Gutzlaff, der betød et langt Ophold paa Øen, meget efterspurgt, men da jeg kun en enkelt Gang har været i Land og rundt paa Øen, er jeg ikke i Stand til at beskrive dens Herligheder. Derimod var jeg af og til saa heldig at komme med »Great Northern«, der i over 1½ Aar gjorde Tjeneste som Reparationsdamper, og var saaledes paa den Maade tilstede, da Dobbeltkablet ved Amoy blev

landet af »H. C. Ørsted«, og dette Skib afløste »Great Northern« i 1873.

I Aaret 1872 forefaldt der omtrent samtidig to Begivenheder af særlig Interesse, der bragte lidt Afveksling i vort til Tider noget enformige Liv. I August ankom Direktøren, Lt. Dreyers Frue til Shanghai, hvoraf naturligvis fulgte, at Lt. Dreyer ophørte med at være tilstede i Personalets Messe, men fik sit eget Etablissement paa 1ste Sal i Selskabets Bygning. Hvad det betød for de fleste af os, der i to Aar ikke havde talt med nogen Dame eller været i et Familiehjem, kan kun den gøre sig en Forestilling om, som selv har erfaret noget lignende. Vor hele Tilværelse fik et andet Præg, takket være Fru Dreyers store Elskværdighed mod os Exilerede, og jeg mindes med Taknemlighed den Tid, der fulgte efter. Som jeg skrev hjem kort efter Fru Dreyers Ankomst: »Alexander Selkirk kunde ikke have været gladere, da han gensaa civiliserede Mennesker, end jeg, da jeg efter i ca. 2 Aar ikke at have talt med en Dame, første Gang gjorde Visit hos Fru Dreyer«. Uheldigvis fik vor Glæde med Tilværelsen en Dæmper, da vi omtrent samtidig modtog Cirkulære Nr. 1 fra Selskabet, hvori Bestyrelsen fremsatte de Gagevilkaar m. m., som vilde blive bragt til Anvendelse for Fremtiden, og som den tilbød os i Stedet for de oprindelige Ansættelsesvilkaar. Blandt andet blev Engagementets Længde fastsat til 6 i Stedet for 5 Aar, og Udsigten til et Aars længere Ophold i Østasien var en stor Skuffelse for os. De fleste foretrak derfor dengang at blive paa de oprindelige Vilkaar, nogle forlod Selskabets Tjeneste ved Udløbet af de 5 Aar eller tidligere, f. Eks. Bramsen, der allerede udtraadte ved Udgangen af 1872, og andre modtog senere de nye Vilkar, da nogle enkelte Begunstigelser i 1874 blev tilføjede i Circulære Nr. 6.

Om Resten af min Tjenestetid i Shanghai er der ikke noget særligt at berette udover, at jeg, foruden Apparattjeneste tillige

fik Lejlighed til at blive bekendt med Tjenesten ved Indleveringen og Afregningen med China Submarine Co. (det senere Eastern Extension Co.). I Juni 1873 havde jeg da det Held at blive forflyttet til Nagasaki, sikkert den mest efterstræbte Station i Østasien. Bestyreren, Hr. *Rüssell*, der tidligere havde været i Statstelegrafens Tjeneste, var gift og havde flere Børn. Han havde sin egen Lejlighed paa 1ste Sal i den ene Fløj af Selskabets Bygning, det tidligere Hotel Bellevue, medens der i Mellemfløjen var Spise- og Forsamlingsværelse for Personalet og i den anden Sidefløj Soveværelser baade i Stueetagen og paa 1ste Sal, medens den øvrige Del af Stueetagen var Kontorer for vor og den japanesiske Regerings Station. Beliggenheden af Stationen var aldeles henrivende med en vid Udsigt fra Haven og Verandaen om Huset over Nagasaki's Havn til Højderne paa den modsatte Side. Hr. *Rüssell* var en overmaade behagelig Chef, godmodig og hensynsfuld ligeoverfor Personalet, og han overlod os til en vis Grad at ordne Tjenesten, som vi fandt det hensigtsmæssigt. Arbejdet gik fortræffeligt, idet alle satte en Ære i, at Stationen blev drevet som en Mønstestation, og da der var rigeligt med Personale, havde vi en Del Frihed — og der er faa Steder, hvor det var saa behageligt at have Tid til sin Raadighed som i Japan, særligt i de Dage, hvor det kun var faa Aar siden, Landet var bleven aabnet for Europæerne, og derfor endnu havde bevaret sin oprindelige Karakter. I alle Retninger var der de herligste Spadsereure, og ved hvert Besøg i Japaneserbyen fandt man noget nyt af Interesse. Dertil kom et behageligt Klima, ikke overdrevent varmt om Sommeren og mildt om Vinteren.

I Nagasaki naaede jeg endelig mine Ønskers foreløbige Maal, at lære at teste. Elektrikeren i Nagasaki var *Jacob Holmblad*, polyteknisk Kandidat og en Mand med gode Kundskaber og mange Interesser, kun ikke for Telegrafi og kun lidt for Elektrikerforretningen, der ofte krævede hans Nærværelse

tre miles borte i Kabelhuset. Han var meget glad ved at lære fra sig, og jeg fik af Bestyreren Tilladelse til at ledsage Holmblad hver Gang, han var i Kabelhuset. Hvad der i hine Dage fordredes af Kundskaaber for at bestride en Elektrikers Funktioner, var en ren Børneleg mod, hvad der fordres nutildags, og følgelig tog det mig ikke ret lang Tid at lære, hvad der var fornødent, saa at Holmblad kunde sige til Hr. Russell, at nu havde han lært mig alt, hvad han selv kunde, og at jeg derfor udmærket kunde besørge Elektrikerforretningerne. I den øvrige Tid, jeg tilbragte i Nagasaki, fungerede jeg da som Elektriker og fandt, i Modsætning til Holmblad, Arbejdet baade interessant og behageligt. Turen til Kabelhuset gik enten tilsøs i Selskabets Sampan eller tillands langs Landlinien og begge Veje var lige smukke, ligesom en Kabelvagt i Shembon var det behageligste Landliggerliv, man kunde ønske sig. Foruden den almindelige Elektriker-Tjeneste ved de regelmæssige Maalinger og under Kabelafbrydelser, tilfaldt der mig under mit Ophold i Nagasaki et særligt Hverv af ualmindelig interessant Art. I Aaret 1874 fandt Planeten Venus' Gennemgang over Solen Sted, en Begivenhed, der kun finder Sted to Gange i hvert Aarhundrede, og som netop var synlig i Japan. I den Anledning var der udsendt to Ekspeditioner, en fransk og en amerikansk, for at observere Phenomenet i Nagasaki. Selve Observatorierne blev opførte paa Højderne bag Nagasaki, temmelig langt fra hinanden, men desuden fik den amerikanske Ekspedition under *Professor Davidson* med to Assistenters Tilladelse til at opføre et mindre Observatorium i Selskabets Stations Have. Medens der forelæb nøjagtige ad elektrisk Vej udførte Længdebestemmelser mellem Europa og Wladiwostock var der endnu ikke foretaget lignende mellem Wladiwostock og Nagasaki, og det var derfor Professor Davidson magtpaaliggende at faa dem foretagne. Med Selskabets Tilladelse blev Wladiwostock-Nagasaki Kredsløbet stillet til hans Disposition, og det blev overdraget til mig at foretage

det nødvendige for at faa Signalerne igennem Kablet overført til Professorens Apparater, hvilket jeg var saa heldig at udføre til hans fulde Tilfredshed. Da jeg fra Skolen var kendt med elementær Astronomi, havde jeg megen Fornøjelse af daglig at være sammen med Astronomerne og havde hyppigt Lejlighed til at iagttage Stjernehimlen gennem deres ypperlige Kikkerter. Vejret paa den Dag, Venus' Gennemgang fandt Sted, var ikke helt gunstigt, men der blev dog taget en Del tilfredstillende Observationer, og gennem Kikkerten paa Toppen af Højden fik jeg Lov til at se det sjeldne Syn af Planetens Vandring over Solskiven.

Endnu en Begivenhed, der passerede under mit Nagasaki-Ophold, tør maaske paaregne nogen Interesse: Oprøret i Saga, ikke langt fra Nagasaki. Midt i Februar 1874 kom en skønne Nat en Japaneser Komprador og vækkede os med den Efterretning, at Oprørerne fra Saga om Eftermiddagen havde indtaget og brændt Isahaya, ca. 3 danske Mil borte, og marcherede mod Nagasaki. Hele Huset kom paa Benene, og vi belavede os paa at kunne flygte ombord i en Orlogsmænd i Havnen, hvis det skulde blive nødvendigt. Den næste Dag fik vi fra Konsulen Bekræftelse paa, at der virkelig var Fare paa Færde, og at Regeringskontorerne havde travlt med at pakke ind for at være klar til hurtig Udrykning. Der blev dannet et frivilligt Korps af Europæere, ligesom Personalet paa Stationen blev bevæbnet med de Vaaben, der var disponible, og et Par Dage efter kom Kabeldamperen »H. C. Ørsted« med Lieutenant Dreyer ombord til Nagasaki for at værne om Telegrafforbindelsen. Det var imidlertid lykkedes de i Hast udsendte Regeringstropper at trænge Oprørerne tilbage og i Begyndelsen af Marts helt at undertrykke Oprøret, saa Nagasaki slap for Molest. Ganske spændende var det imidlertid, saa længe det stod paa, og Direktørens Nærværelse gav, da vi følte os nogenlunde sikre. Anledning til megen behagelig Afveksling i vort daglige Liv.

I Nagasaki tilbragte jeg henved to Aar, som staa for mig som de behageligste i den Tid, jeg gjorde Tjeneste som Telegrafist. Chefen, Hr. Rüssell, og hans Hustru udviste stor Elskværdighed mod hele Personalet, og vi tilbragte mangan fornujelig Aften i deres Hjem. Blandt Kammeraterne havde jeg foruden min gamle Ven Lauritzen flere, med hvem jeg knyttede Venskabsforhold for Livet, og jeg bevarer de bedste Minder fra de Dage.

I Marts 1875 blev jeg udnævnt til Selskabets Agent i Yokohama og afsluttede dermed min Tjeneste som Telegrafist, skønt jeg vedblev endnu i næsten to Aar at staa i Telegrafistklassen. I Yokohama traf jeg atter sammen med Bramsen, der, siden han forlod Selskabet, havde været i japanesisk Telegrafftjeneste, og nu var ansat som Sekretær hos *Direktør Krebs*, Chefen for det japanesiske Mitsu Bishi Dampskibsselskab, og med begge tilbragte jeg mange fornujelige Timer. Endelig havde jeg det store Held af Lieutenant Dreyer at blive attacheret *General Raasloff*, der som dansk extra-ordinair Gesandt var paa en Mission til China og Japan, og fungerede som hans Sekretær i 3 overordentlig lærerige og interessante Maaneder, hvorved jeg blev bekendt med flere af de i Tokio ansatte Diplomater. Aaret efter forlod jeg Japan med Permission til Europa efter at have tilbragt de første 6 Aar ud af 45 i Selskabets Tjeneste, saa rige paa Afveksling og frugtbringende for min fremtidige Virksomhed, som vel kunde ønskes!

London, Januar 1919.

F. C. C. NIELSEN.

SMAA SKITSER I STORE TRÆK

EN AF DE FØRSTE KABELREPARATIONER I KINA

„Gau, theurer Freund,
ist alle Theorie“.

I forbigaar England og »Rejsen til Kina« og befinder os allerede (vi skriver 1871) om Bord paa en af de engelske Kabeldampere, der har lagt det første Kabel fra Hongkong til Shanghai, og som nu ude til Søs arbejder paa at reparere et Brud, der paa dette tidlige Tidspunkt var en stor Skuffelse for os alle. Paa Kommandobroen staar Kaptajnen, en firskaaen Søulk og min enogtyveaarige Ringhed, der har faaet det Hverv at føre Journal over Begivenhederne. Forude paa Bakken arbejder Kabelfolkene under Ledelse af Overingeniøren og en engelsk udi Kabelarbejde forfaren Ingeniør, samt et Par andre mere eller mindre lærde Herrer. Havbunden bestaar af lutter store Sten, og det gælder nu foreløbig om under disse vanskelige Forhold at »grapple« Kablet. De lærde Herrer dér forude følger med spændt Opmærksomhed Dynamometret, Tælleapparater, og Gud ved hvad ikke, og diskuterer ivrigt Kablets Bæreevne pr. Kvadratmillimeter, Gennemsnitsareal af dets Jerntraadsarmering og mange andre tekniske Spørgsmaal, altsammen for under Skibets Manøvrer og Ophalingen af Drægget etc. at afværge alle Farer for det zarte Væsen som et Telegrafkabel supponeres at være. Denne fine Ting, i hvilken en fransk Fregat senere red en forsvarlig Storm af uden i mindste Maade at beskadige den.

At grapple i Stenbund er et opslidende Taalmodighedsarbejde. Hvert Øjeblik hang Drægget fast i en Sten, og saa maatte Maskineriet i Gang for at hive op, at det kunde konstateres, om det var en Sten eller Kablet, vi havde fat i. De Dræg, vi der havde med at gøre, maatte hver Gang hives helt op, for at vi kunde se, om ikke en eller flere af Dræggets Flige havde rettet sig ud. De var nemlig meget videnskabelige, nogle af dem med Flige flere Etager, men de dueede ikke. Det gik ustandseligt med at hive op, rette Flige og bolte et nyt Dræg paa Grappletrossen. Tilsidst havde vi ikke flere Dræg, og saa maatte de ødelagte Dræg ned i Smedien for at repareres. Det tog Tid, og saa begyndte vi forfra. Uophørligt lød det: »Stop«, »Hive«, »Lad gaa igen«, »Fremad«, »Bak«, »Styrbord«, »Bagbord« o. s. v. i en Uendelighed. Jeg husker ikke, hvorlænge det gik paa den Maner og om vi opnaaede noget det første Døgn. Kaptajnen paa Kommandobroen havde efter engelsk Kabeltradition intetsomhelst at sige, hvad Arbejdet paa Bakken angik. Han havde kun med Manøvrering af sit Skib at gøre. Det og han var kun betalt for at lystre. Han fulgte naturligvis med spændt Opmærksomhed Begivenhederne og blev mere og mere utilfreds med de lærde Herrer. Hans Nervøsitet var under stadig Stigning, indtil den naaede Kulminationspunktet og slog over i det rene edderspændte Raseri.

Tilsidst hænger Kablet virkelig paa. Det kommer op til Overfladen; men Lærdommen er ikke sømandssmart nok til i en Fart at sikkre sig det og faa en Slipline omkring det. Vi faar kun lige hilst paa det, saa rettede Drægfligen, der havde grebet det, sig atter ud og — Plump! der forsvinder det i Dybet, hvor det kom fra, efterladende sig nogle flere graa Haar i d'Hrr's Hoveder. Det var for meget for den brave Sømand paa Broen. Jeg havde længe set, hvad der foregik i hans Indre. Jeg havde set, hvad jeg ikke før havde anset for andet end Romanvrøvl, nemlig at Menneskeøjne kan skyde Lyn. Sindsligevægten væl-

tede, og Vulkanen brast, hvilket gav sig Udslag deri, at Kaptajnen af ren Arrigskab tog sin Bulehat af Hovedet, slog den i Dækket med et Klask og — trampede paa den! Naturligvis var det Doktrinarismen paa Bakken, han trampede paa in effigie. Men det gav Luft.

Kaptajnen havde under den hele Forestilling staaet og brummet sin Kritik ud i korte Sætninger, men vidste ikke af det. Af hans Mumlen havde mine lange Ører opsnappet, at han mente selv let at kunne fiske det Smule Kabel ved at bruge Ankeret som Dræg uden alle Vanskeligheder med for tynde Smedejernsflige. Da hans Sindslikevægts Barometer nu var steget lidt ved Hjælp af Hatten, saa tænkte nærværende lille Knægt, at jeg vilde trøste ham lidt, og vovede ganske tørt at bemærke:

- Var det mig, skulde jeg snart faa fat i det Kabel.
- Saah, hvordan vilde Du bære Dig ad med det?
- Jeg vilde lade Dig tage det.
- By Jove, jeg skulde have det inden en Time.
- Ja, Du vilde naturligvis tage det med Ankeret.
- Akkurat.
- Ja, der kan Du selv se, jeg kunde snart faa fat i det.

Naa, Kablet fik vi naturligvis tilsidst. Det gør man altid, bare man haardnakket hænger i.

I et trofast Hjerte har jeg gemt en Bemærkning, jeg Aar og Dag senere hørte af en anden Englænders Mund. Det var en Kabelingeniør, vi en kort Tid havde derude i Kina, Mr. Francis. Han sagde: »Sømandens Liv er et besværligt Liv og det er kun Tosser, der gaar til Søs. Ikke desto mindre sørger jeg altid for at faa saa mange som muligt af den Slags Tosser med mig, naar jeg skal paa Kabelarbejde.«

GUTZLAFF

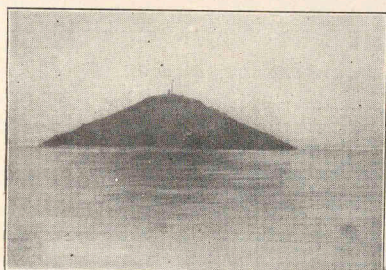
Hævnen er sød.

Et Steds udenfor Yangtze-kiangs Munding rager en høj Klippekegle op af Vandet, og paa Toppen staar der et Fyrtaarn og et Hus, der tjener til Bolig for Vagtmandskabet, hvilket i min Tid bestod af en Svensker (Fyrmesteren), en Franskmand og en Skotte. Der kan man gøre lange Spadsereture — rundt om Huset. Eller man kan faa en glimrende Motion ud af at klatre op og ned ad Klippesiderne, hvis man synes det er morsomt; men man bliver snart ked af det altsammen. Paa denne Ø er Kablerne til Shanghai, Hongkong og Nagasaki landede og førte op til Toppen. I det mindste var det saaledes den Gang, jeg sad deroppe og kun havde mit eget rige Indre at øse aandelig Forfriskning af.

Paa et tidligt Tidspunkt af Selskabets Historie gik der kun eet Kabel fra Gutzlaff til Shanghai, ett til Hongkong og eet til Nagasaki. Der var derfor i lang Tid næsten permanent installeret en lille Styrke dér paa en, to eller tre Telegrafister eller »Elektrikere« for skiftevis at stille Shanghai-Ledningen til Hongkong- eller Nagasaki-Ledningen eller for at holde Vagt for Kabeldamperen under Reparationer af Kablerne o. m. a.

En skønne Dag blev jeg beordret til Gutzlaff. Kablet til Øen var afbrudt. Det hastede, og Vagten derude vidste ikke, at jeg kom. Det eneste disponible Fartøj var en Lodsbaad med Lodsens ombord, som blev hyret til Turen. Jeg opholdt mig ved vort Kabeldepot i Woosung, en lille Plads dér, hvor Woosung-Floden, ved hvilken Shanghai ligger en halv Snes engelske Mil højere oppe, løber ud i Yangtze-kiang, og hvor Lodsbaaden skulde tage mig ombord. Dér har jeg forresten truffet en af de Mænd, der har imponeret mig mest her i Livet paa Grund af hans Evne til at indrette sig praktisk i en snæver Vending

under smaa Forhold. Det var en Franskmand, der var ansat som Kommissionær for den franske Stat. Han havde en Kineserinde, som han var gift med — ikke just formaliter, men dog realiter — og som han benyttede som Kopipresse. Naar han havde lagt et Brev til Kopiering i Kopibogen, lagde han denne paa en Stol og satte Konen ovenpaa. For at Kopien kunde blive god, lod han hende sidde længe. Den franske Stat, som skulde have to Kopier af hvert Brev, havde aldrig klaget over Kopierne, og Metoden kom ikke Frankrig ved, sagde han. Men det var ikke ham, vi skulde tale om. Skulde jeg beskrive alle de »Egne, jeg har set, og Mennesker, jeg har truffet«, blev mit Bidrag for langt.

Gutzlaff set fra Toldkrydseren.

Altsaa til Gutzlaff uden flere Svinkeærinder. Vi havde fin Vind og naaede derud samme Aften, om jeg husker ret; i hvert Fald *en* Aften; men paa Grund af frisk Paalandsvind kunde jeg ikke komme i Land paa det eneste egentlig tilgængelige Landingssted. Da nu selv en saadan lille Ekspedition ingenlunde var billig derude dengang, og Fartøjet kostede en efter mine Begreber uhyre Mængde Penge pr. paabegyndt Døgn, kommanderede jeg og min Pligtfølelse Lodsens om i Læ af Øen. »Sæt mig bare i Land. Jeg klarer mig nok,« sagde jeg. En lille Baad blev sat i Vandet, og jeg roede ind mellem Stenene, hvor jeg sprang i Land og raabte »All right. Just be off to Shanghai«. I Halvmørket satte jeg min lille Haandbagage fra mig godt klar af Vandet for at hente den næste Morgen i Dagens Lys, og saa gav jeg mig til at klatre opad. Tykke Skyer slog efterhaanden Tusmørket helt ihjel, og det blev næsten bælgmørkt, da jeg befandt mig paa en lille Afsats med en mands-

høj, lodret Væg foran mig, hvilket jeg konstaterede ved at lade Hænderne glide til højre og venstre og op og ned ad den. Af Frygt for at faa Overbalance turde jeg ikke sætte mig ned; thi hver Gang jeg rørte mig, hørte jeg Stenene rasle ned i Vandet, og jeg var bange for at rasle bagefter og komme til selv at ligge og skulpe nede mellem de store Sten ved Vandet. Tændstikker havde jeg ikke. Jeg begyndte at blive træt og tænkte: »Der kommer nok ingen for at byde Dig Velkommen, saa Gud ved om dit unge Livslys ikke holder paa at slukkes«. Men saa gik der Hul i Skylaget. »Mildt smilte Maanen bag sin Sky; til Stjerne Stjerne saa,« og jeg saa en usselig, smal Afsats ved min Fod sno sig blot en Alen eller to rundt om min Stenvæg. Jeg hævdede Armene, lagde Hænderne fladt op af Væggen, ønskede jeg havde Sugelapper paa Fingrene, listede forsigtigt det Par Skridt rundt og klavrede op til Huset; thi Resten var Børneleg. Jeg gik stille ind i Apparatværelset, hvor jeg ved Maanens Hjælp fandt en Æske Tændstikker og et Lys, som jeg tændte. Saa traadte jeg rask med dumpe Skridt ind i Soveværelset, hvor min Kollega, Lieutenant Irminger, laa i sin søde Søvn og nu med et Udtryk af Forbauselse og Skræk rejste sig op paa Albuen, fast overbevist om, at han saa et Genfærd fra den anden Verden; thi hvorledes kunde et rigtigt Menneske af Kød og Blod i en lille Storm derude pludseligt dukke op midt om Natten paa Toppen af en øde Ø i Havet udenfor »den blaa Flod«? Jeg hævdede Lyset højt i Vejret og sagde med hul Stemme: »Stat op, Grev Geert; tag Dit Sværd og værg Dig som en Mand. Din sidste Time er kommet!«, thi nu var Fyren mere kry og kæphøj, end da han stod nede paa Klippen. — Om Morgen var det en let Sag at hente Bagagen, naar man blot slog ind paa alle andre Veje end netop den, jeg var kommet ind paa om Natten.

Da der var gaaet nogen Tid, begyndte vor Proviant at slippe op. Gennem det nylig reparerede Kabel telegraferede vi efter

en ny Forsyning, og atter maatte Lodsbaaden holde for, men denne Gang var Lodsens selv ikke med. Kineserne der om Bord havde faaet Ordre til »at gaa til Gutzlaff«, og det gjorde de, men troede, at et Skib skulde komme og hente Provianten. Altsaa ankrede de pænt en god halv engelsk Mil fra Øen, medens vi stedse mere og mere sultne betragtede det elskede, lille Fartøj med Ømhed. Vi signaliserede naturligvis, viftede med Flag og raabte i samlet Kor, men Kineserne hverken saa eller hørte, og da de havde ventet nogle Dage, lettede de ganske roligt Anker og stod hjemefter, medens vi saa derpaa med lange Ansigter. Vi havde holdt Shanghai underrettet om Situationen, og tilsidst telegraferede vi: »Idag slipper Kartofflerne op, imorgen Risen«. Af forskellige Grunde kviede vi os ved at trække flere Veksler paa Fyrfolkenes Beholdning, end vi alt havde gjort. Irminger begav sig paa Jagt og kom ind med en mikroskopisk lille, forvildet Sangfugl, der dog i Betragtning af den Vanskelighed, vi havde ved at finde den igen mellem Riskornene i Karreen, ikke kom til at spille nogen Rolle af Betydning.

— Irmingers, jeg er sulten, sagde jeg.

— Javel, men husk paa, Lauritzen, at vi er her for at kaste Glans over gamle Danmark.

— Jamen, det er nederdrægtig besværligt at løbe omkring og kaste Glans over Danmark.

— Men nu skal jeg opmuntre Dem med lidt Sport. Kom nu bare med udenfor.

Saa tog han en Bøsse og sagde:

— Se, nu skal jeg kaste min Hat op i Luften een Gang, og saa ser De, om De kan skyde den. Rammer De den ikke, kaster jeg den anden og eventuelt tredie Gang. Saa kaster De Deres bare een Gang, og saa ser jeg, om jeg kan ramme den.

Som sagt saa gjort. Naturligvis skød jeg Bum alle tre Gange, og saa gik mit Pragtstykke af en Hat tilvejs. Den dalede ned i Laser med løs Skygge og lignede paa Vejen ned paaafaldende et Billede, jeg har set af Planeten Saturn med sin løse Ring omkring. Irminger vandrede ind for at sove de Retfærdiges Middagssøvn, holdende sig paa Maven af Grin over denne ubetalelige Verden.

Men heldigvis havde jeg set, at Fyrmesteren havde en nydelig, udstoppet Skovdue. Den tog jeg, og med fremragende Natursans stablede jeg den op i en lille Busk nede paa Skraaningen. Saa gik jeg ind og vækkede Irminger med disse opmuntrende Ord: »Irminger, op med Dem, for nu er der Mad for Mogens; men skynd Dem lidt. Der sidder en Due i en Busk dernede.« Som et Lyn var Irminger paa Benene, og det var et nerverystende Syn at se ham under Trykket af Øjeblikkets Alvor liste sig et Stykke ned ad Bakken med en Forsigtighed, der var en bedre Sag værdig. »Vær nu ikke klodset, og riv saa faa Sten som muligt ned til at forskrække den med. Stop nu, ellers flyver den jo.« — Bang, der laa alle Fjerene og Savsphaanerne. Irmingers Fart nedad var temmelig halsbrækkende, men Synet af ham paa Vejen op var rent ud hjerteskerende. »Tak for sidst, Irminger. Hævnen er sød. De skyder godt og har ærligt fortjent hele Dyret til Deres egen Karry alene. Aah — hold paa mig.«

Nu kom Provianten, og det i en Fart pr. Tolddamper: Brød og Smør, Ris og Mel, levende Høns og Ænder med det nødvendige Foder, Konserves, Vin og Porter, Kaffe og Te og saa videre i lange Baner — og nu tog vi Hævn over Sulten, denne Gang en Hævn i kristelig Samdrægtighed. Dagen efter kom Kulien og viste os en And, der var død, sagde han. Kast den væk, sagde vi; men selvfølgelig spiste han og Kokken Anden. Nøjagtigt hver anden Dag derefter blev en And »syg« og døde; men et Par forsvarlige Lussinger til Kulien, med Løfte om

Magen til dem til Kokken, genoprettede Ændernes Sundhedstilstand paa det fuldkomneste.

Her er et Billede af Toppen af Gutzlaff efter Fotografi af en Tegning af Irminger.

SOVEHJERTET

Fuglen sit Øje lukker,
Sætter sig trygt til Ro.
Drømmer, mens Stormen sukker,
Vildt om dens høje Bo.

Vi er i Shanghai. Det er Nat, og jeg sover sødt. Saa kommer min Ven og Kollega, Telegrafist og Mekaniker Oscar Steglich, farende ind i mit Værelse, som om han var skudt ud af en Kanon, og med alle Miner prægede af Øjeblikkets Størhed raaber han:

— Staa op, Lauritzen, Hanburys Hus brænder.

Det var Naboens Hus.

— Saah, sagde jeg søvnigt, stakkels Hanbury! Hør, Oscar, kunde Du ikke være flink og komme og vække mig, naar Ilden tager fat her i Huset?

— Næh, Spilleme om jeg gør, Dit dorske Asen. Jeg lar Dig (her en absolut overbevisende Ed) *brrrænde!*

Saa sov jeg videre.

Atter er det Nat, og atter sover jeg den gode Samvittigheds Søvn. Saa vaagner jeg ved, at min Seng ryster. Jeg formelig gyngede op og ned paa Fjedermadratsen. Efter at have spe-

kuleret en lille Tid paa den Ting, faldt det mig ind, at det maaske kunde være min Ven og Kontubernal, F. C. C. Nielsens Hund »Peter«, der havde forladt sit Hundehus og nu laa under min Seng og reverenter talt loppede sig. Jeg rakte mig ud over Sengekanten og knipsede med Fingrene ind under Sengen:

— Peter — kom lille Peter, vil Du herut, Dit Bæst!

Saa hører jeg Nielsens Stemme henne fra hans Seng:

— Det er jo Jordskælv, Dit Fjols.

— Naah, er det ikke andet end Jordskælv, sagde jeg, vendte mig om paa den anden Side og slumrede sødeligt ind.

Den olympiske Ro, som det nærmest ovenfor staaende tilsyneladende vidner om, kan dog vist forklares derved, at Nabovens Hus laa i en nogenlunde beroligende Afstand fra vort, og at det vistnok forud var kommet mig for Øre, at Jordskælvene i Shanghai var i høj Grad foragtelige Naturfænomener.

Det er imidlertid en Æressag for mig at hævde det Renomé, som jeg besad, for at kunne sove som Napoleon og et hvilket-somhelst andet Murmeldyr under vanskelige Forhold som f. Eks. i 30 Graders Varme (Reaumur), og som indbragte mig en Blanding af tvivlsom Beundring og Misundelse fra de fleste af mine i den Retning mindre gudbenaadede Kammerater. Derfor maa jeg anmode om, at man følger mig i Fantasien til Nagasaki i det skønne Japan. Der er Oprør, og der siges — rigtigt eller urigtigt — at det er et meget farligt Oprør, for det er Adelsmændene, der denne Gang gør Oprør, og det er ganske anderledes farlige Karle end de usselige Bønder, der før har lavet Tumult. De ædle Herrer skænder og brænder, hedder det sig, der borte, Gud ved hvor. Europæerne mobiliserer deres »Volontører«, der gaar Vagt langs Bakkekammen omkring Byen, og vor tapre Stationschef, Russell, mobiliserer sit Personale, der gaar Vagt om Natten omkring Stationen med en rigtig skarpladt Riffel. Jeg gaar ned til Havnen og maaler med Øjnene omhyggeligt Afstanden ud til den engelske Orlogsmand, der ligger

paa Reden, og jeg kommer til det Resultat, at det lader sig gøre at svømme derud, hvis alle Baade skulde være »optagne«. Rüssell siger: »Jeg haaber, mine Herrer, at De bliver paa Pladsen og om nødvendigt forsvarer Stationen.« Det lover jeg — til Rüssell har faaet sin Hustru og sine Børn afsted, »for saa smider jeg Tøflerne,« sagde jeg. »At give Livet bort i Bytte for et Wheatstone Apparat — Nai.«

Nu sover jeg altsaa dybt og fast igen. Min udmærkede Kollega, Jakob Holmblad, som desværre lider af Nervøsitet og Søvnløshed, kommer ind i mit Værelse Kl. 2 om Natten lidende, træt.

— Lauritzen, nu er det Deres Vagt. Her staar Riflen.

Intet Svar. Endnu engang den samme Melding med samme Resultat. En god Ruskning frembringer kun en Grynten, fortælles der mig senere. Nu bliver Holmblad hidsig, og ved at lægge al den Energi i sit Forehavende, som han besidder, naar han saa vidt, at jeg strækker mig og siger:

— All right, Skyderen gaar da ikke af?

— Aah, Sludder. Det er dog ganske u-begribeligt, at De kan sove saadan under disse Forhold.

— Næh, for det er jo mit milde og fortrøstningsfulde Sind, der gør, at jeg sover som en lille Guds Engel.

— Aah, De sover som et SSSvin, gør De!

Saa stod jeg op, gik Vagt med mit Mordvaaben i den stille, lune Nat under den høje, slanke Pinje, nikkede venligt til Volontøren i det fjerne, hvis Silhuet tegnede sig mod Nattetimmelen, og talte i Tankerne anerkendende til ham: »Saa længe Du gaar der, kan jeg ogsaa gaa her.«

Der kom ingen Adelsmænd over Bakkerne, og jeg fik aldrig min Svømmetur.

NOGLE TYCHO BRAHES DAGE

Ansvar der, hvor Skuld-
rene er stærke.

Naar Omfanget af denne Bog ikke skal blive alt for stort, maa Bidragyderne vistnok udfolde nogen Beskedenhed, og jeg haaber, at Bogens Censorer uden videre udskyder det af mine Bidrag, som de maatte anse for helt blottet for Interesse. I hvert Fald er det nok bedst, at vi forlader Kina og Japan og ser at komme hjem.

Jeg forbigaar i Taushed den Tidsperiode, da jeg, bidt af en gal Opfinder, er ude af Selskabets Tjeneste, og gaar over til Tiden henimod Slutningen af Halvfjerdserne, da jeg er Ingeniør ved Selskabets Hovedkontor i København og ofte ude paa Kabelreparationer. Ved de Lejligheder havde jeg en af »Svitzers« Dykkerdampere til min Disposition, i Reglen »Kattegat«, som vi fragtede, og som en Gang for alle var indrettet med Boltehuller i Dækket o. s. v. til hurtigt at kunne tage Kabelmaskineriet ombord. Direktør Suenson gav mig altid viseligen Kaptajn Gottlieb fra Svitzers Bjergningsentreprise — tidligere Fører af vor Kabeldamper i Kina — med til Assistance. Han var ivrig og dygtig i Tjenesten og en brillant Kammerat. Da jeg mange Aar senere efter at være traadt ud af Selskabets Tjeneste var paa Besøg om Bord paa »H. C. Ørsted« og saa Ingeniørens Kahyt, »Testing-room« etc., indsaa jeg, at mine Efterfølgere nu var nedsunket i Blødagtighed; thi de Skibe, Apparater og Bekvemmeligheder, som vi Pionerer maatte nøjes med i vor Tid, faldt unægtelig ynkeligt igennem ved en Sammenligning. Foruden Kaptajn Gottlieb havde jeg vor Ingeniør Kofoed med som min mere »elektriske« Assistent og desuden vore to faste Kabelarbejdere fra Kabeldepotet paa Tuborg.

Fremdeles nævner jeg Kaptajnen, Mogensen, og anden Styrmand, som tillige var Dykker, og som jeg kun erindrer ved Navnet Jens, den personificerede Ungdom og Styrke. Hvis han endnu lever og ser disse Linjer, haaber jeg, at han tilgiver mig, at jeg ogsaa her kun kalder ham ved hans Fornavn. Endelig var der Mester Hougaard, som jeg har i Sinde at forherlige lidt længere henne.

Nu damper vi tidligt paa Foraaret af Sted til Ålandsøerne for at reparere det svensk-finske Kabel, og vi naar et Sted i Udkanten af den store Øgruppe.

— Hvor er vi nu, Gottlieb? spurgte jeg, vis paa Kortet.

— Javel, vi har lige gjort omhyggeligt Bestik med al den Lærdom, vi besidder, og naar man saa er naaet til at kunne afsætte Stedet paa Kortet, saa er der een Ting, man altid med Bestemthed ved, og det er, at *der* er man *ikke*. I Følge Bestikket (han peger paa Kortet) sidder vi oppe paa Toppen af den lille Ø dér. Jeg formoder (pegende ud i Rummet), at det er den dér.

Jeg kiggede over Lønningen ned i Vandet og sagde:

— Rigtigt. Dér er vi ikke.

Det var imidlertid blevet snavs Vej, saa vi ankrede i Læ af en større Ø med et Fyrtaarn paa og var nu lidt i Forlegenhed med noget at bestille, thi et Bibliotek var der ikke om Bord. Altsaa gik vi i Land og spurgte Fyrmesteren, om vi maatte skyde Harer paa Øen.

— Det maa De gerne, sagde han, men det kan De ikke, for der er kun een Hare her paa Øen; men den maa De gerne skyde.

Vi fik ikke fat i den, men paa Vejen tilbage til Skibet sagde jeg til Mester:

— Hør, Mester, lidt Fisk til Middag var ikke ilde. Ser De de gevaldige Stimer af smaa Fisk? De hedder »Strømming«. Kan De ikke fange en Skæppe fuld af dem?

— Jo, med Lethed.

Saa gik vi om Bord og hentede en Dynamitpatron og to Vandspande, roede et Stykke bort fra Skibet, og efter passende Behandling af Patronen kastede vi den overbord. Det gav et lille Bump i Baaden, og næsten i samme Øjeblik var Vandets Overflade hvid af et tæt Lag smaa, besvimedede Sølvfisk, som vi med den ene Spand skummede over i den anden, til denne var trekvart fuld. Jeg er bange for at det kom ind under Begrebet Rovfiskeri. Fiskene blev »tilberedte« om Bord, det vil sige, at Kokken satte en stor Gryde Vand paa Ilden, kom en Nævefuld Salt deri og vendte Spanden over Gryden. Efter Forholdene smagte de godt nok; thi min Appetit om Bord paa Dykkerdamperne var ellers moderat. Kokkene der om Bord var nemlig ikke netop uddannede i Paris.

Nu er Vejret bedre. Vi har faaet en gammel, finsk Lods om Bord og damper afsted mod Reparationsstedet. Der var en vid og bred Omvej dertil, men Lodsen fortalte os, at der ogsaa gaves en kort Genvej gennem et meget smalt Farvand mellem to Klippeøer, og den valgte vi naturligvis. Jeg tror ikke, der var mere Plads end fire Gange Skibets Bredde. Da vi var midt i Passagen, kommanderede Lodsen »Styrbord ut«. Rorgængereren, der ikke kendte noget til den Kommando, troede, som naturligt var, at der simpelthen kommanderedes »Styrbord«, og lagde altsaa Roret Styrbord, og Damperen gik »Bagbord ud«. Et Par Sekunder efter stak Skibet Næsen i Vejret, og der sad vi pænt oppe paa en af de store Sten ved Klippens Fod, saa stejlt, at jeg tror, vi straks gled af igen — med en stor Læk i Bunden. Men vi var jo Dykkerdamper med Pumpekraft, og det varede ikke længe, før Pumpeværket var i Gang, og en tyk Straale Vand stod ud over Lønningen deroppe, hvoraf jeg sluttede, at Magen til den stod ind af Hullet dernede. Vi naaede hen til en Landingsbro etsteds i Nærheden og fortøjede der, stadigt med den tykke Straale pegende udad.

Nu maatte Jens klæde sig standsmæssigt paa og ned for at se paa det Hul. Han kom op igen og berettede, at Hullet var godt nok — som Hul. »Det er Sjøv,« sagde han, »at se alle Fiskene i Nærheden ryge ind ad Hullet.« Saa fik han et Plankestykke med en Bolt gennem Midten med sig ned. Han satte Planken for Hullet med Bolten igennem Hullet, og det med sine Muskler spændte og Tungen lige i Munden, thi Planken havde samme Tilbøjelighed som Fiskene og gik paa med et Klap. Saa satte vi en anden Planke med et Hul i Midten paa Bolten, da den viste sig indenbords — en Møttrik for, og saa var det Havari repareret. Derpaa satte vi os hen og ventede paa, at Jens skulde trække i sin Line, for at vi kunde hale ham op.

Men der var ingen Jens, der trak, og vi ventede en rum Tid. Alles Miner ombord blev mere og mere spændte og alvorlige. Tilsidst stod den blege Frygt malet i alle Ansigter, Frygten for, at vi kun skulde faa Jens om Bord som et Lig. Det blev tilsidst temmelig uudholdeligt, og en af os — flere af os var tilbøjelige til at støtte ham — mente endelig, at vi skulde prøve paa at hale Dykkeren op. Dykkeriet stod imidlertid under Mesters Kontrol og Ansvar. Han sad stille grublende ved Linen, Luftslangen og Luftpumpen og sagde: »Det er mit Ansvar, og saa længe ingen tager det fra mig, bliver der ikke for det første trukket i den Line.« Endelig rykkede Jens, og jeg tilstaar, at jeg fik Taarer i Øjnene af Glæde og Sindsbevægelse. Han havde Besvær nok med at kravle op ad sit Faldereb, men om Bord kom han med en ikke ganske naturlig Ansigtssfarve. Vi tav ganske stille, befriede ham for det værste af hans Mundering, satte ham til Hvile og ventede paa, at han skulde komme sig. Det var han ikke saa længe om endda, og saa sagde han: »Det var renok godt, I ikke trak i Linen, for saa havde jeg været færdig.« Mester gav uvilkaarligt et lille tilfreds Nik. Strømmen havde forsat Jens fremad og rundt om Boven af Skibet.

og der — om jeg husker ret — havde Linen lagt sig tværs over Slangen og klemte den halvt flad. Havde vi trukket i Linen, havde den klemte Slangen helt sammen og lukket for Lufttilgangen, endda bortset fra, at Krumningen af Linen omkring Boven havde været saa skarp, at Linen muligvis ikke havde kunnet glide over Slidestedet eller ikke holde til Trækket. Nej, Jens havde selv klaret Grejerne ved Hjælp af sine Muskler og sin Aandsnærværelse. Jeg sagde: »Mester, herefter hilser jeg meget dybere paa Dem, end jeg før har gjort.« Det er nemlig en Tilfredsstillelse at træffe et Mandfolk, der har et Ansvar og under farefulde Omstændigheder holder paa det, saa længe han tror, han er den kompetente dertil.

I et Koncilium blev de respektive Samvittigheder adspurgte, hvorvidt man af Hensyn til andre Skibe med tilhørende Menne-skeliv kunde forsvare ikke at melde Lodsens til hans Øvrighed. Den gamle Mand bad imidlertid saa ynkeligt for sig, og en af os, der navnlig optraadte som hans Defensor, bemærkede til Slut: »Melder vi ham, mister den gamle sit Levebrød, og een Ting er sikkert: han gør ikke den Dumhed om igen.« Saa bredte den emotionelle Del af Samvittighederne sig paa den rationelle Dels Bekostning, og Manden slap.

Plastret paa Skibets Saar viste sig at være saa udmærket, at vi ganske roligt begav os af Sted for at reparere Kablet. Vi maatte grapple i Stenbund, og vor Taalmod blev sat paa en ligesaa haard Prøve som for mange Aar siden paa Kinakysten, uden at vi dog havde rettede Drægflige at tumle med. Gottlieb kom hen til mig og sagde:

— Jeg vil sige Dem, Lauritzen, at her kan vi grapple, til vi bliver blaa i Ansigtet.

— Jamen, vi har jo prøvet baade længere vesterpaa og østerpaa, svarede jeg, og Ansigtetsfarven er jo endnu frisk og ungdommelig; kunde De ikke være saa snild at varsko, naar den begynder at løbe an?

Endelig fik vi fat i Kablet, men da vi havde faaet det op til et Par Alen under Vandfladen, gik Kabelmaskineriet paa een Gang i Staa og var foreløbig ikke til at overtale til at gøre sin Pligt. Pludseligt saa jeg Gottlieb med Tampen af Sliplinien i den ene Haand entre ud over Kabelhjulet forude og ned ad den stramme Drægtrosse, til han forsvandt i Ålandshavets iskolde Foraarsvand. Lidt efter kom han klattrende op samme Vej som en fuldt uddannet Abekat, og det med Linen, som han naturligvis havde smøget om Kablet dernede, i den ene Haand.

— Jeg ved ikke, om jeg skal omfavne Dem, Gottlieb, eller skælde Dem ud. Husk paa, De har Kone og Børn, sagde jeg

— Ja, og nu har *De* Kablet, svarede han.

Jeg slog mig paa at omfavne ham. Men senere undgik han ikke sin nervøse Hovedpine, og fuld af Taknemmelighed og Medfølelse spurgte jeg:

— Hvordan gaar det, stakkels Gottlieb.

— Knækket Lilje, Lauritzen. Har ikke mere Glæde end til mig selv — et Yndlingsudtryk, naar Skæbnen gik ham imod.

Nu damper vi hjemad efter en Tur fuld af Bryderier; men den onde Dæmon, vi maa have huset i Lasten, sejlede fremdeles med. Det blev ondt Vejr, saa vi lagde Vejen indenfor nogle Skær, vistnok de yderste, østlige, svenske Skær — om jeg husker rigtigt — med stadig Udkig til det aabne Hav. Der blev vi overfaldet af en væmmelig Snetykning, der varede i flere Timer, saa vi ikke kunde se en Skibslængde frem for os. Altsaa laa vi stille eller gik ganske langsomt og holdt Loddet gaaende. Da Tykningen lettede, laa vi i et indesluttet Farvand, hvor Strømmen formodentlig havde sat os ind, og vi saa intet til den aabne Sø.

— Det er morderlig godt gjort, Mogensen, sagde Gottlieb, at finde ind i saadan en sød lille Havn; men kan De nu ogsaa finde ud igen?

— Ja, mageligt.

Saa listede vi rundt i vor lille Indsø, til der aabnede sig et Kig ud, hvorpaa vi ganske stille luskede den Vej ud.
Nu blev Dæmonen ked af os og sprang over Bord.

NATURFÆNOMENER

DØDSSEJLEREN, LYNET, KABLIAUEN OG KLIPFISKEN

En Fejl paa Hirtshals-Arendal Kablet bragte »Kattegat« med det sædvanlige Mandskab ud i Skagerak. Vi har grappet Kablet, stukket en Bøje paa Tampen ad Norge til og haler ind paa Hirtshals Parten. Da vi kom til Fejlen, viste den sig at være forårsaget af en svensk Fiskekrog, der dannede den yderste Ende af en meget lang Lîne, som vi allerede havde halet ind sammen med Kablet. Med korte Afstande fra hverandre var der til Hovedlinen forbundet korte Sideliner, hver forsynet med en Fiskekrog med Madding paa, og snart havde vi halet en stor raadden Torsk paa en Krog, snart en halvraadden og snart en frisk, men død Torsk ind sammen med Linen. Men tilsidst kom der en vældig Kabliau med op, og den var spillevende og slog med Halen. Den var vist sine 4 à 5 Fod lang; i hvert Fald spiste hele Skibets Indhold af Mennesker Kabliau til Middag den Dag, og den smagte ikke saa lidt bedre end de smaa Strømning i Ålandshavet.

Nu skar vi Kablet over, talte med Vagten i Kabelhuset, splidsede til og gav os til at lægge Kabel ud ad Arendal-Bøjen til. Kablet ad Jylland til syntes at ligge meget stramt, og da der var dybt og ikke langt til jyske Kyst, maatte jeg hele Tiden passe paa, at vi lagde tilstrækkelig Kabel ud, fordi jeg med eller uden Grund var bange for, at det skulde gaa os, som man siger,

at det engang gik en af »Eastern Extensions«, det engelske Selskabs, Kabelskibe i de indiske Farvande. Skibet lagde Kabel ud, men ikke tilstrækkeligt, saa at Skibet hele Tiden gjorde lidt mere Vej over Havbunden, end det til enhver Tid udlagte Kabel kunde svare til. Følgen var, at der opstod et stadigt voksende Træk paa Kabelenden inde i Land ved Kabelhuset, saa at Kabelenden derinde ganske langsomt trak sig ud af Indføringshullet i Husets Fundament, idet det vred sig ynkeligt som en Orm og frigjorde sig for Ledningsforbindelsen med Apparaterne, hvorpaa det sindigt og gravitetisk fortsatte sin Vej over Strandbredden og gik til Søs, alt imens den vagthavende Telegrafist skrækslagen stod og betragtede Mysteriet. Saa gik han ind og skrev i sin Journal: »Kl. 1 forsvandt Kablet, og har ikke været set siden.« Derefter tændte han sin Pibe og sank hen i Kontemplation.

Denne lille Digression bedes undskyldt, da den ikke vedkommer Det Store Nordiske Telegraf-Selskab, undtagen for saa vidt som vi, belært af Eksemplet, med Held undgik en lignende Katastrofe. Vi ligger nu mod Aften i Færd med sidste Splidsning. Det er ideelt Kabelvejr, for det er Blikstille; men det er lummert, og vi indhylles forbausende hurtigt i en tæt Taage, saa vi ikke kan se andet, end hvad der er indenbords. Pludselig slog et ensomt og, som det syntes os, ganske umotiveret Lyn ned i Skibet eller i det mindste ned i Søen tæt ved; thi vi fandt intet Spor deraf paa Skibet. Det kan ogsaa meget vel være slaaet ned i Kablets Jernbeklædning uden at gøre mindste Skade. To af os, der stod hos Kaptajnen paa Broen, hoppede flere Tommer i Vejret af lutter Forskrækkelse, thi Braget var øredøvende; men Mogensen vendte kun Hovedet et Par Streger tilvenstre uden forøvrigt at røre en Muskel og sendte os et lille »Wink« med det venstre Øje. Det kalder man »Nerver«.

Kort efter saa vi alle tæt ved os en Jagt af vældige Dimensioner tegne sig i svagt tilslørede Omrids i Taagen mod Vest. Det var ikke tilfældige Fortøninger eller Fortætninger i Taagen, der frembragte Billedet. Det var en Jagt med Skrog, Storsejl, Fok, Klyver og Klyverbom; men den var saa stor, at man maatte lægge Hovedet tilbage for at se til Toppen af Masten. Med Gravrøst sagde jeg til Gottlieb: »Det er Dødssejleren, Gottlieb, og dette altsaa vor sidste Kabeltur. Tak for godt Kammeratskab.« Hvorledes Fænomenet skal forklares, ved jeg ikke. Kan det tænkes, at Taagen har været skarpt begrænset nær ved os mod Vest, saa at en Jagt i den synkende Aftensol kan have kastet sin Skygge paa Taagevæggen? Hvis Taagevæggen har været skraatliggende, vilde Skyggen vel antage en overnaturlig Længde, og Toppen af Skyggen kan da godt have raget hen over vort eget Skib? Saa skulde imidlertid Skrogets Længde have vist sig som normal, saa vidt jeg ser? Jeg tror ikke, den gjorde det, men er ikke sikker paa det. I min Fantasi staar alle Fantomets Proportioner for mig som fuldkomment rigtige. Taagen varede, til vi satte Kursen hjemad, saa vi fik ikke Originalen til Taagebilledet at se.

Kabliauen havde givet Mester Blod paa Tanden. Han gav sig til at pilke ihærdigt, medens vi splidsede, men der hang intet paa. Da han skulde ned for at spise til Aften, gjorde han sig ikke den Ulejlighed at hale Pilken op, men gjorde Linen fast i et Stag for snart at genoptage Sporten. Da han begyndte igen, var der Bid ved allerførste Slag, og han halede op med en Energi, der var beundringsværdig. Han syntes, det sprællede dejligt dernede, sagde han, og han havde længe Fornøjelse af Fornemmelsen, for der var dybt, og Linen var lang. Den livlige Fisk maa alligevel have beroet paa Selvsuggestion; thi der hang intet andet paa end den Klipfisk, som Jens havde hængt paa, medens Mester var nede at spise. For at markere sin fuldkomne Uvidenhed om det hele, havde Jens stillet sig

op med Kikkerten for Øjnene, stirrende interesseret efter noget ude i Verdensrummet, hvor der paa Grund af Taagen absolut intet var at se.

I 1882 tog jeg beslutsomt, men ikke utaknemligt, min Afsked fra Det Store Nordiske Telegraf-Selskab og fra alle de gode, gamle Kammerater fra Ungdommens Dage. Nu spejder jeg forgæves efter de allerfleste af dem. Hvor er de gaaet hen?

»Bort, bort, bort,
Ingen ved hvorhen.«

SEVERIN LAURITZEN.

EN JULEAFTEN I NEWCASTLE

DET var i 1881 og min første Jul i det Fremmede. Om Sommeren var jeg som 17aarig uerfaren ankommen til Newcastle. Alt det nye og fremmede, jeg saa, optog mig naturligvis helt og levnede mig ikke Tid til Grublerier. Det var først, da Vinteren kom med de oplyste Butikker, og Julen nærmede sig, at jeg følte et Sting af Hjemvé i Brystet ved Erindringen om mine tidligere Juleaftener i Hjemmet og ved Tanken om, at jeg ikke mere kunde være med. Jeg vilde have følt mig saa trist den Juleaften, om den var gaaet festløst forbi. Men jeg kom over det døde Punkt, og derfor staar vel Erindringen om denne min første Juleaften i Selskabet saa tydeligt for mig.

Vi var 10 danske Telegrafister, der blev enige om at fejre Julen sammen. Det blev i Viggo Jensens Logis, hvor han ved sin Værtindes Hjælp fik arrangeret det festligste Julebord med Gaasesteg paa dansk Vis fyldt med Æbler og Svedsker, og Bordet var ydermere prydet med et lille Dannebrogssflag. Festerdeltagerne var: Viggo Christiansen, nuværende Bestyrer i Göteborg; Frants P. Faber, Søn af Statstelegrafdirektør Faber («Den tapre Landsoldat») i Kjøbenhavn; H. Gulstad; Viggo Jensen, senest Bestyrer i Thorshavn, nylig afgaaet ved Døden; H. Meier; J. C. Mortensen; G. Nielsen og hans Broder John Nielsen; Reitzel-Nielsen, pens. Bestyrer, og F. Lange.

J. C. Mortensen spillede forskellige stemningsfulde Ting paa et Stueorgel baade før og efter Bordet, og forinden der blev gjort Attentat paa Gaasen, rejste F. P. Faber sig op ved Bordet og holdt følgende versificerede varmtføjte Tale, der ramte den rette Streng og ligesom gav Genlyd hos os alle:

»Højtærede Venner, der sidder om Bordet! Jeg ta'r mig den Frihed at bede om Ordet. — En Telegrafist bruger aldrig af Ord for mange, men selv om mit Ordantal ikke stemmer — med det sædvanlige — haaber jeg, I ikke glemmer, at derpaa ligger der mindre Magt, naar der er noget, man skal ha' sagt; og noget der er, som skal siges her, noget hvorpaa vi dog alle tænke, noget der ligesom trykker enhver og lægger paa os en usynlig Lænke; men er det først sagt, saa er Lænken sprængt, og Lystigheden ej hemmet, og derfor har jeg saa smaat mig tænkt at udfri noget, som i os er stængt, og holde en Tale for Hjemmet. — Ja, underligt nok! Man mærker først ret, naar ikke man færdes der længer, at der er paa Jorden en lille Plet, ved hvilken vort Hjerter hænger, og om vi saa hele det øvrige Aar gaar og la'er, som om vi aldrig har haft 'en, dog een Gang om Aaret lidt Hjemvé vi faar, og det er just Juleaften! — Ja, Juleaften saa bli'er det os klart, at ikke man glemmer saa let i en Fart det mindste blandt Jordklodens Lande, og at der er andre Traade end den, der gaar under Nordsøens Bølger hen, som knytter os til dets Strande, og Juleaften bli'r man forført til at blive mer eller mindre rørt og lytte til Hjertets Stemme, og derfor er det just paa sin Plads, om vi tømme i Aften det første Glas for alle de Kære der hjemme!« —

Efter Bordet gik vi omkring et straalende Juletræ (saavidt jeg husker, var det et rigtigt Grantræ, der var skaffet til Veje), behængt med Gaver til enhver af os, vedføjte vittige Rim, der hentydede til forskellige Tildragelser. Efter denne Del af Festen var der et meget fornøjeligt Punschegilde, hvor efter-

følgende to Sange af F. P. Faber og H. Meier gjorde stor Lykke. Den første af dem tolker Stationskatten »Tommy«s Tanker:

Jeg er en klog og gammel Kat,
og sjælden jeg mig vigter,
men da det just er Julenat,
jeg viser mig som Digter,
og nægter I, jeg er Poet,
saa kommer I med Løgne,
thi hør nu blot, hvad jeg har set
med mine Katteøjne!

Jeg paa Stationen mangel Gang
har set ved Apparatet,
hvordan I li'som sad og hang,
og saadan helt var fra det —
Ja Sandheden, den er mig kær,
og jeg vil insistere
paa, denne hersens Punschning her,
den morer Jer s'gu mere.

— Saa tidt I gik omkring og hang
saa underligt med Ho'det,
og følte li'som Rejsetrang
og Feber udi Blodet.
Men Feber — paa min Salighed! —
skal ej man gøre Grin a',
og jeg et Lægemiddel ved,
og det er nemlig »China«.

Og derfor, hvis til næste Jul
det hændte, at Din Laban
i England nød ej mer Dit Sul,
men bare Ris i Japan,

og hvorhen end saa gik Din Vej,
hvad Verdensdel Du kom i,
at Du maa godt befinde Dig,
det ønsker gamle Tommy!«

H. Meiers morsomme Sang lyder:

En Fryd saa stor er ej paa Jord
som den at være i »Store Nord.«,
Mage til Selskab findes ikke —
det kan De se i hver en Avis.
Derfor i Aften ville vi drikke
og synge muntert til dets Pris —
Trala.

Fra Vest til Øst er det en Lyst
at se dets Kabler fra Kyst til Kyst.
Vidt omkring paa den hele Klode
er det bekendt som Randers Lax.
Selv et rigtigt kinesisk Ho'de
bøjer sig for det lige strax.
Trala.

Og Folk det har! Aldrig, min Far,
saadanne Fyre i Verden var.
De gør Furore, hvor de kommer,
har kun een Fejl, men den er slem:
Tomhed hersker i deres Lommer.
I denne Dur hører man dem:
(langsomt og bedrøveligt) Trala.

Det er vel trist, det er skam vist,
dog den ler bedst, der ler allersidst,
og naar de først kommer til China,
saa kan De tro, der holdes feast;
der vil de drikke dejlig Vin a'
tyve Lstrl. pr. Flaske at least.

Trala.

Syng op paa Stand, nu alle Mand,
lige saa højt og kraftigt I kan!
Syng til hele »Selskabet«s Ære,
syng for Held til, at Skæbnens Hjul
drejes saa, vi alle maa være
sammen igen en anden Jul!

Trala.

Lad nu staa til! Drikke vi vil,
som om vi led af indvendig Ild!
Kom nu kun frem med Glas og Boller —
Og jeg siger, det kan nok hænds,
man skal mærke »Great Northern« solder,
lige til alt er drukket læns.

Trala.

Jeg synes, Fabers Tale og de to Viser, der lige saa godt kunde være skrevet før eller efter som i 1881, bedre end mange Ord fortæller om to Stemninger, der brydes i Store Nordiskes Ungdom: Kærligheden til Hjemmet og Ekspansionstrangen.

F. M. LANGE.

BLANDT KRIGSFANGER I TYSKLAND

Russiske Krigsfanger.

DET DANSKE RØDE KORS' Arbejde for Krigsfangerne, der fra en ringe Begyndelse efterhaanden udviklede sig til at beskæftige flere Hundrede Mennesker i de forskellige københavnske Afdelinger, havde allerede i 1916 antaget saa store Dimensioner, at det skønnedes fornødent at aabne et Kontor i Petrograd. Til Gengæld for denne Imødekommenhed mod de tyske og østrigske Fanger i Rusland fordrede dette Lands Regering, at der ifølge det Gensidighedsprincip, der i baade Godt og Ondt var raadende i alle Krigsfange-Anliggender, skulde aabnes tilsvarende danske Kontorer i Berlin og Wien til Gunst for de russiske Fanger i Tyskland og Østrig-Ungarn. Og da man ønskede at give de nye Kontorledere en Medhjælp og Stedfortræder, der saa vidt muligt skulde have Kendskab til russisk Sprog, skete der i Begyndelsen af 1917 gennem Store Nordiske Henvendelse til undertegnede om at overtage Sekretær-Posten i Berlin — hvad jeg ikke længe betænkte mig paa. Saadan gik det til, at jeg fik den for en Store-Nord-Mand sjældne Chance til

at gøre Tjeneste i Tyskland, ganske vist Tjeneste i meget uegentlig Forstand; men skønt »udlaant« stod jeg dog stadig i Nummer i Selskabet, hvem jeg kan takke for, at jeg fra det fredelige Göteborg, hvor Krigens Dønninger kun svagt naaede hen, fik Lejlighed til — indtil Oktober 1918, da jeg atter hjemkaldtes — at begive mig til og paa nært Hold iagttage et af den forfærdelige Krigs Arnesteder, den By, hvorfra en lang Tid Verdens Skæbne syntes at skulle blive dikteret, Hjertet i den vældigste Krigsmaskine, Jorden har skuet.

Til Leder af Kontoret i Berlin var udnævnt Kaptajn af Artilleriet *Axel Ramm*, en gennemfin og ridderlig Personlighed, Idealet af en Overordnet. Under de »Søsterrejser«, som det danske Røde Kors havde arrangeret i Rusland, Tyskland og Østrig (Kontoret i Petrograd var oprindelig oprettet i denne Anledning) havde han et halvt Aar som neutral Ledsager for en tysk R. K. Søster gennempløjet Rusland paa Kryds og Tværs for at hjælpe Centralmagternes derværende Fanger og havde herigennem indhøstet en hel Del nyttig Erfaring paa det specielle Omraade, vi skulde dyrke. For øvrigt rejste vi ud med en almindelig Instruktion til at gøre det under Omstændighederne bedst mulige, men uden at have nogen klar Forestilling om, hvori Opgaverne bestod, og hvordan de skulde behandles.

Altsaa maatte vi ved Ankomsten til Berlin begynde paa bogstaveligt bar Bund. Vi lejede Kontor og en fælles Lejlighed, fik fæstet Husholderske, købt Kontorsager og gjorde endelig under den danske Gesandt, Grev *Moltke's*, Ægide Præsentations-Visiter rundt om i de Ministerier, Gesandtskaber og Institutioner, som vi fremtidig skulde samarbejde med, og med hvilke vort Kontor, takket være Kaptajn Ramm's Diplomati og Kløgt, snart kom paa en god Fod, saa at Arbejdet saa smaat kunde begynde at glide.

Saa smaat, ja. For det viste sig hurtigt, at der var en uanet Mængde Skær at klare. Hadet mellem de Krigsførende var umaadeligt, og det gik ofte ud over de Hundredtusinder eller Millioner af Krigsfanger, der var komne i Fjendevold. Ingen Forbedringer i deres Kaar kunde opnaas uden endeløse Forhandlinger Staterne imellem og uden den mest pinligt gennemførte og kontrollerede Gensidighed; der raadede en afgjort Mistillid til Modstandernes gode Vilje og redelige Hensigter

En Fangetransports Ankomst.

selv paa dette Omraade — eller maaske *netop* her. Den ene Part troede ikke den anden over en Dørtærskel, man var til det yderste mistænksom og benyttede enhver Lejlighed til Repressalier, der til ingen Nytte gik ud over saa og saa mange Tusind sagesløse og værgeløse Fanger og kun bidrog til at gøre Hadet endnu bitrere, Tilliden til Modstanderen og Tilbøjeligheden til Forhandling endnu ringere.

Hele Krigsfangesagen befandt sig i et Uføre, hvorefter den ikke under hele Krigen kom ud. Men *noget* bedre blev det dog mod Slutningen, og denne Antydning af et Resultat har

de neutrale Lande deres Andel i. Uden at ville undervurdere, hvad Schweiz, Sverige og Holland i saa Henseende har præsteret, fortjener det at fremhæves, at det var det danske R. K., der i Oktober—November 1917 fik arrangeret den første Krigsfange-Konference i København, hvor for første Gang siden Verdenskrigens Udbrud Russere og Tyskere, Rumænere, Østrigere og Tyrker sad ved Forhandlingsbordet sammen og — medens Krigen rasede videre og forøgede al den navnløse Elendighed derude — under dansk Forsæde og om ikke netop hjertelige saa dog parlamentariske Former bragte i Stand den første Overenskomst om Krigsfanger fra Østfronten, omfattende bl. a. Udveksling af flere Hundrede Tusind Mand. Denne Konference blev senere fulgt af andre i Schweiz og Holland med glædelige og opmuntrende Resultater ogsaa for Vestfrontens Vedkommende, og ved hvilke Konferencer dansk R. K. for øvrigt ogsaa var repræsenteret.

Dog, Mistænksomheden trivedes — forklarligt nok, desværre — lige til det sidste, og den er jo ikke svundet synderligt endnu. Det vil da forstaas, at Arbejdet i Berlin ikke just var taknemligt, men mest bestod i at løbe Hovedet mod diverse Mure.

Arbejdsstoffet var broget, Virksomheden mangeartet, Arbejdsfeltet saa umaadeligt og Udsigterne til Resultater saa forsvindende, at der kunde lægge sig en knugende Følelse af Afmagt og Haabløshed over en. Men tages fat maatte der jo, og Forsøgene paa at blive en aldrig saa lille Smule nyttig maatte ikke ophøre her, hvor en Forsømmelighed maaske kunde blive uheldsvanger for mange.

Kontorets Korrespondance, der efterhaanden antog ikke ubetydeligt Omfang, maatte foregaa paa 5 Sprog, dog mest paa Tysk og Dansk med henholdsvis de tyske militære og andre Myndigheder og det danske R. K.'s Afdelinger (blandt hvilke der i København for de udenlandske Kontorer var oprettet

et Centralbureau under Ledelse af Oberstløjtnant *Philipsen*). De udenlandske Kontorers Tal steg forresten stadig, idet der i Efteraaret 1918 udover de nævnte i Petrograd, Berlin og Wien var oprettet Afdelinger i Moskva, Kiew og Paris, foruden at man stod paa Spring til at aabne andre i London, Rom og Konstantinopel, hvad dog — man kan jo kun sige heldigvis — Vaabenstilstanden satte en Stopper for. Danske Læger og andre Delegerede fra R. K. gennemstrejfedes Sibirien og Turkestan, Kaukasus og Storrusland, Lilleasien og Palæstina, Tyskland, Østrig og Ungarn, Rumænien, Frankrig og England for at hjælpe Fangerne med Penge, Medicin eller Levnedsmidler, skaffe paalidelige Oplysninger om deres Kaar, udpege Mangler og Fortrin og saaledes om muligt bidrage til dels, at Vilkaarene forbedredes, dels ved Offentliggørelse af deres Beretninger at fjerne Misforstaaelser og unødigt Ængstelse hos Krigsfangeres Paarørende.

Ogsaa i Berlin voksede Virksomheden. Nuværende Generalintendant *Brammer* gjorde i Løbet af Sommeren 1917 Forberedelser til Oprettelsen af en »Bogafdeling«, der derpaa organiseredes af Kaptajn *Lehrbach*. Den ikke blot forsynede Fangerne med skønliterære Bøger, Tidsskrifter og Blade, men uddelte en Mængde Lære- og Skolebøger, trykte Foredrag, Undervisningsmateriel etc., hjalp til at starte Skolehold og Kursus, hvor det tiltrængtes, bidrog til Opførelse af Læsehaller og Indretning af Biografteatre, og desuden bestræbte denne Afdeling sig for at skaffe Sportstilbehør, Selskabsspil, Musikinstrumenter, og med ét Ord alt, hvad der kunde tænkes at live Fangerne op og hjælpe til at bevare deres aandelige Spændstighed under deres trykkende monotone og ufri Tilværelse. Efter Fredsslutningen i Brest-Litovsk overtog den ogsaa for russisk Regning Forvaltningen af en Levnedsmiddel-Central, og det danske R. K. i Berlin beskæftigede da en Tidlang 85 Mand. Midlerne til Indkøb af Bøger og Varer maatte

naturligvis stilles til Raadighed af de interesserede Regeringer, medens Danmark afholdt Udgifterne til Kontorhold og Rejser.

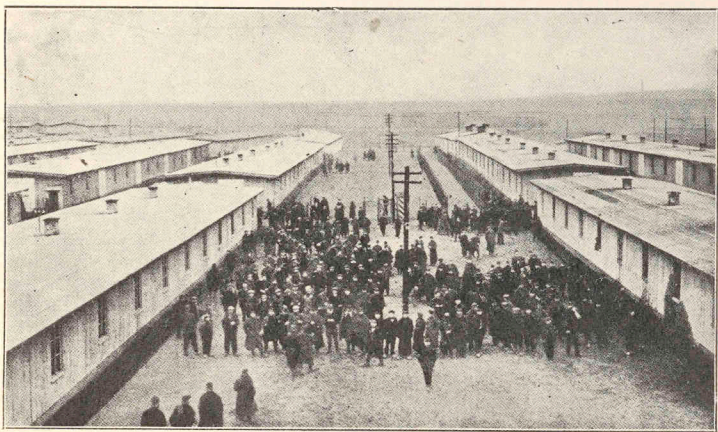
Selv med en god Vilje, og selv i Betragtning af de københavnske Afdelingers gode Arbejde ved Besørgelsen af Fangekorrespondancen og Pakker med »Liebesgaben«, var det jo kun en Draabe i Havet, et lille Land med stærkt begrænsede Midler kunde udrette for Fangernes legemlige, ja endog for deres aandelige Vel, hvor Talen er om ca. 2 $\frac{1}{2}$ Million trængende Mennesker. Endnu ringere tog det sig ud ved Siden af de »konkurrerende« Virksomheder, blandt hvilke navnlig fortjener at nævnes K. F. U. M.s Krigsfangehjælp, der paa den mest opofrende Maade — og selv efter Amerikas Krigserklæring — lededes af Amerikaneren *Hoffmann*. Han havde rejsende Repræsentanter, hvoriblandt flere danske Teologer, i alle tyske Generalkommando-Distrikter, og hans Institution var meget rigeligt forsynet med amerikanske Penge. Desuden havde England, Frankrig og Rusland m. fl. Lande Centraler i de til Tyskland grænsende neutrale Stater, hvorfra de sendte Levnedsmidler m. m. til de tyske Fangelejr.

Det viste sig da ogsaa snart hensigtsmæssigt at lægge Hovedvægten paa Talegaverne og ved venlige Ord og Lader paa rette Tid og Sted søge at opnaa Lempelser og Fordele, helst naturligvis Udveksling af Fangerne, enkeltvis eller i Grupper; desuden indstillede Kontoret Kandidater til Interneringslejrene i Danmark, lejlighedsvis ogsaa i Schweiz og Holland, skønt disse to Lande naturligvis ikke hørte under dets Omraade. Takket være min Chefs vindende Personlighed og smidige Forhandlingsevne mødte vi imidlertid paa dette som paa andre Felter megen Imødekommenhed i det tyske Krigsministeriums »Unterkunfts-Departement«, der aldrig foreholdt os, dersom vi gav os af med Fanger af Nationer, som vi strengt taget ikke havde med at gøre. Kontoret blev jo oprindelig oprettet for Russernes Skyld; men senere kom ogsaa Franskmandene

BLANDT KRIGSFANGER I TYSKLAND

til, og tilsidst interesserede det sig uden Forskel for Fanger af alle Nationaliteter, deriblandt Rumænere og Serbere, ligesom det efter Evne søgte at hjælpe konfinerede Civilfanger.

Saa meget om Arbejdet, der bragte ogsaa mig i Berøring med en Mængde betydelige Mennesker, navnlig i de hyppige Perioder, naar jeg i Ugevis forestod Kontoret under Chefens tjenstlige Fraværelser i Danmark, Holland, Schweiz eller Østrig. Jeg fik derved Lejlighed til at gøre Bekendtskab med ikke faa

Udsigt over Barakkerne.
Darmstadt.

af de Personligheder i Tyskland, hvis Navne dengang og senere figurerede i Aviserne, med Delegerede fra alle neutrale og de med Tyskland allierede Stater og desuden med mange Medlemmer af de Gesandtskaber, der officielt havde faaet overdraget Omsorgen for Fangerne af disses Regeringer. Paa et senere Stadium fik jeg ogsaa meget at gøre med Hr. Joffe og hans Bolschevikere i det genaabnede russiske Gesandtskab. Ganske naturligt har jeg ført en Mængde interessante Minder med hjem om alle disse Bekendtskaber; men de varigste Indtryk fra

mit Ophold i Tyskland modtog jeg i *Fangelejrene*, og det var egentlig om dem, jeg vilde fortælle efter nu til Orientering at have forudskikket denne lange Indledning, som jeg haaber, man ikke maa have fundet alt for trættende.

De neutrale Gesandtskaber i Berlin, der officielt havde overtaget de med Tyskland krigsførende Staters Interesser, havde naturligvis ved deres Delegerede Adgang til *Fangelejrene*. Amerikas Gesandt, *Gerard*, havde jo faaet overdraget det meste i saa Henseende, og hans energiske Virksomhed vil være velkendt af hans Bog »*My four years in Germany*«; men ved Amerikas Krigserklæring overlodes hele denne Opgave til Spanierne. Nu herskede der øjensynligt, med eller uden Grund, fra interesseret Side en Del Mistillid til Spaniernes Energi eller Evner, og dette var vel Aarsagen til, at vort Kontor jævnlig modtog Opfordringer til at besøge og rapportere om denne eller hin Lejr, hvorfra udvekslede Invalider havde bragt Rygtet med sig hjem om mangelfulde Tilstande. Ogsaa fra Krigsfangerne selv kom der os Breve i Hænde med Klager over saa det ene, saa det andet; jeg husker et af disse Breve fra nogle russiske Fanger, der af en velvillig Sjæl var smuglet i en Postkasse og bar Adressen: »Til den neutrale Konsul i Berlin«, og som efter en Del Omskiftelser havnede hos os. Desuden overdroges det os ofte af forskellige Regeringer at føre Tilsyn med, at større Sendinger Levned- eller Lægemedler kom i rette Hænder. Disse forskellige Hverv gav Anledning til adskillige Rejser og førte ogsaa mig til de fleste af Tysklands Stater, en enkelt Gang til Østrig og Ungarn.

Mine første Lejrrejser foretog jeg i Selskab med Herrerne Ramm og Brammer; paa en længere Tur i Sydtykland ledsagede jeg en Studiekommission fra dansk R. K. under Ledelse af Professor *Johannsen*, en enkelt Gang var jeg paa Lejrbesøg sammen med Redaktør *Christian Reventlow*, og en anden Gang med et Par danske Læger; men i øvrigt rejste jeg alene, dog

altid ledsaget af den samme 'graaskæggede, barsk-venlige Landeværns-Kaptajn fra Krigsministeriet. Langt fra at genere ved sin Nærværelse var denne brave Krigsmand af uvurderlig Nytte ved Fourageringen og ved Valg af Byer til Overnatning. Han kendte hele det udpiste Tyskland i alle Ender og Kanter, vidste, hvor man kunde faa Kød paa de kødløse Dage, Brød og Omeletter uden Kort, hvilke Aargange Mosel og Rhin der var

Franske Krigsfanger.

de bedste, og hvilke Lejrkommandanter, der plejede at give Frokost. Og han blandede sig aldrig i vort Forehavende om ikke for at støtte det — følte sig overhovedet mest som sauvegarde og optraadte som saadan med megen Takt.

I Begyndelsen, forinden de tyske Myndigheder havde overbevist sig om, hvad Slags Folk vi var, blev der gjort en Del Vanskeligheder overfor Anmodninger om at maatte foretage disse Lejrbesøg; men da Tyskerne havde faaet Indtryk af, at vi opførte os loyalt, viste man os mere og mere Tillid ogsaa i denne Henseende. Jeg fik da rig Lejlighed til at danne mig

Sprøjteøvelse.

et Skøn om den tyske Behandling af Fangerne og disses Livsvilkaar i Lejrene.

Naar jeg efter min Hjemkomst er blevet spurgt ud om den tyske Fangebehandling, har jeg svaret, at der efter min ærlige Overbevisning i det Hele og Store blev gjort for Fangerne, hvad der under Omstændighederne var muligt, og dette vil jeg gentage her. Det vil jo ikke sige det samme som, at Tilstanden var ideal; men vilde dette ikke ogsaa være et ganske urimeligt Forlangende overfor en Nation, hvis hele Energi var spændt til det yderste i aarelang intensiv Kamp for Livet, og som daglig sloges med Sulten i sine egne Hjem?

De enorme Masser af Krigsfanger, der blev taget i Verdenskrigen, var et helt nyt Problem for alle de Krigsførende, størst for Rusland og Centralmagterne, fordi der her strømmede Fanger ind i Millionvis. Intetsteds blev Problemet løst til fuld Tilfredshed, da man overalt stod famlende og uerfaren overfor det. Mindst godt, som det kunde ventes, i Tyrkiet og Rusland, hvor man vel end ikke forsøgte alvorligt derpaa. Heller ikke Østrigerne magtede Opgaven, fordi de foruden meget an-

det i for høj Grad savnede Organisationsevne. Bedst lykkedes det i England, hvor det dels kun drejede sig om et godt Hundredtusind Mand, og hvor dernæst Befolkningen led mindre Afsavn paa Ernæringsomraadet end i noget andet krigsførende Land.

I Tyskland gik man med sædvanlig Grundighed løs paa Sagen og gjorde det bedst mulige af den ud fra de forhaandenværende Forudsætninger og med de Midler, man efter Forholdenes Natur kunde raade over, og Resultatet var saadant, at de Ledende i det mindste ikke behøvede at slaa Øjnene ned. Det vilde have været forunderligt, om ikke det gamle Ord: »Hvor der handles, dér spildes« ogsaa her havde haft Gyldighed. Men de Mangler, der uimodsigeligt var til Stede, kan efter kompetente Kenderes og min egen Mening føres tilbage til Hovedfaktorerne: Manglende Erfaring; bristende psykologisk Forstaaelse; Landets Mangel paa Levnedsmidler, Klæder, Medicin og Forbindstoffer; Repressalier samt de »braadne Kar i alle Lande«. Kun ganske sporadisk har jeg for mit eget Vedkommende kunet konstatere supplerende Faktorer som

I Lejrkøkkenet.

overlagt Brutalitet, ureflekteret Had og ond Vilje, Ting, der sikkert til Overmaal kunde findes ved Fronten blandt ophidsede Soldater, men som jeg ingensinde har set Eksempler paa i Civilbefolkningens Optræden overfor Fangerne, og som forklarligvis lidet kommer i Betragtning, hvor Talen er om Folk, hvis *métier* det er blevet daglig at omgaas Fangerne, lede og beskæftige dem efter en bestemt Plan, og som med eller mod deres Vilje efterhaanden kommer til at betragte dem som Medmennesker. Men endnu et Par Ting spillede en Rolle i Behandlingen af Fangerne. Det ene var disses store nationaløkonomiske Betydning som Arbejdskraft i det for unge Mænd blottede Lands Industri og Landbrug; her gik der snart Indenrigspolitik i Fangesagen, og man sporede ogsaa Udenrigspolitikken i Form af Begunstigelse af visse af de fangne Nationaliteter paa Bekostning af andre. Det andet var de enkelte Generalkommando-Distrikters, ja selve Lejrkommandanternes vidtstrakte Uafhængighed af Berlin — et overraskende Forhold, hvor Talen er om tysk Organisation; men det bevirkede, at ikke blot Aanden, men Tilstanden i en Lejr i alt for høj Grad kunde bære Præg af en Tilfældighed som Kommandantens Personlighed.

Det tyske Krigsfangevæsen lededes af Generalmajor *Friedrich*, en vidtskuende, human og i alle Maader udmærket Mand, der desværre døde sidste Sommer — af Overanstrengelse. Havde han, upaavirket af »uvedkommende« Faktorer naaet det Maal, han stilede efter, vilde ved Fredsslutningen et Par Millioner fangne Udlændinge være rejst til deres Hjem som Venner af Tyskland og derigennem Pionerer for dets Sag, og han blev i denne Bestræbelse hjulpet af en Stab af dygtige Medarbejdere, blandt hvilke jeg har lært flere at kende som fine Mennesker.

Men Maalet var uopnaaeligt; dertil var Midlerne for svage. Hadet for mægtigt og selve den Materie, der arbejdedes med

— Fangerne selv — for vanskelig, saa at Arbejdet i Virkeligheden var ganske haabløst.

Det tiltrænger ingen nærmere Forklaring, at en Krigsfanges Lod, i sig selv og bortset fra Behandlingen, i de fleste Tilfælde er yderst beklagelig. Desuden virker Fangenskabets efterhaanden sjæleligt nedbrydende og svækker saavel gode Sæder som Viljekraft og Nervesystem. Enhver har hørt og læst om »Pigtraadssygen«, der forresten efterhaanden opnaaede Aner-

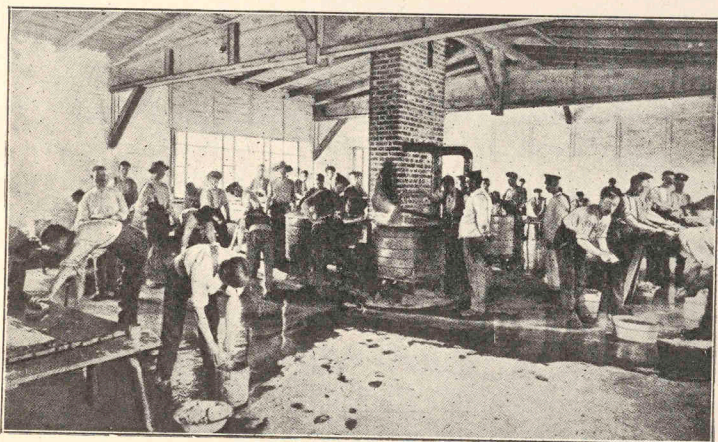
Fransk Underofficer smager Maden til.

kendelse som en specifik ny Sygdom, berettigende til Udveksling. Fangerne bliver til det yderste irritable og kivesyge, samler Nag og Ondskab mod Medfanger og Foresatte; i mange Tilfælde hensynker de i dyb Melankoli eller faar fikse Idéer, der kan gaa over til Vanvid. Værst stillede er i saa Henseende utvivlsomt Officererne. Foruden at de paa Grund af deres i Reglen mere udviklede Aandsliv lider mere, kan de ifølge Konventionerne ikke tvinges til Arbejde, men maa paa egen Haand søge Beskæftigelse ved f. Eks. Studier, Musiceren, Spil eller Legemsøvelser, men savner ofte eller mister den dertil fornødne

Energi; og det drejede sig jo i Tyskland om Titusinder af Officersfanger. Mandskabet blev derimod kun i Begyndelsen holdt i Uvirksomhed i Lejrene, senere udnyttedes dets Arbejdskraft; Fangerne blev fordelt i smaa og store Arbejds-Detachementer, der hørte under og inspiceredes fra vedkommende Lejr. I denne selv var der om Sommeren sædvanligvis kun ca. 10 pCt. af det samlede Antal tilbage, Underofficerer, Syge, Folk, der ikke kunde arbejde, og Folk, der var nødvendige til hele Lejrens daglige Drift. Om Vinteren derimod var Procenten noget højere, naar Markarbejdet maatte ophøre. I og for sig var det naturligvis mangen Gang en Velsignelse for Fangerne at blive sat til Arbejde, der kunde beskæftige deres Krop og aflede de triste Tanker; men der er jo Forskel paa Arbejde, og det var ofte svært for de Fanger, der anvendtes i Industrien, at yde, hvad der fordredes, paa den utilstrækkelige Kost, de fik. Derimod var de Fanger forholdsvis heldigt stillede, der kommanderedes til Landbruget; jeg har kendt Tilfælde, hvor en Fange har været Karl hos en og samme Bonde i over 4 Aar. En saadan Karl tog paa egen Haand til Byen og gjorde Indkøb og nød i det Hele stor Bevægelsesfrihed under Arbejdsgiverens Ansvar; han betragtedes som hørende til Familien, led naturligvis i legemlig Henseende ingen Nød og tænkte sjældent paa at løbe sin Vej.

Men saa meget mere plagedes Fangerne i selve Lejrene af tunge Tanker, og det gik snart op for mig, at en af mine Op-gaver ved Lejrbesøgene bestod i — hvad uden Personalkendskab jo kunde være svært nok — at skelne mellem dem af de fremførte Klager, der skyldtes mange Fangers ubetvingelige Trang til at kværulere over alt og alle, og saa dem, som havde Basis i Forhold, der maaske kunde rettes paa. Jeg havde overalt Lov at tale ganske uforstyrret og uden Øjenvidner med Fangerne og var saaledes i Stand til at erfare alt om deres Be-findende, Behandling og Ønsker, og da jeg desuden kunde bese

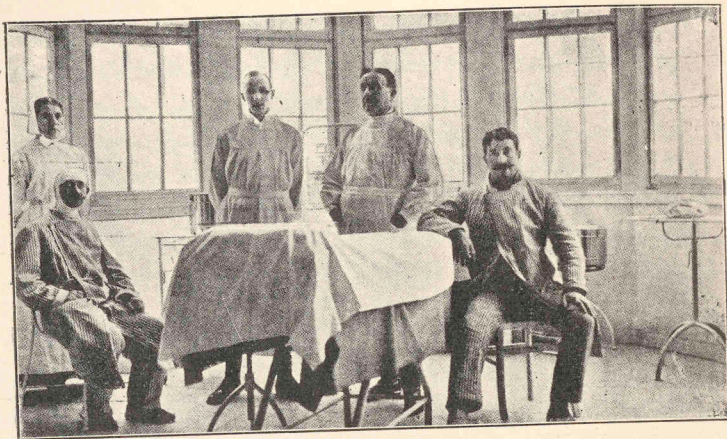
alle Indretninger fra Lasaret til Arrest og Nødtørftshuse, har Lejrmyndighederne ikke kunnet skjule noget væsentligt, hvad jeg forresten heller ikke har Anledning til at antage, at de forsøgte. Min Fremgangsmaade i Lejrene bestod i at føre de Klager og Ønsker, der forekom mig begrundede, ind i min Lommebog; før jeg forlod Lejren havde jeg derpaa en Konference med Kommandanten, og hvad denne ikke paa egen Haand kunde eller vilde rette, indberettes eventuelt ved Tilbage-

I Vaskeriet.

komsten til Berlin til Krigsministeriet med Forespørgsel eller Henstilling om Ændring.

Fangernes private Ønsker overgaves til de forskellige Institutioner, der kunde have Mulighed for at imødekomme dem. Derimod var det strengt forbudt at medtage noget skriftligt fra Fangerne. Jeg kender Tilfælde, hvor Tyskerne har prøvet en ny neutral Delegerets Loyalitet ved at lade en »Fange« trygle ham om at tage et Brev med ud gennem Lejrporten. Og det er ogsaa hændt, at Vedkommende ikke har bestaaet Prøven. Hvorefter hans Delegeret-Virksomhed noget pludseligt afslut-

Operationsstuen.

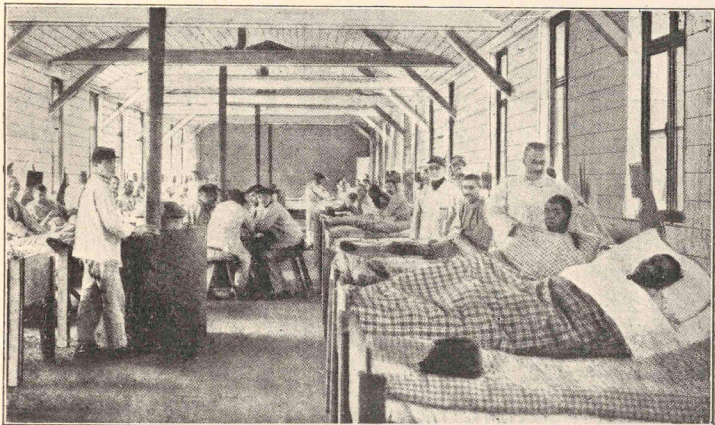
tedes. Naturligvis krævede Opgaven i det Hele taget en vis Takt og Forsigtighed.

Men at R. K. Manden trods sine gode Hensigter langtfra altid var velkommen blandt Fangerne, vil fremgaa af en lille Oplevelse, jeg havde i en Officerslejr, og som ogsaa er belysende for Fangernes Sindsstemning.

Der var en Del Officerer samlede i et Billardværelse, hvor jeg var i Færd med at notere deres Anker og Ønsker. Et Par russiske Generaler vilde svært gerne interneres i Horserød og havde følgelig ondt baade her og der. Da jeg var færdig, kom netop en tredje General ind i Værelset, en Russer med et kendt Navn, og jeg gik da hen til ham, præsenterede mig og spurgte høfligt, om jeg kunde være Ekscellencen til nogen Nytte. Han svarede ikke. Jeg gentog mit Spørgsmaal, hvorpaa Russeren drejede sig om paa Hælen, gik og smældede Døren i. Han begav sig direkte til Kommandanten og gjorde i harmdirrende Vendinger denne opmærksom paa, at han — Generalen — ikke var noget vildt Dyr i en zoologisk Have, og at han for Fremtiden bestemt frabad sig at blive forulempet af Fremmede!

I det Hele taget var det bedst ikke at blive forbavset over noget. I en anden Lejr kom jeg ind til en gammel hvidhaaret Officer, der for øvrigt var særdeles venuesæl. Han fortalte, at han studerede Engelsk og netop læste Marie Stuarts Historie — men det var jo lidt vanskeligt for ham at vende Bladene med Handsker paa. Rigtig — han havde hvide Glacéhandsker paa Hænderne, og en tysk Lejrofficer meddelte mig, at han uvist af hvilken Grund bar dem Dag og Nat. Da jeg spurgte til hans Befindende, svarede han, at han desværre ikke havde været i Luften hele Vinteren, eftersom det havde været koldt, og han ikke kunde udholde at gaa med Overtøj!

Andres mentale Tilstand var naturligvis endnu langt mere medtaget. De Rædsler, disse Mennesker havde oplevet ved Fronten inden Tilfangetagelsen i Forbindelse med Frihedsberøvelsens deprimerende Virkning blev en og anden for meget, og han mistede Forstanden. Men heldigvis var dog ligefrem Galskab sjældnere, end man kunde vente. En Gang blev jeg sendt til Bischofswerda i Sachsen, hvor det skulde være rent galt med Sindssyge. Jeg fandt imidlertid en velordnet Lejr

I Lasarettet.

med en udpræget tiltalende Kommandant og begreb først Sammenhængen, da jeg opdagede, at der i Forbindelse med Lejren stod et Hospital, hvor man havde samlet de Sindssyge fra mange andre Steder. Paa lignende Maade gik det med Lejren Sprottau, hvor det blev sagt, at bogstaveligt alle havde Tuberkulose. Det viste sig, at Tyskerne bestræbte sig for at samle alle tuberkulose Fanger i særlig sundt beliggende Sanatorielejre.

Saaledes gjaldt det at føle sig frem, naar man, som det var min Pligt som Neutral, vilde komme til et saa vidt muligt retfærdigt Syn paa Fangernes Behandling. At jeg paa mine Lejrrejser ogsaa har konstateret Overgreb og har set Ting, der oprøste mig, at jeg har truffet en og anden Kommandant, der ikke burde have været det, og at jeg blandt de underordnede Befalingsmænd har fundet enkelte, der misbrugte deres Myndighed — dette er Ting, jeg kun noterer for en Fuldstændigheds Skyld. Det modsatte vilde have været utroligt. Men i en Tid, da Hadet mellem Nationerne er dybt nok i Forvejen, er der ingen Grund for nogen til at øge det. Tvertimod. —

Hvad angaar Lejrenes Udseende, bestod der er væsentlig Gradsforskel mellem Officers- og Mandskabslejre. Af de første var et Faatal indrettet i gamle Fæstninger, hvor de sanitære Forhold kunde være mindre gode, enkelte, saasom Burg ved Magdeburg, bestod hovedsagelig af Barakker, men de fleste var installerede i tomme Kaserne og Sanatorier. Dette sidste var saaledes Tilfældet med et Par særligt tiltalende Lejre, jeg har set, Blankenburg ved Berlin og Fürstenberg i Mecklenburg. Lejren i Fürstenberg — hvor forresten som en Høflighed mod den danske Konge var samlet Flertallet af fangne Officerer ved Kongens engelske Regiment, »The Buffs« — var en stor, lys Bygning paa en Bakke i Skoven med Udsigt over en af de idylliske mecklenburgske Søer; i Skoven kunde Fangerne paa visse

Dage spadserer under Ledsagelse af en tysk Officer, og paa Søen var der undertiden blevet arrangeret Ro- og Sejlture, ligesom Fangerne herfra om Vinteren selv havde forsynet deres Iskælder. Det var en lille Lejr med kun godt et Hundrede Fanger (medens f. Eks. Burg havde 800 fangne Officerer, og Konzentrationslejre som Stralsund-Dänholm endnu flere). Jeg kom der ved Sommertid, da de fleste Fanger var optagne af at passe deres smaa Haver, Hønse- og Kaninhuse, hvorimod

1 Sovesalen.

Hockeypladsen stod tom som Følge af en af de velsignede Repressalier. Fangerne bestod kun af Englændere og Russere, mest Tysk-Russere, og der var næsten ingen højere Officerer blandt dem. Det var ellers Skik, at Generaler havde 2 Værelser til Raadighed, Stabsofficerer 1, medens Kaptajner delte Rum to og to, og der var fire eller flere Løjtnanter om et Værelse. Her var Pladsforholdene ret rigelige, og Fangerne havde med smaa Midler forsøgt at hygge om sig. Overalt saas her som andetsteds paa Væggene Mængder af Godtkøbsbilleder og Postkort, blandt hvilke navnlig Fremstillinger af let- eller upaa-

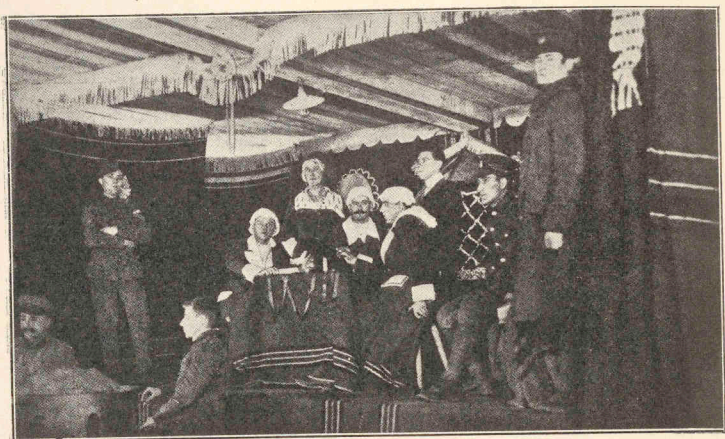
klædte Damer dominerede. Krigsfangernes, saavel Officerers som Meniges, aarelange tvungne Coelibat og dets forskellige uheldige Følger er et af de Emner, der alene kunde skrives — og vel ogsaa bliver skrevet — en hel Literatur om. Det førte til mange Slags Unaturlighed og Udskejelser, som man overalt fik serveret talrige Historier om.

I Værelserne, der ogsaa var prydede med et Utal hjemmefra sendte Kikkasser og Konservesdaaser, laa her og der paa Sengene eller sad Officerer og læste i Bøger fra Lejrens Bibliotek. Men i Sanatoriets store Sal var man travlt i Gang med Forberedelserne til en Teaterforestilling, der lededes af en »Buffs«-Kaptajn, som i det civile Liv havde været Skuespiller. Der tømredes Kulisser og maledes Dekorationer, og Kostumer havde man skaffet sig fra Byen; et Par af de yngste Løjtnanter skulde udføre Stykkets Dameroller, og Musikledsagelse skulde udføres af fangne Amatører. Apropos Fangernes Orkestre, var de mangan Gang overraskende gode; jeg har i Mandskabslejrene hørt baade udmærkede Solister og veludført Sammenspil, særlig mindes jeg med Fornøjelse et lille russisk Balalajka-Orkester i Dyrotz og et internationalt Symfoni-Orkester paa 22 Mand sammesteds; adskillige Steder, hvor jeg kom, gav ogsaa Sangkorene et Nummer eller to tilbedste.

I Fürstenbergs Køkken smagte jeg paa den Dags Middag. Forplejningsvæsenet var i alle Officerslejre Fangernes egen Sag; man valgte en Officer til Køkkenforstander, og denne havde til sin Raadighed en Del af de menige, fangne Oppassere, der i et vist, ikke alt for højt Antal (teoretisk 1 til hver 6 Officerer) var tildelt disse Lejre. Maden, de lavede, var efter Omstændighederne særdeles hæderlig — hvad ogsaa maa siges om den Mandskabsmad, jeg har smagt paa; kun en enkelt Gang var denne sveden, hvad jo imidlertid kan forekomme i de bedste Familier. Officersfangerne fik Ret til Indkøb af de samme Rationer, som tildeltes Civilbefolkningen, og i alt Fald

Franskmændene og Englænderne var for saa vidt langt bedre stillede end denne, som de kunde regne med betydelige Tilskud hjemmefra. Hvad Officererne i den Henseende klagede over, var navnlig, at der i Krigens senere Stadium blev tildelt dem for lidt Vin og Øl.

Ifølge Overenskomster mellem Nationerne, truffet før Krigens, skulde der udbetales fangne Officerer en vis maanedlig Lønning, forskellig for forskellige Nationer, men f. Eks. for Russernes Vedkommende varierende fra et Par Hundrede Mark maanedlig for en Løjtnant til 6—700 for en General. Til Gengæld maatte Fangerne saa selv sørge for alt, hvad jo i Teorien saa godt nok ud; Nyttens af Lønningen begrænsedes imidlertid stærkt, bortset fra Dyrtiden, af Rationeringen, der i Tyskland strakte sig til Sko og Klæder — og var det svært for Civilbefolkningen at faa Indkøbsbeviser, var det næsten haabløst for Fangerne — og af Forbudet mod at sende Penge til Udlandet, saa at Fangerne dér intet kunde købe, men kun fik, hvad der blev sendt dem som Gaver. (Med Hensyn til disse sidste kan der være Grund til at erindre om den stedste stigende Transport-Usikkerhed, der var en Følge af den almindelige Demoralisation under Krigens, og som gav sig Udslag i organiserede Banders og Funktionærers Røverier fra Post- og Jernbanevogne). Resultatet var, at det kneb meget med Paaklædningen for alle andre end Franskmænd og Englændere, der fik rigelige Forsyninger fra Moderlandene. Navnlig var Russere, Serbere og Rumænere i denne som i andre Henseender at beklage. Den russiske Offervillighed har altid været stor, omend daarligt organiseret; indtil Revolutionen flød der dog en Strøm af Hjælp til Centralmagternes russiske Fanger, en Strøm, der nok kunde have været meget stærkere, men dog aldrig ophørte. Saa kom Revolutionen i Begyndelsen af 1917, og Strømmen standsede brat. Revolutionens kaotiske Forhold gik i første Række ud over nogle Millioner hjælpeløse Fanger, der fra nu

Teaterprøve.

af maatte nøjes med smal Kost og for Officerernes Del med slidte og lasede Klæder (Mandskabets Beklædning skulde jo »der Nehmestaat« sørge for, hvis den da kunde). Det var derfor ofte et nedslaaende Syn, russiske Officerers Klædedragt frembød, særlig som Kontrast til Vestmagts-Officerernes smarte Uniformer; Huller var ubehjælpsomt stoppede, Knapper manglede, Støvler havde ingen Bund, og mange Distinktioner var hjemmegjorte af Uldgarn — for Værdigheden maatte jo selv under disse Omstændigheder søges opretholdt. Det var en af vort Kontors stadige Bestræbelser at faa oprettet et Klædedepot i Berlin for russiske Officerer. Sagen var en Gang saa nær sin Løsning, at Stoffer etc. var købt i Amerika, og vi saa paa Lokaler til Depotet; saa slog det Hele Klik paa Grund af den sædvanlige Mistænksomhed. Klæderne kunde jo maa-ske paa en eller anden Maade komme Tyskerne tilgode. Og derfor blev de liggende i Kirkwall. —

I en anden Officerslejr løb jeg i Spisesalen paa en lille Mand, jeg syntes, jeg skulde kende. Og rigtig — det var en Kaptajn af 20. Sibirske Skytteregiment, som jeg en Sommer

havde faaet Lov at ligge i Lejr med i Skoven udenfor Kiachta. Overraskelsen var naturligvis gensidig og stor. Jeg fik af ham at vide, at der i andre Lejre var flere af Regimentets Officerer, og det glædede mig oprigtigt, da det senere lykkedes at faa en af disse, Kaptajn B., som var en særlig god Bekendt af mig, anbragt i Horserød.

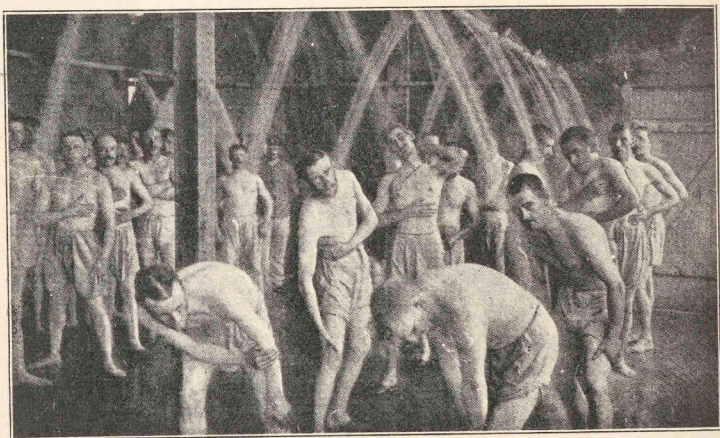
I Blankenburg havde jeg et Møde, jeg sent skal glemme, da jeg efter at have banket paa en Dør med et Visitkort traadte ind i en Stue og befandt mig overfor Liège's berømte Forsvarer, General *Leman*, han, der ikke vilde overleve Nederlaget, men sprang i Luften med Fæstningens sidste Fort. Han kom jo dog som bekendt fra det med Livet og opholdt sig nu her. Den store General var i Færd med egenhændig at spejle to Æg over et Gasapparat, men klarede Situationen med stor Værdighed og lod simpelthen Æggene brænde paa. *Ham* havde Fangenskabets ikke mærket; Blikket luede ukuet under de bu-skede Øjenbryn, som han stod dér foran Væggen med Billeder af det belgiske Kongepar. Han saa ud som en Løve i Bur, og hans Kommandostemme rullede, da han sagde: »Ma place

Kartoflerne skrælles.

n'est pas ici! Ma place est au front, non pas dans les chaines d'un prison!« Det var jo sandt. Men kom han end ikke mere til Fronten, saa kunde han dog ikke længe efter som udvekslet vende tilbage til den Strimmel, der da var igen af hans Fædreland, og han var blandt dem, der modtog Kong Albert ved Indtoget i Brüssel.

En anden Belgier, der ogsaa var dét, og som vort Kontor havde med at gøre, var den kendte Brüsseler Borgmester *Max*.

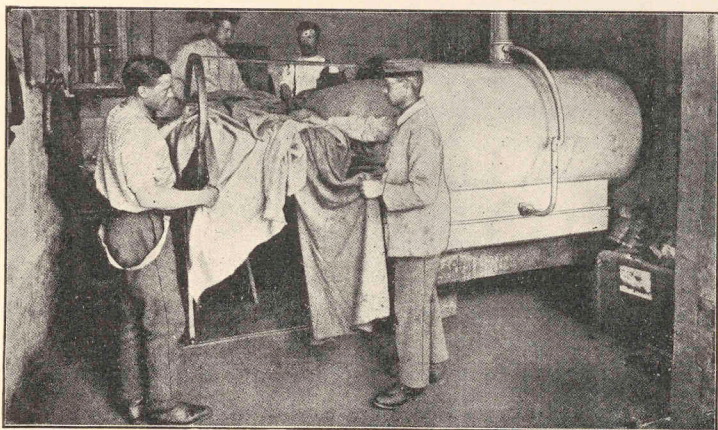

I Styrtebadet.

Han var oprindelig interneret i Civilfangelejren i Celle, men tilbragte som Følge af sit stridbare og uforsonlige Sind en hel Del Tid med Afsoning af Disciplinærbøder (som han ikke vilde betale) mere bogstaveligt i »Celle«, nemlig i Moabit-Fængslet i Berlin. En Gang var Anledningen, at han om Lejren havde sagt, at der herskede et »régime des caporaux«. Ved den almindelige politiske Amnesti i Efteraaret 1918 kom han omsider tilbage til Belgien.

Men det vilde føre alt for vidt at nævne alle de fængslende Menneskeskæbner, jeg kom i Berøring med, mest Tragedier, men af og til dog ikke uden Lysglimt.

Derimod skylder jeg at gøre Rede for, hvorledes Mand- skabslejrene saa ud. De bestod næsten alle af udstrakte Træ- barak-Komplekser, medmindre de var installerede i en eller an- den stor »Truppen-Uebungsplatz« — noget i Smag med vore hjemlige faste Lejre — hvor der lejlighedsvis var afgivet Be- boelse til Fangerne i de forladte Kaserner. Lejren faldt i to særskilte Afdelinger, hvoraf den ydre og mindre husede Be- vogtningsmandskabet, Kommandantskab etc. Op over det alt-

Ved Desinfektionsapparatet.

sammen ragede et Bjælketaarn med Maskingeværer for alle Eventualiteter. Lejrene var af meget forskellig Størrelse, alt efter Omstændighederne beregnede paa fra ca. 4000 til 25,000 Mand eller mere; de fleste af Tysklands ca. 150 Lejre var dog opført til omkring 10,000 Fanger, men som før berørt befandt langt de fleste af disse sig til Stadighed ude paa Arbejde. Lejrene gjorde sædvanlig et trist Indtryk udefra med det høje Pigtraadshegn og deres mange graa og ens Bygninger, helst hvis Naturomgivelserne ikke bødede paa Ensformigheden; og Lej- rens Indhold af forstemte Sjæle gjorde ikke Billedet lysere. Størstedelen af Barakkerne var Belægningsstuer med Plads til

ca. 200 Mand i hver, der var fordelt i Køjerækker ned langs Midten med Hovedgærderne vendende mod hinanden. Køjerne var umalede, lave Trækasser, hvis Fodende om Natten udgjordes af hver Mands omvendte Skammel; de var forsynede med en Halmsæk til Madras og med et Par Uldtæpper. Over dem var paa Hylder og under Loftet anbragt Fangernes Pakkelliker, Kasser, Blikfade, Papæsker, mulige ekstra Klædningsstykker o. s. v. i graa Banding.

Mange af de mere kultiverede Fanger, jeg mødte, sagde, at af deres Lidelser var næst Frihedsberøvelsen ingen større end den: aldrig at kunne være ene med sig selv, end ikke om Natten, men at maatte ligge og høre paa denne Mængde Folks Snorken, Snusen og Snakken i Søvn; og jeg forstod lidt af, hvad de mente, naar jeg saa Barakkernes brogede Blanding af Mennesker, der ofte ikke havde andet tilfælles end deres Lod. Hyggeligt var der ikke i Belægningsbarakkerne, men streng Orden blev der holdt. De forskellige Nationer var i Reglen anbragt hver for sig, og Underofficerer havde naturligvis en særlig Barak. Enkelte Begunstigede som f. Eks. en og anden Lejrbibliotekar kunde undertiden have Eneværelse, men havde saa ogsaa naaet Toppunktet indenfor Pigtraaden.

Mellem Barakkerne løb Lejrgader, der hist og her kunde være kantede med Fangernes smaa Busk- eller Blomsteranlæg. Hver Lejr havde sit eget Postkontor, hvorfra Breve blev fordelt til Lejren og alle dens »Arbejdskommandoer«. Her undersøgte ogsaa alle de Pakker, Fangerne fik sendt fra Moderlandet; det hændte jo nemlig, at de indeholdt forbuden Frugt af en eller anden Slags, hvad navnlig gjaldt de tilloddede Konserverdaaser, der derfor i Adressatens Paasyn blev aabnede af Vagtmandskabet, naar der blev Brug for Indholdet. Naturligvis blev der gjort alle mulige Forsøg paa at smugle Ting ind i Lejrene, nogle endog meget snedige; jeg har f. Eks. set et Brev, skrevet paa tyndt Silkepapir, der var presset ind i en tom, siden

sammenlimet Nøddeskal. Det paastodes for øvrigt ogsaa af Tyskerne, at Konserverdaaser havde været Skalkeskjul for Redskaber til Sabotage, havde indeholdt Gift og Miltbrandbaciller m. m. I Postafdelingen som i Lejrens øvrige almene Indretninger arbejdede lutter Fanger under tysk Opsyn. Man kan danne sig en Forestilling om, hvor stort et Apparat en saadan Lejr kræver, naar man hører, at der i en Lejr til 12,000 Mand i én Maaned besørgedes over 55,000 Postforsendelser.

Fangernes valgte Organer bestod i »Hjælpekomitéer«, en for hver Nation. Disse Komitéer besørgede bl. a. paa Lejrens Vegne Korrespondance med Røde-Kors Institutioner, gjorde opmærksom paa, hvad man i særlig Grad havde behov, fordelte uadresserede Forsendelser til de mest trængende, bestyrede Lejrens Spare- og Laanekasse, hvori de mere velhavende Fanger anbragte Midler til Fordel for fattige Kammerater, og udfoldede megen anden nyttig Virksomhed.

En af Lejrens vigtigste Indretninger var naturligvis Køkkenet, hvor en Skare Kokke lavede vældige Mængder Mad i mange store Kedler. Blev end Rationen kun knap — og Tyskland bevægede sig jo i lange Tider paa Hungersnødens Rand — var det dog imponerende Mængder Raastoffer, der vandrede i Kedlerne. Her maa jeg indskyde, at Englænderne blev i den Grad velforsynede hjemmefra, at de havde nok af det tilsendte alene og derfor absolut ikke led nogen Nød. Jeg har flere Gange spurgt engelske Fanger, hvorledes de var tilfreds med Lejrens Mad, og Svaret var regelmæssigt det samme: »We never go for our rations«. Dette var jo ganske meningsløst, da det kun betød en Besparelse for Tyskerne og ikke kom nogen Fange tilgode, og jeg har derfor ofte gjort Forsøg paa at faa Englænderne til at hente, hvad der tilkom dem, til Fordel for Russerne, der jo er vant til at lægge Vægt paa Kvantiteten fremfor Kvaliteten, og som i alt Fald slet ikke kunde komme ud af det med deres Rationer. Men forgæves. Som

overalt ellers var det ogsaa i denne Henseende de arme Russerne, der var Stedbørn; Frankmændene var noget mindre vel stillede end Englænderne m. H. t. Levnedsmidler, men ogsaa de fik dog betydelige Forsyninger hjemmefra, navnlig af Biscuits.

Russerne drog Broderparten af Læsset, hvad Arbejde angaar; de var hjemmefra vant til at føje sig og tog uden videre Ophævelser fat paa hvad som helst; det var f. Eks. en Skare af dem, der besørgede Berlins Dagrenovation. Fødte Bønder, som de var, hilstes de særlig af Landbruget velkommen som Arbejdskraft, hvorimod Industrien gennemgaaende foretrak de veldisciplinerede, fingernemme Franskmand og Italienerne, der af Tyskerne rostes som dygtige Haandværkere, dem Krigen jo havde bevirket stor Mangel paa. Men med Englænderne vidste man aabenbart ikke rigtig, hvad man skulde stille op, fordi man lige saa øjensynligt inderst inde nærede ikke saa lidt Respekt for de meget selvbevidste og overlegne Fanger, paa hvem hverken Løfter eller Trusler battede videre. Og medens det jævnlig lykkedes at formaa Underofficerer af andre Nationer til at paatage sig Arbejde udenfor Lejrene — de Snese af Tusinder arbejdsfri Underofficerer virkede ganske naturligt generende paa Nationaløkonomerne — hændte det saa at sige aldrig med en engelsk. Jeg kan ikke modstaa Fristelsen til her at indflette et lille Træk, der i flere Henseender er belysende for Ønationens Medlemmer:

Mandskabet fra et engelsk Fartøj blev indbragt til en tysk Havn og til en Begyndelse afhørt af en engelsk-kyndig Tysker, der dog foretrak i det længste at benytte sit Modersmaal. Da de faa Svar, han fik, var engelske, brast omsider hans Taalmodighed, og han udbrød henvendt til en af Sømændene: »You must speak German, you are a foreigner here!« — Den tiltalte saa' uforstaaende paa ham og mælede efter nogen Eftertanke: »No, I'm an Englishman, — you are a foreigner«. —

Der var i det Hele taget rig Løjlighed til at gøre sammenlignende lagttagelser blandt de mange Nationaliteter og studere deres Ejendommeligheder og Anlæg her, hvor man saa at sige havde dem paa en Tallerken. Med Hensyn til Fangenskabets Virkning paa de 3 Folkeslag, der havde leveret Hovedkontingentet til Lejrenes Befolkning, er jeg tilløjelig til at tro, at Franskændene med deres letbevægelige Natur var dem, der led mest; Russerne havde deres Fatalisme at falde tilbage paa og var vant til al Slags Modgang, medens Englænderne ikke var forfaldne til Reflektioner og desuden havde fysisk Energi nok til at holde deres Krop spændstig ved Hjælp af Lejrens Badeanstalt, der bød paa varm og kold Douche samt Fodbade; hvor ikke et stort Fangeantal paabød Rationering, benyttedes Anstalten mest af Russerne — hvilket bestyrker mig i en Teori om, at Russerne tværtimod den gængse Forestilling er renest paa Kroppen af alle Folk i Europa — dernæst af Englændere, Franskænd, Italianere og Balkanfolk i nu nævnt Orden.

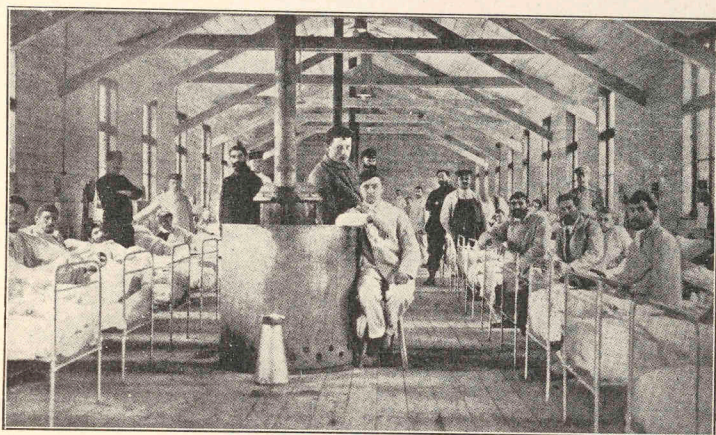
Men for at komme tilbage til Lejrindretningen var der endvidere Forraadskamre af mange Slags med Levnedsmidler, Klæder og utallige Mængder Træsko; her saas bl. a. de Uniformer, Moderlandene sendte til Hjælp til Beklædningen, de sorte engelske og de franske af den gamle Model med røde Bukser, som de franske Soldater endnu bar dem i Begyndelsen af Krigen. Men inden Fangerne fik de mørkere Klædningsstykker paa, forsynedes de alle med Krigsfangetegnet: en bred, brun Stribe ned ad Bukserne og en endnu bredere om venstre Arm — indsyet ikke paasyet.

En anden offentlig Indretning var »Kantinen«, hvor Fangerne for deres lille Arbejds løn eller tilsendte Penge — alt vekslet til »Lagergeld«, der kun gjaldt i Lejren — kunde købe sig forskellige Smaating som Spejle, Kamme, Postkort, Piber, Tobak o. l.

Et meget vigtigt Led i Lejrens Virksomhed var Desinfektions- og Aflusningsanstalten, hvor nytagne og fra Arbejde hjemvendte Fanger kom under Behandling. Jeg var tilfældigvis netop i en bayersk Lejr, da denne modtog 4000 Italienere direkte fra Insonzo, og iagttog deres Renselsesfest. Først kom de af Klæderne, og medens disse blev ophedede i den store Ovn, anbragtes Ejermændene under Douchen, hvorpaa alle behaarede Steder paa deres Kroppe blev indsmurt med en gulgrøn, stærkt stinkende Salve. Derhos fik de deres Hovedhaar afklippet med Maskine, hvilket foregik paa en omvendt Balje i et Bassin, saa det afklippede Haar faldt i Vandet, og dets eventuelle Indbyggere ynkeligt maatte omkomme. Denne Procedure var af stor Betydning, da jo Lusen er Smittebærer for bl. a. den Plettyfus, der hærgede saavel ved Fronten som nogle Gange ogsaa i Lejrene. En anden Sygdom, der forekom hyppigt blandt f. Eks. russiske Jøder og Tatarer, var Øjenlidelsen Trachoma, der blev bekæmpet med delvis gode Resultater. Men Lejrenes som hele Tysklands værste Svøbe under Krigen var Tuberkulosen, der trivedes særlig godt i den Jordbund, der var beredt af Felttogsstrabadser og Underernæring. Jeg kan imidlertid ikke tilbageholde min Beundring for den energiske og rationelle Maade, hvorpaa Krigsfangeledelsen søgte at bekæmpe Epidemier og anden Sygdom i Lejrene.

Lejrlasareterne var i de fleste Tilfælde sande Mønsterindretninger under god og sagkyndig Ledelse, med rene Senge, god Luft, rigeligt Lys og velindrettede Operationsstuer. I Reglen lededes et saadant Lasaret af en tysk Læge, bistaaet af fangne Kolleger og dito Sanitetssoldater. Den eneste alvorlige Anke, jeg har hørt fremsat mod Fangelasareterne, var Knap-
hed paa Lægemedler og Ekstraforplejning; begge Dele havde jo desværre alt for gode Grunde. Det største Lasaret af den Art, jeg besøgte, og samtidig et af de mest rystende Syn, jeg saa, var i Darmstadt, hvor der var ikke mindre end 1000

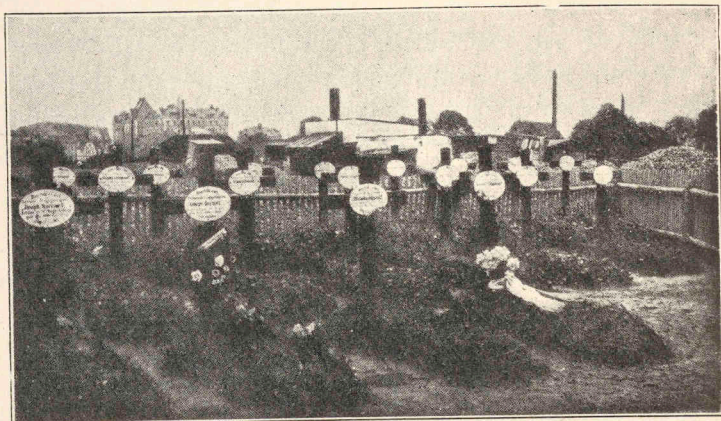
Senge, alle fyldt af forkomne franske Fanger, nylig ankomne efter flere Dages Transport fra Verdun-Slaget og med de frygteligste Saar og Læmlæstelser; men alle Lægevidenskabens nyeste Hjælpemidler blev bragt til Anvendelse for at gengive Fangerne Sundhed og Førlighed. — De sanitære Forhold var gennemgaaende særdeles gode; der var i Lejrene indlagt Vand, elektrisk Lys og de fleste Steder et Slags »summerisk« W. C.-System. Alt dette og mere andet fordrede en Beliggenhed

En Lasarethal.

ikke for langt fra en By, hvad da ogsaa sædvanligvis var iagttaget.

Medens der sikkert kan tvistes om adskilligt vedrørende Tysklands Krigsfangepolitik, mener jeg saaledes ikke, at det samme gælder for Behandlingen af de Syge. Det var ikke de tyske Lægers Skyld, naar Lejrens Kirkegaard oftest fremviste mange og lange Rækker af Trækors med den Dødes Navn og Nummeret paa hans Troppeenhed. For øvrigt var Kirkegaardene mangan Gang det kønneste ved Lejrene. Enkelte Steder, saaledes i Münsingen i Württemberg, havde man ofret

Kirkegaard ved Lejren.

et smukt skulpteret Monument af Sandsten (hvoraf Egnens Klipper bestod) paa hver enkelt Grav, og nogle Fangekirkegaarde smykkedes af et stort, virkelig kunstnerisk Stenmonument, udført af en eller anden fangen Billedhugger. Jeg husker i denne Forbindelse særlig Darmstadt, hvor en Franskmand havde udført en prægtig Gruppe, forestillende en Moder med sin døde Søn.

Apropos Kunstnere, saa havde enkelte Lejrkommandanter ladet indrette hele Værksteder for de Fanger, der besad Talenter. I Döberitz besøgte jeg en udmærket fransk Billedhugger i hans private Atelier, der var opfyldt af helt eller halvt udførte smaa og store Lermødder, og i Frankfurt a. O. var i et Par store Stuer Malere, Tegnere og Træsniittere i fuld Aktivitet. I saadanne Lejre plejede jeg at erhverve et og andet Stykke til min Kuriositetssamling. Jeg har bl. a. en russisk Balalajka fra Worms, Tegninger og Træfigurer fra Frankfurt a. O., sammesteds fra et broget Baand vævet ved Hjælp af Knappenaale paa et Bord; i Ruhleben erhvervede jeg smukke Sølsager fra Lejrens Smedje og en Pung, gjort af en Rottes

garvede Skind. Men den mest rørende af disse Smaagenstande er en nydelig lille Buket, jeg fik foræret af en Russer i Dyrotz; Blomster og Blade er dannet af — æltet og farvet Brød.

Andre Ting, jeg tog med til Erindring var f. Eks. Tidskrifter eller Albums, Fangerne selv udgav, mangen Gang pragtfulde Smaaværker med Tegninger og Bidrag, der gjorde Forsøg paa at være humoristiske og da ogsaa kunde være det. Disse Lejraviser maa ikke forveksles med den i Lejrene af Tyskerne selv uddelte Propaganda-Presse, der tryktes paa mange Sprog, og blandt hvis Organer man vil huske Navne som »Gazette des Ardennes«, »Russki Vjestnik« og »Continental Times«; der var endog en tatarisk Avis, trykt med tyrkiske Typer. Udenlandske Blade var ikke tilladt; derimod stod det Fangerne frit for at læse de sædvanlige tyske Dagblade.

Det kunde have sine store Vanskeligheder med den indbyrdes Forstaaelse i denne babyloniske Sprogforvirring, og dette var maaske nok en af Grundene til, at Forholdet mellem de forhenværende Vaabenfæller sjælden var videre hjerteligt. Vestmagterne kunde blive enige om at vise Russerne et vist

En Krigsfange begraves.

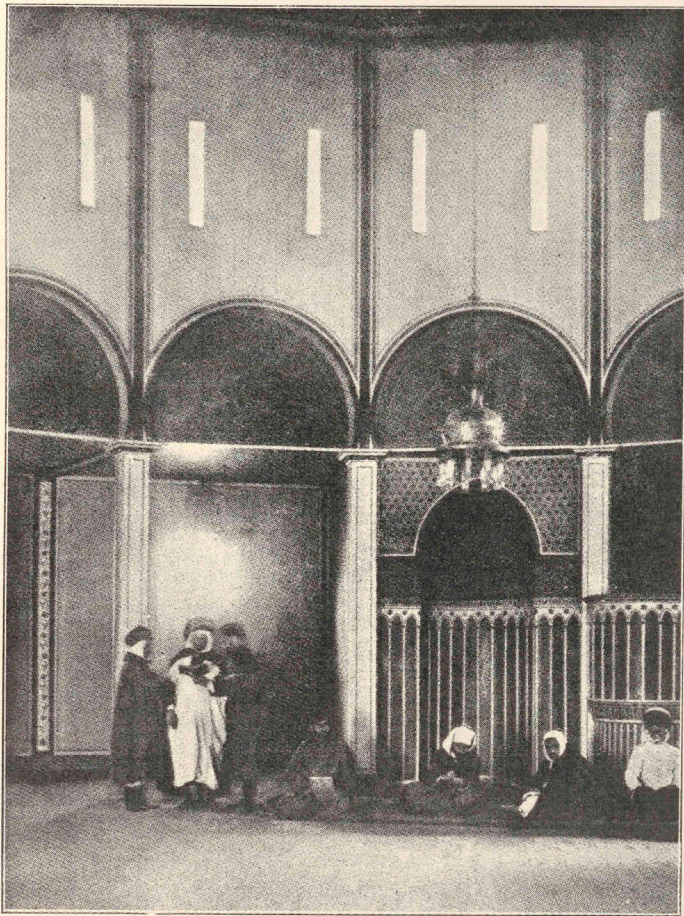
nedladende Kammeratskab, men indbyrdes var de nok ikke saa lidt jaloux. Hvad Sprogkundskaberne angaar, var det nærmest forbavsende, saa lidt alle Nationer syntes at være enige om at tilegne sig, i alt Fald af det tyske; det blev sjældnen til mere end Kommando-Ordene og det aller nødvendigste. Og indbyrdes foretrak Fangerne at gøre sig forstaaelige for andre Nationaliteter ved Hjælp af dels Tegn, dels en Lejrjargon, der snart dannede sig — et gyseligt, men yderst humoristisk Miskmask af de nødtørftigste Gloser fra mange Sprog — og i nogen Maade kan sammenlignes med Pidgin-Engelsk. Englænderne kaldte den for »Lagernese«.

I enhver Lejr fandtes et eller flere Biblioteker paa Hundreder eller endog Tusinder af Bind, af hvilke det danske R. K. har skaffet en god Del; det bestyredes i Reglen af en fangen Akademiker eller en Underofficer, i et enkelt Tilfælde, i Gies-sen, endog af en tysk Professor. Og til Fangernes sjælelige Vel tjente et eller flere Gudshuse for de forskellige Konfessioner, oftest indrettede i tomme Barakker, men dog ikke sjældent i særlige Bygninger. Det kunde være rørende at se, hvad Fangerne ofrede af Flid og Tid paa disse Sales Udstyr; i Frankfurt a. O. kunde Kirken prale af saa fint udskaarne Stolerader som kun sjældnen en Sognekirke kan opvise. I øvrigt var der overalt pyntet op med Kerter, Planter og Billeder; her og der fandtes et Harmonium. Nogle af Billederne havde været en værdig Opgave for de fangne, virkelige Kunstnere, men ét Sted fandt jeg en Altertavle, bestaaende af to sammennittede gamle Blikkilte, hvorpaa en fangen Malersvend havde udført en slet ikke saa ilde Kopi efter Leonardo da Vinci's Nadverbillede.

Protestantiske og navnlig katolske Præster var der Overflod paa, dels i selve Tyskland, dels blandt de franske Fanger; derimod kneb det svært med at skaffe de mange Russere Sjælesørgere. Der meldte sig nok en Del frivilligt fra det besatte

russiske Omraade; men alligevel var det kun smaat med Popperne, hvorfor den ortodokse Gudstjeneste gerne lededes af en fangen Underofficer, bistaaet af et Sangkor.

Et Tempel af usædvanlig Art fandtes i den ikke mindre ejendommelige Lejr Zossen-Wünsdorf — nemlig en flot Mo-

Interiør fra Moskeen i Zossen-Wünsdorf.

ské med Minaret og det Hele. I denne Lejr samledes nemlig alle fangne Muhamedanere, der i Tyskland som bekendt blev behandlet med ganske særlig Omhu, dels vel af Hensyn til den tyrkiske Forbundsfælle, men nok ogsaa med Henblik paa den »hellige Krig«. (En tilsvarende Begunstigelse kunde, af lignende Grunde, konstateres overfor Irer og Polakker). Moskéen var da ogsaa skænket af selve Kejser Wilhelm, og Lejren var absolut den bedste, jeg har set. Komforten var i den Grad gennemført, at der i Moskéens Forgaard var indrettet Flisegulv med Fordybninger og Vandhaner til den rituelle Fodvask. Jeg besøgte tilfældigvis Lejren paa samme Tid som Mullahen ved det persiske Gesandtskab og nogle andre Persere fra Berlin og fik derved Lejlighed til at se nogle Religionsøvelser.

Der var for øvrigt den Gang kun russiske Tatarer i Lejren, sløve og fredelige Folk, der ikke syntes at have mindste Mod paa nogen hellig eller verdslig Krig; Inderne var flyttede til den besatte Del af Rumænien, fordi de daarligt taalte Nordens Vinterkulde. Klods op ad denne Lejr, kun adskilt fra den ved et Plankeværk, laa den uden Sammenligning ejendommeligste Lejr, jeg saa i Tyskland. Var de andre kosmopolitiske, saa var denne et Menneskemenageri. Her var rødskærfede Turcos fra Nordafrika, Beduiner i flagrende hvide Burnusser, Negre af mange afrikanske Typer i himmelblaa Uniformer og med røde Fezer, skikkelige og stilfærdige Annamiter fra det fjerne Bagindien, der kun havde det ene at beklage sig over, at Negrene kaldte dem »Kulis«, ja endog nogle Australnegre fandtes der i denne Barnum. Disse farvede Fanger, af hvilke en stor Del dog havde fulgt Inderne til Rumænien, sendtes ikke ud paa Arbejde; jeg ved ikke, om det var, fordi Tyskerne generede sig for at vise dem frem.

Jeg skal slutte Omtalen af Lejrene med at nævne Civilfangerne og deres største Lejr, Ruhleben, som jeg besøgte.

BLANDT KRIGSFANGER I TYSKLAND

Den var af en særlig Type, dels ved sit Ydre, eftersom den for en stor Del var indrettet i den tidligere Væddeløbsbanes Staldbygninger, dels ved sit Indhold — lutter civile Englændere i et Antal af 3—4000 eller omtrent alt, hvad der ved Krigsudbruddet fandtes af mandlige Englændere i Tyskland, Skibsbesætningerne i Hamburg, Bremen og de andre Havne medregnet.

Af alle Krigens himmelraabende Uretfærdigheder har ingen været større end begge Parter Indespærring paa langt Aare-

Muham dansk Gudstjeneste.

maal af sagesløse Civilpersoner, af hvilke mange endog kun rent tilfældigt opholdt sig i Fjendeland, da Krigen brød ud. Til Gengæld var der i Ruhleben en hel Del andre, hvis Familier i flere Slægtled havde boet i Tyskland, og som kun af Værnepligtshensyn var forblevet engelske Undersaatter. En ældre, germansk udseende Herre af denne Kategori sagde med Galgenhumor: »Bleibe ich länger hier, so lerne ich gar's Englische!«. — Og begge Parter beskylder hinanden for at være den, der begyndte med dette nye Princip. — En af de en-

gelske Civilfanger, jeg talte med, havde haft følgende Skæbne: Sammen med sin Hustru og deres lille Datter var han i Slutningen af Juli 1914 indtruffet til et tysk Badested; faa Dage efter blev Manden interneret, medens Hustruen og Barnet bopsatte sig i Berlin. Nu var han i Lejren paa fjerde Aar; Hustruen var død, Barnet var snart efter gaaet samme Vej, han selv knækket og graahaaret, hans Liv ødelagt. — Eller hvad siger man om en russisk Familie, Manden Fabrikant og Borgmester i Tauroggen, Børnene bortslæbte af den russiske Hær paa dens Tilbagetog (de fandtes siden i Pensa, mærkeligt nok), Forældrene af Tyskerne ført til Berlin, hvor de maatte tage Arbejde paa en Fabrik og levede i Armod. I det sidstnævnte Tilfælde lykkedes det forresten omsider det danske R. K. at føre Børn og Forældre sammen igen. Men i hvormange Millioner Tilfælde blev der end ikke gjort Forsøg paa at lade adskilte Slægtninge genfinde hinanden, fordi alt var Kaos, og ingen vidste Besked. Sikkert vil ogsaa Hundredtusinder af hjemvendte russiske Krigsfanger aldrig nogensinde finde deres Familier; der er vendt op og ned paa alt i deres Hjemland, Folk er flygtede, bortførte, sultdøde eller myrdede, og de fleste af Krigsfangerne kan hverken læse, skrive eller sætte Annoncer i Avisen. —

Jeg vender tilbage til Ruhleben, der ogsaa havde en helt anden Organisation end Militærlejrene; den var i Virkeligheden en ret selvstændig Kommune, hvis folkevalgte Borgmester — »Captain of the Camp« kaldtes han — var en tidligere Biografdirektør i Berlin, en udmærket dygtig og myndig Mand ved Navn *Powell*. Det var paa en Gang forbavsende og beundringsværdigt, hvad de Internerede havde faaet ud af denne Lejr, og Resultatet vilde vel heller ikke være naaet, dersom ikke Beboerne havde raadet over betydelige Pengemidler, der gjorde dem det muligt at forsyne deres tvungne Opholdssted med en hel Række Institutioner, hvis Lige sikkert ikke

er set nogetsteds under tilsvarende Forhold. Der var ikke mindre end to store Biblioteker, et skønliterært og et videnskabeligt, begge fulde af kostbare og sjældne Værker; der fandtes selvfølgelig en stor og hyggelig Læsehal — hvor al Samtale var strengt forbudt. Der var Fodboldplads, Kricket- og Tennisplads ude paa den forhenværende Væddeløbsbane; man havde baade Talescene og Biografteater. Men det mærkeligste var, at der var oprettet hele videnskabelige, dimissionsberettigede Kursus med kompetente, fangne Videnskabsmænd som Lærere, bakteriologiske og andre Laboratorier, mekanisk Værksted etc. Jeg overværede Undervisningen i en Skole, hvor internerede Søfolk uddannedes til Navigatorer, saa de ved Fredsslutningen med deres Styrmandsbevis i Lommen kunde springe lige ind i deres Profession med forøgede Kundskaber og uden at spille yderligere Tid. Desuden var der en stor Sølvsmedje, Kunstneratelierer og meget andet.

De eneste, der syntes helt uberørt af de samfundsnyttige Bestræbelser, var et Par Hundrede engelske Negersømænd, der i deres særlige Barak laa og drev eller sad og klimprede paa Banjoer, og som end ikke i Fangenskabets havde glemt deres hvidtandede Smil. — —

Det var en given Sag, at utallige baade Krigs- og Civilfanger uafsladelig pønsede paa Flugt; det var manges eneste Tanke og den, der bedst holdt dem oppe. Her i Danmark vil man vide, at Planen lykkedes mange, medens man i Tyskland af nærliggende Grunde ikke traf nogen, hvem den var lykkedes. Men jeg har truffet adskillige, for hvem Forsøget derimod var mislykkedes, og hvem deres Paaklædning, Udseende, Sprog eller Mangel paa Ernæringskort og andre Papirer havde sendt tilbage, hvorfra de var komne, og hvor Lejrmyndighederne hilste dem velkommen igen med 14 Dage i Arresten. Adskillige blev vel ogsaa indhentede af Skildvagtens Kugler

eller omkom paa anden Maade under Forsøget. De havde jo i bedste Fald lang Vej, kunde kun vandre om Natten og maatte nære sig af Skovens Bær og Rødder eller Markernes Roer og Kartofler. Men den, der havde besluttet at flygte, skyede ingen Strabadser og Farer og tilbragte ofte Maaneder med Forberedelserne. — I Officerslejren Burg var kort før mit Besøg hændt følgende lille Episode: Nogle Soldater af Vagtmandskabet havde været inde i Lejren og arbejdet og havde i den Anledning hængt deres Kapper fra sig. Da Skumringen faldt paa, bemægtigede 6 russiske Officerer sig dem, trak dem paa, stillede sig op paa to Geledder og marscherede med i Hast udskaarne Trægeværer paa Skuldrene strunk og taktfast forbi Portvagten, der uden at ane Uraad aabnede og lukkede efter dem. Desværre blev de alle 6 fangede igen efter kort Tids Forløb. — I samme Lejr fandtes ved en Undersøgelse ikke færre end 14 paabegyndte, halv- og næsten færdiggravede Tunneler, der fra Barakkerne førte ud under Indhegningen. Det store Antal viser, med hvilken Hemmelighedsfuldhed hver enkelt gik tilværks; man havde jo kunnet nøjes med en enkelt. Jorden var gravet ud med Hænderne og derpaa langsommeligt baaret bort i Lommetørklæder og spredt ud over Sportspladsen. — Den utroligste Udholdenhed og Selvbeherskelse blev sat ind paa at naa et gunstigt Resultat. En Fange, der havde mistet sit ene Øje i Krigen, fandt paa at anstille sig helt blind, lod sig lede omkring og made og øvede sig saa længe i at stirre mod Solen, at det sunde Øje tilsidst ikke længere reagerede mod de strenge Synsprøver, han blev underkastet. Han blev da omsider udvekslet. Men *hvor* syge af Hjemvé, Fangerne kunde være, fremgaar af dette lille Træk: En fuldstændig sund Fange lod sig inficere af en tuberkuløs Medfanges Opspyt og lod sig samtidig af en Kammerat, der var ansat i Lejrens Apotek, give et Middel, der fremkaldte Rallen i Brystet ved Undersøgelserne. Nogle Uger senere var

han haabløst syg. Han naaede virkelig at blive sendt hjem til sit Fædreland, men kun for snart efter at dø paa et Sanatorium. —

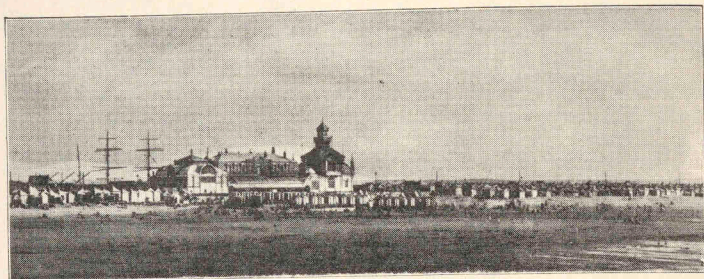
Jeg har alt for længe udbredt mit triste Stof paa disse Blade, hvis Hensigt er at være en Hyldest til det Selskab, vi alle tjener, og som vi har viet vort Liv og vor Kraft. Krigens Værk har for saa vidt intet at gøre med vor fredelige Virksomhed, og jeg burde maaske derfor have valgt et andet Emne; men jeg har dog skrevet om, hvad Selskabet satte mig i Stand til at se, og haaber, at man derfor vil tage mit Bidrag for gode Varer.

ALFRED SCHÖNEBECK.

Russisk Officers Begravelse.

PAA CASINO I CALAIS

EG er af Naturen ikke Spiller.

Jeg siger ikke dette for at gøre mig bedre end andre eller af Frygt for mine Direktører, der har forbudt mig at spille Hasard; men jeg har fra ganske lille faaet indpodet Angst for Spil og Spiritus. Min Fader havde ganske simpelt ikke Raad til disse Poster paa sit Budget og strøg dem resolut, hvad der er kommen mig til gode baade direkte og indirekte. Naar vi spillede Kort hjemme, var det om Nødder og saadan noget, og det bliver man ikke hidsig af.

Naa ja, siden har jeg jo nok spillet Kort om Penge med fordærvede Kammerater, men hyppigst dog, naar der samtidig serveredes en god Aftensmad. Det har jeg nemlig altid været en varm Tilhænger af, medens Spillet egentlig sagde mig saa lidt — maaske ogsaa fordi jeg gerne tabte; saa ærgrer man sig jo. Naar man skal holde paa Anstanden og vise sine Medspillende, at Spillet ikke løber af med En, kan man begribeligvis ikke som d'Herrer til enhver Tid vide, hvad der er Trumf, endsige hvor mange Kort der er faldet. Man er altsaa i Forvejen solgt.

Spiller var jeg altsaa ikke.

Med denne gode Moral ankom jeg til Calais de første Dage af 1914. Der var endnu ikke Krig i Europa; dog var Vejret graat og trist. Nede paa Stranden stod i flere Rækker mange Hundrede Badehuse som vore Lysthuse i Koloni-

haverne og klemte sig op til hinanden i Vestenvinden, og bagved oppe paa Diget laa et skummelt Etablissement og trykkede sig under mit Blik. Naa, det var altsaa Casinoet! Jeg tænkte paa de Romaner, jeg i min tidligste Ungdom havde læst om Monte Carlo, og følte mig til Mode, som naar man efter en sen Slutvagt kommer forbi den Natkafé, hvor man engang har glemt denne Døgntilværelse, og nu finder Bordene stablede oven paa hverandre. Oppe i Taarnfløjen, i hver sit Verdenshjørne, suste fire smaa Jokeyer af Sted paa fire smaa Heste, og ovenover, i Vindfløjen, stejlede en femte. Det var Symbolet paa det hele. De kom ikke ud af Stedet, men Etablissementet var jo ogsaa lukket.

Gudskelov for Vandet! Naar man er født i en Søby, virker Havet paa En som en Lampe paa et Møl. For min Skyld maatte Stranden gerne være nogen. Ovre paa den anden Side skimtede man Dovers Kridtklinter, og bagved Casinoet, hinsides Voldgraven, staar nogle stramme Kanoner og rækker Hals efter England.

Men den sidste Søndag i Maj havde det hele skiftet Udseende. Det var ligesom, naar man ser nøgne Træer faa Løv og Blomster. Det myldrede i Smaahusene og i Solskinnet paa Stranden. Unge Piger i lyst og flagrende Baand. Pludrende, barbenede Unger, der graver i Sandet. Dækkede Borde i Hytterne. Dampende Gryder og travle Husmødre. Smældende Flag. Ja, saa min Sandten: paa Kasinoets Terrasse sad Folk og nød de Sukkerdrikke, som Franskmændene kalder for Apéritifs. Det saa helt nydeligt ud. Calais var vaagnet af sin Dvale.

Jeg skyndte mig hjem til min Restauration. —

Jeg er ikke Fanatiker. Naar jeg har klædt mig af og paa to Gange om Dagen, kan jeg godt tage Bølgerne paa Afstand. Det ligger mere i mit Naturel efter saadanne Strabadser at sætte

mig godt og behageligt til Rette og nyde Synet af andres Anstrengelser. Jeg tog derfor min Kaffe efter Middagen paa Casinoets Terrasse. For ti Sous, plus Drikkepenge to Sous, kunde jeg sidde dér som en Greve og se Krybet slæbe af Sted i Sandet med Madkurve, Børn, Barnevogne, Feltstole, Skovle, Spader og Gasballoner for at lejre sig paa Fluepapiret foran

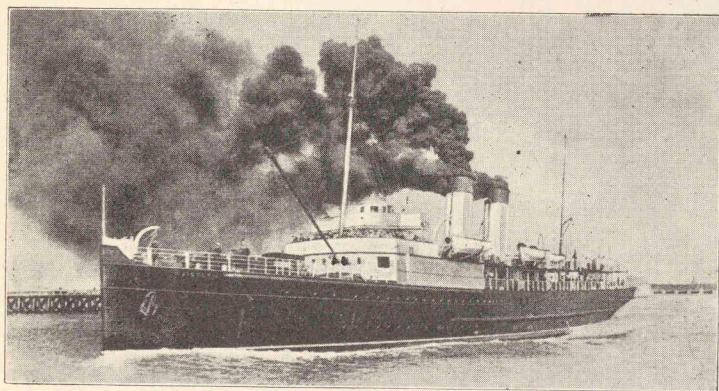

Paa Terrassen.

Casinoet. Middagen ligger ligesom bedre i Maven, og Røgen fra min Cigar snor sig i sirlige Spiraler over de fraadende Bølger over mod det kære England. Ak ja, Livet var saamænd herligt i det gamle Europa.

For Enden af Terrassen gør et tysk, svært Dameorkester hæderlige Anstrengelser, og Byens kendte Ansigter tørner efterhaanden op. Der har vi den ærværdige, gamle Raadmand R. med Familie, og her kommer Doktor M. med Døtre og den svære Frue, der er lige saa svær en Spiller. Nu kommer Hr. Papa med Fru L., mens Papa L. forsvinder over i Badehytten med hans Børn (jeg skrev *hans* Børn). Foran mig sidder L. V. med sin Maitresse, og ude i Midten Advokat G. med sin.

Herregud, vi er jo Gudskelov i Frankrig! Og tænk, dernede sidder den dejlige Mademoiselle N. med sine Forældre. Hun minder mig om min sørgelige Ungdomsforelskelse i England og fængsler mig stærkt. Hun ser saa fortrydelig ud i Dag. Nu rejser hun sig op og trommer med sine hvide Handsker i Bordpladen for Næsen af sit Ophav, kaster med Hovedet og svejser ud af Terrassen. En snigende Forelskelse hos mig glider af mig. Jeg er en fredelig Mand, der afskyr huslige Scener, navn-

Paketbaaden til Dover.

lig for aabent Tæppe. Min Tanke gaar uvilkaarligt et Skridt frem og to tilbage og havner ved ham foran mig og ham derude i Midten. De er ikke længere ude, end at de kan bunde.

»Han skal sgu fyre godt paa for at pulse saadan op« — det er et Par danske Fagmænd og en Feriehustru, der sidder bag mit Bord og drøfter Kulforbruget i Paketbaaden, der farer over mod Dover, udspyende en tyk, sort Røghale, der synes at formørke Solen.

Fra et Bord hører man Tysk, fra et andet Engelsk, og det er ikke Søfolk altsammen. Jo, vist er det en fremragende Plet paa Verdenskortet.

Naar Orkestret tier, hører man svage Dønninger af »Mademoiselle Nitouche« fra Operette-Teatret i den anden Fløj, eller Mangemillionæren Bresson, Etablissementets Direktør og Ejer, henleder Opmærksomheden paa sig ved at klappe i Hænderne for at tilkalde Tjenerne og dirigere dem hid og did. Herunder trykker han af og til gode, gamle Klienter i Haanden.

Men hvad var nu det? Det blinker i Transparentskiltet: *Petits Chevaux* — Smaa Heste. Ja, — hvad! Se det maa man vel. Det skylder man sig selv.

Ved Indgangen til Spillesalen maatte jeg betale 10 Sous. Sikke noget Hykleri! Ti Sous! Jeg smilede overlegent.

Det var for Resten nok de ti Sous værd. Der var Fanden saa hyggeligt i Lokalet. Højt til Loftet, stilfulde allegoriske Malerier paa Væggene; langs disse dejlige, bløde Sofaer og Klublænestole med smaa Borde imellem, hvor man kunde faa serveret en Forfriskning. Til den ene Side Udsigt over Voldgraven og Bastionen, til den anden Side Stranden, Havet og England. Paa denne Side var der oven i Købet Udgang til en privat Terrasse, hvor man kunde gaa ud og svale sig, naar Feberen gik over de 40°. Igennem Salens Midte randt de fem Spilleborde. Alt det meget Grønt gjorde godt i Øjnene; mange vare de, der ikke kunde rive sig løs igen, før der lagdes et Tæppe over Kl. 1 om Natten.

Her spilledes der altsaa paa de smaa Heste. Paa det midterste Bord var der ni koncentriske Cirkelfuger, i hver af hvilke en lille, nydelig, kunsthærdigt formet og nummereret Hest med Jokey havde sin Glidebane. Ved at dreje paa et Haandtag sattes Hestene i stærk Fart Bordet rundt; naar de naaede deres Maksimumshastighed, samledes de i en Radiuslinie rede til Start. Mekanismen sloges da fra, og Hestene jog rundt om Bordet, til de efterhaanden tabte Hastigheden og endelig standsede. Den Hest, der da stod med Snuden nærmest til et fast Mærke, Maalet, havde vundet. De andre Borde var delt i

Felter, der i vilkaarlig Orden var mærkede fra 1 til 9. I disse Felter lagde man sin Indsats, fra 1 til 20 Francs, paa det Nummer, man havde Tillid til. Kom Ens Hest nærmest til Maal, fik man Indsatsen plus en Gevinst, der var syv Gange Indsatsen, igen, undtagen hvis man havde holdt paa fire Numre ad Gangen ude i Kanten; det gav kun en Gevinst stor som Indsatsen, men saa havde man jo ogsaa fire Chancer af ni til

Casinoet, set fra Stranden.

at vinde. Kom Hesten ikke ind, gik Indsatsen naturligvis til Banken.

Bordet i Midten var forbeholdt Hestene. Paa den ene Side sad den Croupier, der passede Mekanismen; lige over for ham sad gamle Müller, Bressons Svigerfader, med Guldposen og kontrollerede Spillet. Ved de andre Borde sad Spillerne og Bankørerne.

Der var tyst og stille som i en Kirke. Stilheden afbrødes kun, naar Croupieren vekselvis messede: »Faites vos jeux, Messieurs!« Og lige før Starten: »Vos jeux sont faits?« Og efter denne: »Rien ne va plus.«

Jeg holdt mig i ærbødig Afstand; jeg vilde naturligvis ikke have, at nogen skulde tro, jeg spillede. Jeg saa overlegent til. Der sad nu en gammel Gentleman og holdt Gang paa Gang paa Syven. Stor er Menneskenes Daarskab! Den gamle Idiot kunde naturligvis ikke begribe, at Syven ikke kom ind. Og her stod jeg uden Kendskab til Spilleets Teknik og konstaterede, at det altid var en anden Hest end Syven, der kom ind. Enhver anden Hest havde større Chance. Det kunde Fjolset ikke se. Han holdt stadig paa Syven. Jeg var ikke længe om at opdage, at af de andre Heste kom Toen hyppigst ind. Ja, den kunde komme ind tre—fire Gange i Træk, men kom altid ind én Gang af syv. Jeg stod og holdt privat paa Toen i min Bukse-lomme og tjente Masser af Penge. Den blev ved. Nej, Pokker, jeg maatte jo være en god Torsk, om jeg ikke greb den Chance, Forsynet sendte mig. Hurtigt lagde jeg en Franc paa Toen.

»Rien ne va plus«, og de smaa Heste suste over Grønsværen. Nu gjaldt det. Mine Øjne klæbede ved Toen og skottede til de andre. Nu gik Toen forbi Maalet. Havde den Fart nok til at komme en Gang rundt til? Rent uvilkaarlig stod jeg i Tankerne og skubbede lidt paa den og ligesom hjalp den frem og fik den da ogsaa drevet meget nær op; men der kom nu Seksen; den maatte jeg holde lidt igen paa og hypnotiserede den ogsaa til at standse i sidste Øjeblik. Aa, men der kom nu Etten listende. Først holdt jeg igen og holdt igen, saa maatte jeg skubbe lidt paa for at faa den over Maalet, og det lykkedes da ogsaa at faa dens Snude forbi, Gudskelov. Puh—ha, det var ikke fri for at være lidt anstrengende. De andre Heste var standset, Toen holdt der som en fin Sejrherr. Jeg rettede mig op og gjorde mig klar til at indkassere Gevinsten. 8 Francs, med Indsatsen. Bankøren smilede venligt til mig; jeg blinkede til ham med venstre Øje for paa en diskret Maade at lade ham forstaa, at jeg var ude efter ham.

Jeg lagde igen paa Toen. Hvad kunde der ske? Jeg havde jo nu syv Francs at tabe. Naar jeg havde tabt dem, vilde jeg gaa. Men Toen kom atter nærmest til Maal. Gangske vist maatte jeg anstrenge mig lige saa meget som sidst. Jeg havde nu vundet 14 Francs og vilde have Gevinst. De to Femfrankere lagde jeg i min Vestelomme. Naar jeg havde tabt de fire andre, gik jeg. Nu vilde jeg prøve Nien. Aa for Satan, Toen kom ind igen. Ja, saa lægger jeg igen paa

Strandliv.

Toen næste Gang. Nien kom ud! Pyh! Jeg begyndte at tabe Herredømmet over Spillet. Det ærgrede mig. Det vilde have været lettere for mig at gaa som Sejrrherre. Jeg havde nu kun to Francs tilbage at spille op. Ja, det vil sige, skulde det endelig være, ikke sandt, saa havde jeg dog endnu de andre ti Francs. Jeg lagde paa Toen. Ha—ha, den kom ind. Det gav mig 15 Francs i Vestelommen og fire til Driftsudgifter. Nu holdt jeg principmæssigt paa Toen, og jeg behøvede ikke at tage op af Vestelommen, men kunde tværtimod jævnlige lægge ned. Ja, min Sandten: nu var der 35 Francs. Men Død og

Pine! Klokken er 8, min Restauration lukker Kl. 9, og det er Søndag med mange Mennesker. Skulde jeg virkelig holde op her midt i min Chance, eller burde jeg ikke fortsætte mit Held og tjene mig nogle Hundrede Francs? Jeg vaklede. Men jeg var sulten, og jeg saa mig i Tankerne sulte til næste Morgen. Jeg tog en fast Beslutning, tændte mig nonchalant en Cigaret, nikkede til min Ven Bankøren, gik og lod som ingenting. Men jeg maatte tilbage at se, hvad det var for en Hest, der kom ind nu, jeg ikke var med. Toen! Aa, Pokker ogsaa! Naa, men jeg *maatte* af Sted. Aa, Gudskelov! Nu sagde Manden ved Hjulet, at nu gik de tre sidste Gange, saa lukkedes der til Kl. 10. Jeg maatte naturligvis være med. Jeg tabte tre Francs, men Skidt med det, Kl. 10 begyndtes der igen.

Paa Vejen hjem indhentede jeg en af mine Kolleger. Han havde ligget og lumret nede paa Stranden hele Eftermiddagen. Jeg inviterede ham med hen paa min Restauration, og vi fik en bedre Aften. Jeg raslede med mine syv Femfranker og fortalte, hvorledes jeg havde skindet Banken. Han bare lo og sagde:

»Saadan gaar det sgu altid. Først vinder man, saa taber man; man ender altid med at tabe. Ifjor tabte jeg 22 Francs. Hvad skulde Banken ellers leve af?«

Det var logisk. Men Manden havde jo heller ikke noget System. Naar man spillede ud i det Blaa og kun stolede paa sin gode Chance, saa maatte man naturligvis tabe. Den mere kloge snyder altid den mindre kloge.

Kaffen fik vi nede paa Casinoets Terrasse. Der var for Resten herligt dernede. Indefra Estradens Lysvæld saa vi ud paa den halvmørke Strand med de oplyste Smaahuse og flir-tende Par, og ude paa Havet hoppede Morildens smaa, blaa-grønne Lygtemænd over Bølgetoppene. Man burde jo egentlig ikke sidde og drikke Kaffe. Champagne vilde passe meget bedre til Stemningen og Omgivelserne, og saa burde man

drikke den med et Par af de unge Damer, der gik dér og endnu ikke var optaget. Jeg raslede lidt med mine 35 Francs.

Saa blinkede de smaa Heste i Lysskiltet. Jeg skulde jo lære Sørup Systemet. Vi var jo endelig ikke kommen her for at slaa et Slag, men for paa hæderlig Vis at skinde Bresson. Hver Ting til sin Tid. Arbejdet først, og Fornøjelsen bagefter. Vi gik ind.

Det var første Mellemakt i Operette-Teatret, og Publikum benyttede Spillesalen som Foyer. Det gik ind uden at betale. Her lærte jeg et nyt Trick, som jeg siden benyttede mig meget af.

Der var vældig Gang i Spillet. Nogle af Teatergængerne benyttede Pausen til at skyde en Del Penge ind i Banken; andre puttede i Lommen og gav Pokker i anden Akt. Heldigvis gik dog nogle ind i Teatret igen, saa vi andre ogsaa kunde faa en Tjans. Jeg ved ikke, men jeg følte mig helt hjemme i Omgivelserne. Det var mestendels de samme Ansigter som om Eftermiddagen. Den Gamle med Syven var der ogsaa. Han saa helt animeret ud. Ved hver Tur rejste han sig op fra sin Plads og gik helt hen til Hestene. Saa grinede han; de andre Spillere grinede ogsaa. Saa indkasserede han sine 7 Francs, som han puttede i sin Portemonnæ, lagde paa Syven og satte sig igen ved Bordet.

»Nu tager jeg Syven,« sagde jeg til Sørup og tog en Stol.

Jeg strøg syv Francs til mig med betydelig større Flegma end den Gamle og lod Indsatsen ligge. Den gik ikke hver Gang, men ret ofte. Jeg havde snart vundet 15 Francs til. Jeg saa op paa Sørup.

»Tja,« sagde han kun med løftet Skulder og lagde en Franc paa Syven.

Paa ti Ture tabte vi hver 10 Francs. Der maatte sgu være noget Uheld ved Sørup. Ham vilde jeg ikke mere spille

paa Nummer med. Nu saa jeg til, og Sørup spillede alene, snart her, snart der, rent ud i det Blaa altsaa. Og han fik sine ti Francs igen med et net lille Plus. Spillet var rent vildt. Her kunde ingen Fanden med System være med.

Ovre paa den anden Side af Bordet sad en ung Mand med flere Stabler af Fem- og Tofranker foran sig. Han holdt fem Francs ad Gangen og tog altsaa 35 Francs hjem, naar han vandt. Og det gjorde han ofte. Saa triumferede han med Arme og Ben, som om han var meget fiffigere end alle andre. Føj, hvor det var væmmeligt at se paa!

Saa faldt mine Øjne hen paa det andet Bord. Her sad en yngre Mand med Lorgnetter og engelske Ansigtstræk. Han saa' bekymret og febrilsk ud. Med Mellemrum trak han en 50 Francs op af sin Tegnebog og fik den vekslet hos Müller med Guldposen. Han tabte stadig. Guderne maa vide, hvordan han bar sig ad! Og han holdt ikke op; han vilde øjensynlig have det tabte igen. Da han kiggede sidste Gang i sin tomme Tegnebog, havde jeg set ham tage fire Halvtredser op. Imens var hans unge Kone faldet i Søvn i en Stol i et Hjørne af Salen. Hun saa' sur ud, da han vækkede hende. De havde sure Miner begge to, da de gik. Han har sikkert faaet sig en ordentlig Endefuld hjemme.

Etten var imidlertid blevet Favorit, og man maatte jo tage den Chance med. Jeg holdt paa Etten, og Dagens Fortjeneste var en Overgang oppe paa Halvfjerdsindstyve Francs. Var jeg nu bare gaaet. Men Herregud! Saa kunde jeg jo lige saa godt være gaaet, da jeg havde de 40 Francs; saa var jeg blevet snydt for 30. Jeg skyldte mig selv at holde ud, til der lukedes, og tage al Ting med. Men Etten svigtede, og jeg havde paa Fornemmelsen, at i det Øjeblik, jeg valgte et andet Nummer, vilde den komme ind. Det var allerede sket et Par Gange, og det ærgrede mig svært. Jeg holdt altsaa paa Etten. Stille gled En-Frankerne ud af min Lomme, men hvad brød

jeg mig om det! Et Par smaa raske Kup som tidligere var jo nok til at faa det hele igen. Men jeg gjorde ingen Kup. Jeg sad i et knusende Uheld. Og han, Bankøren, sad og skrabede til sig hele Tiden, fuldkommen uinteresseret. Aa, hvor han irriterede mig. Og Pokker ogsaa! Nu lukkede de! Man kunde ikke engang faa sit tabte igen. Naturligvis, saadan er de! Lukke lige paa Klokkeslettet!

Jeg gik hjem med 40 Francs, men alligevel, han havde beholdt de 30 deroppe. Sørup havde faaet sit hjem fra ifjor og endnu en halv Snes Francs, saa han var vældig fornøjet. Ja, det tror jeg. Men jeg skulde nu alligevel ikke have Sørup med derud næste Gang. Ham var der sgu Uheld ved. For mig altsaa. Naa, en Dagsindtægt paa fyrretyve Francs var jo da endelig heller ikke til at kimse ad. Jeg havde jo ligefrem ikke Raad til at lade saadan en Indtægt gaa fra mig. Jeg sad her med mine sølle 300 Francs om Maaneden, saa en lille Privatindtægt vilde jo være velkommen. Man kunde maaske naa at faa sig en lille Bankkonto, saadan med Cheque'er til at rive af. Jeg sad længe oppe hjemme den Nat med Blyant og Papir og stillede mange Tal op. Mine faste 300 Francs stod og saa' saa smaa ud i det Selskab, for de gik jo til mit Underhold. Det andet var derimod ren Fortjeneste og kunde straks sættes op i Banken. Endnu, da jeg var kommen i Seng, arbejdede min Hjerne videre med de mange Tal og det meget Guld, og det var først et godt Stykke hen paa Morgenstunden, at jeg faldt i Søvn.

Den første Aften, jeg var fri, sad jeg igen dernede ved det grønne Bord. For at undgaa en lignende Kalamitet som sidste Aften, havde jeg kun taget 10 Francs med. Tabte jeg disse 10 Francs, var det ensbetydende med, at Skæbnen var mig ugunstig, og jeg gjorde bedst i at holde op.

Jeg tabte de 10 Francs, men jeg følte, jeg var lige ved at

faa Tag i Spillet — jeg maatte uheldigvis være begyndt nogle Omgange for tidligt — havde jeg blot haft et Par Francs mere Driftskapital, saa

Jeg tog straks det fornuftige Parti og løb hjem og hentede 10 Francs til. Det var ganske vist en halv dansk Mil, men der var maaske lige en Sporvogn

Da jeg kom tilbage, saa jeg Sørup, med sin Ven Præsten min Sandten, i ivrigt Spil ved det andet Bord. Det burde have sagt mig, at jeg paa Forhaand var solgt. Men jeg trodsede min Skæbne — og tabte 10 Francs til. Det var en trist Aften. Uden en Sou i Lommen gik jeg stille hjem. Her sad jeg længe og kælede for de sidste tyve Francs, der laa tilbage af Fortjenesten. Saa gik jeg i Seng.

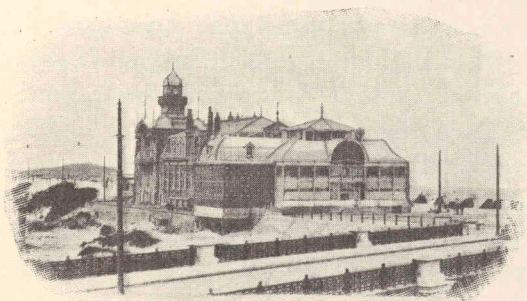
Saaledes gik Resten af Maaneden op og ned med skiftende Held — for Banken. Hver Aften og hver Søndag Eftermiddag, naar Tjenesten og andre Ting ikke afholdt mig, var jeg dernede. Særlig Søndag Eftermiddag efter at have siddet og smækket mig nogle Timer ude paa Terrassen tog jeg gode Summer hjem. Jeg husker ogsaa, at naar jeg f. Eks. var i Teatret med nogle franske Bekendte og gik ind i Spillesalen i Mellemakten, kunde jeg gerne redde en Snes Francs, som jeg jo saa tog med hjem efter Forestillingens Slutning. Jeg gik ud af Juni med en Nettogevinst paa 50 Francs rundt.

Det fristede jo kun til at blive ved. Selv halvtreds Francs mere om Maaneden var jo værd at tage med. Men det var Verdens ulykkeligste Maaned. Millioner af Mennesker blev ruineret. Jeg blev en af dem. Hvem kunde vide det i Forvejen? Endnu den 28. Juni, da Erkehertugen blev skudt, havde jeg taget en god Gevinst hjem. Men Skæbnen styrede mig mod Afgrunden. Først gik mine halvtredsindstyve Francs. Dem maatte jeg naturligvis vinde tilbage. Saa tabte jeg af mit Permissionsoplæg. Det maatte jeg med Djævlens Vold og

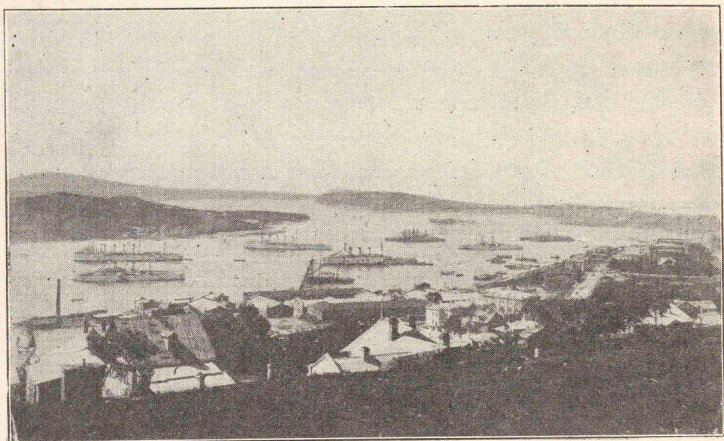
Magt have tilbage. Havde jeg blot holdt op hver Gang, jeg havde Gevinst, havde jeg vundet! Somme Tider begyndte jeg med at vinde 40, men sluttede Dagen med at tabe 30. Jeg Dosmer! Jeg skulde naturligvis være gaaet hjem med de 40. Nu tabte jeg. Det hele var Minus. Naar jeg havde faaet mine Penge igen, vilde jeg blæse den afskyelige Spillebule et langt Stykke. Men jeg maatte først have dem igen! Jeg tabte mere og mere, men haabede paa, at Lykken vilde vende sig. Det *maatte* jo ske. Men jeg naaede Bunden af mine Fonds i Slutningen af Maaneden. Samtidig standsede Bankerne deres Udbetalinger. Selskabets Penge blev ikke udbetalt. Vi fik ingen Gage. Det varede en Uge. Imidlertid solgte Sørup sin Cykle for 60 Francs. Det blev det sidste fortvivlede Kort, vi lagde paa de smaa Heste, før Bulen lukkedes. Himlen var os naadig. Paa Gevinsten holdt vi os flydende paa Stumperne, indtil vi fik Guld over fra London.

Jeg har 163 Francs staaende i den Bank, men jeg beklager dem ikke. Jeg fik Lejlighed til at gøre nogle smaa psykologiske Studier over mig selv og andre, og jeg kan nu med betydelig mere Overbevisning, med en Vending af Frederik Jensen, sige til de Uerfarne: La' vær' aa spil' paa de smaa Heste! La' vær' aa gaa derned! La' vær' med det!! La' vær' for Satan!!!

HOLGER TROSBORG.

DA VI BLEV SMIDT UD AF VLADIVOSTOK

Vladivostok.

DEN russisk-japanske Krig havde allerede varet over ét Aar. Personalet paa den danske Station var for længst sendt sydpaa med Undtagelse af Bestyreren og Undertegnede. Saa i Maj 1905 bestemte Selskabet, at Bestyreren kunde rejse hjem paa Permission, medens jeg skulde forblive alene i Vladivostok, og det var jeg meget tilfreds med.

Krigen havde hidtil ikke medført større Ubehageligheder udover, at Fødemidlerne var blevne dyrere, og navnlig var Brødet blevet daarligt og dyrt. Men paa Torvet kunde man endnu købe baade Kød og Fisk til rimelig Pris, og Æggene kostede kun 3 Rubler for hundrede — det var da overkommeligt. Morsomt var der jo ganske vist ikke i Byen. Største Delen af den civile Befolkning var borte, og paa Gaderne saas kun uniformerede Personer. Gadebelysningen var for længst ophørt, og Usikkerheden var stor. I den Del af Byen, hvor vi boede, hørtes om Natten ofte Skrigen, Skraalen og Slagsmaal paa Gaden.

Vi tog os vel i Agt for af Nysgerrighed at aabne Døre eller Vinduer.

Nu var det imidlertid blevet Foraar, og Dagene var længere; det var som sagt i Maj. Saa en Fredag Eftermiddag kommer pludselig Bestyrerens Søn farende op til os for at sige, at Politiet lige havde været hos hans Far med Ordre til, at vi inden 3 Dage skulde være ude af Byen.

Vi blev jo noget forbausede. Vi havde da ikke gjort noget som helst, der kunde bevirke en saadan Forholdsregel. Vi forespurgte hos Politiet; det vidste intet udover, at Ordren lød saadan og saadan. Hos Byens Kommandant svaredes der, at Ordren kom fra General Linevitch, Hærens Øverstkommanderende i Harbin. Der var intet at gøre ved den Sag.

Men hvorledes blive færdig paa 3 Dage, hvoraf den ene var en Søndag? Vi skulde ikke alene pakke, men ogsaa sørge for at faa solgt Møbler etc., og hvem vilde vel købe noget i denne Krigstid i en By, som hvert Øjeblik kunde blive indesluttet af Japanerne og maaske skudt sønder og sammen! Det saa ikke rigtig godt ud; vi maatte forsøge at faa Afrejsen udsat — men hvor henvende sig, Vi gik til Politimesteren; det var en flink Mand, han var fra Riga og talte Tysk, men han kunde ikke tillade nogenting — han henviste til Kommandanten. Saa gik vi til ham. Han beklagede, men kunde ikke forandre Overkommandoens Ordre, men gav os det Raad at gaa til en med et meget russisk Navn udstyret Overkrigskommissær, en Slags højere Forvaltning eller Statholder.

Altsaa gik vi til denne Mand.

Han lod sige, at han ikke tog imod. Vi gik alligevel uden videre ind i hans Kontor, hvor den store Mand sad plantet foran et umaadeligt Skrivebord, og vi begyndte at forklare ham, hvad vi ønskede — desværre paa yderst slet Russisk.

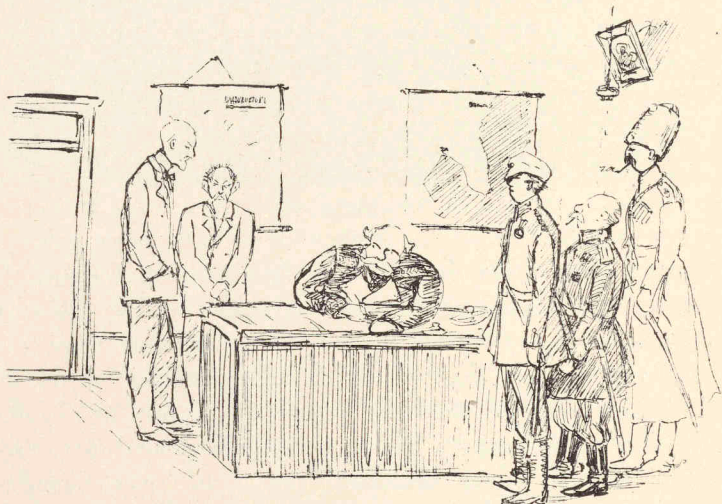
Først lod han, som om han slet ikke havde opdaget os.

Han vedblev ustandseligt at skrive med Ryggen vendt mod os. Pludselig vender han sig rasende om og siger:

— Hvad vil De?! Og hvad taler De om?!

Det lød jo ikke meget opmuntrende, efter at vi et helt Kvarter havde forsøgt at forklare Manden, hvad vi ønskede.

Efter saa lang Betænkningstid, at vi troede, han ganske havde glemt os, og belavede os paa at lægge ud paa ny med vor Forklaring, svarede han til sidst kort:

— Nej, jeg kan ingen Tilladelse give. De maa gaa straks!

Dog, det faldt os aldeles ikke ind; derimod begyndte vi, hvor vi slap, med at forklare, at vi umuligt kunde blive færdig paa 3 Dage etc. etc.

Den store Mand lod først, som om han intet hørte, men vort skrækkelige Russisk gjorde dog til sidst sin Virkning.

Rasende af Arrigskab greb han et Visitkort og skrev nogle Ord derpaa, og uden at vende sig om stak han Papiret bagud mod os og brølte:

DA VI BLEV SMIDT UD AF VLADIVOSTOK

— Dér!

Begærlige greb vi Kortet og forsvandt hurtigst.

Saasnart vi var uden for Døren, læste vi Sedlen og saa, at han naadigst havde givet os én Dag til, men senest Tirsdag Morgen skulde vi være ude af Byen.

Glade ilede vi saa op til Politimesteren og viste ham Resultatet af vore Anstrengelser. Han lovede at lade os være i Fred til Tirsdag, men heller ikke ét Minut længere.

Med alt dette Løberi var Lørdagen gaaet; nu gjaldt det om at blive færdig paa de to Dage, Søndag og Mandag.

Det lykkedes os at faa det meste pakket. En Del maatte vi sende til Opbevaring i et Pakhus, og vore Møbler fik vi en Mand til at overtage til Spotpris.

Det havde øsregnet i flere Dage, en rigtig Troperegn, tyk, tæt og vedholdende; men Mandag Aften, netop som Kineserkærrerne kom for at bringe vore Sager bort, klarede det pludselig op og blev det herligste Maaneskin.

En Politivagtmester indfandt sig for at minde os om, at det var i Morgen, vi skulde rejse. Vi beroligede ham.

— Det ved vi nok.

— Ja, men jeg er ansvarlig for Deres Afrejse. De maa endelig huske at komme af Sted.

Næste Morgen Kl. 6 stillede Manden atter for at se os forsvinde, og stor var hans Glæde, da han saa os i Drosken paa Vej til Jernbanen.

Tirsdag Morgen Kl. 9 forlod vi Vladivostok.

Det tog os to Maaneder at naa Kjøbenhavn!

L. SCHWENSEN.

H J E M F R A S I B I R I E N

KIACHTA!

 ET har føget med Sne og kraftigt blæst
langs Ørkenens snehvide Sletter.
Kamelerne brøler saa hult og hæst
og langsomt paa Byrderne letter.
Med Hatten i Haand jeg gaar mig en Tur
opover, mens Vinden den skarpe
anslaar sine Toner i Moll og Dur
paa Fyrretræsskovenes Harpe.

Kamelerne lunter afsted mod Syd
med en Takt, der Tankerne trætter,
saa fjerner sig Hovslagets dumpe Lyd
henover de sneblæste Sletter.
Undertiden et lynsnart og straalende Skær
mig blænder et enkelt Minut,
det er Kvindernes Søljer i Haar og i Klæ'r.
— Mongolkvindens Afskedssalut.

Endnu kun en Dag, endnu kun en Kvæld
over Bjerger og Dale og Sletter
med Sang og Klang et sidste Farvel
til Kiachtas Maaneskinsnætter.

Af Hjemlængsel bæver mit bankende Bryst,
mens Sollys langs Bjergryggen siler,
i det dæmrende Gry, før det endnu bli'r lyst,
mod Nord jeg med Troikaen iler.

PAA VEJEN

Nu gaar Slædens Meder rapt
over Sneens Flade.
Tømmens Liner hænger slapt,
Trojkakusken rø'r dem knapt
paa sit høje Stade.

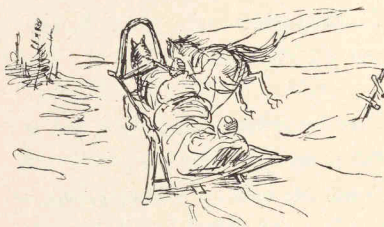
Om en Time Selenginsk
stiger op bag Bækken.
Skønt jeg ved, at der er svinsk,
er idag jeg helt sangvinsk
og velsigner Flækken.

Begge Trojkameders Sang
klinger under Hynden
som et Akkompagnement
til hver Bjeldes Sølvklang
i en sagte Nynnen.

Vejret er saa solskinsklart,
Sulten saa forbandet;
Trojkaen skyder Iltogsfart —
— Nu ses Kirken ganske klart,
— — og nu meget andet.

Poststationens Lerstens Fyr
knitrer, fuldt af Brænde.
Jeg afkræves højt Gebyr,
plages saa af Væggedyr;
— fit det blot snart Ende.

Nat og Dag det gaar afsted,
Verst for Verst bortstrømme.
Selenginsk og Kiachta med
ligger nu saa langt af Led
som forglemte Drømme.

I TOGET

Saa sidder jeg da atter
i Vognens lune Skjul
blandt Russersnak og Latter
til Takt af Togets Hjul.

En Duft fra tredje Klasse,
hvor Døren aaben staar,
— Løg og Tobak i Masse —
Man hele Dagen faar.

Harmonikaen skratte,
— en koghed Samovar
omkuld paa Gulvet dratter, —
saa skændes højt et Par.

I Nættet ovenover
er Haandbagagen lagt,
men selv imens man sover,
man tager den iagt.

Mod Ruden Regnen øsed'
ført af en heftig Vind
— — Jeg nikked lidt og døsed'
og sov — God Nat — saa ind!

URAL

Nu tegner det dæmrende, rødgyldne Gry
Urals Bjerge med Guldkonturer.
Der hænger i pjaltede Faner en Sky
af Silke med ravgule Furer.
En Bjergbæk, der pulser langs Skrænterne ned,
har syngende, vuggende Vover,
mens Sølvstraalen danser fra Skred til Skred,
Hvor Granerne hænger udover.

Det nyskabte Birkeblad folder sig ud
med dunede, lysgrønne Kanter,
og Stenene glimter i is-sprængte Brud
og Dugg fra de blomst-løse Planter.
— — — Kulturen har nittet sit blanksorte Staal
paa Klippen den golde og bare.
Her Attila saa mod sit lokkende Maal,
— — vore Forfædres »gule Fare«.

Jeg blændes af Lys fra den matgyldne Sky,
jeg hører den rislende Kilde,
ja, hører dens Tone bestandig som ny
blandt duggsprængte Klippeten spille.
Der kogler en Damp fra den skumknuste Bæk
i perlende Dis over Slugten,
den trækker i Luften som Skum-Hvirvler væk
med blændende Farver i Flugten.

MOSKWA

Nu ringer paany alle Klokker mod Sky
i Moskwa de tusinde Malmklokkers By,
det bimler og bamler i tonende Klange,
det runger og drøner i Korenes Gange,
det glimter med Sol fra de Løgkuplers Tag,
tilslut kun en Tone saa sølvfin og svag
fra Katedralen og Taarnene bag,
som var det Kastraternes Sange.

— — — — —
— — — — —

Guldaarne mod Sky i Kontrasternes By.

— Det gamle, der kæmper sin Kamp med det ny.

Zirlige Hofmænd med Skraben og Bukken,

og snavsede Unger med Kludedukken.

Bazarer, Tartarer og Marmorczarer,

Butikker, Musjikker og stolte Bojarer,

Flaner og Faner og Hornfanfarer

— — og Revolutionen i Vuggen.

— — — — —

Og Moskwaen iler tungsindigt afsted,
mens Bølgerne danser mod Volgaen ned,
saa mindetungt rislende hen over Stene,
svagt nynnner den op mod de hængende Grene
en Opsang om Rusland og Frihedens Vaar,
en Sang, den har sunget Aar efter Aar,
til Tonerne baade idag og igaar,
jeg lytted' i Natten alene.

OVER GRÆNSEN

I Kupéen »var den lummer«.

Jeg var faldet halvt i Slummer,

— faldet rent ud sagt i Staver,

da jeg hørte en Palaver

mellem en lidt skummel Mand,

der var klædt i Astrakan,

og en malet, pelsklædt Pige,

som jeg hørte sagte sige:

»Naar et Pas er hjemmelavet,
maa det være rigtigt stavet;
hvis vi over Grænsen kommer,
har vi dine fyldte Lommer«.

— — Ved Wirballen kom Gendarmen
brølende igennem Larmen
med en gennemfugtet Bas:
»Alle Passagerers Pas«.

Han kom straks derpaa tilbage;
andres gav ej Grund til Klage,
kun i mit det gale Hjørne
stempleet var med Ruslands Ørne.

Der var ikke fri Passage
— ud med Kuffert og Bagage. —
Han, der laved' selv sit Pas,
smilte spodsk bag Rudens Glas.

Godt for ham, at jeg var stum,
Smilet sa' mig i en Sum:
»Pas er bedst for Tyveknægte«
— — hans var falsk og mit var ægte.

— — — — —
— — Jeg blev stedt for Ekscellencen,
der regered' her ved Grænsen.
Skæg og Haaret à la Svaber
var hans ydre Egenskaber.

Efter lang Parlamenteren
— for jeg kendte jo Maneren —
tilbød jeg en halv Snes Rubler,
hvilket fjerned alle Skrupler.

Ikke ham! Hvad tror De, kære,
røre ved en Obersts Ære?
Nej, men gennem ham til Kirken
eller anden hellig Virken.

Efter tyve Paragraffer,
hvoraf mindst de atten skaffer
ham et mægtigt Hovedbrud,
blev et nyt Pas skrevet ud.

— — Næste Tog fra Czarens Rige
førte mig og Pas tillige,
og i Rudens Dugg stod længe:
— »Mer Erfaring, færre Penge«.

DANSKE LINIER

Solfyldt Danmark stiger frem
langsomt over Voven,
mens en gyldendiset Bræm
slører Bøgeskoven.

Skyer kommer, Skyer gaar,
Lys og Skygge flytter,
og som blanke Byger staar
Sol i gyldne Støtter.

Sund ved Sund og Ø ved Ø
— hundred smaa Paletter —
hvorpaa Sol og Blomster strø
deres Farvepletter.

Solfyldt Danmark stiger frem
langsomt over Voven,
og Du ligger, kære Hjem,
etsteds der bag Skoven.

HJEMME

Færgen staar nu ind mod Gedser — —
— — Snart en Mand med gule Tresser
roder min Bagage efter.
Han inkvisitorisk hefter
paa en russisk Bog sit Blik.
»Har De noget at fortolde?«
Og han retter sine kolde
Øjne paa min trinde Mave,
hvor en lille Silkegave
jeg fornylig anbragt fik.

Endnu før mit Svar er rede,
har han Kuffertlaaget nede.

Jeg har undgaa't heldig Faren,
og jeg byder ham Cigaren,
som jeg ærligt Manden under —.
Saa Farvel til Told og Færger,
Drageren min Kuffert bjerger,
under Vægten ganske kroget
trasker han afsted mod Toget,
medens jeg i Ro mig sunder.

Drageren min Kuffert bjerger,
mens han næsten svovlet sværger:
»Den er Fan'me varm i Dag,
for se, Hr., i vores Fag
skær den ej med Kalvekrøs.«
Efter alt det udenlandsk
klinger det saa pæredansk,
at jeg klapper ham paa Armen,
og han mumler midt i Varmen:
»Herren sku' vist ej gaa løs.«

— — Sjælland! Se forbi mig jager
hvide Længer, Eng og Ager
samt et ildrødt Teglstenstag.
Og se der! det danske Flag
smælder paa en Villagrund
med dets muntre, rene Farver —
— saa en Plov og et Par Harver,
Pløjemarken, Led og Vænger,
— atter Mark og hvide Længer
og en solfyldt Bøgelund.

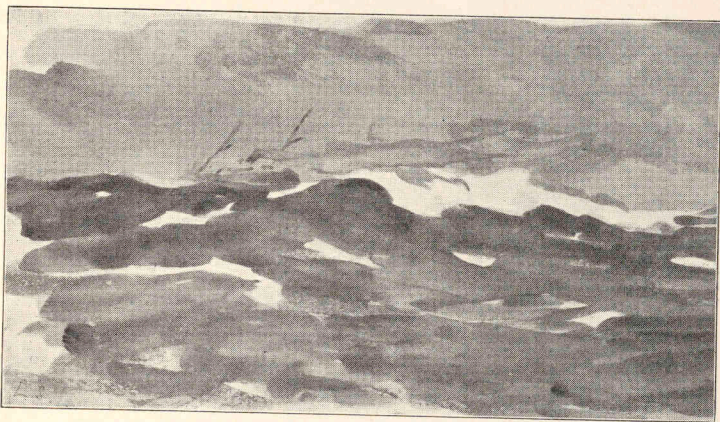
Mens jeg staar ved Vindu'skarmen,
standser vi, og selve Larmen

skiftes til en sælsom Fred
— Toget venter nær et Led. —
Kun en Faarekylling spiller,
som en ensom Fløjtenist,
fra sin gudsforladte Kvist
efter Dagens Kamp for Føde
sender (klagende og bløde)
fra en Baggaard sine Triller.

Og paany de tunge Sveller
gynger, medens Toget hælder
i et Sving mod Roskild' By
med dens verdenskendte Ry,
og jeg hør den vante Stemme:
»Hovedstaden«, »Politiken«,
»Aftenbladet« . . . hele Kliken;
men tilslut, da Drengen grynter:
»Sodavand og Pebermynter«,
føler jeg, *nu er jeg hjemme!*

K. BAUMANN.

T I L S Ø S O G I H A V N

» **F**C. ØRSTED« havde lige tilendebragt Udlægningen af Jesso—Nippon Kablerne i vore første Aar i Østasien og stod nu hjemefter til Woosung ved Shanghai. Det var Meningen, at vi skulde have anløbet Yokohama og Nagasaki og maaske ogsaa Kobe, men det kom til at gaa helt anderledes.

En Søndag Morgen var vi naaet ned i Nærheden af Yokohama, og vi begyndte allerede at glæde os til at kunne tilbringe denne Fridag der, hvor vi ventede at kunne være ved 11—12 Tiden. Men henad Kl. 8 om Formiddagen faldt Barometret voldsomt samtidig med, at Vinden tiltog enormt, og vi maatte se at vinde noget til Søs, medens det kunde lade sig gøre. Skibet var imidlertid helt udlosset for Kabel, og Kul havde vi ikke saa meget af heller. Skruen var derfor kun delvis dækket af Vandet, og det varede ikke længe, førend vi ikke kunde avancere. I Mellemtiden var det blevet helt mørkt og gult i Luften — Typhonen nærmede sig — vi maatte se at faa noget Fortøjningsvæsen etableret.

Begge Skibsankrene blev sat ud, og Kæderne til Tamp. Alt, hvad vi kunde faa hængt paa Kabelmaskineriet af Bøjeankre

og Grapneler, blev stukket ud, men trods dette og saa stor fuld Kraft frem, som vi kunde gaa med Maskinen, begyndte vi at sakke ind imod Land. Se Land kunde man ikke, og Typhonen havde nu allerede fat i os med saa rivende Kraft, at ingen Mand kunde staa imod, endsige bevæge sig imod den. Første Styrmand Petersen og anden Styrmand Suenson saas hænge vandret ud fra hver sin Ankerdavid paa Bakken, medens de med nogle enkelte af Folkene arbejdede med Fortøjningerne. Det tog under disse Omstændigheder naturligvis Tid bare for at faa den mindste Ting gjort.

Nede i Maskinen laa vi ligesaadan mere end stod henad Dirken, medens vi masede med Fødepumpeventilerne, der var af Gummi og hvert Øjeblik sloges i Stykker under Maskinens frygtelige Rous, naar Skruen slog ud af Vandet. Undertiden kunde vi aldeles ikke se de bevægelige Dele af Maskinen og vidste ikke, i hvilket Rous det vilde sprænges itu altsammen. Og saa Fyringen! Gud Fader bevarer, sikken Forestilling at se den ene efter den anden af Fyrbøderne fare op i Luften med sin Spade Kul, efter at han under store Anstrengelser endelig havde faaet Kullene paa Spaden, og det skønt vi havde udpændt Stræktove og havde Tag i Livet bag paa ham!

Man begyndte nu fra Broen at spejde efter en eller anden tilsyneladende blødere Kystdel, hvor man eventuelt kunde sætte Skibet ind. At der maatte være en saadan i Nærheden, fremgik af, at vi nu var kommen ind i Grundbrækkere, da hver Sø, vi fik over — og efterhaanden blev den mere og mere krap og ondartet — efterlod hele store Mængder af Grus og Sand. Og foruden alt det andet Spektakel begyndte nu Maskinen af og til at hyle og stønne paa Grund af Mangel paa tilstrækkeligt Svalevand.

Men vi kom dog ikke paa Grund. Hen paa Eftermiddagen, lidt før det ellers skulde være begyndt at mørkne, var det ligesom, der blev en Smule Bedring, og ved 5-Tiden begyndte vi at

tænke paa Bjergningen af vore Fortøjninger. Det lykkedes os dog først at faa dem hjem ved 10-Tiden om Aftenen, og da var Ankrene helt læderede, det ene brækket over midt paa Læggen, det andet lige under Ringen, saa kun denne, men ikke engang Ankerstokken, hang paa Kæden, da vi fik den ind. Derimod holdt Bøjeankrene og en Grapnel. Søen var imidlertid meget svær endnu og vilde blive ganske tværs under Kursen til Yokohama, saa vi var nødt til at se Tiden lidt an, inden vi gik dør. Vi forsøgte, men maatte hurtigt dreje til med det lette Skib, som nu først rigtig viste, hvor let og modstandsfattigt det i Øjeblikket var. Da vi saa lidt senere holdt ind med højst Solskin, men med en voldsom svær Dønning løbende tværs, var det første, vi fik at vide, da vi kom i Forbindelse med Land, at der laa afbrudte Kabler Syd paa og ventede paa os.

I Shanghai afholdtes to Hestevæddeløb, et Foraarsløb og et Efteraarsløb, med gode mongolske Heste, der blev bragt ned i samme Øjemed, og de tog fuldstændig Interessen fangen henimod den Tid, hvor de skulde gaa for sig. Efter Løbene, som var meget interessante at overvære, særlig som Deltager i et eller andet Sweepstake, blev der afholdt Auktion over de gode Ponyer, som alligevel ikke havde opnaaet at tage Præmie. Her kunde man til en forholdsvis billig Pris erhverve sig en god Hest, som kunde være en til megen Gavn og Fornøjelse, særlig for os i Woosung, som havde temmelig besværlige Samkvemsforhold med Shanghai, enten ad Søvejen med en Sampan vrikkende fremad med en enkelt bredbladet Aare, skærmet for Solen af en som Regel fint forarbejdet Straaskærm, indvendig betrukket med Udclip af alle Slags europæiske og amerikanske illustrerede Blade, eller ad Landevejen med de bekendte Wheel-barrows

med ét Hjul, hvor man bogstavelig talt hang paa Siden af Køretøjet kun støttet af en Snor under Foden og et Skillerum paa langs af »Trillebøren«.

Som Følge heraf og givende efter for min altid fra Drengenaarene ulmende Lyst til Ridning anskaffede bl. a. jeg mig en saadan Hest og var saa heldig at kunne faa den opstaldet og passet hos en Slags Boelsmand, der hed Apin og boede tæt ved Skibets Ankerplads i Woosung. Jeg fik umaadelig Gavn og Glæde af denne Hest, der hed »Freethought«. Den Stations-tilsynshavende i Woosung, Hr. Ørsted, havde længe haft en Ridehest, og det var vel nok hans Hestehold, som gav Stødet til vort; thi efterhaanden som det viste sig, hvor praktisk og underholdende, det var at eje en saadan virkelig god Hest, fik man Lyst til at gøre ligesaa. Det varede heller ikke længe, før vi kunde stille en hel lille Kavalkade paa Benene, og vi foretog ofte om Aftenen i Maaneskin dejlige Smaature op langs Floden paa en derværende Dæmning. Turen gik gerne denne Vej i Retning af Shanghai op til en Kro, der laa omtrent Halvvejen dertil. »Point« hed den, og her skulde man gerne nyde et eller andet som Afskedsbæger med den eller de Gæster, man fulgte paa Vej til Shanghai. Der var det kedelige ved disse Smaaudflugter for mit Vedkommende, at »Freethought« saa nødigt vilde lade mig bestige sig, uden den havde sin »Mawfooh« (Hestepasser) ved Hovedet. Det var jo meget genevende og havde til Følge, at jeg valgte at blive i Sadlen med en »Stirrup-drink« langet op til mig af de andre. Det var nu for Resten den eneste Unode, den havde, men den kunde jo ogsaa være slem nok, naar man af en eller anden Grund blev nødt til at stige af. Jeg har flere Gange valset rundt og rundt med den ene Fog i Stigbøjlen, og det har været mig komplet umuligt at faa mig svunget op med det andet Ben, idet den straks trak sig bort fra mig, naar den mærkede min nære Hensigt.

Engang var vi nogle Stykker sammen i Land paa en Køretur i den nærmeste Omegn af Shanghai med et Par Forlystelseshaver som Maal. I Nærheden af den ene laa en fransk Missionsstation med Kloster og Skole, som frekventeredes af kinesiske Scholars i almindelige Skolefag og kristen Religion. Der var ofte nogen Friction mellem Kineserne og disse Klostre, og det skulde vi faa et lille Bevis for samme Dag, vi havde været derude, thi næppe hjemkommen til Byen mødte jeg en god Ven, Købmand Andersen, der siden er blevet en af Shanghais Matorer, som netop havde foretaget den samme Køretur som vi andre og paa deres Tur syntes at have kunnet spore nogen Uro og Røre i Kineserforstaden Tonkindue.

Vi fik i en Fart affærdiget vort Køretøj og fik noget at spise for saa derefter at søge ud paa Eventyr. Der blev nu fortalt, at det særlig var det franske Settlement, man havde Kig paa. Der var Købmand Andersen og en senere tilkommen Broder og saa jeg. Vi var ikke komne ret langt henimod det franske Raadhus, hvorfra, det hed sig, man kunde faa udleveret Vaaben i Form af Rifler eller Revolvere med tilhørende Patroner i Bælte, førend vi blev opmærksom paa et Ildskær og ogsaa følte Varmestraalerne, saa Forestillingen maatte allerede være begyndt. Da vi kom nærmere, viste det sig at være Gasrør, de havde gravet op og bøjet opefter for igennem dem at antænde og sprænge Gasværket i Luften, men derved opnaaedes dog kun god Belysning under Redningsarbejdet og saa en Del Gasspild. Shanghais frivillige Amatør-Militærkorps, Fodfolk og Rytteri, var mobiliseret i en mærkelig kort Tid og havde allerede, da vi naaede derud, været i Ilden og affyret enkelte Salver mod Angriberne, af hvilke kun nogle faa var bevæbnede med ordentlige Vaaben. Jeg saa senere paa Aftenen nogle Kineserlig, alle trufne forpaa, hvor et ganske lille rødt Hul betegnede Træffestedet, med kun ganske lidt Blod udgydt og liggende fredeligt, som om de sov. Der brændte den Aften et Par Husfiranter af

særlig brændbart Stof, Træ- og Papirsvægge, og de lyste ogsaa godt op over det Hele. Nogle Fyrværkerisager i de forskellige Butikker gjorde udmærket Virkning ved at eksplodere temmelig regelmæssigt.

Imens vi gik omkring paa Brandtomterne, kom jeg alene ind paa en Tomt, paa de tre Sider omgivet af brændende Huse og paa den fjerde besat af en Samling mærkelige og fuldt bevæbnede Mænd i fantastiske Uniformer og Rustninger med Hjelme og Skjolde og Hellebarder, med Buer og Pile og krigsmalede over det Hele. Jeg tilstaar gerne, jeg var ikke videre kry paa det i det Øjeblik; de styrede lige ned paa mig med vilde Gebærder og, som det forekom mig, med truende Fagter. Jeg troede, det var Fjenden, der nu vilde lade sin Hævn gaa ud over mig eller i bedste Fald benytte mig som velkomment Gidsel. Det viste sig heldigvis kun at være den kinesiske Byvagt fra Kineserbyen, som nu kom, da det hele var forbi, og gjorde sin Runde; men det saa meget skrækindjagende ud med disse stærke Farver saa gult oplyste af de omgivende Flammer.

Nogen Tid efter, det maa have været i 1875, blev der for Resten taget fat paa Anlægget af en lille smalsporet Jernbane fra Woosung til Shanghai, og den kom mærkelig hurtigt i Stand med Stationer, Broer over Smaafloder (creeks), og hvad ellers hørte til. Det var en kuriøs lille Bane med sit Legetøjslokomotiv, hvor Føreren — i alt Fald en af dem, som var temmelig høj — ragede op i Højde med Kanten af Skorstenen, selv om han sad halvt, og med Waggoner à la Sporvogn, hvor man kørte sidelænds, men man sad iøvrigt meget godt og kørte med Lethed 8 miles i Timen. Kun Skade, at det hele varede saa kort! Koncesionen lød paa Tramway; men da der brugtes Damp som Drivkraft, følte Autoriteterne sig brøstholdne og tillod kun, at

Banen blev liggende i Drift i et Aar paa denne Maade, hvorefter man vilde have at fjerne den, hvad da ogsaa skete. Men i den Tid, den blev drevet, tjente den mange Penge ind. Folk kom langvejs fra for at komme til at køre med Kinas første og eneste Jernbane. Og vi havde en lille Ekstrafordel af den. Der var nemlig en Dansk ansat ved Banen som Togfører. Han var fra Aabenraa og hed Bøiesen. Han var altid tjenstvillig mod os om Bord og besørgede vore Smaaærinder og Kommissioner i Shanghai.

En anden Innovation falder mig ind.

En Søndag ikke saa lang Tid efter gik vi med »H. C. Ørsted« fra Shanghai med et større Selskab af Byens Matadorer, for hvem Konsul Helland var Vært, til Woosung, medens Selskabets Damer samledes paa Telegrafstationen i Shanghai, hvor Ingeniør Bohr var deres Vært. Anledningen var Forevisning og Demonstrering af en Bell's Telefon, med hvilken man dengang ikke saadan hver Dag kunde gøre sig bekendt. Telefonen blev indsat paa Linien mellem Shanghai og Woosung, og de to Selskaber kunde konversere indbyrdes til stor Morskab og Underholdning for de Damer og Herrer, af hvilke de fleste endnu aldrig havde hørt og set en Telefon, denne Trolldmand, som netop paa den Tid begyndte sin Sejrgang igennem Verden.

Efter at man havde set sig godt om i Woosung, tog vi i Skumringen tilbage til Shanghai efter en vel anvendt Søndag.

Paa en af vore Rejser til Kabelreparationer Syd paa kom vi hen paa Aftenen ned ad Yangtzekiang og nærmede os Øgruppen ved Saddles. Vi kom ind i et fejlt Løb imellem Øerne, hvor vi turede rundt i os ganske ukendte Farvande, nogle af

dem temmelig snævre endogsaa. Til sidst stod vi fast, heldigvis paa blød Grund, og kunde ikke foreløbig komme flot, da Vandet var faldende.

Vi blev saa roligt staaende. Kaptajnen var bleven syg, og trods Styrmandens vedholdende Protest vilde han fortsætte Rejsen uden Indsigelse, men vi kunde ikke.

Efter nogen Tids Forløb kom flere mistænkelige Fartøjer op til os og snusede til os, hvad der i Grunden ikke var saa mærkeligt i Betragtning af vor besynderlige Stilling, men da de forekom os at være lidt vel rigeligt bemandede, mente vi det bedst at være lidt forberedt paa et eller andet og tog desaarsag vore Vaaben op paa Dækket for alle Tilfældes Skyld. Vi havde en halv Snes til Bagladegeværer omdannede Schneider-rifler foruden nogle gode svære Revolvere, hvilke Vaaben vi tillige med en 16 Punds riflet Kanon og lang 2" Andebøsse paa Lønningen agter med tilhørende Ammunition havde haft med fra London. Kanonen kunde opstilles i Boven paa Udlægningshjulet paa en Svingramme og var et helt godt Vaaben, der rakte langt. Tilsammen havde vi saaledes en hel god Bevæbning, som vi fordelte imellem os og holdt Vagt over, da vi ikke mente det værd at betro Vaabnene til Folkene.

Det kom imidlertid ikke til Slag. Kun strøg saadan en tavs sort Tingest af og til tæt forbi os, og der var altid talrig Besætning om Bord. Efterhaanden som Skibet sank ned i den bløde Bund, dannede der sig en hel Vold omkring os, saa vi til sidst slet ikke havde Vand uden om os, og henad Morgenstunden kom flere Hundrede Sneglefiskere ned paa os stagende sig frem paa det glatte Mudder og liggende paa Knæ paa en Slæde med ligesom en Slags Cyklestyr. De skød paa denne Maade en meget stærk Fart og kom næsten allesammen hen til os, og efter at have drøftet os tilstrækkeligt gik de i Gang med at plante lange Rækker af korte Bambusrør i Mudderet, hvilke de saa senere tog op fyldte med Snegle.

Først henad 8 om Aftenen kunde vi begynde at arbejde os løs af Mudderet, og et Par Timer efter gled vi flot og ankrede i Nærheden for Natten. Kaptajnen var bleven rask, men vilde se Daggryet an. Vi fik fint Vejr, og det varede kun et Par Dage, førend Kablet kom i Orden, og vi kunde returnere til Shanghai. Straks efter vor Ankomst dér gik Kaptajnen op til Direktør Helland og forlangte sin Afsked, eftersom det var gaaet ham saa uheldigt paa den sidste Tur. Der var intet at stille op med ham, og han fik saa sit Ønske opfyldt.

Da vi i 1874 var oppe i Tsugaru-Strædet mellem de to nordligste japanesiske Øer Jesso og Nippon for at udlægge to Kabler for den japanesiske Regering, havde vi Japans Telegrafdirektør, Mr. Ishie, med. Han var sammen med sin engelske Sekretær Mr. Stone og en hel Stab af unge Telegrafmænd (Japanesere) kommen om Bord i Yokohama for at overvære Udlægningen og give sine Folk Lejlighed til at lære, hvad læres kunde, og de var meget videbegærlige.

Tsugaru-Strædet er ca. 20 n. m. bredt, og her fandtes en saa rivende Strøm, at Skibet under Udlægningen maatte holdes næsten vinkelret paa Kursen af Kablets Retning med fuld Kraft paa Maskinen for at kunne komme lige over med Kablet. Og saa skete det endda, at dette sprængtes, og vi maatte til at grapple det i denne voldsomme Strøm. Da vi havde faaet det fat og samlede op henimod Bruddet, duperede Ingeniør Bohr Japaneserne ved med en Blyant at markere Stedet paa Kabelmaskinens Tæller, hvor Bundtampen vilde komme op. Det slog til, og man var ikke langt fra at betragte Bohr som en Trolldmand af Rang.

I 1877 i Løbet af Sommeren var vi igen i Tsugaru-Strædet for at samle de to Kabler til ét, hvorefter det i saaledes forstærket Stand atter blev nedlagt paa samme Sted.

Vi havde de samme overordnede Embedsmænd og ligervis unge Studerende om Bord, og de sværmede ligesom sidste Gang rundt overalt, ikke mindre videbegærlige end sidst. Mr. Ishie, der i Mellemtiden var avanceret til Generaldirektør, var ogsaa med, men der var kommen en anden engelsk Sekretær i Stedet for afdøde Mr. Stone.

Ved Tilbagekomsten til Yokohama blev alle vi fra Kahytten inviteret til Køretur med paafølgende Middag. Vi tog med et fuldstændig europæisk Jernbanetog til Yeddo (Tokio), og herfra blev vi i Landauere bl. a. kørte til de kejserlige Haver, hvor mange sjældne Planter og Træer blev os foreviste, for saa at ende paa en meget fin japansk Restauration, hvor vi — som andre fine Gæster — maatte tage Støvlerne af og tage Plads paa Gulvet med Benene udstrakte, hvad ikke er behageligt i Længden. Hver havde sin Opvartningspige, og desuden var der et lille Orkester af Geishaer, der forlystede os med Spil og Sang og Dans. Vi fik mange Retter med Sachi (Brændevin) at drikke til. Mr. Ishie var særlig elskværdig mod dem af os, som han gensaa som gamle Bekendte fra forrige Gang, og hilste paa os med sin Sachikop (man bruger altid Kopper. Undertiden er disse som her f. Eks. omspundne med stor Kunstfærdighed af det fineste Straaarbejde, man kan tænke sig). Efter Maaltidet kunde hvem, der havde Lyst, vederkvæge sig med et forfriskende Bad med det ret forbløffende Tilfælde at blive tildelt kvindelig Assistance.

Da Dagen hældede, tog vi Afsked med vor elskværdige Vært og begav os ud for at se lidt paa Byen for siden med Toget at tage ned til Yokohama om Bord i »H. C. Ørsted«, der over Nagasaki bragte os hjem til Woosung.

J. CHR. RAFFENBERG.

E T S N A P S H O T

ED min Ankomst til *Portarthur Station* i Foraaret 1901 blev jeg præsenteret for en ubarberet Herre, der ombøledes af en mild Aroma af Vodka og Haarpomade.

Han var iført mørkladen Flip, tærnet Skjorte, Guldlorgnetter, fedtede Bukser med Knær, Diplomatfrakke og lange Støvler.

Det var Hr. N, der af den russiske Felt-Telegraf var stillet til vor Disposition for at være os behjælpelig med den skriftlige russiske Korrespondance med Myndighederne og Publikum samt for at assistere ved Telegramindleveringen.

Hr. N. var i sin Tid bleven sendt til Portarthur (russisk Station) som Felt-Telegrafist, men da han kunde se, at der var meget travlt med lange Statstelegrammer, erklærede han imidlertid, at dér kunde han ikke gøre Fyldest, da han aldrig før havde set et Morseapparat, og at han kun kunde betjene Hughes Apparatet. Det var jo heldigt, at man den Gang ikke havde faaet Hughes Apparaterne stillede op, thi hvad skulde han saa have fundet paa?

Man anbragte ham derefter paa Postkontoret ved Frimærkesalget, men da han havde Vanskeligheder ved at faa Kassen til at stemme, maatte han opgive denne Gren af Tjenesten for at overgaa til os.

Desværre stod den Indtægt, han oppebar fra Felt-Telegrafen, ikke i Forhold til, hvad han havde Brug for, og det pinte

ham i høj Grad, naar han fik telegrafisk Opfordring fra Konen i Rusland til at sende Penge. Denne Vanskelighed klarede han dog til sidst ved at faa sine russiske Kolleger til at melde Telegrammet uafleveret, Adressaten forladt Byen.

Hr. N. var i lang Tid under Indtrykket af, at Selskabet var en Gren af den danske Statstelegraf, og han antog, at han som Erkendelse for sin særlige Tjeneste hos os vilde faa en Dekoration, som f. Eks. Ridderkorset. En skønne Dag aabnede det imidlertid for ham, at Store Nordiske var et privat Foretagende, hvilken Omstændighed altsaa berøvede ham det fagre Haab. Han tabte Interessen for os, og hans i Forvejen uregelmæssige Mødetider udartede til, at han overhovedet slet ikke viste sig paa den danske Station, førend det blev ordnet saaledes, at han foruden sin Gage fra Felt-Telegrafen af os fik et maanedligt Salær, dog med det Forbehold, at hvis han ikke mødte, blev saa og saa meget trukket fra for hver Gang.

Han havde ondt ved at forstaa, at man kunde være saa tarvelig at indføre i Tjenestejournalen, naar han kom fort sent eller helt udeblev. Han afskyede Arbejde som Pesten og fordrev Kontortiden med at ryge Cigaretter, pille sig i Næsen eller fjase med de mange uartige Damer, der syntes, det var saa interessant at sende og modtage Telegrammer fra fjærnt og nær.

Forresten var N. en rigtig Selskabsmand og kunde fortælle nogle vidunderlige Historier fra sin Tjeneste i Rusland, men skønt en Del deraf vel var sandt, var der vist megen Løgn iblandt. Paa Portarthurs Restaurant »Saratow« var N. i Regelen omgivet af en andægtig Skare, som han lod sig traktere af, og siden flaaede han dem i Billard, i hvilket Spil han var en Mester. Han foragtede Folk, der ikke vilde give noget ud, og han var en stor Beundrer af det smukke Køn.

Nu maa man ikke tro, at Hr. N. var en ringe Mand, tværtimod — — — Nu og da mødte han i en straalende Uniform, der ganske vist udviste en Rang, der var betydelig højere end

den, han havde opnaaet. I en Rem over Skulderen hang en lang Sabel, i Bæltet stak 2 Revolvere i skinnende Læderetui, Brystet var bedækket med Ordner og Medailler, og de gule Striber ned ad de stramtsiddende blaa Ridebukser fremhævede hans martialske Holdning, der yderligt pointeredes ved Overskæget, som han indgned med Toiletsæbe, for at det kunde beholde den sirligt snoede Spids. Han brystede sig, naar Militærpersoner gjorde Honnør for ham (paa Grund af de mange Broderier paa Skulderstropperne), og han holdt meget af at vise sig i Gala ved Parader og andre Funktioner, hvor han optraadte med nedladende Venlighed mod Folk, han mødte paa sin Vej, og hvor han holdt meget af at kalde sig for den danske Telegrafs »Nachalnik«. Trods hans glimrende Optræden og hans selskabelige Egenskaber, blev vi dog ked af ham til Slut og fik ham remplaceret.

Jeg har hørt, at han senere blev »Militær«-Instruktør i den kinesiske Hær i Manschuriet, og uden Tvivl henlever han et mageligt Liv paa sine gamle Dage, bedækket med Hæder og endnu flere Ordensdekorationer.

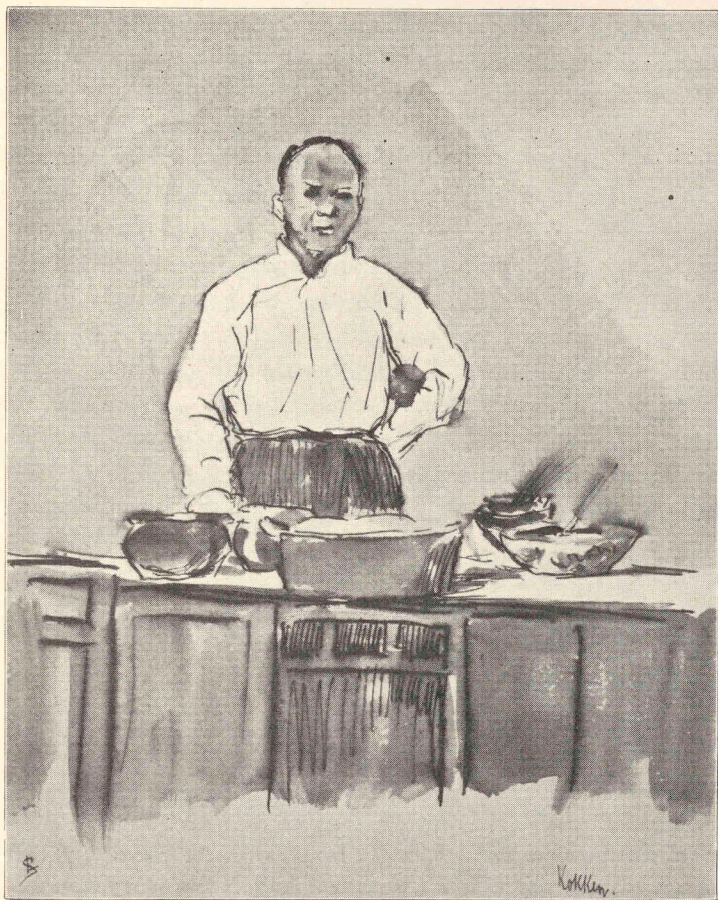
C. KRING.

TJENESTEFOLK I KINA*)

OK«, »Boy«, »Amah« og »Vadskermænd« er Betegnelserne paa de vigtigste af de mange piskebærende, tjenende Aander, der vaager over Europæerens Komfort og forsøder ham Livet i det himmelske Rige.

Kokken er naturligvis den vigtigste af dem. Han paatager sig som sin særlige Bestilling at lave Mad, og sædvanlig producerer han skriftlige Beviser for, at »A-Lum« eller »A-Chum« har tjent den og den saa og saa længe og er en flink Kok, men tidt vilde man, ved at undersøge Forholdene lidt nøje, finde, at den paagældende A-Lum er Ansøgerens Broder, Slægtning eller Ven, og det er ikke sjældent, at man møder det samme Testimonium i Tidernes Løb i Hænderne paa tre, fire forskellige Individuer, der hver for sig paa det højtideligste forsikrer, at han er den rette, eneste, sande A-Lum, og at de tidligere Ihændehavere har været frække Bedragere. A-Lum tiltræder sin Tjeneste. Renlig er han ikke, men det var jo heller ikke specielt aftalt, at han skulde være det, og det er desuden mod den kinesiske Natur, saa det kan man ikke engang vente. Man bliver ikke renere end sædvanlig af at koge, og det er da endelig ikke ham, men hans Mad, man skal spise. Køkkenet holder han heller ikke rent; dette vilde jo ogsaa være en Modsigelse, og værre end Naboen er det ikke. At vadske, feje eller gøre

*) Af J. Henningsens: »Djung Rhua Dji«, Gyldendal 1894.

Kokken.

rent falder ikke A-Lum ind, med mindre han ikke kan slippe derfor, og tvinges han ved Vold eller Trusel til at handle mod sin bedre Overbevisning, saa gør han det vel, men han gør det nødig og ikke oftere eller mere end højst nødendigt. Potter og Pander lader han ligeledes skøtte sig selv. Hvad gør det, om

Fisken smager af Bøfsauce eller Suppen af Hvidløg? Man bør være glad ved, at det ikke er værre, og at A-Lum synes, det smager meget godt. Paastaar man, at en Gryde er *for* snavset, betragter han den meget omhyggelig fra alle Sider og erklærer til sidst, at det gør ham ondt at maatte være af en anden Mening; Begrebet er jo ogsaa saa relativt.

Blandt andre Pligter paahviler det A-Lum at gøre Indkøb paa Torvet af de Fødevarer, der skal benyttes i Dagens Løb, og at aflægge Regnskab for de dermed forbundne Udgifter. Det gør han; han køber det billigste, der er at faa, og noterer de højeste Torvepriser; eller han lægger et lille halvt Pund til hver Artikel og »redder« Forskellen i Pris. Naar man vil være fiffig og kontrolere hans Indkøb, saa forhører man sig om Priserne og vejer, hvad han bringer hjem. Det bliver man dog snart ked af. Næste Gang køber A-Lum meget rigtig det opgivne Kvantum, og naar man saa har vejet eller maalt det og fundet alt i den skønneste Orden, tager han sin Andel og gemmer den til næste Dags Forsyning. Eller han stopper et Hundrede »Cash« eller to i Maven paa Fisken og en Bunke Smaasten paa Bunden af Salatkurven. Resultatet bliver det samme. Slagteren, Urtekræmmeren, Mælkemanden, alle er de A-Lums Venner, og enhver af dem vil gaa i Borgen for hans Ærlighed. Alle betaler de ham visse Procenter af Herskabets Indkøb, og paa sin Side ser saa han tjenstvillig gennem Fingre med *deres* smaa Uregelmæssigheder. A-Lums Regning for Brændsel synes ved Maanedens Udgang lovlig stor; man beviser ham, at det er en faktisk Umulighed, at han, selv om der var Ild paa hele Dagen, kunde brænde mere end det halve. A-Lum *har* brændt det hele. Han kan ikke gøre for, at Komfuret sluger alt det Brændsel, det er ikke hans Komfur; at han har haft god Ild paa, kan man jo desuden overbevise sig om ved at inspicere Komfuret; det var nyt for 6 Maaneder siden; nu er det halvt brændt op. A-Lum har sine egne smaa Fif

ved Madlavningen, som maaske ikke altid behager hans Herskab. Han haandterer alt med Fingrene og foragter Skeer, Gafler og Knive i Køkkenet. Han bruger Fingrene som Termometer, Munden som Strøske, Kødblokken til Sæde og Buddingeformen til Vadskefad, og det hjælper ikke synderlig at gaa i Rette med ham derfor. Man kan jo blive fra Køkkenet. »*No can see, no can save*« (丌:»Hvad man ikke ser, han man ikke ondt af«). I ethvert Køkken træffer man foruden Chefen tillige en »Nr. 2 Kok«, det vil sige en Assistent, der lærer Kunsten, og som saa til Gengæld maa forrette alle lavere Arbejder: bære Vand, hugge Brænde, ja tidt paatage sig hele Madlavningen, medens »Nr. 1« ryger sin Pibe og ser til. Det er en højst uheldig Stilling, den unge Mand indtager i Samfundet. Er Suppen sveden, Fisken raa eller Stegen brændt, saa er det ham, der har Skylden; er Køkkenet snavset eller Potter og Pander mere end sædvanlig tilsodede, saa er det ligeledes Nr. 2's Skyld. Det nytter ikke, man fortæller Nr. 1, at det er hans »pidgin« at paase, at det er anderledes. Han betragter dette som en af sin fremmede Herres mange Nykker og Urimeligheder.

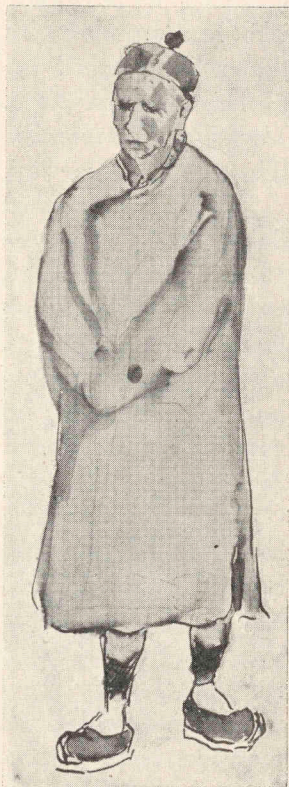
Med alle sine smaa Særheder og Fejl er A-Lum alligevel ikke saa gal. Han har ogsaa sine gode Sider. Bringer man Gæster hjem med sig en halv Time før Middag, uden i Forvejen at have sagt noget derom, saa hedder det ikke: der er kun Mad for to; A-Lum skaffer Mad for ti, om det skal være, og Boyen melder til sædvanlig Tid, at Middagen er serveret. Kan han ikke klare sig paa anden Maade, saa sender han Ilbud til Nabo-A-Lum'erne, der altid følger Opbudet. En sender en stegt Kylling, en anden en kogt Fisk, en tredje en Kage og saa fremdeles.

Den værste Formældelse, man kan tilføje A-Lum, er at tvinge ham til at spise sine egne Retter, og dette er derfor et Straffemiddel, som man kun griber til i yderste Nødstilfælde, naar alle andre Midler til at formaa ham til at lave ordentlig

Mad er glippede. Men det er sædvanlig probat og de nærmest følgende Dage er Maden ikke raa, sveden eller brændt.

»Boy« betyder »Dreng«. Det er i Kina Fællesbenævnelsen for den højere Klasse af mandlige Tjenestefolk, der som Hus-hovmestre, Opvartere, Kontorbude o. lign. findes i ethvert europæisk Hus. Sædvanlig er Boyens Fader Boy. Hans Barndom henglider i idyllisk Nydelse af Friheden i Rendestenen sammen med Svinene og Hønsene. Imidlertid byder Familiens honnette Ambition, at Drengen bliver til noget, hvorfor han sættes i Skole et Par Aars Tid, hvor han meget mangelfuldt lærer at læse og skrive, og saa ser man sig om efter en Ansættelse for ham som »learn pidgin boy«. En veritabel Boy tager sig af hans Opdragelse, imod at han gaar ham til Haande og udfører det meste af hans Arbejde. Saa barberes Ynglingen paa Hovedet, et Sæt rene, hvide Klæder anskaffes, han vadske sig paa de mest synlige Dele af sit Legeme og præsenteres saa en skøn Dag for Husets Herre som Etablissementets nyeste Akquisition. Han begynder snart at faa lidt Idé om at holde paa en Bakke, varte op ved Bordet, børste Klæder og lignende »boy pidgin«. Han indvies i det »pidgin-engelske« Sprogs Mysterier af sin Præceptor, »Husdrengen«; han lærer snart, at »smaali boy« er ham selv, at »go ketchie that piece« betyder »gaa og hent mig det eller det«, og at »damned fool« (forbandede Idiot) er rent Engelsk og et yndet Kælenavn mellem Albions Sønner. Samtidig udvikles hans aandelige Egenskaber. Af Naturen er han ingen Ynder af Sandheden; han taler ikke gerne sandt, saa længe han kan undgaa det, og bliver derfor meget snart en dreven Løgner. Forskellen paa mit og dit er ham heller ikke ganske klar, og han har en medfødt Svaghed for at besidde saadanne Smaating som Skjorteknapper (helst af Metal), Lomme-tørklæder, Cigarer o. lign. Heller ikke forsmaaer han større og mere værdifulde Genstande. Men dette er sjældnere, thi han tænker sig Muligheden af, at hans Herre ikke har Takt nok til

at tie stille til Tabet, ja han kunde maaske være snæverhjertet nok til at mistænke *ham* og hente Politiet, det kinesiske Politi, der aldrig skaffer en stjaalen Genstand tilbage til Ejeren, men nok til sig selv, og som heller end gerne ser, at et Tyveri begaas, da det altid giver dem en velkommen Anledning til en »squeeze«. Men til Gengæld passer Boyen paa, at ingen fuser ham i Haandværket, og han tillader ikke andre at stjæle fra *hans* Herre. Det er altid noget. Af enhver Genstand, som hans Herre køber hos en anden Kineser, har han sine Procenter. Alle Handlende, der leverer Varer til Huset, enhver Bissekrammer, der kommer, maa betale Told. Han lægger slet ikke Skjul derpaa, naar han beskyldes derfor. Han undskylder sig i det højeste med, at det »belong ole custom« (er gammel Skik), og at han ikke »squeezer« mere end sine Kolleger. Han har en talrig Familie, der ikke udmærker sig ved noget godt Helbred; meget ofte bliver en af dem saa syg, at hans Nærværelse ved Sygesengen er aldeles nødvendig. Hans Bedsteforældre og Forældre, især hans Moder, har den besynderlige Egenskab at dø flere Gange, og saa maa han med til Begravelsen og anvende et Par Dage paa at trøste sine sorgende Slægtninge. Han er ogsaa slem forfalden til Polygami at dømme efter den Hyppighed, hvormed han anmoder sin Herre om Hjælp til Brylluppet. Han

Boy.

slaar aldrig noget i Stykker; alt, hvad der er itu, var saaledes, før han kom; det er den forrige Boy, der er den Skyldige. Han holder meget af Øl, Vin, Smør og i det hele taget alt, hvad der kan sælges til de mange Smaahandlende, der driver Forretning med denne Slags »reddede« Artikler, men han *stjæler* ikke, han tager blot sine Procenter. For Hasardspil har han tidt en lille Svaghed, og han tager ikke altid tilbørligt Hensyn til, hvis Ejendom der spilles om. En Dollar ser ens ud alle Vegne, og man faar lige mange »Cash« for den, enten den har tilhørt en Europæer eller ikke.

Med alle disse Svagheder er han dog en god Tjener; han drikker ikke — Kineseren er den mest ædruelige Skabning paa Jordens Overflade —, han ved Besked med alt i Huset, ved, hvor hver Genstand findes, og udretter sin Herres Ordre punktlig og — tavs; han er altid høflig og svarer aldrig igen, selv om man skælder ham nok saa meget ud! Han kommer aldrig med Spørgsmaal eller Indvendinger og indlader sig sjælden paa nogen lang Forklaring. »Can« eller »no can« er de staaende Svar paa de fleste Spørgsmaal, man stiller til ham. Men til Gengæld passer han kun de Forretninger, der strengt hører under hans Departement, og indlader sig aldrig paa noget Ekstraarbejde uden foregaaende højtidelig Protest. Dernæst bevæger han sig hurtig og lydløs, og som Opvarter ved et Middagsbord overgaas han ikke af nogen. Kun sjælden behøver han en mundtlig Ordre. Han vogter sin Herres Øjne som en Los, og med hurtige, lydløse Bevægelser bringer han ham snart dette snart hint, længe før Ønsket om at erholde det er tilkendegivet paa anden Maade end ved et Blik eller et Nik med Hovedet. Man han skøtter heller ikke om Andre og tager aldeles ingen Notits af Ordre, der gives af en Fremmed. Det er hans »pidgin« at passe denne ene bestemte Mand, og alt andet kommer ham ikke ved. Som alle sine Landsmænd er Boyen arbejdsom, udholdende og nøjsom, altid til Stede, naar man har Brug for

ham, og han kender hverken Søndag eller »Blaamandag«. Kun sjældent er en Boy kejtet, og hænder der en Gang imellem, som jo kan ske for den bedste, et eller andet Uheld for ham, maa man beundre den Rolighed og Alvor, hvormed han, uden at værdige de ituslagne Stumper saa meget som et Blik, fortsætter sin Forretning og overlader til Kulien at samle Skaarene op.

Han lærer snart sin Herre og dennes Vaner at kende til Bunds, retter sig efter hans Svagheder og bliver til sidst lige saa uundværlig som en Frakke, der passer godt. Boyen sparer sædvanlig lidt sammen, han er forholdsvis godt lønnet, med 300-600 Kroner aarlig, hans Mad og Klæder koster ham ikke meget — og en skønne Dag underretter han sin Herre om, at han ønsker at forlade Tjenesten for at aabne en eller anden lille Forretning, anbefalende sig til hans fremtidige Søgning.

»Amah'en« er ikke nødvendigvis »Amme«, skønt hun til sine Tider ogsaa paatager sig denne Bestilling. Hun optræder oftest som Kammerpige eller Barnepige, helst i den første Rolle, der er den mageligste og den, der betaler sig bedst. Som Barnepige paatager hun sig nødig Opsynet med flere end eet Barn, saa at Familjer med mange Smaa maa holde en hel Samling af Genren. Hun er meget taalmodig og ganske skikkelig mod Børnene, som hun imidlertid lærer et Sprog og en hel Masse

Amah.

Ting, de ikke har godt af at vide Besked med, hvorfor Euro-pæerne ogsaa som Regel sender dem til Europa, naar de begynder at faa Forstand. Men hun er arrig som en Moppe og stridig som et Æsel samt sædvanlig i aaben Fejde med de andre Tjenestefolk. Hendes Stemme skinger gennem Huset som en Stridstrompet, og Lugten af hendes »chow«, som hun helst indtager, netop hvor man ikke ønsker det, forpester Luften i hele Huset. Men hun maa jo, som hun siger, have noget at spise og Lov til at lukke Munden op. Det er formodentlig denne sidste Trang, der gør, at hun er en uforbæderlig Sladdersøster og ved Besked med alt, hvad der gaar for sig ikke alene i den Hus-holdning, hvor hun selv hører til, men i hele Nabolaget og over hele Byen. Og hun er ikke egenkærlig nok til at ville beholde sin Viden for sig selv. Tværtimod deler hun den rundhaandet med alle andre Amah'er, med hvem hun holder Generalforsamling mindst een Gang om Dagen, for at Nyheder kan udveksles og sættes i Cirkulation. Amah'en er Kinas Familiejournal med alt Tilbehør lige til Feuilleton. Kun Skade, at denne ikke kan fraklippes. Amah'en er sædvanlig ferm til at vadske, stryge og reparere Dame- og Børnetøj, men hun excellerer i at stoppe Strømper. Ingen kan komme hende nær i det Kapitel. Nogle af hendes Stopninger er værdige at benævnes Kunstindustri. Hun er som Regel gift og holder en Mand et eller andet Sted, der lever af hendes Løn og stiller den første i Maaneden for at hente sin Tribut. Han er hendes Tyran, og hun er Herskabs. Hun ved, at man ikke kan undvære hende, og med kvindelig Hensynsløshed benytter hun sig heraf. Saa snart der kommer det allerringeste i Vejen, gør hun Strejke, pakker sine Pakkenilleker sammen, melder sig syg og forlanger sin tilgodehavende Løn. Oftest ender det med, at Herskabet gør hende god igen med en Dollar eller to, og at hun samtykker i at blive — til næste Gang.

»Vadskermænden« hedder det i Kina, ikke »Vadskerko-

nen«, thi her er det udelukkende Mænd, der giver sig af med den Bestilling. »Vadskermænden« er Damernes specielle Fjende; de hader ham, ikke fordi han vadske deres Tøj, men fordi han ødelægger det. Sædvanlig har han sin Hule et eller andet af-sides Sted, og der driver han uforstyrret sin nederdrægtige Haandtering. Naar han har vadsket Tøjet i mere eller mindre rent Vand, vrider han det ikke, han *banker* Vandet ud. Det vil sige, han slaar Tøjet af alle Kræfter mod een eller flere flade Stene, indtil det bliver tørt, eller indtil det gaar itu, og sædvanlig er det det sidste, der sker. Saa lægger han det meget omhyggelig sammen med de ituslaaede Kanter ind efter og bringer det tilbage. Er der en eller anden Plet paa et Stykke Linned, saa gør man ham naturligvis opmærksom derpaa. Naar han bringer Tøjet næste Gang er Pletten borte — der er et Hul i Stedet. Gør man saa Ophævelser, trækker han paa Skuldrene, vender Fladerne af Hænderne i Vejret og fortæller, at det ikke er hans Skyld, »belong that medicin«. Ved nærmere Forklaring opdager man, at vedkommende »Medicin« er et eller andet kemisk, kaltaget Stof, der er i hans Besiddelse, og som han bruger til at fjerne Pletter med. Han kan ikke gøre for, at det er for stærkt! — Han kunde maaske lade være med at bruge det næste Gang? — Skudt forbi! Det *vil* han ikke; saaledes har han lært at vadske, og anderledes kan han det ikke. Man maa tage ham, som han er. For Knapper og Knaphuller nærer han den dybeste Foragt. De første gør han mindre, de sidste større, det vil sige, han slaar regelmæssig alle Knapper itu og river Knaphullerne ud; at gøre dem i Stand igen er ikke hans »pidgin«. Saa gør han sig en lille Bifortjeneste ved at leje Tøjet ud til mindre bemidlede Medlemmer af Samfundet. Det paastaar i alt Fald hans Fjender. Man kan maaske saaledes være saa heldig at møde sit Manchetlinned eller sin nye Lærredsdragt paa en »Halvkaste«-Gentleman, der soler sine laante Fjer til sine Venners Beundring og Misundelse. Naar saa »John

Vadskermænd« efter 14 Dages Forløb bringer Tøjet igen, og man forundrer sig over den lange Ventetid, faar man at vide, at Vejret bestandig har været regnfuldt i den sidste Tid. Det nytter ikke, at man paastaar det modsatte, hos »John« har det regnet, det er afgjort. Er Tøjet ikke godt nok vadsket, og det er Folk tidt saa urimelige at paastaa, saa tager han det med sig igen, beholder det nok en Uges Tid og bringer det saa uforandret tilbage.

J. HENNINGSEN.

KINA, SOM JEG SAA' DET

R det underligt, at jeg, da jeg i sin Tid i Newcastle som Prøvetelegrafist maatte stille paa den daværende Stationsbestyrer Hr. Hartvigsons Kontor, i Anledning af en Fejl, som det engelske Slipeftersyn havde fundet, og som man, trods min meget heftige Protest, fandt »*must be reported to the manager*« — er det underligt, siger jeg, at jeg dengang blev i højeste Grad forvirret og perpleks, da jeg saa' Hr. Hartvigson skubbe sin Stol ud fra Bordet, læne sig tilbage, medens et Smil bredte sig ud over hans Ansigt — og jeg pludselig fandt mig selv staaende overfor Spørgsmaalet »om jeg kunde lide at gaa til Kina«

— —
Om Bord paa Damperen, der et Par Aar senere førte mig fra Wladiwostock til Shanghai, var vi kun nogle ganske faa Passagerer. Det var henad Midnat, og Skibet havde lige forladt Nagasaki. Luften var stille og lun, og jeg kunde ikke bestemme mig til at gaa nedenunder

Jeg gik frem og tilbage paa Dækket og tænkte paa alt det nye, jeg skulde sé, paa de mærkelige Mennesker, jeg nu skulde leve iblandt — paa alt det sære og hemmelighedsfulde, som jeg altid havde forbunden med Kina, og som jeg syntes drog mig med en forunderlig Magt

Det var blevet varmere og mere trykkende. Nogle Smaaskyer hang lavt under Himlen, flere og flere sluttede sig sam-

men, og jeg stod netop og overvejede alligevel at gaa nederunder, da en høj, mager Skikkelse, klædt i Kimono, pludselig dukkede op lige foran mig:

»Vi faar Regn,« sagde han uden Indledning, idet han saa' strængt ja næsten bebrejdende paa mig.

Og han spurgte straks efter, om jeg rejste til Østen for første Gang

»Ja,« svarede jeg, »for første Gang«

Han lo, idet han lagde Hovedet tilbage; det lød næsten som en Haanlatter, syntes jeg

»Ser De,« fortsatte han, »sagtens tror De nu at skulle betræde Pladser, hvor De vil fortabe Dem i Beundring ved alt det nye, De vil faa at se, og sagtens rejser De ud med Forventning om at skulle se et Eventyrets Land. Har jeg Ret?«

»Alt vil i hvert Fald være nyt,« svarede jeg, »nyt og interessant«

»Nyt og interessant, hahaha Ja, nyt vil det være, og interessant maaske ogsaa de første Par Maaneder, men snart, meget snart — vær kun vis paa det — vil De lede efter baade det nye og det interessante. Da vil De være træt af det hele, og De vil blive greben af en Lede ved Østen, som næsten ikke er til at holde ud. Da vil De mange, mange Gange ønske Dem tilbage til Deres eget Land, og jeg tror, De ofte vil forbande den Stund, da De bestemte Dem til at drage ud til »Østens Eventyrland««

Han lænede sig ud over Rælingen, og jeg saa', at han ry-stede stærkt. Hans Ansigt var hærget af Sygdom og af Drik.

»Ser De,« fortsatte han og vendte for første Gang sit smalle Ansigt imod mig, »jeg kan tale med om den Ting; i femten lange Aar har jeg levet i Østen; i Indien, i Kina, i Mandchuriet og i Tibet har jeg rejst, og — det maa jeg indrømme — sære og mærkelige Mennesker har jeg mødt, og jeg har set Ting, som ingen europæisk Hjærne vil kunne fatte eller forklare

Men kom med nedenunder og lad os smage, om dette gode Skibs Whisky er ægte«

— —

Min Ven fra Damperen fik Ret.

Han fik Ret, hurtigere, end jeg nogensinde havde tænkt det muligt.

Alt i Kina var, som han havde sagt, saa nyt og interessant, og hvor jeg nød alene at slentre omkring i native city uden noget Maal

Men umærkeligt, og lidt efter lidt, gik det interessante bort, og jeg trættedes. Jeg trættedes af alt: af Menneskene, af Snavset og af al den Elendighed, man ikke kan undgaa at blive Vidne til derude. Man synes, at alt er det samme, det samme, det samme: Menneskene man møder, Gaderne, Butikerne og man længes efter noget Nyt midt i Ensformigheden.

Og hertil kommer, at efterhaanden som Tiden løber, gaar det mere og mere op for En, at man lever i et Land, som man ikke forstaar, og hvor man derfor ikke hører hjemme

Gaar man ind i native city og ned ad Sidegaderne, der er mørke, skumle og saa snævre, at det knapt er muligt for to Mennesker at passere forbi hinanden, ned i disse Gyder, hvor Vandet driver af Husmurene, og hvor grønt og slimet Mos klistrer sig fast, derned hvor det forekommer En, som gaar man under Jorden, derned hvor Beboerne synes saa underlig lyssky, hvor de sniger sig afsted langs Husrækkerne som Spøgelser paa magre, udpinte Kroppe, som var de bange for at have vovet sig ud i det usle Lys, derned hvor der lugter som i en Brønd med gammelt og raaddent Vand — gaar man derned, da undres man, og man fatter ikke, at man befinder sig i det Land, der for Tusind Aar siden var det mest civiliserede Land i Verden, man fatter ikke, at man er i Landet med den rige Kunst, Literatur og Filosofi

Ofte mindedes jeg min ukendte Ven fra Damperen; jeg saa' i Tankerne hans lange, smalle Ansigt med det blaasorte Haar, naar jeg i min longchair paa varme, fugtige Dage myrdede Mosquitoer.

Da kunde en ubeskrivelig Længsel komme op i mig — en Længsel efter noget ubestemt, som jeg ikke engang selv var i Stand til at forklare mig — en Længsel efter en god Koncert, efter noget mindre tomt end det saa ofte besungne »easy life« i Kina Og da kunde jeg blive grebet af den Lede ved Østen, som min Rejsefælle havde talt om

Men det er heldigvis ikke alt i Kina, der er snævre Gyder med en utaalelig Stank fra Boderne og fra Snavset, der ligger i Dynger overalt det er ikke alle Vegne, man gnider sig op ad harkende og spyttende Indfødte, og det er ikke alle Vegne, at skabede Hunde, fyldt med Hydrophobia, farer i Benene paa En. Det er heller ikke alle Vegne, man løber paa Tiggere, der sidder paa Hug paa Jorden og viser deres væmmelige, vædskende Saar

Nej, vælg en Dag paa den gode Aarstid, naar Luften er ren og klar, og Temperaturen elskværdig, lej en Pony (hvis De ingen selv har, hvad De bør have) og lad den bære Dem bort fra Byen og ind i Landet; da glemmer De let alt, hvad De saa i Byen, og da vil De synes, at Kina næsten er det Eventyrland, som De saa tidt har drømt om og længtes efter

Og der er Houseboat trips op ad Yangtzeen og ind i de smaa, idylliske og henrivende smukke Bifloder, hvorfra jeg har set Solen tænde alt i Brand, naar den som en gloende Kugle er sunken ned

Men mest af alt mindes jeg Templerne — Templerne med de vidunderlige Gaarde og Haver Aah, disse Templer, hvor var de dog smukke med deres ældgamle Gaarde, der var fyldt med Idyl og Poesi

Hvad er Lykke?

En Gang syntes jeg, det var om Aftenen at sidde i en saadan Gaard og lytte til Vindens Susen i Trætoppene og se Solen gaa ned Paa saadanne Aftener har jeg tænkt, om det mon var den mægtige »Fengtshui«, der kredsede rundt med Vinden, og jeg har spurgt Boyen, der bragte mig Te, om det var »Fengtshui«, der sang deroppe

Men Boyen har smilet genert med sin Mund og sine sørgmodige Øjne. Han har tænkt sit om »Fengtshui«, som jeg har tænkt mit. Han har ikke forstaaet, at en »Barbar« kunde interessere sig for saa ophøjede Emner som »Fengtshui«, og han har tænkt, at der er Ting, man ikke siger højt

Derfor har han tiet og nøjedes med at smile, og iøvrigt undret sig over, hvorfor jeg blev siddende der saa længe alene

Disse Tempelgaarde staar for mig som det smukkeste, jeg har set, og det er ved dem, mine Tanker næsten altid hænger, naar jeg griber mig selv i at tænke paa Kina — indtil alle de andre Minder trænger sig ind og vælter alt andet til Side: Stanken, Tiggerne, Mosquitoerne, Sygdommene og al den anden Elendighed i det sære og uforstaaelige Land

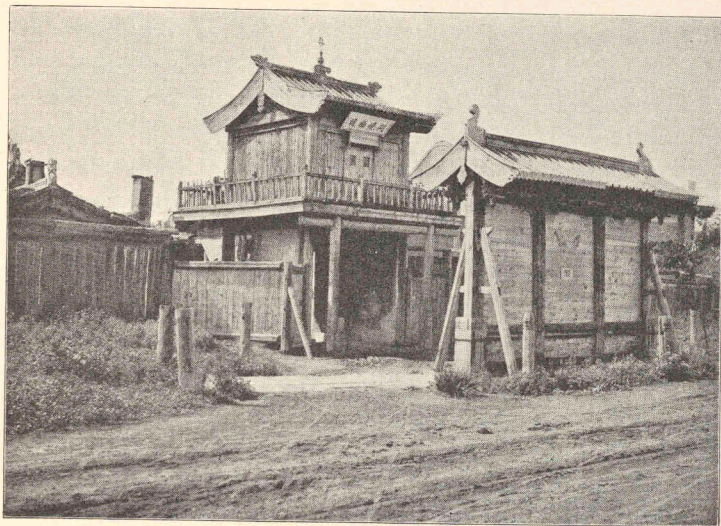
CHR. B. RICH.

ET BLIK IND I MONGOLIET

FTER en mellem Rusland og Kina indgaaet Overenskomst, der havde til Formaal at ophjælpe Handelen i Mongoliet og skaffe et Knudepunkt for Karavanerne mellem de to interesserede Lande, grundlagdes i 1688 Kiachta og Maimaicheng. Oprindeligt var de to Byer tænkt som én, men i Overenskomsten kom der til at staa, at den kinesiske Bydel (Købmandsby kaldes paa Kinesisk Maimaicheng) skulde være skilt fra den russiske ved et ca. 50 Meter langt Bælte, i hvis Midte Grænsen mellem Kina og russisk Sibirien skulde drages, og ingen Kineser maatte tage Bopæl i den russiske Bydel, saa lidt som nogen Russer turde nedsætte sig i den kinesiske. En kinesisk Lov, som eksisterer den Dag i Dag, paabød endvidere, at ingen kinesiske Kvinder maatte bosætte sig eller opholde sig i Grænsebyerne. Som Følge heraf er Maimaicheng en By, der bestaar udelukkende af Mænd.

De to Byer fik hurtigt Verdensry, idet næsten al Handel mellem Kina og Rusland kom til at foregaa herover. Særlig er de bleven bekendt for deres store Tefirmaer, der skaffede Te til Størstedelen af Europa. Men da den sibiriske Jernbane i 1892 blev ført igennem til Wladiwostok, var deres Rolle udspillet; de sygnede begge hen og fører nu en stille Tilværelse. Maimaicheng fik endnu et Knæk, da Mongolerne i 1911 gjorde Revolution og jagede alle de kinesiske Embedsmænd ud, hvorefter de erklærede sig uafhængige. Kineserne fik imidlertid snart

Byport.

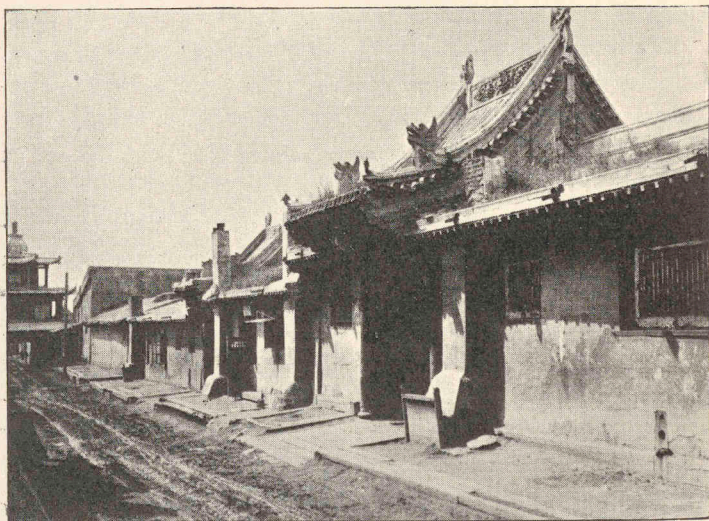
Handelen over paa deres Hænder igen, men officielt er Byen mongolsk.

Det første, der slaar En, naar man kommer fra Kiachta over Grænsen ind i Maimaicheng, er den overordentlig bratte Overgang fra europæisk Civilisation til gammel kinesisk Kultur. Man føler sig pludselig sat mange Hundrede Aar tilbage i Tiden.

Man kommer ind i Byen, der er omgivet af Palisader, gennem en af de med smaa Taarne forsynede Byporte; men man kommer ikke lige ind. I Kinesernes Religion fortælles det nemlig, at Djævelen kun er i Stand til at bevæge sig i lige Linier og ikke kan dreje om skarpe Hjørner, saa for at undgaa Besøg af denne uvelkomne Person inde i Byen, har man foran Byportene i nogen Afstand fra disse opstillet en Træskærm, der er saa stor, at man ingensteds udefra er i Stand til at se noget af den indenfor liggende Gade, og som nødvendiggør et lille Zigzag for at komme ind i Byen.

Oven paa Porten er der et lille Taarn eller rettere et lille Hus, hvortil Adgangen sker ad en Stige, og som viser sig at være et Kapel indeholdende et Alter med Gudebillede og Vægge, der ligeledes er prydede med religiøse Billeder.

Porten fører ind til Byens Hovedgade, der ikke er bredere, end at to Vogne med Nød og næppe kan passere hinanden, og som paa hver Side har et ca. 5 Fod bredt Fortov. Husene er alle byggede af et Træskelet, og Væggene klinede op af Ler blandet med Halm. Hovedfarven er gulgraa, men de bedre Huse er undertiden blaakalkede. Vinduerne vender sjælden ud til Gaden; her ser man kun en stor jernbeslaaet Port med et lille Halvtag, der som oftest er smykket med smukt udskaarne og i kraftige Farver malede Figurer og Gengivelser af Blomster og Dyr, der snor sig i fantastiske Slyngninger mellem hverandre, og som Regel knejser et Par fnysende Dragehoveder oppe paa Tagryggen. Døre og Vinduer ligger derimod som Regel ud til Gaarden, og Vinduerne bestaar af Trærammer

Port paa Hovedgaden.

med paaklistrede Papirsrunder, der undertiden kan være dekoreret paa forskellig Vis.

Midt i Byen findes et Taarn, hvorunder to Gader skærer hinanden, og som har to Etager. Det indeholder ligeledes Kappeller og Gudebilleder, men paa Omgangen paa første Etage er desforuden ophængt en stor Kobberplade, en Slags Gongong, hvorpaa der forkyndes, naar Byportene lukkes.

Det kinesiske Tempel er imidlertid vel nok Byens skønneste Seværdighed. Det har en meget smuk Forgaard og nogle pragtfulde Tage af glaserede Teglsten. Da Kineserne er dygtige og interesserede Gartnere, er Gaarden smykket med Blomster, og rundt om i denne Blomsterpragt hænger smaa, ud-

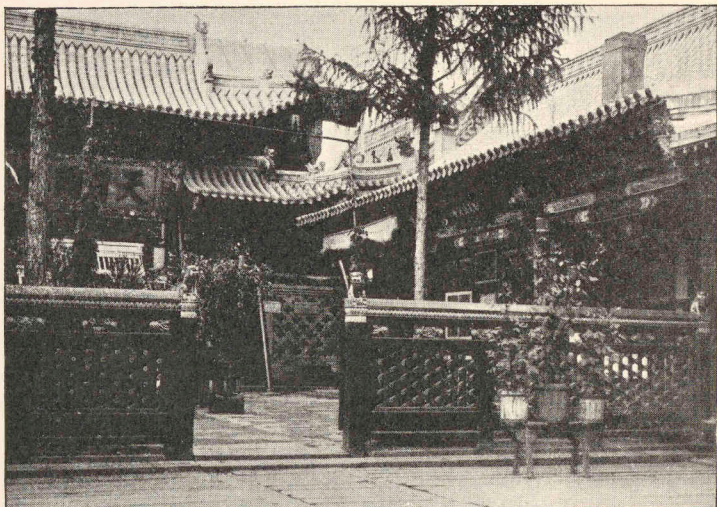

Taarn paa Hovedgaden.

skaarne Træbure med Sangfugle i. Længst tilbage i Gaarden ligger Templet med en indre Gaard og selve Tempelbygningen, hvor de forskellige, mandshøje, malede Gudebilleder af Træ findes opstillede.

Sætter det religiøse saaledes maaske nok et dominerende Præg paa Byen, saa viser der sig dog ogsaa mindre højtidelige Billeder for den Fremmede som den lille Fortovsrestaurant paa hosstaaende Illustration, der viser, at kun Formerne er noget anderledes end hos os i Europa.

I Maimaicheng boede indtil før Krigen næsten udelukkende Kinesere, men i de senere Aar har en Del Russere og Tatarer

En Tempelgaard.

slaaet sig ned her. Mongolerne derimod bor aldrig i Huse, men Aaret rundt i deres Yurter, der ligger i Lejre eller enkeltvis omkring Byen.

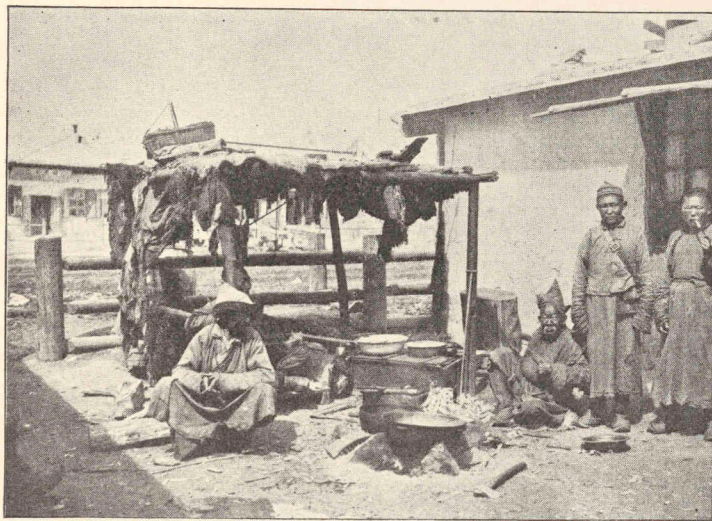
En Yurte er et Filttelt, udspændt over et sammenfoldeligt Træstel. Som Regel er dens Diameter en 20—25 Fod og Højden i Midten en 12 Fod, og den anbringes altid saaledes, at Indgangen vender mod Syd, og paa et Sted, hvor Skyggen af Træer ikke kan falde paa den, hvilket nemlig efter Mongolernes Overbevisning bringer Ulykke. Dens Udstyr retter sig naturligvis meget efter Beboerens Velstand; Gulvet er oftest den nøgne Jord, og kun de rige Mongolers Yurter har Trægulv, undertiden belagt med Tæpper, men i dem alle findes der et saa godt som altid rødmalet lille Skab lige over for Indgangen, og i disse staar opstillet Gudebilleder, foran hvilke er anbragt smaa Skaale med Ofringer i Form af Korn, Brød, Tobak, smaa Kager og lignende gode Sager.

I Midten af Yurten er Ildstedet, et firbenet Jernstativ med

en Gryde over; Baalet underneden ligger paa den bare Jord, og Røgen gaar ud gennem en Aabning i Taget, der efter Behag kan lukkes eller aabnes ved Træksnore. Er det meget koldt, lukkes den, og Røgen hjælper til at varme Hytten op. Paa hosstaaende Billede ser man Solen skinne ned igennem Røghullet. Hos enkelte Mongoler ser man dog et Skorstensrør af Jernblik gaa op igennem Hullet.

Rundt ved Væggene staar nogle sengelignende, lave Bænke med Hynder paa og et Par store jernbeslaaede Kasser. Nogle Kobberkander, Sadler og Seletøj og et almindeligt Forladegevær med to lange Støtteben nær Mundingen er ellers omtrent alt, hvad man træffer paa i en almindelig Yurte.

Mongolen er meget gæstfri og holder meget af at snakke, og kommer man ind i hans Yurte, bliver man straks af Jerngryden budt Te med Faaremælk i og faar dertil et Stykke kogt Faarekød. Teen skænkes op i Trækopper eller hos de Rige

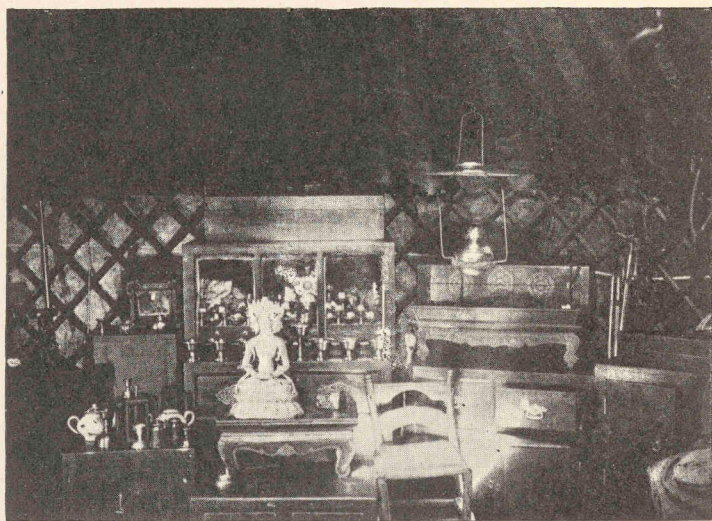

Fortovsrestaurant.

Mongolen Seren-dan-kok med Familie.

undertiden i Sølv- eller Guldopper. Hos mange Lamaer ser man desuden Drikkeskaale lavede af afsavede Hovedskaller

Interiør fra en Yurte.

garnerede med Sølv. Hvis Gæsten er særlig fin, spytter Værtinden omhyggeligt i Koppen og gnider den af i sit Skørt, inden hun skænker op. Saa trækker man sin lange Skedekniv frem, tager Kødet i den ene Haand og bider i det, og med den anden Haand skærer man med Kniven af et passende Sted foran Tænderne.

Herunder spørger Mongolen, der ikke sjældent kan lidt Russisk, hvor man kommer fra, hvorhen Rejsen gaar, og hvordan Ens Heste og Kvæg har det. Han viser i det hele taget stor Interesse for alt, hvad der hedder Husdyr, og har man ikke meget af den Slags, daler man øjeblikkeligt i hans Agtelse. Saa gaar man ud og ser paa Mongolens Kvæg og sludrer med ham om hans store Passion:

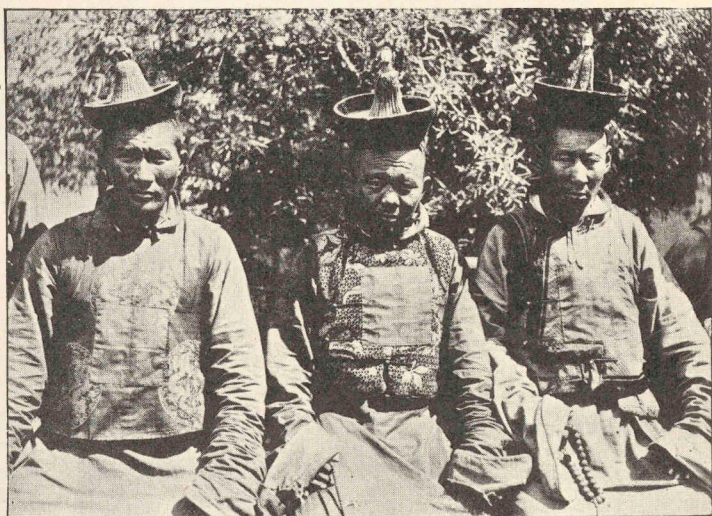
Straffet med Aag.

Heste. Kvinderne blander sig aldrig i Samtalen og regnes for lavere staaende Væsener end Mændene.

Tilfældig vil man maaske se, at Konen er ved at »vadske op«. Opvadsken bestaar i, at hun tager Jerngryden og skrubber den inden i med lidt Kogødning og stiller den tilbage paa Ildstedet.

Kogødning spiller i det hele taget en vigtig Rolle i Mongolens Husholdning. Ude paa Stepperne, hvor der undertiden ikke findes et Træ i mange Miles Omkreds, benytter han det som Brændsel, og sine Brickte lægger han ned i den varme Gødning, der hurtig gør den stenhaarde, pressede Te blød, og samtidig giver den en Aroma, han sætter stor Pris paa.

Har Konen ikke andet at bestille i Huset, syer hun eller fanger smaa Dyr paa Børnene. Dette sidste er en meget yndet Tidsfordriv baade mellem Gamle og Unge. Kvinderne er ellers gennemgaaende meget dygtige til Haandarbejde, og deres Klæder er ofte rigt broderede. De er ogsaa flinke Husmødre, i hvert Fald efter asiatiske Begreber, og gode Mødre for deres Børn, men noget lette af Sæder. Baade gifte og ugifte Mongoler indlader sig rask væk paa løse Forbindelser, og da det

Mongolske Embedsmænd.

er god Moral paa Stedet, gøres det fuldstændig aabenlyst. Mongolen maa kun have én Hustru, men han har Ret til at holde Konkubiner; disse staa i saa Fald under Hustruens Kommando, en sikkert ikke misundelsesværdig Stilling.

Mongolerne er, som man allerede vil have bemærket, meget overtroiske. Det er f. Eks. næsten umuligt at faa dem til at sælge Mælk paa skyede Dage; det vil nemlig bringe Sygdom blandt Kvæget, og faar man endelig en af det svage Køn til

at sælge lidt, insisterer hun altid bestemt paa, at man overdækker Krukken, inden man forlader Yurten, for at Guderne ikke skal opdage hendes formastelige Gerning. At nævne Ordene Far eller Mor, at sidde i Yurtens Indgangsdør eller at sidde paa den ene Hæl og spise bringer Ulykke, og at diskutere en Rejse paa Forhaand giver daarligt Vejr. Bliver et Stykke Kvæg borte, men findes igen, maa intet købes eller sælges før efter tre Dages Forløb, ellers dør Kvæget.

A-yur og Dol-ma.

Ikke alene Lamaerne menes at sidde inde med overnaturlige Kræfter, men ogsaa enkelte almindelige Dødelige, og i alle vigtige Spørgsmaal raadfører Mongolen sig med disse Sandsigere. Skal en Rejse foretages, eller er noget Kvæg blevet borte, forespørger han dem. Kommer der Tørke over Landet, kan en hel Stamme henvende sig til en Sandsiger og faar ved Hjælp af indsamlede Penge eller Kvæg denne overtalt til at anraabe Guderne om Regn. I Sygdomstilfælde anmodes de om at drive

Djævelen ud af den Syge, og skønt de Gang paa Gang bliver afsløret som Humbugsmagere, bevarer Mongolen dog sin faste Tro paa dem, og een vellykket Kur er nok til, at alle hans Fiaskoer glemmes. Ved dette stadige Bedrageri ender Sandsigeren som Regel selv med at tro paa sine overnaturlige Evner.

Mongolkvinde med sin Søn.

Mongolernes Renlighedsbegreber er, som det alt er fremgaaet, noget primitive. Hvis de en sjælden Gang vadsker sig, sker det ved, at de fylder Munden med Vand og gnider Hænderne rundt i Ansigtet, medens de efterhaanden spytter Vandet ud i Haandfladerne. Om at bade kan der ikke være Tale; Mongolen hader al Slags Fugtighed og taaler den for Resten heller ikke i længere Tid, hvorfor han ogsaa altid opsøger tørre Steder til Bo-pladser. Bliver der altfor

snavset paa Jorden inde i Yurten, flytter han den lidt længere bort.

Han er ellers et godmodigt, barnligt og naivt Gemyt, overordentlig nysgerrig, som Regel ærlig, men umaadelig doven og uforetagsom. Det eneste, der interesserer ham, er hans Kvæg og hans Heste, og til legemligt Arbejde er han aldeles ubrugelig.

Forbrydelser straffes ved grusomme Midler. Hestetyve eller Mordere bliver f. Eks. lukket inde i en Kasse, der er saa snæver, at Fangen ikke kan hverken staa, ligge eller sidde derinde. Her kan han blive siddende i Aarevis uden at blive lukket ud, og Føden indtager han ved at stikke Hovedet ud igen-

nem et Hul i Kassen. Som Regel dør den Ulykkelige dog hurtigt under en saadan Behandling. Er han idømt en kortere Tid, er det jo udholdeligt; han betaler da ved Løsladelsen for Kassen, men har saa til Gengæld Ret til at tage den med sig.

Smaaforseelser som Drukkenskab og lignende straffes ved, at en stor Træplade, forsynet med et Hul, der netop passer til

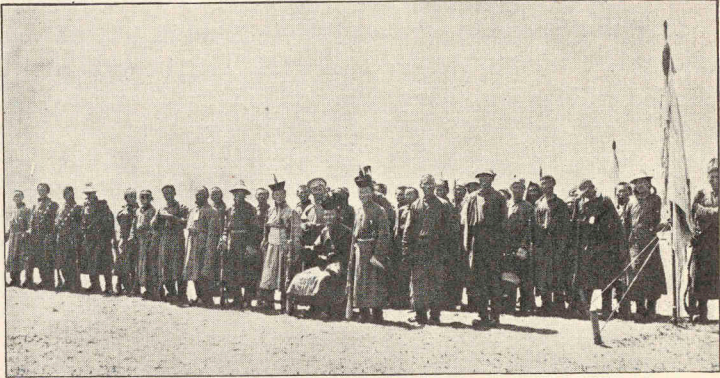

Lama'er.

Halsen, bliver falset sammen om denne; herpaa opklæbes saa en Papirslap, der fortæller om Forbrydelsens Art. Aagets Vægt retter sig efter denne, og det kan iøvrigt ikke tages af uden særlige Foranstaltninger, men maa bæres Dag og Nat, undertiden — som for Drukkenskab — i indtil 1 Maaned. Delinkventen kan ellers færdes frit omkring.

Bestikkelsessystemet er meget udbredt i Mongoliet, og uden Bestikkelse opnaas intet hos de mongolske Embedsmænd. Det

bliver derfor let for den Rige at knibe sig ud af en Klemme, hvis han har begaaet noget kriminelt. — Paa vedføjede Billede ser man tre mongolske Embedsmænd.

Regulære Tropper.

Mongolen køber sin Kone og betaler Pigens Fader med Kvæg eller rede Penge; denne skal saa til Gengæld udstyre Datteren med Yurte, og hvad dertil hører. Bliver Manden senere ked af Konen, og Svigerfaderen er villig dertil, kan Handelen gaa tilbage uden videre Ceremoniel. Ved Brylluppet bliver der ikke taget noget Hensyn til Brudens Forældre, medens Brudgommens modtager allehaande Æresbevisninger.

Indtil de bliver gifte, bærer Kvinderne Haaret i en Fletning ned ad Ryggen, men ved Ægteskabets Indgaaelse sættes det op i en Frisure, der ligner to store, flade Horn, der gaar ud fra Nakken, et til hver Side. For at holde det i Stilling smøres det ind i Klistet og holdes sammen af lange, flade Spænder, der ofte er forfærdiget af Sølv og prydet med indlagte Stene. Hornene ender i Fletninger, der hænger ned paa hver Side af Brystet. Paa Hovedet bæres ved festlige Lejligheder en skaalformet Krone af Sølv svarende til Spænderne. Over denne bæres igen Hatten, der er ens for Mænd og Kvin-

der, en lang, spids Puld, der ender i en Glasknop og er forsynet med en Brømme af Skind, der om Vinteren kan slaas ned over Ørene. Embedsmænd bærer desuden ved festlige Lejligheder en lang Paafuglefjer, der staar vandret bagud fra Hattens Glasknop.

Begravelser kendes ikke. De Døde bliver anbragte under aaben Himmel paa ensomme Støder, dog raadfører de Efterladte sig med Lamaerne med Hensyn til, hvilken Vej Hovedet skal vende, da dette menes at have stor Betydning for den Bortgangnes Liv hinsides. Det er ogsaa et godt Tegn, hvis Liget hurtigt bliver fortæret af Hunde og Krager; i modsat Fald menes der, at den Afdøde har ført et ugudeligt Liv. Det er derfor ingenlunde sjældent, at man støder paa Skeletter, naar man til Hest strejfer om i Mongoliet.

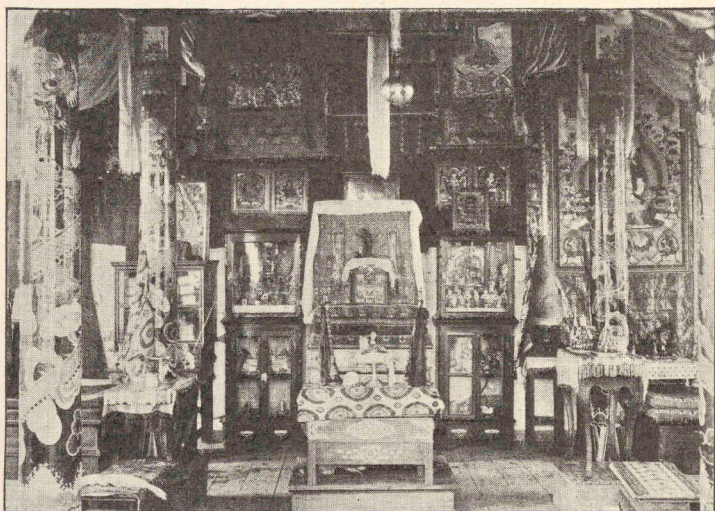
Mongolerne er i Almindelighed fattige, da de bliver ud-sugede paa alle Maader, især dog af Lamaerne. I deres Re-

General med Adjutanter.

ligion paabydes nemlig, at den ældste Søn i hver Familie skal være Lama, hvilket har til Følge, at der i en By som Urga f. Eks., der har 30,000 Indbyggere, findes 10,000 Lamaer, og da disse overhovedet intet som helst nyttigt foretager sig, men lever af Gaver, har den verdslige Befolkning sin store Møje med at underholde dem.

Landets gejstlige og verdslige Overhoved er Dalei-Lamaen i Lhassa, Mongoliets Hovedstad. Han betragtes som en Perso-

Tempelinteriør.

nifikation af Buddha, og hans Sjæl er udødelig. Ved Dalei-Lamaens Død gaar hans Sjæl over i et Barn, der fødes samtidig, og at finde dette Barn og opdrage det til at varetage Rigets Tarv paahviler Lamaerne. Det siger sig selv, at de altid udtager en Fattigmandssøn for ikke at risikere at maatte strides med hans Slægt om politiske Spørgsmaal. Desuden gør Barnets Opdragere deres bedste for at sløve dets Aandsevner, saaledes at Dalei-Lamaen næsten altid bliver et viljeløst Redskab

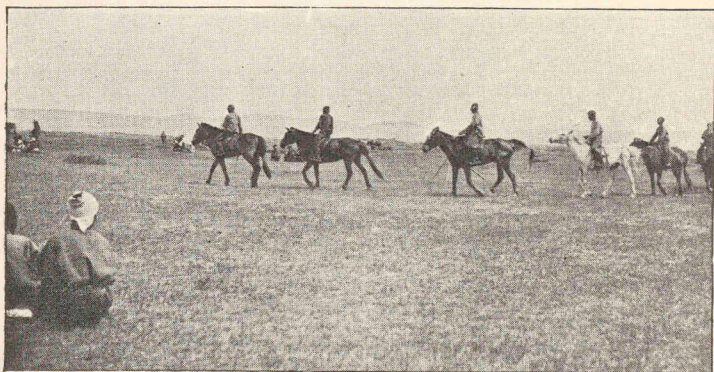
i Lamaernes Hænder. Det har dog nu og da vist sig, at han trods alt har været dem for kløgtig, men i saa Fald er han altid paa en hurtig og nem Maade blevet skaffet af Vejen ved Gift.

Næst i Rang efter Dalei-Lamaen kommer Pan-Tsin-Erdeni og efter denne Khutukhtuen i Urga, der begge ligeledes regnes som Personifikationer af Guder, og til sidst en Hundrede underordnede Guder, de saakaldte Gogens, fordelte rundt om i de forskellige Klostre i Mongoliet. Disse æres meget højt, og alene at se dem eller berøre deres Klæder regnes for det samme som en Velsignelse.

I Anledning af Indvielsen af et nyt mongolsk Tempel i Nærheden af Maimaicheng afholdtes i Sommeren 1918 en stor Fest. Bolschevikerne var paa dette Tidspunkt Herrer i Kiachta. Mongolerne saa meget skævt til disse og havde trukket en 300 Soldater sammen ved Grænsen for at paase, at Neutraliteten ikke blev krænket. Ved Festen paraderede Tropperne, der var bevæbnede med russiske Rifler af en ældre Aargang og tillige disponerede over en belgisk Mitraillease, medens Artilleriet var repræsenteret ved en moderne Maxim Nordenfeldt Kanon. Disse fornemme Vaaben, som Verdenskrigens Bølger paa en eller anden Maade havde skyllet ind i Mongoliet, syntes at blive behandlet med megen Æmhed, idet de stod opstillet paa Tæpper med Ammunitionen smukt opstabledt paa hver Side af Skyderne. Soldaterne selv afgav et broget Skue. De bærer nemlig ikke Uniformer, men gaar i deres civile Tøj, der undertiden hænger i Laser.

Selve Generalen kom ogsaa til Stede ledsaget af sin Gemalinde og var saa venlig at lade sig fotografere til Jubilæumsbogen omgivet af sine to Adjudanter og sin vajende Standard.

Generalen begav sig derpaa med sin Frue hen i deres Telt, foran hvilket var plantet forskellige Bannermærker, og hvor Kanonen og Mitrailleusen nu ogsaa stod opstillet i Selskab med to store Borde, der bugnede af Brød, Kød og Kager. Soldaterne dannede Spalier op til Teltet. Efter at Generalen havde erklæret Festen for aabnet, traadte en højstaaende Officer frem foran Bordene og begyndte en lang Bøn; han mumlede lange, uforstaaelige Remser, medens han uafbrudt bukkede. Da han omsider blev færdig, fik Soldaterne hver især udleveret nogle af Levnedsmidlerne og traadte af.

Væddeløbsheste.

Lamaerne kom nu i Procession og gik ind i Templet, hvor de anbragte sig i to Rækker med Overlamaen imellem sig for Enden af Rækkerne og med Ansigtet vendt mod Alteret. Alle tog de Plads paa smaa, lavbenede Taburetter og satte sig med Benene over Kors som Tyrkere, og paa en smallere, men højere Taburet foran hver Lama ligger Bønnebogen, der bestaar af en Mængde løse Blade, der i Stedet for Bind holdes sammen af et Par Træplader, og det hele bindes sammen med et Baand, naar Bogen ikke benyttes. Nogle af Lamaerne har desuden en Tromme og Andre Horn eller Messingplader, hvorpaa de

med visse Mellemrum frembringer et øredøvende Spektakel. De Lamaer, der ikke betjener saadanne Instrumenter, ruller uafbrudt Perlerne paa en Slags Rosenkrans mellem Fingrene.

Gudstjenesten foregaar ellers paa den Maade, at alle læser i Takt og med rivende Hast i en syngende Tone, der stiger og falder og nu og da næsten dør hen, men til andre Tider næsten lyder som Raaben, og paa de mest højlydte Steder falder Musikinstrumenterne i med fuld Kraft, dog uden at frembringe nogen Melodi, enhver gør kun sit bedste for at faa Instrumentet til at frembringe saa stærk Lyd som muligt. Det hele gør et meget forretningsmæssigt Indtryk.

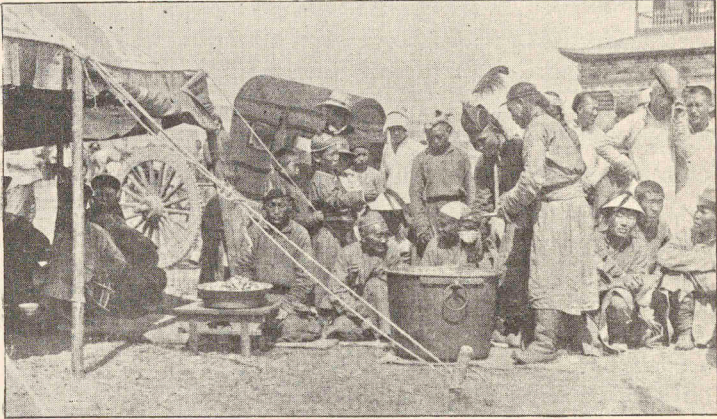

Brydekamp.

Da Gudstjenesten var til Ende, gik man til næste Punkt paa Programmet. Ca. 20 Heste, redne af Drengene paa 10—12 Aar, blev i Skridtgang redne i Ring i en halv Timestid, medens Rytterne sang en underlig sørgmodig Sang med Omkvæd, hvorefter de paa et givet Signal alle i Galop satte af Sted til Startstedet for Hestevæddeløbene, en 7 km borte.

Imens forlystedes Folket af Bryderne. Det var store, stærke Fyre, kun iført Vest med Ærmer, Svømmebukser og Støvler. De var delt i to Lejre, og hver Bryder havde to Sekundanter. Fra den ene Lejr gik en Mand frem og udfordrede paa sin Lejrs

Vegne en Bryder hos Modstanderne. Bryderne traadte frem, smed Kappen, men beholdt Hatten paa; de respektive Sekundanter traadte til, tog deres Bryder i hver sin Arm, medens

Udskænkning af Mælk.

den ene tog hans Hat af og holdt den over hans Hoved. Dette sidste viste sig at være meget praktisk, for Bryderne sprang og hoppede og slog sig paa Laarene og opførte sig i det hele taget nærmest som brunstige Hingste, der bliver holdt tilbage med Magt. Det saa overordentlig komisk ud. Saa blev Signalet givet, Sekundanterne slap deres Tag, og den ene beholdt Hatten. Bryderne nærmede sig hinanden med lange Spring og med Hyl og Skrig, idet de uafslædig slog sig paa de nøgne Laar og andre fede Partier med de flade Hænder og gjorde sig synlige Anstrengelser for at tage sig saa frygtindgydende ud som muligt. Da de kom hinanden faa Skridt nær, gav de sig til at hoppe og springe, medens de nu og da langede en Næve ud efter hinanden. De lignede akkurat to Hænkylinger, der er oppe at slaas. Pludselig gør imidlertid den ene et Spring ind paa den anden og tager med begge Hænder fat i hans Bukse-linning ved Hofterne, den anfaldne faar ogsaa fat, og nu er

Slaget i fuld Gang. Spænden-Ben er et meget yndet Trick, og saa vidt man kunde se, var alle Midler tilladte for at kaste Modstanderen. Naar dette endelig sker, styrer Sejrhæren i lange Spring henimod Teltet, hvor Generalen sidder, standser saa, slaar begge de flade Hænder mod Laarene, kaster sig ned paa Hænder og Knæ og bøjer Panden mod Jorden, rejser sig atter, gør et Par Spring længere frem og gentager det samme og bliver saaledes ved, til han naar helt op til Teltet. Her sidder paa Generalens venstre Side en Mongol med et stort Fad foran sig, indeholdende smaa, haarde Kager, bagte i Fedt og skaarne i Tærninger. Den sejrende Bryder faar begge Hænder fyldte med Kager, hvorefter han bukker dybt for Generalen og byder ham en af dem. Derefter gaar han tilbage til sin Lejr, medens han kaster Kagerne i Grams til Publikum. Saaledes fortsættes Kampene i flere Timer, og hver Sejrherr afslutter med samme Forestilling. Til sidst kæmper Sejrherrerne indbyrdes, og den endelige Vinder bliver udmærket paa forskellig Maade.

Gudstjeneste.

Festen gav ikke Anledning til Dans. Det kendes overhovedet ikke hos Mongolerne.

En halv Timestid efter, at Væddeløbshestene har forladt Festpladsen, starter de de 7 km borte med Generalens Telt

som Maal. Paa denne lange Strækning bliver Afstanden mellem de enkelte Deltagere undertiden stor, men det hænder, at to eller tre Heste følges ad næsten lige op til Maalet. Ca. 1 km foran dette holder Væddeløbshestenes Ejere beredne, og idet deres Hest passerer, sætter de i Galop op paa Siden af den, griber den i Bidslet og søger ved Tilraab og Piskeslag at opmuntre det udmattede Dyr til yderligere Anstrengelser. Den vindende Hest sælges somme Tider paa Stedet for en ret høj Pris, og Mongolerne indgaar ofte Væddemaal ved disse Løb, hvad der yderligere forøger Interessen og Feststemningen, og Tiden gaar hurtigt. Senere paa Dagen holdes atter Gudstjeneste, denne Gang i en Yurte uden for Templet, og først ved Mørkets Frembrud drager Deltagerne hjem.

K. SØRENSEN.

BEKENDTE PERSONER, JEG MØDTE

UNDER min Virksomhed som Stationsbestyrer i Nagasaki, der saa at sige ligger paa alfar Vej, og hvis godt beskyttede Havn ofte søgtes af alle Nationers Krigsskibe, ligesom Passagerbaadene næsten altid løb her ind for at tage Kul, kom jeg i Berøring med mange vel kendte Personer, som det maaske kan have sin Interesse at omtale.

I 1884 havde vi Besøg af et svensk Orlogsskib, paa hvilket Prins Oscar, nu kaldet Bernadotte, tjente som Officer, og de Danske havde i en Uges Tid et fornøjeligt Samkvem med ham og Officererne. Jeg erindrer bedst en Udflugt til Pappenberg, det hollandske Navn for Takabuko, bekendt for Myrderiet af de kristne Indfødte, som for mere end 200 Aar siden kunde tælles i Hundreder af Tusinder i sørgelig Modsætning til Nutiden. Musikken spillede lutter skandinaviske Melodier, og Prinsen talte paa den mest anerkendende Maade for Selskabet og dets lykkelige Fremtid. Det var længe siden, at et skandinavisk Orlogsflag havde vajet i Japan, og det var derfor en Begivenhed af Betydning, som vi haabede i en nær Fremtid maatte blive fulgt af andre Krigsskibe fra Norden; det skete sytten Aar efter, da Prins Valdemar ankom med »Valkyrien«, og jeg kan trøstigt erklære, at dette Besøg aldrig vil glemmes af de Danske, heller ikke af hverken de Fremmede eller Japaneserne, der var henrykte over Prinsens elskværdige og bramfri Optræden; jeg skrev dengang i en dansk

Avis »venit, videt, vicit«, og det var den bogstavelige Sandhed. Skulde dette komme Prinsen for Øje, da ønsker jeg yderligere nu at gentage min Tak for det smukke Led, som Hs. kgl. Højhed og Officererne indflettede i min Mindekrans fra Japan. Det gik fra Fest til Fest, og heldigvis var den nye Stationsbygning stor nok til at rumme de mange Gæster af alle Nationer, hvis store Deltagelse noksom viste, at man fra alle Sider vurderede Selskabets Tilværelse og Virksomhed. Det vellykkede Togt stod i nær Forbindelse med dettes Interesse og højnede end mere dets Prestige i Østen.

Kort forinden »Valkyrien«s Besøg havde vi haft det tyske Krigsskib »Deutschland« i Havnen med Kejserens Broder Prins Heinrich, om Bord. Han repræsenterede den pansrede Næve, hvad jeg dog ikke saa noget Tegn paa, da han var meget imødekommende overfor mig ved flere Sammenkomster, ja var saa elskværdig at invitere mig til Kiel og sendte en Hilsen fra Bangkok gennem Prins Valdemar.

En ung Prins af Mecklenburg, vistnok en Broder til vor Dronning, bærede mig med en Visit, hvad man skulde have troet laa ret fjernt fra hans Forpligtelser, men det var igen en Tribut til Selskabets Anseelse. Saa vidt jeg husker, druknede han ved en Torpedobaads Forlis, og det var sørgeligt at se denne unge Mands Løbebane afsluttet saa brat.

Jeg kom ofte sammen med de forskellige Nationers Admiraler, engelske, franske og særlig russiske, som syntes langt at foretrække Havnen og Livet her for Wladivostock. Af de mere kendte erindrer jeg Admiral Alexeieff, den senere Guvernør eller Vicekongø, som han kaldtes i Østsibirien, en Mand, som hørte til det Parti, som foragtede og undervurderede Japaneserne og derfor ønskede Krigen. Hans høje Stilling svarede sikkert ikke til hans Evner, og han var ikke uden Skyld, naar denne Krig gik Rusland imod fra Begyndelsen til Enden.

Det er bekendt, hvorledes Admiral Makaroff omkom, da hans Skib »Petroawlowsk« stødte paa en Mine i Indløbet til Port Arthur. Fra denne Katastrofe reddedes Storfyrst Cyril, en Mand af den høje, kraftige Romanoff-Type ligesom Storfyrst Alexander Michailovitich, der senere ægtede en Søster til Zar Nikolaj. Han havde en Tid lang slaaet sig ned i Nagasaki, hvor jeg saa ham og talte med ham adskillige Gange, sidst, da han rejste til Wladiwostock og forinden bad mig om at holde hans Afrejse hemmelig, noget som Autoriteterne i Sibirien ikke holdt af, da der paa russisk Vis tidt er Mangler og Blottelser, som helst skulde skjules for en Storfyrste. Det hændte saaledes en Gang, at nogle store Pakhuse med et formodet Oplag af Regeringsmateriel gik op i Luer, Natten forinden en Kommission skulde inspicere; det var naturligvis kedeligt og endnu uheldigere, at Inventarielisterne ogsaa gik tabt!

Jeg har tilbragt mange gode Timer i russiske Krigsskibe, hvor man altid mødte den største Gæstfrihed, og paa ikke mindre end tre af disse fandt jeg danske Søofficerer, de daværende Premierløjtnanter Cold, von Späth og Mygind.

Man kan kun med Sympati tænke paa den for ikke længe siden saa brutalt myrdede Zar Nikolaj og hans Familie som synes at have delt samme haarde Skæbne, og mine Tanker gaar tilbage til de Tider, da han som ung Tronfølger besøgte Japan sammen med Fætteren, Prins Georg af Grækenland. Det var i 1891, at »Pamiat Azowa« kastede Anker i Havnen, og det fremkaldte stor Opmærksomhed og Røre over hele Japan. Admiral Nazimoff førte Skibet, og gennem ham blev jeg introduceret til Ceremonimesteren Fyrst Bariatinsky, som sørgede for, at jeg blev modtaget af de to Prinsesser. Jeg satte saa megen større Pris paa denne Audiens, som den havde en fuldstændig privat Karakter, idet Selskabets Re-

præsident fra Shanghai allerede havde haft officielt Foretræde her.

Jeg havde en lang Samtale, som førtes uden Spor af Stivhed og i en efterhaanden ganske fortrolig Tone; begge Prinserne syntes at interessere sig meget for Selskabet og stillede mange Spørgsmaal med Hensyn til dette. Den russiske Tronfølgers ydre Person fik jeg ikke noget godt Indtryk af; sammenlignet med de alt omtalte Storfyrster og den høje, robuste Grækerprins var han ret uanselig, lille som han var af Vækst og med sin spinkle Legemsbygning, hvortil kom, at han syntes sky og forlegen i sin Optræden; men paa den anden Side var han yderst elskværdig med et indtagende Smil, og der var ikke det mindste Tegn paa hans ophøjede Stilling.

Vi talte om mange Ting, navnlig om japanesiske Forhold, og han glædede sig til snart at lære disse bedre at kende. Blandt andet vilde han gerne vide, om han ikke havde betalt for meget for forskellige Kuriositeter, som han viste mig, noget han ganske sikkert havde, men jeg nøjedes med at fortælle ham, at der herskede en billig Pris for de Indfødte, en højere for de bosiddende Fremmede, en dyr for tilrejsende Globetrotters — og en særlig dyr for kejserlige og kongelige Personer.

Prins Georg opfordrede mig gentagne Gange til at tale Dansk, hvad Fættøren dog ikke vilde gaa ind paa. »Min Moder har lært mig Dansk,« sagde han, »men jeg tør ikke tale det med Dem,« hvad jeg optog som en Kompliment.

Nogle Uger efter »Pamiat-Azowa«s Afgang hørte vi om Politibetjenten, Sanza-Tsudas heldigvis mislykkede Attentat paa Storfyrst-Tronfølgeren i Otzu paa Vejen til Biwasøen, og havde der været Røre over Ankomsten, saa blev der nu en almindelig Panik over hele Landet.

Jeg kan ikke undlade her at henlede Opmærksomheden paa det særegne psykologiske Tankesæt, som karakteriserer det japanesiske Folk; her er Tsuda, en pligtopfyldende Mand, en

dygtig Funktionær, næppe videre intelligent, da han troede paa det dumme Rygte om, at dette fyrstelige Besøg skete i en fjendtlig Hensigt, men det var nok, og han følte, at han maatte opofre sig for Kejserens og Landets Skyld. Det samme gjorde sig gældende i Yukos Sjæl, den fattige Tjenestepige fra Kanagawa, som af den dybeste Medfølelse for Kejserens Sorg mente, at hun var kaldet af Guderne til at opofre sig, og tog sig af Dage uden for Paladset, hvor den saarede Zarewitch laa syg af stærk Saarfeber. Kejseren hører derom og føler sig stærk og trøstet i Bevidstheden om at eje Folkets Hjerter; Ministrene hører derom og i Skyggen af Tronen hvisker de: »Alt vil maaske forandre sig, men Nationens Hjerter bliver altid det samme«. — Yuko glæder sig ved snart at skulle forenes med de mange af Slægten, der er gaaet forud, og at blive modtaget med et »Du har gjort vel, handlet, som det sømmer sig en Ætling af en Samurai — træd ind, elskede Barn! For dig og din ædle Gernings Skyld er vi til Fest hos Guderne i Aften.«

Dette forklarer den næsten utrolige Hengivenhed for Kejseren, de hyppige Tilfælde af Harakiri — Selvopofrelsen — Venerationen eller vel snarere Tilbedelsen af Forfædrene, den frygtløse Kampiver og Tapperhed, som Krigene med Kina og Rusland gav Vidnesbyrd om, og endelig det, som giver en Nation dens bedste Styrke, nemlig det nationale Sammenhold; men paa den anden Side har dette udviklet sig til en Religion, som har stillet sig hindrende i Vejen for den kristne Religion, der kun har gjort ringe Fremskridt i Japan i Modsætning til Kina og Korea, hvor Kristendommen længe var bleven modtaget med Iver og, som jeg erfarer, nu mere end nogen Sinde før.

Hvorom alting er — disse Omstændigheder havde nær kostet et den Gang dyrebart Liv, som i Virkeligheden kun frelstes af en tilfældig Bevægelse af den Kuli, som trak Storfyrstens Jinriksha (tohjulet lille Trækvogn), hvorved det efter Halsen sigtede Slag traf Panden; det maa dog ikke forglem-

mes, at Fætteren straks var paa Færde, sprang til Jorden, faldt over Tsuda og vristede Sablen fra ham i samme Øjeblik, som denne syntés at ville gøre Brug af den igen. Det var intet Under, at Prins Georg derefter maatte døje Himmelspræt og blev baaret i Guldstol — heller ikke, at denne Begivenhed af-fødte en Mængde Telegrammer.

Af fremragende Japanesere nævner jeg i første Række *Prins Ito* og *Grev Inouye*, som var Pionererne i det store Reform-arbejde, og hvem det væsentligst skyldes, at dette blev gennem-ført med saa stort Held.

Ito er ofte blevet kaldt Japans Bismarck, men der er det at bemærke, at den sidstnævnte vel udførte store Ting, der dog sjældent førte til noget virkelig godt, hvorpaa den sidste Tids Begivenheder giver det bedste Bevis, medens Ito med sjælden Klogskab og Forudseenhed arbejdede for Landets og Folkets sunde Udvikling, for fremtidig garderet Eksistens.

Jeg var engang paa Rejse sammen med Inouye, som ud-talte sig meget stærkt imod en af disse undertiden lidt for ha-stigt antagne Reformere; han sigtede til Indførelsen af den eu-ropæiske Klædedragt og erklærede den for absolut uskikket i Japan, navnlig for Kvinderne, og med Henblik paa den gængse Levevis. »Der er ikke andet for end at lade Begejst-ringen løbe Linen ud,« sagde han, »det gaar ikke an at ind-føre europæiske Sæder eller Skikke, som ikke passer os, og som kun vil udslette vor Individualitet.« Han fik Ret, og det er nu kun Embedsmænd og Kontorfolk, som under deres Ar-bejde i Berøring med Fremmede anvender den traditionelle Diplomatfrakke med Tilbehør, men for Resten af Tiden vil man som oftest finde Dragten hængt op i Husenes Entré som ikke hørende med til Livet inden Døre.

Ogsaa Feltmarskal *Oyama*, der besejrede Rusland saa fuldstændigt og uventet, kendte jeg, men jeg tør ikke gøre

Listen for lang og vil endnu kun tilføje de bekendte Navne *Tirpitz* og *Holzendorff*, som dog ikke i min Tid gav Tegn paa deres senere uhyggelige Optræden under Verdenskrigen.

Man forstaar naturligvis, at alle disse kendte Personligheder ikke søgte mig for min Skyld, men for Selskabets for at komplimentere dette som en stor og international Institution. Listen af bekendte Navne er som sagt allerede for lang, om end langt fra fuldstændig, og jeg skal nu til Slutning kun nævne en af de smukkeste Mindedage, der faldt indenfor min Tjenestetid.

Det var de gamle, danske Majestæters Guldbryllup i Maj 1892. Den danske Konsul — en Englænder — gjorde alt for at gøre denne Dag til en storartet Fest, i hvilken de fleste Fremmede og mange Japanesere tog Del. Der laa engelske, franske, russiske og japanesiske Krigsskibe i Havnen, og paa Slaget tolv salutede de alle, medens der samtidig var Reception paa Stationen, som havde den store Overraskelse i Baghaand, at det danske Flag bogstavelig talt »faldt fra Himlen ned«. Det var en herlig Solskinsdag med blaa Himmel og en let Brise, de bedste Betingelser for et Luftfyrværkeri, og sent vil det glemmes, hvor smukt det tog sig ud, da de store Dannebrogssflag langsomt udfoldedes, idet de gled stille ned som Faldskærme. Det gjorde stor Lykke. — Konsulen gay om Aftenen et glimrende Bal, hvor de galaklædte, ordensbedækkede Officerer af alle Nationer afgav et i Nagasaki sjældent Skue; det var en Fest, som selv i den japanesiske Presse fandt en smigrende og sympatisk Omtale, og som der længe endnu vil gaa Ry af.

CHR. H. KRAGH.

NYSTADLIV I SLUTNINGEN AF HALVFEMSERNE

»**N**AAR der dør en af de gamle Farbrødre i Nystad, sætter det den halve Jordklode i Bevægelse«. Saaledes skrev for nogen Tid siden en æret Kollega i »Kablet«, og hvor mærkeligt det end lyder, nogen Sandhed er der i de Ord. Spørger man om, hvad Grunden da kan være til, at dagligdags Begivenheder, som foregaar i den lille finske Kystby, kan have en saadan Betydning for mange af Selskabets Funktionærer, spredt over hele Jorden, maa Svaret blive, at Nystad i gamle Dage hørte til en af Selskabets større Stationer, hvor Telegrafisten som Regel tilbragte en Række af Aar og tog med sig, naar han forflyttedes derfra, mange rige og gode Minde om glade og fornøjelige Dage tilbragt under tvangfri Forhold i gode Kammeraters Selskab. Intet Sted udfoldedes Kammeratskabet som i Nystad i de gode gamle Dage; hertil bidrog naturligvis Byens Lidenhed; man var henvist til sig selv, thi hvad angaar Seværdigheder og Fornøjelser har den lille By med sine 3—4000 Indbyggere, hvoraf kun faa forstaar eller taler Svensk, ikke meget at byde paa, og man maatte derfor selv skaffe sig de Adspredelser og Fornøjelser, man ønskede. Nu var vi i Slutningen af Halvfemserne vel en Snes unge Mennesker paa Store Nordiskes Station, omtrent jævnaldrende, og det var, som om den enkeltes selskabelige Talenter her først udfoldedes i al deres Pragt, for sjælden eller aldrig har jeg paa nogen Station truffet paa Mennesker, der kunde være saa

underholdende hver paa sin Vis, og naar jeg i Tankerne gaar tilbage til alle de festlige Stunder, vi tilbragte sammen, med eller uden nogen ydre Anledning, svirrer der forbi mig et broget Kor af Viser og Taler, Sang og Musik. Hver gav sit Bidrag til Aftenens Underholdning.

Hvor kunde Volkelsen være morsom, naar han begyndte at fortælle paa sin fine, kultiverede, satiriske Maade, eller hvor fandt man et Geni til at arrangere, ordne og hitte paa som vor berømte I. C. V. Petersen. »Greven« (alias R. E. du Jardin) vidunderlige, maaske nok lidt overdrevne Oplevelser og Jagthistorier gav Stof til megen Munterhed, ikke mindst naar de illustreredes ved Tegninger af Gronemann, som havde Talent i den Retning. Hvem husker ikke, naar O. E. Nielsen stod op, aldeles uforberedt, tør jeg sige, i et større Selskab og begyndte saaledes: »Mine Damer og Herrer! Gorm den Gamle fødtes som bekendt i Aaret o. s. v.«, og hvorledes han saa ad denne mærkelige Omvej, under vild Jubel fra Tilhørernes Side, paa Grund af den ugudelige Masse Brandere og Vittigheder, han ustandselig rev af sig, endelig naaede derhen, hvor han vilde: »Damernes Skaal!« Nielsen var ogsaa Stationens velmeritede Visedigter og i Stand til i Løbet af faa Minutter at skrive udmærkede Lejlighedssange. En anden udmærket Visedigter havde vi i A. W. Jensen (Brandtmar —).

Altid havde vi et eller andet for; vi spillede Dilettantkomedie, foretog Udflugter til Lands eller til Vands, dannede Foreninger af alle mulige Slags. Engang havde vi en Forening, der hed »Det gale Ordantals Forening«, og hvori Medlemmerne maatte betale en Bøde til en Fælleskasse, hver Gang et Telegram returneredes fra den fremmede Station med galt Ordantal. Da Kassen var velspækket, afholdt vi en meget vellykket Fest for den Sum, der var indkommen, og O. E. Nielsen skrev i den Anledning en meget morsom Sang, hvori vi alle gennemhegledes efter Noder. Sangen begyndte saaledes:

Mel.: Å kjøre vatten å kjøre ve'.

At sidde roligt omkring et Bord
blev ej engang Pauline fed af,
at kopiere en andens Ord,
det bli'r i Længden man dog ked af.
At skrive 9, hvor dette er korrekt,
Ja! det kan hver en opvakt syvaars Knægt;
men skrive 9,
hvor der staar 10,
se, det er der, Pointet ligger.

En anden Forening hed »Røret«; hvad dens Formaal var, lykkedes det mig aldrig at faa opklaret. Det var nemlig en meget eksklusiv Forening, som kun talte 5 Medlemmer, og der herskede mellem dem et vist Frimureri. Spurgte man: »Hvad er Røret?« fik man uvægerlig til Svar: »Røret er hult!« — »Ja, men hvad er Formaalet?« »Formaalet er ogsaa hult,« blev der svaret, og det tror jeg ogsaa, det var, det bestod vist nærmest i, at de 5 Medlemmer havde vedtaget at være sammen saa meget som muligt paa Walhalla (Byens eneste Hotel) og drikke saa megen og saa dyr Cognac, som deres Pecunia tillod.

En Sang til Røret i Anledning af, at et af Foreningens Medlemmer blev forflyttet til Kina, husker jeg dog, vi andre fik Lov at læse. Den begyndte saaledes:

Mel.: Hvad vi har lært i vor Skoletid.

»Røret« var samlet paa vanlig Vis,
talte om Udflugt til Rom og Paris,
talte om Izards henrivende Spil
og om Eriksens Smil,
men, som man just sad og fandt Volkersen sjov,
ind traadte en »Vinaand« med Bud fra »above«,

han talte »med Tunger« og sagde først selv:
 »Frygter ikke og skælv!
 Jeg kommer som Bud
 fra Boxernes Gud,
 og Budet, jeg bringer, det lyder som saa:
 En af Jer maa gaa!«

En Orkesterforening for Strygere havde vi ogsaa engang. Vi var Amatører i Ordets bogstaveligste Forstand, og jeg husker den første Aften, hvor vi skulde spille sammen, det lød, som man trak lige saa mange Katte i Halerne; det var hjerteskrærende at høre paa. Vi havde imidlertid en dygtig Leder i Byens Musikdirektør, Hr. Widgren, og det lykkedes ham virkelig at faa os saaledes sammenspillede, at vi, da Tidens Fylde kom, gav en særdeles vellykket Koncert paa Walhalla. Mange fulgte siden efter, og Foreningen var os til stor Fornøjelse.

Der var ogsaa Sangforeninger, som Regel ledede af Hr. Ellmén fra Kronstationen, et gennemmusikalsk Menneske, der altid havde et flot Resultat at opvise, naar der gaves Koncert. Nu er han forlængst død og borte, men mange vil mindes ham, naar han steg op paa Tribunen, benyttende sit lange Cigaretrør som Taktstok, altid smilende og i godt Humør. — —

Udflugterne til Lands og til Vands maa jeg sige et Par Ord om. Om Vinteren gik det pr. Slæde til Salmis, Sundholm, eller en eller anden Bondegaard, hvor vi beredvilligt fik Storstuen overladt. Hver Herre inviterede sin Hjærterdame (der var kun Plads til 2 i de smaa Slæder), og saa gik det i strygende Fart hen over den knyttrende Sne, gennem de dystre Granskove. Damerne sørgede for Maden, Herrerne for Drikkevarer, og en Spillemand, som spillede paa Harmonika, medbragte vi ogsaa, samt en ældre, værdig Dame, der var obligatorisk for Anstandens Skyld (Forklæde, som det kaldtes). Naar Soupéen var endt, traadtes Dansen til den lyse Morgen, og disse

Fester hører til de bedste Minder, jeg har fra min Nystad Periode. Om Sommeren lejede vi ofte en meget stor Pram, som smykkedes med Grønt og Flag og blev trukket af en lille Dampbaad. Vi sejlede ud til en af Øerne i Skærgaarden, hvor vi tilbragte Eftermiddagen med forskellige Enkelege og lignende og dansede om Aftenen i Bondegaardens Storstue efter først at have indtaget en splendid Soupé, hvor det sjældent manglede paa Taler og Sange. Paa Hjemturen lød da gerne de vidunderlig smukke finske Sange udover det maanebelyste, blikstille Vand. Det var herlige Udflugter, som aldrig glemmes.

I Byen var der mange snurrige, gamle Originaler. Jeg glemmer ikke en af de første Aftener, efter at jeg var ankommen til Nystad. Der var Fest paa Walhalla, og ved Bordet kom jeg til at sidde lige over for en ældre, distingveret udseende Herre, som de andre kaldte Farbror Jung; han havde været Konsul i sin Tid. Paa et fremrykket Tidspunkt af Aftenen ser han pludselig stift paa mig, slaar i Bordet, saa Tallerkenerne rasler og raaber til mig: »Tig! eller du faar paa Kæften!« hvorefter han rolig fortsætter Samtalen med sin Sidemand. Jeg stirrede forvirret paa ham og de andre og forstod ikke et Muk af det hele. I en hviskende Tone forsøgte jeg at faa en Forklaring af min Nabo, men straks lød det igen ovre fra den anden Side af Bordet: »Tig! eller du faar paa Kæften!«

Senere fik jeg forklaret, at jeg ingen Notits skulde tage af, hvad Farbror Jung havde sagt, det var hans Maade at være paa, naar han fik lidt at drikke, han mente ikke noget dermed og var i Bund og Grund en flink og skikkelig Mand. — Eller Gubben Kräki, hvem husker ikke hans Latter, — den mærkeligste jeg nogensinde har hørt; højt og hjerteligt kunde han le for saa i samme Nu at lade Ansigtet antage et gravalvorligt Udtryk, det var ikke til at holde ud!

Wendrich havde et stort Skuespillertalent og plejede nu og

da at gengive de gamle Nystad Originalers Maade at være paa, og han gjorde det saa udmærket, at man sad i én Latter.

Jeg husker, der engang var kommet et Varietéselskab til Nystad, men Forestillingen var saa yderst slet, at Publikum kedede sig gudsjammerligt. Det kunde vi ikke holde ud at se paa og inviterede saa de Optrædende paa et Glas i Salen, medens vi selv overtog Forestillingen paa Scenen. Enna og W. M. Jensen sang Duetter, og Wendrich »savede Stoleben over« (d. v. s. efterlignede med Munden den Lyd, det giver, naar man saver Brænde), og gav til bedste Forestillingen om den lille Dreng, der kommer til Guldsmiden og skal hilse og spørge, om en medbragt Mønt, som har forputtet sig i hans Lomme, er af Guld. Publikum kom atter i Aande, og de Agerende høstede stort Bifald. Aftenens Succes var reddet.

Blandt de Erindringer, jeg har fra min Nystad Tid, kan jeg ikke forbigaa den store Proces, som min Kontubernal Izard Pedersen og jeg førte mod selve Stadens Politimester eller Fiskal, som det kaldes i Finland. Vedkommende Fiskal stævnedes os for Retten, og Anklagen lød paa »Brud paa Hjemmets Fred og Vold mod Politiet«. Det lyder fælt og syntes at kvalificere os til Tugthusstraf eller lignende. Det hele var imidlertid et fuldkommen latterligt Overgreb af vedkommende Politimand, og vi blev da ogsaa pure frifundne ved Retten. Det er jo imidlertid aldrig behageligt at komme i Konflikt med Politiet, selv om man føler sig overbevist om at have Retten paa sin Side, og hvad der yderligere bidrog til at vanskeliggøre Situationen for os var, at vi ikke kunde faa nogen af Sagførererne til at føre Sagen for os, idet de var bange for at lægge sig ud med deres Embedsbroder. Det lykkedes mig dog endelig at faa en nu forlængst afdød Sagfører, et stakkels, fordrukkent Subjekt, til at antage sig vor Sag, og jeg kunde ikke have fundet nogen bedre Mand. Han var nemlig en meget dygtig Jurist, ja genial, naar han var ædru, hvilket desværre var sjældent.

Paa den skæbnesvangre Dag, da Sagen skulde for, var det mig derfor en stor Tilfredsstillelse at se ham træde ind i Retssalen med faste Skridt, øjensynlig fuldstændig Herre over sig selv. Dagene, inden Sagen kom for, var ikke behagelige, og jeg husker, Kammeraterne plejede, naar Kirkeklokkerne ringede, at drille mig med at sige: »Har Du hørt, at Din Sagfører er død?« Det løb mig koldt ned ad Ryggen ved Tanken. Hele Rets-handlingen blev en fuldstændig Farce for Fiskalen, hans egne Vidner gik imod ham, og jeg ser endnu Tilhørerne, hvoriblandt den russiske Telegrafchef, sidde i én Latter, medens de 3 Dommere havde den største Møje med at holde deres Munterhed i Tømme. Sagen var i Korthed følgende: Vi var et større Selskab af Telegrafister fra Store Nordiske og Kronstationen, som havde fejret en Fødselsdag hos en Kollega i Byen. Aftenen var forløbet udmærket, men det var et Skaar i Glæden, at vi slet ingen Musik havde haft, fordi Fødselsdagsbarnet ikke havde Piano i sit Logis. Vi besluttede derfor, da vi saa Lys paa Walhalla, at gaa derop og afslutte Festen med lidt Musik og Sang. Ankommen til Hotellet erfarede vi imidlertid, at det eneste Værelse, hvori der var Piano, var optaget af Fiskalen, som sad og drak Kaffe og Likør med Opvartningspigerne paa Hotellet og sin Kontorist. Nu var gode Raad dyre, men jeg, som faa Dage i Forvejen havde drukket Dus med Fiskalen, tilbød at ville gaa ind til ham og spørge ham, om vi maatte slutte os til Selskabet og spille lidt paa Pianoet. Som sagt saa gjort, jeg bankede paa og fremførte mit Ærinde paa høfligst mulige Maade, men Fiskalen forstod ikke Spøg og blev aldeles rasende over at blive forstyrret i sin Idyl, og endnu mere rasende blev han, da han saa Værelset efterhaanden fyldes af glade Fødselsdagsgæster. Alle troede vi jo, at Manden kunde tales til Rette; de fleste var Kammerater og Dus med ham, og ingen begreb, at han pludselig sprang op og proklamerede sig som Politimester. Under stor Jubel begyndte han at notere alle vore Navne og

løb siden til Telefonen for at tilkalde Betjentene, der imidlertid sov de Retfærdiges Søvn og ikke lod sig anfægte af hans Ringen. Fiskalen var civil den Aften, men løb nu hjem for at iføre sig sin Polituniform for ved Hjælp af den at jage os Skræk i Blodet og faa de ubudne Gæster paa Porten.

Imidlertid var hele Selskabet gaaet ud af det omtalte Piano-
rum, og vi havde stillet os op i den tilstødende Sal i en lang
Række, som Fiskalen maatte passere, inden han kunde komme
ud af Hotellet. Idet han fo'r os forbi, sang vi Alle »Han
skal leve!«, medens jeg akkompagnerede paa min Violin, som
jeg havde medbragt. Da Fiskalen atter indfandt sig, iført sin
Uniform, havde vi forlængst forladt Hotellet, og ingen tænkte
mere paa denne ubetydelige Affære. Manden gjorde imidlertid
Sag ud af Historien og valgte mig og Izard Pedersen som Synde-
bukke. Mig, fordi jeg først var kommet ind i Værelset, Izard
Pedersen, fordi han midt i Forvirringen havde dristet sig til at
spille en Melodi paa Pianoet. — Sagen fik jo imidlertid et gan-
ske andet Forløb, end Fiskalen havde ventet, thi Raadhusretten
erklærede i Præmisserne, at den ikke kunde erkende, at han, som
Omstændighederne forelaa, havde haft mere Ret end vi andre
til at opholde sig paa Hotellet efter Lukketid og ejheller var
berettiget til at betragte et af Serveringslokalerne som sit Pri-
vatværelse. Thi kendtes for Ret: »Rådstufvurättan förkastar
Klagomålet, och Fiskalen måste betala sina Vittnen med 6
Fmk. pr. Stk. Den, som inte är nöjd med Domen, besvärer sig
till kejsarliga Hofrätten i Åbo inom trettio dagar«. — Fiskalen
var rasende og sagde, at han selvfølgelig agtede at gaa til Hof-
retten, men Borgmesteren, som var øverste Dommer, klappede
ham beroligende paa Skuldrene og sagde: »Ja, ja lad os nu
tænke over det.« — I Raadhusets Forværelse ringedes vi op i
Telefonen, just som Dommen var forkyndt. Det var en Kol-
lega fra Stationen, som meddelte os, at Selskabet havde bevilget
Personalet paa Nystad Station 2 Maaneders Gratiale pr. 1ste

Maj. Det var i Sandhed en Glædens Dag, og jeg maatte ved Middagen den Dag give Øl til alle Madstedets Gæster i Anledning af den lykkelige Afslutning paa den famøse Proces.

Sagen gik naturligvis ikke videre, og den paafølgende 1ste Maj, som er en stor Festdag i hele Finland, fandt Fiskalen og jeg igen hinanden ved et Glas Champagne og lovede gensidig, at det gamle Had skulde være glemt. Historien gav Anledning til store Fester, hvor Stationens Digtere udfoldede alle deres poetiske Evner, og en Masse Sange blev skrevet i den Anledning samt et større Melodrama betitlet: »Fiskaliffen paa Æventyr«.

Det var delt i flere Afdelinger, hvoraf den sidste hed: »Kor af Fiskallesmækkere!« — — — —

Til Slutning vil jeg kun sige, at man af det, jeg har fortalt om Livet i Nystad i gamle Dage, ikke maa lade sig forlede til at tro, at den alvorlige Side af Sagen blev glemt, tværtimod! Under Stationsbestyrer I. A. Petersens Ledelse gik Tjenesten som efter en Snor, og hverken før eller siden har jeg truffet paa en saadan Samling udmærket dygtige Telegrafister.

Hvor følte man sig ikke lille, da man først kom til Stationen og saa, hvad der kunde præsteres i Retning af Telegrafering. Nystad var en udmærket Skole at gaa igennem, og Kammeraterne holdt selv Justits sig imellem. Driveri paa Stationen taaltes ikke, enhver havde at passe sine Sager uden extra Tilsigelse, og meldte nogen sig syg, og man havde Mistanke om, at Sygdommen ikke var »bona fide«, indfandt man sig i hans Logis og anbefalede ham snarest muligt at overtage sin Tjeneste paa Stationen.

— — Aarene er gaaet, og Nystad er reduceret til en Overdragestation med et faatalligt Personale; de gamle Tider kommer aldrig igen, men saalænge jeg lever, vil jeg med Taknemmelighed mindes de ca. 5 Aar af mit Ungdomsliv, som jeg tilbragte deroppe; jeg tror ikke, det er for meget sagt, at de var de lykkeligste, mest sorgfri Aar, jeg har tilbragt i »Store Nordiske«.

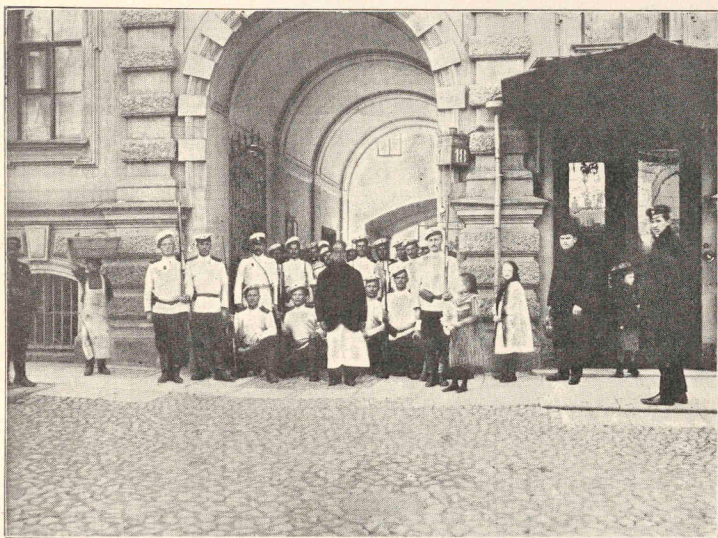
K. H. CHRISTIANI.

N A T T E V A G T

BARIN, vossjem tjasoff« (Herre, Klokken er otte). Disse Ord, ledsaget af en stærk Banken paa Døren, faar mig til at fare op fra Divanen, det er den russiske Tjenestepige, som kalder for at minde mig om, at jeg skal paa Nattevagt i Aften. Altsaa har jeg dog sovet, endda et Par Timer ser jeg, saa meget des bedre, det lykkes mig ellers sjældent at sove paa Kommando før Nattevagt, men det kan være meget godt at møde frisk til Arbejdet, for at kunne modstaa den lange Nats Strabadser. En halv Times Tid senere sidder jeg alene ved Aftensbordet, min Kollega, med hvem jeg deler Logis, har Eftermiddagstjeneste, men min elskværdige Værtinde, en tysk-russisk Enkefrue, er som altid før en Nattevagt særlig omsorgsfuld for, at man skal lade sig Aftensmaden og den gode The smage. Hun fortæller mig, at der vist maa være sket en eller anden Begivenhed i Eftermiddagens Løb, thi Tjenestepigen har bemærket talrige Kosakpatruljer og forstærkede Politivagter i Gaderne, da hun for et Par Timer siden var i Byen. Troligt nok, at der er sket noget, thi Tilsandene i Rusland har i de forløbne 4 Aar siden Revolutionsforsøget i 1905 været meget urolige, man har i Grunden hele Tiden haft Følelsen af at leve paa en Vulkan, der hvert Øjeblik kunde komme til Udbrud, maaske mere ude omkring i det vidtstrakte Riges Provinsbyer og Landdistrikter, hvor Mord og Overfald, affødt

af den politiske Uro, hører til Dagens Orden — eller Uorden, end her i Hovedstaden St. Petersburg, skønt ogsaa her har det været broget nok, nævnes kan saaledes Attentatet paa Ministerpræsident Stolypin i hans Villa paa »Apothekerøen«, Mordet paa Overborgmesteren von der Launitz, foruden talrige mer eller mindre vellykkede Forsøg paa at terrorisere Befolkningen ved

Telegrafstationen i St. Petersburg under Militærbevogtning.
Sommeren 1906.

Overfald paa Banker eller Pengetransporter og Tilløb til Generalstrejker, hvilke sidste bl. a. har haft til Følge, at den store Post- og Telegrafbygning, hvor ogsaa »Store Nordiske« har sin Station, de sidste Par Aar har været bevogtet af en større Styrke Soldater, der til Stadighed har været indkvarteret i Bygningen, fordi man frygtede for, at de russiske Telegrafister i givet Tilfælde skulde slutte sig til de Strejkende, saaledes som Tilfældet var i 1905.

Jeg gaar hjemmefra i god Tid, dels for at faa et lille Overblik over Stillingen paa Stationen, inden jeg skal overtage Vagten Kl. 10 — jeg har rig Erfaring for, at de forskellige Uroligheder altid giver forøget Arbejde for os Telegrafister — dels ogsaa for muligvis at »se noget« paa min Vej. Ungdom og Lyst til at opleve noget eventyrligt følges jo gerne ad, og jeg mindes, idet jeg gaar ud ad Gadedøren, med en let Gysen engang, da jeg maatte søge Ly i en saadan Gadedør for en Deling Kosakker, der »rensede« en Gade i Anledning af en højtstaaende Persons Begravelse, hvilket skete ved, at alle Fodgængere blev tvunget bort fra Fortovene af de dansende Kosakhestes Baghove, medens andre Kosakker ude paa Kørebanen lod det regne med Nagajkaslag ned over de ulykkelige Droskekuske og andre laverestaaende Individer, saa disse i vild Flugt forsvandt om i Sidegaderne, som derefter straks blev afspærret af Gendarmer med Fingeren paa Revolveraftrækkeren.

De snedækte Gader — vi er i Slutningen af Februar — frembyder imidlertid intet urovækkende Tegn, i det mindste ikke her paa Vassili-Ostroff, kun det sædvanlige Syn af store Baal, hvorved Droskekuske, Politibetjente og andre, som maa opholde sig paa Gaden, kan faa varmet de frosne Lemmer, medens ingen bekymrer sig om de smaa lodne, rimpudrede Droskeheste, som ganske vist heller ikke synes at generes synderligt af de tolv Graders Frost. Nevaens Isdække lyser i Maaneskæret, da jeg gaar over Nikolajbroen, her er alt endnu roligt, men ovre paa den anden Flodbred, paa »Hestgardeboulevarden«, hvor jeg tidligere har boet i ca. 3 Aar, bemærker jeg stærke Politivagter paa alle Gadehjørner og et vist Røre, som tiltager, efterhaanden som jeg nærmer mig Telegrafbygningen. Her er de tilstødende Gader afspærret af Soldater og Kosakker, og kun ved at forklare, at jeg er Telegrafist paa »Datski Kabel«, faar jeg Lov at passere og slipper op paa Stationen, hvor jeg af Kollegerne faar fuld Rede paa, hvad der er sket.

En Pengetransport paa flere Hundrede Tusind Rubler er i Eftermiddag ved 5-Tiden paa Vejen fra Hovedpostkontoret til Rigsbanken blevet angrebet af Bombekastere i Officersgaden, en Kvinde har, idet hun traadte ud af et Thehus, kastet to Bomber ind under Vognen med Pengekisterne, Vognen sprænges delvis til Pindebrænde, Kusken dræbes, Hestene styrter blødende og opskræmte afsted med Resterne af Vognen, Kosakeskorten splittes i første Øjeblik til alle Sider; imedens faar Kvinden og hendes Hjælpere Tid til at bemægtige sig Pengekisterne og flygte bort med dem i en Droske, som har været holdt i Beredskab i Nærheden, skarpt forfulgt af Kosakker og Politi, men i den opstaaede Forvirring i den stærkt befærdede Gade lykkes det dem at undslippe Forfølgerne, som indtil videre maa holde sig skadesløse ved at foretage Arrestationer i Flæng blandt de tilfældige Øjenvidner til Overfaldet og foretage Husundersøgelser i de omkringliggende Ejendomme.

Alt dette fortælles mig, medens jeg skiller mig af med mit Overtøj, og inde paa Stationen bærer alt Præg af den største Travlhed. Seks Mand er beskæftigede med at »punche« lange Pressetelegrammer om Dagens Begivenhed til de store Verdensblade i London og Paris, medens Vagtchefen paa Eftermiddagsholdet, for hvem en saadan Travlhed er, hvad Vandet er for Fisken, og som er velkendt over hele »Store Nordiske« fra Seydisfjord til Nagasaki for sit usnerpede Sprog og sine fantasirige »Kinahistorier«, er alle Vegne paa een Gang, ivrigt optaget af at fordele Arbejdet og iøvrigt paa bedste Maade praktisere sit Valgsprog: »Ingen maa være ledig paa Stationen«. Alligevel ser en og anden i et Øjebliks Pusterum sit Snit til, staaende bagved de arbejdende Kolleger, at læse med i Pressetelegrammerne, der altid danner en kærkommen Afveksling i den almindelige Telegrafkorrespondance. Disse »News«, som de kaldes i Telegrafsproget, er ogsaa gerne af stor Interesse, skrevne som de er af Verdenspressens bedste Navne, der har

haft fast Bopæl her i Aarevis for at følge de skiftende politiske Begivenheder paa nært Hold, og blandt hvilke Englænderen Dr. Dillon, der under Navnet Fox korresponderer til Londonerbladet »Daily Telegraph«, er en af de mest fremragende Repræsentanter for den internationale Pressekoloni, en Mand, der forener Globetrotteren, Videnskabsmanden og Verdensmanden i een Person, for hvem saa at sige ingen Plet paa Jordkloden er fremmed, og som har »gjort« de sidste 20 Aars Krige, Revolutioner og Storpolitik i alle Lande og deraf skabt ypperlig Journalistik. Et Fox-Telegram nydes altid af dem, der ekspederer det, som interessant Læsning, paa Grund af sine malende, farverige Skildringer, der er bygget op paa solidt Kendskab til de mest forskellige Emner og paa gode Forbindelser blandt de Personer, der driver det indviklede Maskineri, som kaldes russisk Politik — udadtil som indadtil — i Aarene efter den ulykkelige Krig med Japan.

Det er netop et Fox-Telegram paa flere Hundrede Ord, hvorpaa der nu arbejdes, hele Apparatsalen er som en sydende Heksekedel af Punchernes Larmen, Klokkernes Kimen og Afsenderapparaternes Summen. »Ti-Vagterne maa holdes,« raaber Vagtchefen gennem Støjen, »Her er 500 Ord til Paris og 700 Ord til London, fire raske Mand til, saa varer det højest 10 Minutter.« Ti-Vagterne er ikke absolut henrykte for at blive »holdt«, men træder dog til, og i Løbet af et Kvarters Tid er der rent Bord, og Eftermiddagsholdet faar Lov at gaa. Sidst gaar Vagtchefen, idet han overlader Tjenestejournalen til mig som Nattevagtchef med Ønsket om en »god Vagt«.

Der er indtraadt en Pavse i »Newserne«, men til Gengæld vælter nu den sædvanlige franske Aftentrafik ind fra Fredericia, det er for største Delen Telegrammer fra Nizza og Monte Carlo, hvor rige Russere nyder Foraaret ved det blaa Middelhav, medens vi heroppe endnu har stræng Vinter; det er Depescher af en ret ensartet Form, Forsikringer om evig Kærlig-

hed, Kys og Omfavnelser sendt pr. Traad fra Lediggængerne ved Rivieraen til Slægt og Paarørende i Hjemlandet, som Afsenderne forøvrigt ikke ser for meget til, fordi Frankrig, navnlig Paris og Sydfrankrig, er deres andet Fædreland, hvis blomstrende Sprog og Udtryksformer benyttes i deres Telegrammer, kun af og til brydes Rækken af en forretningsmæssig Anmodning til Bankforbindelsen om en frisk Pengeforsyning.

Flertallet af det vagthavende Personale, der ialt bestaar af 3 Elleve-Vagter, 2 Tolv-Vagter, 1 »kort« og 1 »lang« Slutvagt samt min Lidelsesfælle paa den »lange Nat«, er nu samlet om »Kopibordet« i det andet Værelse, hvor den indgaaende Trafik afskrives og derpaa overgives det russiske Telegrafvæsen til videre Besørgelse. Medens den franske Aftentrafik »kopieres«, gaar Samtalen livligt paa »Storenordjargon«, en herlig Blanding af Dansk og alle mulige Brokker og Udtryk fra Sprogene i de forskellige Lande, hvor Storenord-Folk færdes, isprængt telegraf-tekniske Vendinger, som gør den endnu mere volapükagtig for udenforstaaende. En æret Kollega med et godt Mundlæder, som for et Par Aar siden benyttede sin Ferie til at foretage en Rejse til Konstantinopel, fører Ordet, og han forstaaer som saa ofte før at dreje Samtalen hen paa denne Rejse, og snart lytter hele Kopibordet spændt til en Serie Fortællinger, der indledes med Ordene: »Dengang jeg var i Stambul«.

Imidlertid nærmer Midnatstimen sig. Elleve-Vagterne er gaaet, vi har haft den sidste Rest af »Newser« for i Dag, som er viderebesørget, den franske Trafik begynder at blandes med Telegrammer fra Amerika, sendt over London—Newcastle, det er Handelstelegrammer af samme kedelige Type som Dagtrafiken, mange af dem paa uforstaaeligt Kodesprog, som kræver anspændt Omhu ved Ekspeditionen, det samme er Tilfældet med »Stats-Depescherne«, som nu begynder at vælte ned fra den russiske Station ovenpaa gennem den lille Elevator henne i Hjørnet. Det er lange Ciffer-Telegrammer fra den engelske

og franske Ambassadør til deres respektive Foresatte og fra det russiske Udenrigsministerium til Gesandterne i London og Paris, vidste man nu blot, hvilke diplomatiske Skaktræk disse femcifrede Grupper dækker over, noget er øjensynligt i Gære, siden Udvekslingen er saa livlig, for nu begynder de ogsaa at bombardere os fra London til Ambassaden her, medens Paris foreløbig er tavs. Her er atter Stof til storpoltiske Kandestøberier ved Korbordet, vi lever i »Ententepolitikens« Aar, hvor det gælder om for de interesserede Magter at indkredse den nyopdukkede Konkurrent til Verdensherredømmet, Riget i Midten, en Manøvre, hvis Udfald de kommende Aar vil bringe.

Saasnart det værste er overstaaet, faar Tolv-Vagterne Rejse-pas, og vi tiloversblevne 4 Mand benytter et indtrædende Ophold i Travlheden til at indtage en Hjertestyrkning, bestaaende af Smørrebrød og The, vi kan nu med nogenlunde Sindsro se de egentlige Nattetimer i Møde, den ordinære Trafik er indgaaet i god Tid, der er ingen Kabel- eller Linjeafbrydelser at notere, saa naar blot News- og Statstrafiken vil holde sig indenfor rimelige Grænser, og der ikke kommer Overraskelser østfra, er der Haab om at kunne klare Natten, der ogsaa under rolige Forhold kan være anstrengende nok.

Imidlertid gaar vort Haab kun delvis i Opfyldelse, der kommer stadig mange »Stats«, som de tre Mand har nok at gøre med at faa fra Haanden, medens jeg som »Chef« ogsaa maa ofre mig for de talrige Tjenestetelegrammer — »Services« —, der passerer Stationen. At sidde paa en højbenet Punchestol ved 2-Tiden om Natten, halvsøvnig og anspænde sig til det yderste for at aftelegrafere endeløse Rækker af Talgrupper er ikke just oplivende, ligesaa lidt som at afskrive samme Slags Telegrammer, der skal besørges den modsatte Vej, men henad Klokken 3 indtræder endelig Standsningen, hvorfor den korte Slutvagt gaar hjem til den velfortjente Søvn, medens min Andenmand paa Nattevagten gaar til Hvile paa Bordet i Journalafdelingen,

han laver sig en Seng af sin Pels og en Samling Arbejdsjakker fra Forværelset og sover straks efter. Der følger en rolig Periode, som den lange Slutvagt benytter til nogen Tid efter ogsaa at forsvinde, Klokken er over fire, og der kan i den første Times Tid ikke ventes mere, end jeg kan klare alene.

Jeg sætter mig paa en Stol og mediterer over Stillingen. Her sidder jeg altsaa som et lille Punkt paa den lange Kæde af Kabler og Landlinjer, der forbinder Vesteuropa og Østasien, jeg føler mig som en lille Tak paa det store Tandhjul, der holder Verdens-Samkvemmet i Gang, egentlig en ret interessant Tanke, bare man ikke var saa forbistret søvnig!

Tankerne glider hen paa den kommende Søndag, som er en Fridag, hvis jeg da ikke er saa uheldig at »falde i« for en Vagt paa Grund af Sygdom eller lignende. Jeg har aftalt paa Søndag sammen med nogle Kammerater at tage til Pargolovo, nær den finske Grænse, hvor vi driver Vintersport, Skiløb og Kælkning og fylder Lungerne med herlig ren, frisk Solskinsluft i 10—15 Graders Kulde. Derfra er kun et Spring i Tanken som i Virkeligheden til Udjelnaja, hvor »min Ven Millionæren« har sin Sommervilla, sin »Datsja«, hvor han adskillige Gange har været en overmaade gæstfri Vært for at Par af mine Venner blandt Kollegerne og mig, ligesom han om Vinteren er det i sin Bolig i Byen. »Min Ven Millionæren« er vel ikke rigtig Millionær, men i hvert Fald meget velhavende, Forretningsmand, gift med en Søster til min Værtinde, han og hans elskværdige Frue udfolder i deres Hjem den storstilede, hjertelige Gæstfrihed, som er karakteristisk for den velstaaende Petersborger, enten han er af ren russisk eller af tysk-russisk Afstamning. Om kort Tid begynder den russiske Faste, som lægger en Dæmper paa Forlystelses- og Selskabslivet, men derefter kommer Paasken, da tager Russeren Revanche ved en fortsat Række Festligheder hjemme og ude og udfolder der en Nydelses- og Livslyst, som vi unge Danske, selvom vi ikke er Hængehoveder, dog med vore

afdæmpede Ytringsformer og navnlig beskednere Pengemidler ikke kan staa Maal med.

Jeg gaar videre i mine Tanker til den Dag om et Par Maaneder, da jeg skal tiltræde min Permissionsrejse til Danmark for at nyde 2 Aars opsparede Ferie. 6 Uger skal jeg tilbringe i Danmark i den skønneste Foraarstid, og Rejsen — Lyspunktet i Størenordmandens Tilværelse —, som jeg tidligere har lagt over Finland—Stockholm, skal denne Gang gaa over Berlin; jeg ser allerede mig selv i Drosken paa Vej til Bane-gaarden, da — hvad er det? — en Kvinde træder ud af et Thehus, hun bærer to Jernkugler i Hænderne, nu kaster hun dem ind under Drosken, det er Bomber, nu eksploderer de med et Brag, og jeg springer op fra Drosken — nej, fra Stolen, for jeg har nok drømt det hele.

Et Blik paa Uhret siger mig, at jeg kun har sovet i otte Minutter, utroligt saa meget, man kan drømme i saa kort Tid, og Braget fra Bomberne kom nok fra Elevatoren derhenne, den ryster endnu af Stødet, jeg gaar hen for at se, hvad der er i den, det er vel sagtens Telegrammer fra Østasien, derude er Klokken jo nu ni om Formiddagen. Jo, ganske rigtig, en usædvanlig stor Pakke »Kinesere« ligger der og deriblandt en »Service« fra Shanghai til »Nordiske«, London, der knapt og fyndigt melder: »Eastern divert.« Tak, Skæbne! en værdig Afslutning paa en urolig Nattevagt, de to Ord melder, at den Del af den øst-asiatisk-europæiske Trafik, som ellers gaar over »Eastern-Extension«s Linjer Syd om Asien, antagelig paa Grund af Afbrydelse et eller andet Sted nu vil blive dirigeret over »Store Nordiske«s Linjer i Følge den gældende Aftale mellem de to Selskaber, saalænge til Skaden er udbedret og en ny »Service« melder: »Eastern cease divert.«

Her er kun een Ting at gøre, hurtigst muligt at vække min Andenmand, og det er paa høje Tid, for da han søvndrukken tumler ind i Apparatsalen, rasler den næste »lot« Depescher

ned med Elevatoren. Vi faar nu travlt med at punche Telegrammerne og sende dem videre til Newcastle og bliver holdt i Aande af en stadig Strøm af Depescher Resten af Morgenens, medens Rengøringsmanden og -kone dukker op og begynder Dagens Arbejde, hvilket forhøjer Uhyggen, aabne Vinduer med stærk Frost udenfor og ophvirvlet Gulvstøv indenfor sætter man nemlig ikke særlig Pris paa efter en gennemvaaget Nat.

Endelig er Klokken otte, og Formiddagsvagten kommer for at løse os af. Vi to »lange Nætter« lægger Punchestokkene og kommer hurtigst muligt i Tøjet. Huh, hvor det bider i Næsen og Ørene udenfor, jeg faar i en Fart Pelskraven slaaet op og Huen trukket ned og saa i Ilmarsch hjem for at faa et Glas varm The og derefter komme paa Hovedet i Seng.

Siden hin Februarnat for 10 Aar siden, er der jo sket visse Begivenheder ude i Verden. Verdenspressens Korrespondenter, der dengang samledes i den russiske Hovedstad, har haft travle Tider rundt om bag de forskellige Fronter, den internationale politiske Spænding fra den Tid har givet sig Udslag i den blodige Verdenskrig, og endnu henligger store Dele af Europa i Kaos. Rusland har de sidste Par Aar været et saa godt som lukket Land, og de Begivenheder, der har fundet Sted derovre, stiller ganske mine Oplevelser i Skygge. Hvorledes gaar det nu min uforlignelige, moderlige Værtinde, eller min Ven Millionæren? Er han mon nu Gadefejr eller Avissælger i det rædselsbeherskede Petrograd, saaledes som man har kunnet læse om de ulykkelige »Bourgeoiser« derovre.

Hvad mig selv angaar, da har jeg forlængst forladt »Store Nordiske«s Tjeneste, og hvad der end ellers kunde siges om de Aar, jeg tilbragte i fremmede Lande, vil jeg gerne til Slut fremhæve den store Betydning, de har haft for min Udvikling og de uforglemmelige Minder, de har skænket mig om fremmede Forhold, interessante Begivenheder, prægtige, gæstfri Mennesker og, sidst men ikke mindst, gode Venner og Kammerater.

E. BRUUS.

N E D A T A A B N E C A L A I S

REDAG den 18de April 1873, Kl. 2¹/₂ Eftm., mødte vi, Telegrafeleverne Jørgen Hansen og E. Janssen, vor fremtidige Stationschef Jens Petersen, der var ankommet med Færgen fra Strib, paa Fredericia Jærnbane-station. Efter at have været »Store Nordiske«s Stationsbestyrer i Nystad var han da blevet designeret til Selskabets Stationschef i Calais, hvor man snart ventede at kunne aabne en Station, naar det dansk—franske Kabelanlæg blev tilendebragt. Det var vort første Møde med ham, og vi syntes straks godt om hans repræsentative Personlighed og elskværdige, vindende Væsen. Vort Rejseselskab var nu *au complet*, og vi steg i Toget. Signalfløjten skingrede, Lokomotivet svarede, og under vore talrige Venners Hurraraab og Viften gled vi bort, og vi sandede de gamle Ord »at tage Afsked er en underlig Følelse af en løjerlig Fornemmelse«. Efter nogle Øjeblikkes Taushed, i hvilke hver især havde hengivet sig til egne Tanker, indrettede vi os det saa bekvemt som muligt i Kupéen. Solen sendte sine oplivende Straaler over Lille Bælts Vover og Fyens og Jyllands Kyster. Hr. Petersen brød Tausheden og fortalte os meget livligt og malende om Finlands Skærgaarde, Fjorde, Skove og Søer, saa forskellig fra vor Natur; men vort Land har jo ogsaa sine Skønheder. Se der! Hvor smukt knejser ikke Koldinghus Slots Ruiner. — Vi naaede Grænsen, Vamdrup. De preussiske Pikkelhuer, Postskilte m. m. saas overalt i disse for faa

Aar siden danske Egne. Efter at have overstaaet Toldeftersynet indtog vi atter vore Pladser, og Hr. Petersen var fortsat meget underholdende. Fra sit tidligere fleraarige Ophold i Flensborg kendte han de slesvigske Forhold godt, og derfor drejede Samtalen sig ganske naturligt om disse saa minderige Egne. Ved Rothenkrug (tidligere Rødekro) holdt vi nogle Øjeblikke. Herfra gik en Sidebane til Aabenraa. To Tyskere steg ind og talte med megen Begejstring om den franske Krig 1870—71 og om, hvor meget de 5 Milliarder egentlig repræsenterede, og belyste ved Eksempler, hvilke og hvormange af de højeste Taarne i Verden, der kunde bygges ved at stable 20-Francs Stykker ovenpaa hinanden.

Vi naaede Flensborg med den dejlige Beliggenhed ved Fjorden, og et stort Antal Vejrmøller saas rundt omkring mellem Bakkerne. I de Minutter, vi holdt her, steg Hr. Petersen ud for at hilse paa sin Ven, Redaktøren af »Dannevirke«, der var paa Perronen med sin Hustru og en lille Søn. Hr. Petersen underholdt os nu om sit Ophold i Flensborg før 1864 som dansk Statstelegrafist og fortalte om Etatsraad Peter Faber, der stod i Spidsen for Telegrafvæsenet, og om hvem der jo er saa mange Anekdoter, men iøvrigt kendes han sikkert bedst af alle som Digter af vor Soldatersang fra 1848—1850 »Dengang jeg drog afsted«. Samtalen kom derved til at strejfe Literaturen, og Hr. Petersen viste sig at være vel bevandret i ikke blot den skandinaviske, men ogsaa i den tyske, engelske og franske; han kaldte det sin Yndlingspassion efter Embedspligterne, og vi erfarede endogsaa, at han selv havde skrevet smukke og stemningsfulde Digte og høstet megen Anerkendelse derfor. Vi naaede den venlige Stad Slesvig med det anselige Gottorp Slot, midt i en pragtfuld Slotspark. Efter et kort Ophold paa den livlige Banegaard gik Farten videre. Tankerne om Dannevirke og Krigsminderne strømmede ind paa os. Solen gik ned bag de lyngklædte Bakker og farvede Himlen rødlig i Vest, kort før

vi naaede Rendsborg. Det drønedes som Torden, da Toget kørte over Broen over Ejderen. En beskænket Tysker kom ind i Kupéen, smed sig voldsomt ned i Sædet, faldt straks i Søvn og snorkede meget heftigt, lige til vi naaede Hamborg. Det blev nu mørkt. Lamperne blev tændte. Hr. Petersen trakterede med et Glas Madeira fra sin Rejseflaske. Vi bød til Gengæld en frisk Cigar, og vi dampede saaledes bogstavelig talt til Neumünster, der var et Jernbaneknudepunkt med stærkt Røre og Virvar. Det var meget oplivende at se paa. Over Elmshorn, Uetersen, Pinneberg naaede vi Altona, hvor vi ikke standsede, men fo'r forbi den oplyste Banegaard, hørte Larmen af megen Færdsel og mange Mennesker, saa' de lange Rækker af Gaslygter og oplyste Huse — det første Pust af den store Verden, vi naaede i Hamborg, hvor vi ankom til Damthorstation Kl. 9 Aften. Her modtoges vi af Hr. Hansens gode Ven, Hr. Behrendt, ansat paa et stort Handelskontor og vel kendt med Forholdene, og med Glæde mødtes de to unge Venner, og saare elskværdigt tog Hr. Behrendt sig ogsaa af os, Rejsefællerne. I Zinngs Hotel fik vi to gode, rummelige Værelser. Hr. Hansen og jeg nøjedes med ét Værelse med to Senge. I et mægtigt stort Restaurationslokale, med ikke mindre end 8 Billardborde, var meget udsøgte Retter anbragte paa Buffet'en, paa pletterede Fade, der straaledes som Sølv og sydede over Fyrfade. Talrige Søjler og Piller bar det høje Loft, og overalt var der Gæster i uoverskuelig Mængde, medens Kelnerne fo'r omkring i Travlhed, løftende Sejdlene, fyldte til Randen, over Hovederne paa os alle. Vi placerede os i de magelige Lænestole, vederkvægede os lidt og passerede kvikt en Timestid med vor Cicerone og gik saa til Ro.

Vi studerede ivrigt Bädeckers Haandbog næste Morgen, og med dennes udmærkede Kort over Hamborg behøvede vi aldeles ikke at spørge om Vej. Snart gennem pragtfulde Gader eller over store Pladser, snart gennem Gyder, der ikke var bre-

dere, end at man kunde spænde fra den ene Side til den anden med udstrakte Arme, naaede vi vort Maal nede ved Havnen, Sandthorkaj Nr. 6, et Vareskur af Jernkonstruktion, der strakte sig til begge Sider af os, saa langt Øjet naaede. Paa den modsatte Side laa Kajerne og Havnen, hvor Skibene lossedes ved Kraner af imponerende Dimensioner og Antal. Tusinder af Mennesker var her i Virksomhed, og Bjerge af Pakkasser stod opstablede; et Skib udlossede Kreaturer og Heste, der svævede i Kranerne i Gjorde og Seler. Øredøvende Støj og Larm. Paa et Skib lidt til venstre opdagede vi Tricoloren og paa Stævnen Navnet »Emma«. Netop, hvad vi søgte. Mine Fæller mente, jeg skulde være Ordfører. Ved Landgangsbroen stod en Herre. Til ham sagde jeg mit Ærinde paa Fransk. »Han forstaar Dem vist ikke,« sagde Hr. Petersen paa Dansk. — »Er De danske?« sagde Herren, der var Agent for et Firma, og om vi havde Ærinde om Bord. Saa kom Kaptajnen til. Hans Høflighed røbede øjeblikkelig Franskmanden. Vi skulde til Ekspeditonen, Monsieur Eugène Collier, Stubenhuck Nr. 26, for at faa Billetter til Havre. Vi maatte komme om Bord om Aftenen, da Skibet lettede meget tidlig næste Morgen. »Au revoir, Monsieur le capitaine,« sagde vi, og han bukkede dybt med »à ce soir, Messieurs!« Ved en Færgeplads tog vi en Baad. Færgemanden syntes at være stokdøv, og det var, forekom det mig, ikke ganske hyggeligt at give os ud i det Virvar af Skibe, Bugserbaade, Dampere, Robaade m. m., der hvirvlede paa Kryds og tværs her i Havnen, men han var øvet og søvant, saa, naar det saa' ud, som skulde vi i næste Øjeblik knuses, drejede han ved en fiks lille Aarebevægelse af i rette Tid, maaske for en af de store amerikanske Dampere, der forekom os som svømmende Bjerge. Vi naaede Stubenhuck og fik Billetterne, hvorefter vi var frie Herrer Resten af Dagen. Vi benyttede Tiden til at ture rundt i Hamborg og se det brogede og mangeartede Liv i denne Hansasstad. Alsteren og Jungfernstieg begejstrede os, i Kunsthalle

traf vi flere kendte danske Kunstværker, Zoologisk Have var simpelthen storslaaet; vi var saa heldige at være paa Børsen med en Børsherre i Børstiden, hvilket var utrolig interessant og uforglemmeligt. Her var en Raaben og Skrigen, en Iver, der grænsede til Vanvid, højroset Hvinen, saa man ikke kunde høre, hvad man selv sagde eller raabe sin Nabo op, og saa var man som Sild i en Tønde og blev dog puffet og skubbet overalt. Om Aftenen overværede vi i Stadttheater »Gastspiel der Italienischen Operngesellschaft des Herrn Pollini, unter Mitwirkung der Signora Désirée Artôt«. Operaen var Donizettis »Don Pasquale«, en komisk Opera. Det var en nydelsesrig Forestilling, dejlige Stemmer og ypperlig Musik.

Efter Forestillingen begav vi os gennem de pragtfuldt oplyste Gader paa Vej til Skibet. Trods den fremrykkede Tid havde en Cigarhandler aabent, og vi lod os friste til at købe hver 1 Kasse Cigarer til 4 M. 8 Pf. pr. 100 Stykker, da Cigarer var langt dyrere i Frankrig, ligesom vi ogsaa lod os lokke af en Barber og endte saaledes denne righoldige Dag med at blive klippet, friseret og barberet.

Klokken 5 Søndag Morgen opskræmmedes vi ved Rummel og Tummel og stærk Larm paa Dækket. Det var Forberedelserne til Afrejsen. Klokken 6 løsnedes alle Trosser, og Lodsens kom om Bord; det var stærkt Snevejr, og langsomt sejlede vi op ad Elben i Taage og Snefog. I den hyggelige Salon sad vi godt med en god Bog. Af og til et lille Svip op paa Dækket, Vejret havde bedret sig, og Holstens snedækkede Kyser viste sig for vore Blikke. Klokken 3 om Eftermiddagen naaede vi Flodens Munding. En rød Lodsbaad blev prajet, lagde til, og vor Lods steg ned i Baaden; vi satte Farten op og stod ud i Nordsøen for fuld Damp. Det varede kun et Par Timer, saa maatte jeg gaa til Køjs og var meget søsyg. En uhyggelig Nat og paafølgende

Dag. Klokken 9 om Aftenen overvandt jeg mine Kvaler, mandede mig op, jeg maatte op paa Dækket for at hilse paa Indsejlingen til Kanalen, hvor Dovers to Fyr paa den ene Side og Calais Fyr paa den anden Side og Himlens Stjerner over vore Hoveder funkede og lyste omkap. Derpaa hurtigt igen i Køjen. Efter en god Søvn vaagnede jeg frisk og vel tilpas. Solen skinnede klart ind til mig gennem Køøjet. Ved at sætte mig halvt op kunde jeg se ud gennem dette. Men, hvad var dog det? Var jeg levende eller død? Skibets Bevægelser var rolige, Havet som et Spejl, Vejret straalende Sommer, vi gled stiltfærdigt langs det skønne Normandies Kyst, med grønne Marker og foraarsskøn Plantevækst oven paa og imellem de høje Kridtformationer og fantastiske Granitporte og Blokke langs den sandede Strandbred. Af og til, hvor Klipperne vare lave, viste hele Dalstrøg sig med Byer og Landsbyer, med store Hjørde af Kvæg med Hyrder og Hunde. Saa nær var vi Kysten, at vi kunde høre Hundeglam og Kirkeklokker, og til den anden Side saa vi Atlanterhavet med mange Fiskerbaade, Sejlskibe, Dampskibe i saa at sige alle Retninger. I Kikkert saa vi de smukke Badesteder Fécamp, Fiskerlejet Yport, Étretat med de imponerende Granitporte, indtil vi naaede Seineflodens Munding, hvor den store og smukke Havre de Grâce amfiteatralsk hævede sig for os som Perlen i en henrivende skøn Egn. Idet vi lavede os til at gaa fra Borde, meddelte Stewarten, at Cigarer var meget dyre i Told, saa han raadede os paa det ivrigste til at efterlade dem paa Skibet. Mine Rejsefæller stillede deres Cigarer fra sig. En net Beneficeforestilling for Stewarten, tænkte jeg; det vilde jeg ikke være med til, men pakkede resolut alle Cigarene i mit Rejsetæppe. Dette sinkede mig saa meget, at da jeg naaede Toldvæsenet, var det ivrigt beskæftiget med mine Fællers Bagage. Jeg aabnede min Kuffert og bad dem efterse selv, om jeg havde noget toldpligtigt, hvortil en Tolder venligt bemærkede til en Kollega: »il a une bonne tête, ce Monsieur,

qu'il passe«. Denne Opfordring fulgte jeg sporenstregs og redede Cigarene.

I det herligste Solskinsvejr turede vi hele Dagen rundt i denne livlige Storstad, hvis internationale, brogede Befolkning med Sømænd fra alle Nationer virkede oplivende. De udstrakte Havnebassiner med talrige store Dampere og Sejlskibe, der laa ved de lange Kajer, uberørte af Ebbe og Flod, da mægtige Sluser lukkede af for Havet, imponerede os. Børsen foregik paa offentlig Gade foran en elegant Café og Restaurant. Omegnen var pragtfuld, høje Bakker med Klippeskranter mod Havet, hvor det smukke Badehotel *Frascati* var ifærd med at forberede den nær forestaaende Aabning af Saisonen. Paa Højderne oppe over Byen laa store militære Anlæg og Kaserner, foran hvilke vi overværede franske Soldaters Indøvelse. Hr. Petersen foreslog os at tilbringe Aftenen i Theatret. Først efter at have taget Billetterne opdagede vi en Plakat, der underrettede os om, at der ogsaa her, ligesom i Hamborg, opførtes Donizettis Opera »Don Pasquale«. Det blev dog meget fornøjeligt og en udmærket Sprogøvelse for os. Vi overnattede i Hotel des Indes, hvis Senge forbausede os, thi de var næsten kvadratiske, saa man ligesaa godt kunde lægge sig paatværs som paalangs i dem.

Næste Morgen meget tidlig var vi paa Benene; Café au lait serveredes os med yndefuld Gratie af *le chef de cuisine* i hvid Dragt, hvid Hue og stort hvidt Forklæde, hæftet op i den ene Side. Han udførte denne Handling med en Værdighed, Alvor og Elegance, som var han Skuespiller paa en Scene. En gemytlig Ordstrøm gik samtidig over hans Læber om denne Driks Egenskaber. Med et fornemt Buk trak han sig tilbage med en Haandbevægelse, der understregede »*Messieurs sont servis*«.

Hotellets saavel kvindelige som mandlige Betjening dannede Spalier for at afpresse os endnu flere Drikkepenge, da vi gik ud til den paa Gaden ventende Droske. I øsende Regnvejr naaede

vi Banegaarden og tog Billetter til vor Rejsses første Maal, Mr. Delbende, *École commerciale et industrielle à Fécamp*. Dette velklingende Navn var vel skikket til at afføde ikke faa store Tanker hos os. Kort efter, at Toget var sat i Gang, brød Solen kraftigt gennem Skyerne, spredte disse og straaledede over det skønne Normandies prægtige foraarsklædte Egne og frodige Marker, med Godser og Landsbyer, der glimrede af Velstand og Velvære, og Byer med Fabriker og travl Virksomhed. Efter et Par Timers Kørsel aabnede Konduktøren Kupédøren for høfligt at meddele: »Messieurs, nous sommes à Fécamp«. I en smuk, græsrig Dalslette laa Stationen, bygget af Træ, meget malerisk ved en lille Bæk, der snoede sig gennem Dalstrøget, medens Byen amfiteatralsk hævede sig omkring for vore Blikke, med flere imponerende Kirkebygninger, Klostre, Raadhus, Fabriker, Privatpaladser, Skibsværfter, Havnebygninger, prægtige Haver og Parker af velformede Bakkedrag. En Mand tiltalte os paa klingende Norsk: De er, antager jeg, de Herrer Danskere, der skal til Delbende?« Han præsenterede sig som Senior i Pensionatet og som »Gamle Petersen«. Efter en længere Vandring igennem Byens stejle Gader og indbydende, venlige Boliger standsede vi ved et meget malproport, skummelt Hus. »Nu er vi hos Delbende!« Vi hviskede til hinanden: »Er dette Pensionatet og den store *École industrielle*?« I samme Øjeblik stod Mr. Delbende for os. En Lazarus. Huller paa Ærmerne, uredt, rødt Haar, ubarberet, lasede Slæber, en Knebelsbart af røde, vildt strittende Børster, plettet, ussel, usoineret, bare Elendighed. Rask tog han imidlertid fat i vore Kofferter og førte os op paa vore Værelser, nogle aflange Træskure, med Seng, et lille Bord og en almindelig fransk Straastol. Vor Chef var af den Anskuelse, at her kunde vi da ikke blive, men efter at vi gennem de unge Nordmænd havde faaet nærmere at vide om Forholdene, besluttede vi os til at blive, særlig da vort Ophold højst vilde

E. Janssen.

Delbende.

J. Hansen.

Pension Delbende.

vare knapt to Maaneder. Vi optog straks Undervisningen, og Mr. Delbende viste sig at være en fortrinlig Vejleder, og da vi desuden havde rig Lejlighed i denne livlige By til at studere Sproget, gjorde vi meget følelige Fremskridt i Fransen, og det morede os at give os i Samtale med enhver, der var villig dertil. Ved Maaltiderne underholdt Mr. Delbende os med sin rappe Tunge. Han var meget livlig og fornøjelig.

Kvik og lystig, spøgefuldt og rede til Løjer var han altid. Han var kostelig, naar han med Pathos deklamerede følgende af ham selv forfattede Karnevalsspøg:

Messieurs et Mesdames!

C'est avec la permission de Monsieur le maire, et des autorités de cet endroit, que je viens me présenter devant vous. (Her efterlignede han kraftige Trommehvirvler.) Je ne suis pas, Messieurs et Mesdames, comme ces charlatans, ces faiseurs de contes, ces diseurs de bonnes aventures, qui viennent sur vos places publiques vous vendre des choses qui ne servent à rien, à absolument rien. Vous pouvez me croire. (Larmende Trommehvirvler.) Mon remède est efficace, grâce à Dieu. Il guérit de toutes les blessures. Maux de bras, maux de jambes, maux de dents, maux de cou, maux de tête, par conséquent et également, cela va de soi, les maux de coeur (øredøvende Hvirvler). Enfin, Messieurs et Mesdames, auriez-vous des yeux aussi gros que la tête, approchez-vous de moi avec confiance, en moins de cinq minutes vous serez guéris ou bien aveugles. J'ai parcouru toutes les contrées du globe; l'Europe, l'Asie, l'Afrique, l'Amerique et l'Océanie. Aussi, j'ai gravi les plus hautes montagnes de l'Univers: le mont St. Hélié dans l'Amerique russe, le Popotatepette au Mexique, le Pichincha, le Chimborazo, le Cotopaxi dans la Colombie jusqu'au Gallheupiggen en Norwège; sur le sommet de ces montagnes, j'ai découvert un simple moyen avec lequel j'ai composé une poudre qui a la propriété de détruire ce que l'on appelle le fléau de l'humanité. Vous me demanderez peut-être, Messieurs et Mesdames, ce que c'est: le fléau de l'humanité? Les uns vous disent, c'est un lion, un tigre, d'autres, le serpent Boa, le serpent à sonnettes ou celui à lunettes, le crocodile du Nil ou bien le caïman du désert. Non, Messieurs et Mesdames, non, je vous dis que non, et je vous le répète, si vous le désirez? Le fléau de l'humanité c'est: »la punaise«! (Tromme-

hvirvler). La punaise, à votre reveil, se promène sur votre corps, la canne à la main, et semble vous dire: »si tu me touches, je t'empoisonnerai«.

Prenez seulement une pincée de ma poudre entre le pouce et l'index. Placez cette poudre sous les narines de l'animal, et à l'instant même vous verrez l'insecte mourir dans d'horribles convulsions!!

Dagene gled raskt for os. Efter Studierne, Øvelse paa de medbragte Perforatorer, foretog vi Ture langs de prægtige Strandpartier eller til Havnen; vi aflagde ogsaa Besøg hos Dominikanermunkene, og med Elskværdighed viste de os hele Klosteret med de dejlige Haveanlæg; en Fløj er omdannet til Fabrik for Benediktiner Munke, der forsyner hele Verden med »DOM« Likøren. Det var meget interessant at se hele denne udstrakte Virksomhed, og man skænkede meget beredvilligt for os af Likøren, der som bekendt er saare velsmagende. Hver Torsdag Eftermiddag var Fridag, og Mr. Delbende satte en Ære i at gaa i Spidsen for os og føre os til et eller andet af de smukke Egenes Seværdigheder. Vi foretog saaledes en Gang en Fodtur til det gamle Jagtslot i Valmont, en god dansk Mil fra Fécamp ind i Landet; Turen gik over høje Bakker, gennem udstrakte Skove, forbi mange velhavende, store Bøndergaarde med tiliggende Abildgaarde med talrige Æbletræer i Blomst, flere større Herresæder med pragtfulde Parkanlæg. Beboerne vare ivrigt beskæftigede med Markarbejde. Store, tohjulede Kærrer mødte vi fuldt læssede under Kalecher af Lærred, forspændte med fra 2 til 5 Heste foran hinanden, saaledes at Forsmækken svævede over den bageste Hest, medens Bagsmækken næsten berørte Jorden. Hjulenets Diameter var som en Mands Højde. Smukke Dalstrøg udbredte sig for os i milevid Omkreds med Vandløb, Søer, Skove og Landsbyer. Valmont laa malerisk i disse Omgivelser; en Landsby kaldtes den, trods 3000 Ind-

byggere, og det ærværdige Slot, hvor Kong Frantz d. 1. (1515—1547) havde boet, naar han dyrkede Jagtens Glæder. Vi var omkring i de smukke Sale, de hyggelige daglige Værelser med de gamle Møbler, Soveværelserne med Sengene, Bogsamlingen, Retssalene med Lem over en Faldgrube, bygget som en rund Brønd med skarpe Knivsblade indmurede, saa en grufuld Død ventede den Dømte, naar han styrtedes ned i Gruben. I Biblioteket vare interessante gamle Skrifter, Bøger, Tegninger og Kort, udarbejdede af Munke med stor Færdighed, Smag og Taalmodighed. Vi indskrev os i Fremmedbogen.

Hjemme arbejdede vi flittigt med det franske Sprog og fik hver to halve Timers Undervisning af Mr. Delbende. Den regelmæssige Levevis forstyrredes dog af og til. Saaledes blev vi Vidne til en storslaaet Pilegrimsfart til Fécamp. Der var en hellig Kilde med helbredende Kraft. Med Jernbaner, Vogne og tilfods strømmede Tusinder af Folk til Byen, og kirkelige Optog drog gennem Gaderne. Omkring Hovedkirkens Højalter sad 24 Præster og solgte Aflad og paa Torve og Pladser var der Karuseller og Boder; om Nætterne hørtes Sang og Lystighed; der illumineredes med kulørte Lamper, og mange bivouakerede paa Markerne ved deres Køretøjer eller laa i Telte, da der umuligt kunde skaffes Plads i Byen. En anden Begivenhed indtraf, idet Mr. Delbende fejrede sin ældste Søn »*première communion*« i flere Dage, med megen Mad og Drikke, Selskabelighed, Dans og Lystighed; først stod Festen i Pensionatet, men ligesom ved en Trylleformular forlagdes Scenen til Venners og Slægtninges Boliger, men overalt gik fransk Konversation meget livligt, og vi erfarede med Tilfredshed at »*l'exercice fait le maître*«.

Den 24. Maj 1873 forstyrredes vor provincielle Tilværelse ved en historisk Begivenhed. Præsident Thiers traadte af som den franske Republiks Overhoved og afløstes af Maréchal de Mac-Mahon, Duc de Magenta. Den Lethed, som Befolkningen

tog denne Forandring med, maatte forbause. Efterretningen om hans Valg fremkaldte vild Begejstring og ogsaa Ønsker om Hævn og Revanche-krig. Raabene »à Berlin, à Berlin« lød overalt, medens man syntes lidt utaknemligt at glemme de store Fortjenester, »Père Thiers« havde ydet sit Land og Folk som Fredsstifter efter 1870—71.

Vor Chef havde foretaget en Rejse til Calais i Forretnings-anliggende, og vi modtog fra ham vedlagte Brev, der glædede os meget.

Calais, d. 23. Juni 1873.

Kjære Janssen!

Efter Løfte giver jeg herved Livstegn fra mig; som Descartes sagde: »jeg tænker, derfor er jeg« — siger jeg »jeg skriver, derfor lever jeg«, endskjøndt forresten en og anden af mine Venner i Konsekvents heraf med god Grund kunde drage min Tilværelse i Tvivl. Imidlertid veed De nu, at ingen skummel Rinaldo i en mørk Midnatstime har banet sig Vej til mit ensomme Leje for at berøve mig Livet og to tusind Francs, men at jeg har overstaaet denne og alle Rejsens andre Farer og lykkeligt og vel er arriveret til Calais. Jeg løb visseligt igaar en vis Fare for at tilintetgøres af Varme i Jernbanekupéen mellem Rouen og Amiens, men min Natur bestod Prøven og beviste paa en glimrende Maade sin Ikke-Flygtighed, endskjøndt paa den anden Side alt, hvad der var hos mig af Vandethed, sikkert maa være forsvundet i dette eklatante Svedebad. Alle faste Dele befinde sig imidlertid indtil videre i Hotel Meurice, og befinde sig ret vel, bortset fra den Træthed, der er en ret naturlig Følge af de siden Torsdag afvejlende Delbende'ske Orgier og Havre- & Rouen'ske Tourist-Anstrængelser. Jeg har svælget i Gothik siden jeg forlod Dem: fra Seinebroerne i Rouen

seer man 10 à 12 gothiske Taarne, og der er vel næsten ligesaa mange gothiske Pragtbygninger at bese. Fremfor alle Rouens Perle *St. Ouen*, det skønneste, fineste og dog alligevel storartede Digt i Steen, man kan tænke sig, og som jeg kun altfor gjerne vilde have lært udenad, hvilket Tiden ikke tillod mig; den vældige Domkirke blegner ved Siden af denne katolske Salomons Højsangs Yndefuldhed. Malerisamlingen i Hotel de Ville ved Siden af *St. Ouen* er ogsaa værdt at see; Værker af de franske Mestre, ikke faa af de italienske Koryfæer, hentede af Førstekonsulen, nogle Flamlændere, det er det vigtigste, men hvad der gav denne vel kun forholdsvis ringe Samling sin Betydning for mig var, at den for første Gang stillede mig overfor den franske Kunst, som jeg længe har længtes efter at kjende mere end af Omtale: just de samme nøgne (i Parenthes sagt, forresten højst bedaarende) Kvindeskikkelser, de fyrige Soldater, Krudtdampen og alt det var der, men der var Eet endnu, nemlig de store historiske Opgaver, dem, hvorfor vore tamme Malere sky tilbage, men som her vare repræsenterede, vel ikke altid med samme Held, men dog med et Mod og en Fantasie, der ikke undlader at fængsle Tilskueren foran Lærredet. — Iøvrigt Processioner som i Fécamp, dog her mere statelige, gørende bedre Virkning; voila en Piquet Husarer, et Militairmusikcorps afvexlende med Trommerne og Hornene, et Regiment Soldater, Præsterne, Hostien og sluttelig et Kompagni Husarer tilfods, det tager sig bedre ud end alle Fécamps fattige Børn. Kommer De til Amiens som jeg Kl. 5 T. 15 M., saa vent der til 7.35 M. istedetfor at gaa til Boulogne og vente der paa en Tid af Dagen, der intet er værd; der er saa Tid til at besøge Kathedralen, der holdt sin Anseelse for mig selv efter *St. Quens* Bedaarelser, og til at spise til Middag. Kl. 6 serveres en tarvelig

Middag i et Hotel lige paa Hjørnet ved Banegaarden for tre Francs. — I Amiens Procession i større Parti, jeg troer tre eller fire, mens jeg spiste tre Retter Mad. Jeg kom til Calais Kl. 12 om Natten. Her er ikke saa galt endda; Stationen lover at blive venlig og net, imorgen begynder Arbejdet med Haandværkerne. Videre er jeg ikke kommen, undtagen at jeg har skrevet iaften ogsaa til St. Nord, og sagt, at jeg helst vil have Dem og Hansen her til snart; Farvel saalænge; hils Hansen og de andre Venner og lev vel.

Deres

J. Petersen.

Efter endnu et Ophold i Fécamp paa en fjorten Dages Tid, der nødes i prægtigt Sommervej, forlod Hr. Petersen for stedse disse dejlige Egne, og den 2. Juli 1873 tog ogsaa vi andre Afsked med de prægtige unge Nordmænd og de ikke faa elskværdige Franskmand, vi havde lært at kende her. Den unge Nordmand Lie ledsagede os til Rouen, hvor vi med Glæde turede om og frydedes over denne gamle Normannerbyes kostelige Seværdigheder, og Minderne om Rolf Ganger, Vilhelm Erobreren, Richard Løvehjærte, der er begravede i Katedralen, ikke at tale om Jeanne d'Arc med mange flere talte dybt og skønt til os. I Amiens var Opholdet saa langt, at vi ikke blot spadserede en Tur i Byen og besøgte den smukke Domkirke, men endog fik Tid til at spise en ægte fransk Middag med mange smaa, men fikse og velmagende Retter. Langs Floden Sommes Bredder gik Turen videre til Boulogne-sur-mer, en smuk og livlig Stad med store Fabriker. Hvem kender ikke Pennen »Blanzzy poure«, der fabrikeres her. Egnen mindede fuldstændig om Fécamps Klippestrækninger. Efter endnu et Par Timers Jernbanekørsel nærmede vi os ved Midnatstid Calais. Smukt lyste Dover Fyrene og Calais Fyr i Nattens Mørke. Paa Calais

Station modtoges vi med Hjertelighed trods den sene Natte-time af vor kære Chef, Hr. Petersen, der venligst havde bestilt Værelse til os i Hotel Meurice.

Vi var nu altsaa i Calais, vort fremtidige Opholdssted. Hr. Petersen var jo allerede som hjemme. Hver halve Time spillede Uhret paa *Hôtel de Ville* sin ærværdige, smukke gamle Melodi, der tonede fra den statelige Raadhusbygning paa den meget store og anselige *Place d'armes*, hvor man finder Garnisonens Hovedvagt, flere ærværdige Privatboliger, Butikker og store Caféer og Restauranter, »Bellevue«, »A la grâce de Dieu«, »Café du Globe« m. m. a. Flere Gader mødes her, og hver Aften Kl. 8¹/₂ musiceredes af Militærorkestre med en imponerende Tambourmajor, der svingede sin mægtige Stav. Vi tog Vejen ned ad *rue de la mer* og naaede Banegaarden nede ved Havnen. Her var Telegrafstationen, og vi hilste paa den franske Stationschef, Mr. Lecamus, en elegant og smuk lille Franskmand, der talte flydende Engelsk og iøvrigt var gift med en nydelig engelsk Dame. Vi hilste ogsaa paa de franske Telegrafister og imponeredes særlig af 2 af dem, der specielt var sendte hertil fra Centralstationen i Paris i Anledning af den forestaaende Aabning af *le câble franco-danois*, d'Herrer Seneca og Le-plus, der blev vore gode Venner og trofast i mange Aar vedblev at være det. Haandværkere var ivrigt beskæftigede med at forvandle Mr. Lecamus' Spisestue, Køkken og Spisekammer om til »Bureau de la Grande Compagnie des Télégraphes du Nord«, vor officielle Titel, der dog af Befolkningen forkortedes til »Bureau danois«.

Medens Livet i Calais er provinsielt stille i Døgnet 18 Timer, er der derimod Verdensrøre om Formiddagen Kl. 11 til henad Kl. 2 og paa samme Tid om Aftenen, naar Færgerne fra Dover kommer og gaar, og Togene fra Paris, London, Bryssel, Cöln m. m. mødes og oversvømmer Banegaarden og Byen med deres brogede Skarer af Rejsende. Saa er her Liv og Røre

og Moro. Hvem husker ikke den gamle, elskværdige Monsieur Robert, Overkonduktøren, der styrede og ledede disse Strømninger af hvirvlende Menneskemasser. Alle kendte ham, og han kendte Alle. Hvor tog han sig ikke omhyggeligt af de svage Patienter, der skulde til Syden at søge Helbredelse, eller af en tidligere fornem Storhed, der af Omvæltningernes Magt var styrtet og levede stille og tilbagetrukket. Vi har set Kejserinde Eugénie incognito passere Calais, og medens hun tog Monsieur Robert under Armen, trillede Taarerne ham ned ad Kinden. Han sørgede for, at alle Rejsende kom i de rette Tog efter Planerne, og med sejrstolt Mine kunde han søge den Hviletid, Resten af Døgnet levnede ham. Calais indenfor Voldene mindede meget om gamle Kongens København og Christianshavn, og Fiskerbyen Courgain om Amager, da Beboerne gik i Nationaldragter efter gammel hollandsk Mønster. Hansen og jeg havde fundet os hver et lille Værelse, og vi var travlt beskæftigede med Indretningen af Stationslokalerne, Tilberedelse af Batterierne, Udpakning og Opstilling af Apparater m. m. Kabelhuset i Les Huttes d'Oye skulde ogsaa forsynes. Vi kørte paa Vogn derud med Hr. Petersen og maatte selv føre Proviant med, da der i Fiskerhytterne mellem Klitterne ved Stranden ikke var Fugls Føde at finde. Turen gik gennem de udstrakte Gader i St. Pierre les Calais, som Englænderne var i Færd med at omforme fra en Landsby til en stor Fabriksby for Tyll- og Kniplingsfabrikation. Lave Arbejderboliger med Haver saas Side om Side med udstrakte Fabriksbygninger med høje Skorstene, kun var et nyt Raadhus og en stilfuld Kirke færdige. Langs Stranden var der Klitter med Marehalm og Sandmasser, Landet fladt og gennemfuret af Kanaler, mellem hvilke frodige Marker og venlige Landsbyer. Hr. Petersen udvalgte en pensioneret Toldfunktionær, Monsieur Rivet til Opsynsmand ved Kabelhuset, der laa lige i Strandkanten og i Stormvejr beskylledes af Nordsøens Bølger. Hans første Rege-

ringshandling var at fordre en Uniformshue med Sølvtesse; den fik han og var henrykt. Dernæst skaffede han os en Tømmermand til at bygge de to Baaker, der skulde angive Kablets Beliggenhed i Strandkanten. Det viste sig at være hans Søn, hvis lille fikse Ægtemage var en habil Syerske. Hos en Nordmand i Calais fik vi et dansk Flag, der skulde vaje paa Kabelhuset til Vejledning for den engelske Damper, der skulde udlægge Kablet. Fra Calais til Kabelhuset var der 14 Kilometer. Franske Telegrafarbejdere var ivrigt beskæftigede med at op hænge en ny Ledningstraad fra Calais til Oye Kabelhus. Selve Kablet indskibedes paa den store engelske Damper »La Plata«, der under Ingeniør Frasi begyndte Udlægningen fra Fanø den 12. Juli, men maatte standse paa Grund af Storm og først kunde afslutte dette Arbejde den 23. Juli. Den 25. Juli var vi i Oye Kabelhus, og Dannebrog blev hejst. Damperen »Africa« paabegyndte da Udlægningen fra det Sted i Nærheden af Kysten, hvortil det i Strandbredden nedlagte svære Kystkabel var udlagt fra Lægter, af Kablet til Fanø, og naaede den Del af Kablet, der var udlagt af »La Plata«, den 27. Juli; samme Dag splidsedes Kablerne sammen, og dermed var Telegrafforbindelsen mellem Danmark og Frankrig oprettet. Hr. Petersen, Hansen og jeg, der var i Kabelhuset, blev af Ingeniør Frasi indbudte om Bord paa »Africa«, hvor Kaptajn Hoskiær og Axel Larsen kontrollerede Udlægningen. Det var interessant at se dette vel indrettede Kabelskib med de store Tanks, hvor Kablet opbevaredes indtil Udlægningen, samt faa detailleret Beskrivelse af hele Arbejdets Gang og se de mange forskellige Apparater og Maskiner. Vi tog Del endog i en meget animeret Lunch om Bord, hvorpaa Kaptajn Hoskiær og vi steg ned i Baadene, der førte os ind til Kabelhuset, medens »Africa« satte Dampen op og styrede ud i Nordsøen, og vi saa Kablet sænkes fra Skibet ned i Bølgerne for at falde til Ro i sit Leje. Kaptajn Hoskiær overnattede i en Fiskerhytte, men hvilede

særdeles godt trods de grove Lagener. Den 27. Juli efter Sammensplidsningen blev de elektriske Prøver tagne. Kabelhuset blev aflaaaset, Nøglen givet Mr. Rivet, Opsynsmanden, og vi kørte til Calais, hvor Kaptajn Hoskiær indbød os til Middag paa Hotel Meurice og var en fornøjelig og elskværdig Vært. I Parkanlæget »Front du Sud« var der Illumination og »Retraite aux flambeaux«, hvorfor vi spadserede derhen. Man dansede overalt i Gangene, og da Kaptajnen gav os Eksemplet ved at engagere en ung Pige og danse med hende, fulgte vi vor Kaptajn, og Dansen gik saa let gennem Lunden. Næste Dag afrejste Kaptajn Hoskiær. Den sidste Haand lagdes paa Ordningen af Stationen i Calais. Den danske Konsul, Mr. Vendroux, gjorde os den Ære at bese Installationen, ligeledes den norsk-svenske Konsul, Hr. Clausen, den britiske Konsul med Frue og Døtre, tre meget smukke, elegante Ladies. Det var os umuligt at afgøre, hvem der var Moderen, da de saa lige unge ud. Prefekten for Departementet var der ogsaa m. fl. Den 1. August 1873 blev Kablet officielt aabnet for Korrespondancen med et Telegram fra Præsident Mac-Mahon til Kong Kristian den 9. og Kongens Svar til Præsidenten. I de sidste Dage havde vi jo uofficielt fornøjet os over at tale med Fredericia, og Hansen hilste saaledes med Glæde paa sin Broder der. Men nu var Arbejdet i Gang, og Telegrammerne strømmede til os, og skiftevis modtog og afsendte vi dem, og de regelmæssige Dagvagter og Nattevagter afløste hverandre, og vi følte os inddragne i det internationale Telegrafnet, der omspænder hele vor Klode. Alt syntes saare godt. Og dog lurede en slem Fjende paa os, og desværre voldte den os mange Kvaler. Det var de hyppige Kabelafbrydelser, der med korte Mellemrum indtraf, idet de store engelske, franske og hollandske Fiskerbaade, der slæbte deres Trawls (Trækvaad) paa Havbunden frem og tilbage over Kablet, sønderflængede Jerntraadene og afbrød Telegrafledningen. Saa maatte vi holde

Vagt i Kabelhuset ved Oye Dag og Nat og havde meget Bryderi med Proviantering, og dertil kom, at Kabelhuset var meget fugtigt. Men det er jo heldigvis os Mennesker givet at indrette os efter Forholdene, og hvor primitive de end var, gik det jo godt; gode Bøger, godt Humør og Ungdomsmod til Huse i rigt Maal, og vi bevarer mange fornøjelige Minder om den Tid.

I Løbet af Efteraaret afrejste Hr. Petersen til Cöln for at møde sin Hustru og sine Børn. Ved Midnatstid, da Familien indtraf, var Personalet in pleno tilstede ved Modtagelsen med en Buket til Fruen, der i Elskværdighed og Gæstfrihed var sin Mands Lige, og i det hyggelige Hjem samledes vi Danske altid med Glæde, — ved Julefest til Risengrød og Gaasesteg — eller med oprigtig Deltagelse og Vemod, da den lille Datter døde og blev begravet. Intet Under, naar man erfarer, at Fruen, der i 1880 blev Enke, senere atter vendte tilbage til Scenen og endnu i disse Aar fortryller Publikum i Danmark som Fru Oda Nielsen.

I Sommertiden var der meget Liv paa Badestedet Casino, hvor navnlig engelske Familier tilbragte Badetiden og soled sig paa den sandede Strandbred om Dagen og diverteredes om Aftenen ved smukke Koncerter, efter hvilke Ungdommen fik en Svingom, og her var Brug for de unge Danske. Her traf vi Mrs. Duke, en nydelig, gammel, fornem Lady med flere nydelige, unge Niecer. Hun var Svigermoder til George J. Helland, Konsulen, der senere blev Overregnskabsfører ved Hovedkontoret i Kjøbenhavn. I hendes lille, men komfortable Hjem kom vi ofte og fornøjede os meget. Paa sin 80 Aars Fødselsdagsfest dansede hun med os, og den Dag som altid ungdommelig, frisk og livlig.

En Eftermiddag, som Hansen og jeg sad ved vort Arbejde paa Stationen, bankede det paa Døren. Det var Divisionsgeneral Ferri-Pisani, der vilde hilse paa Hr. Petersen, der just

var hjemme til Middag. Generalen gav os sit Visitkort til ham. Dette g'jort, udbød Generalen til mig: »Je n'ai pas besoin de vous demander votre nom, Monsieur, vous vous appelez sans doute Yansen. Je reconnais en vous les traits de Monsieur votre père, que j'ai rencontré á Godthaab au Groënland. Le souvenir de Monsieur votre père me réjouit. Une rencontre avec lui serait heureuse dans un salon de Paris, au Groënland ce fut une bonne fortune inappréciable o. s. v.« Generalen havde som Commandant og Adjudant ledsaget Prins Jérôme Napoléon i 1856 paa en videnskabelig Expedition til Skotland, Island, Grønland og de skandinaviske Lande. I Grønland traf de min Fader, Seminarieførstander Janssen i Godthaab, der velvilligt gav dem alle de Oplysninger, som Expeditionens forskellige Medlemmer — som jeg forøvrigt senere har truffet i Paris — overhovedet kunde ønske. Generalen omfavnede mig og gav mig »le baiser paternel« paa Panden. Hans Ungkarlehjem aabnede han for mig og tog sig faderligt af mig, underviste mig i Fransk og aabnede den rige franske Literaturs Kilder for mig, og i et Par Aar omgikkes vi daglig paa den interessanteste Maade, for mig i hvert Fald. Hans Velvillie har fulgt mig hele Livet igennem, og takket være ham aabnedes mange gode Hjem i Frankrig for mig. En ung Souslieutenant den Gang, Lombardeau, nu pensioneret Commandant og Officier de la Légion d'honneur, har bevaret trofast Venskab for mig, og lige til Verdenskrigens Udbrud sendte han mig altid sin Avis daglig efter selv at have læst den. Af Venskab til mig købte hans Slægtninge Aktier i Store Nordiske i Halvfjerdsene, og ved Dødsfald arvede han efterhaanden en hel Del af disse billigt købte Papirer, som han med Ret lovpriser, og som Tak sendte hans Hustru i mange Aar en Postanvisning til mine Børns Juleglæde. I 1913 om Sommeren besøgte han og hans Hustru mig her i Kjøbenhavn, da han var faldet for Aldersgrænsen. De var begejstrede over Byen, og de aflagde en Visit

hos Kammerherre Suenson, der charmerede dem over al Maade.

Da det finansielt kneb meget for flere af os, oprettede vi en lille Spare- og Laanekasse. Dens Formaal var at spare lidt sammen til Permissionsrejsen til Danmark. Efterhaanden efterlignede Selskabets øvrige Stationer Eksemplet og har overalt været tilfredse med Kasserne.

I Efteraaret 1875 var vi som saa ofte tilstede ved Bane-gaarden for at se de Rejsende passere ved Middagstogene. Den danske Konsul, Monsieur Vendroux, var ogsaa tilstede. Han skulde modtage Greven af Falster med Følge og føre dem om Bord paa en lille Damper, der skulde føre dem over til England. Lidt efter kom Kong Christian den 9. og Prinsesse Tyra (senere Hertuginde af Cumberland) gaaende, og alle vi Danske gjorde ærbødigt Front og hilste. Et Øjeblik efter kom Hofchefen, Kammerherre Castenschiold, hen til os med Ordene: »Hans Majestæt Kongen beordrer herved d'Herrer at komme om Bord.« Vi fulgte ham, og Kongen trykkede vore Hænder. Da Navnet Thornam blev nævnt, spurgte Kongen til hans Onkel, Professor Thornam, den den Gang bekendte Læge. Kongen udtrykte sin Glæde over at træffe Danske her, og spurgte til Etatsraad Tietgen. Da ingen svarede, tillod jeg mig at svare, at efter de sidste Efterretninger havde Etatsraaden det saare godt. Kongen haabede, at vi var tilfredse ved at leve her, hvortil jeg svarede, at naar vi ikke kunde være i Danmark, kunde vi vel næppe være mere tilfredse end her hos den franske Nation, vor gamle Allierede. Prinsessen nikkede venligt til mig og smilte. Kongen var glad over at have hilst paa os og ønskede os Lev vel. Vi svarede med underdanigst Tak, fordi Kongen havde kaldt os om Bord, og tilføjede, at Erin-dringen om dette Møde med Danmarks Konge altid i Fremtiden vilde staa for os som et smukt Minde. »Mit Portræt skal blive d'Herrer tilsendt til Ophængning paa Telegrafstationen.«

Kongen gav os Haanden til Afsked, og Audiensen var afsluttet. I Calais Avis stod et Par sympatetiske Linier om denne lille Begivenhed. Et Par Maaneder efter kom et stort smukt Fotografi i forgyldt Ramme til Stationen og blev ophængt der.

Bagefter erfarede vi, at vor Chef, Hr. Petersen, og den franske Chef, Mr. Lecamus, i Kjole og Hvidt havde haft i Sinde at hilse paa Kongen, men af en eller anden Grund havde opgivet dette. Da Portrættet kom med Adresse »Stationschef Janssen«; fik jeg en meget ubehagelig Overhaling af den Mand, jeg var kommet til at holde saa meget af, og jeg ved mig aldeles uansvarlig for den skete Fejltagelse.

I 1876 kom den kendte engelske Videnskabsmand Wheatstone gentagne Gange, ledsaget af flere Ingeniører, og vi overværede de interessante Forsøg med direkte Telegrafering mellem Paris og Fredericia med Relais i Calais som Overdragestation, hvilke Forsøg kronedes med Held, og den 1. Juli 1877 begyndte vi Tjenesten paa Centralstationen i Paris.

E. JANSSEN.

FRA ET BESØG PAA FORMOSA*)

I.

SKØNT kun et Par Dages Rejse fra Hongkong og Shanghai ligger *Formosa* (d. e. »den skønne«, som Portugiserne ikke uden Grund har døbt Øen) fjærnt fra Skibsfartens Alfarvej og udenfor Klodetravernes slagne Rute. Dens afsides Beliggenhed hinsides den stormfulde *Formosa* Kanal — Tyfonernes frygtede Hjemstavn — har i Aarhundreder gjort den til et almindeligt Tilflugtssted for undvegne Forbrydere og alskens urolige Hoveder fra det kinesiske Fastland, hvilket i Forbindelse med den indfødte, vilde Befolknings uforsonlige Had til de kinesiske Indvandrere gennem lange Tider lammede Centralregeringens Bestræbelser for at indføre et fast, lovmæssigt Regimente. Dette lykkedes saa at sige først, da Øen var bleven gjort til en særskilt Provins af Kina, under en hensynsløs og energisk Guvernør, — Vicekongen *Liu-Min-Chuang* — »den drabelige Liu«, som han i Almindelighed kaldtes — og gjaldt endda kun den vestlige, ikke hele den bjergrige østlige Halvdel, som stadig beherskedes af de uafhængige Stammer.

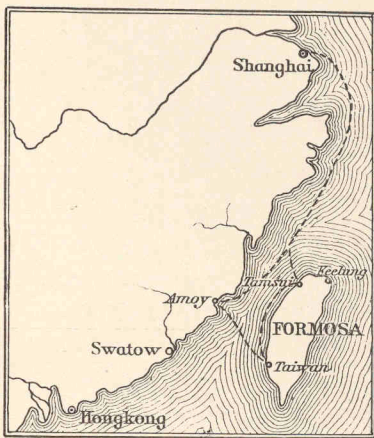
To Gange har Europæerne gjort Forsøg paa at bemægtige sig den frugtbare Ø med dens rige naturlige Hjælpekilder — første Gang, da Hollænderne i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, inden Kineserne endnu havde faaet fast Fod i Lan-

*) Delvis tidligere fremkommet i »Nationaltidende«.

det, opførte deres rødmurede Forter i Tamsui og Taiwan (de to Haynebyer paa Vestkysten), hvorfra de efter 30 Aars Besiddelse atter blev fordrevne af den kinesiske Fribytter Ching Chingkung; — anden Gang, da Franskmændene i 1885 indtog Keelung (paa Nordspidsen) og bombarderede Tamsui. Omsider er den jo ved Fredsslutningen i Shimonoseki falden i Hænderne paa Japanerne.

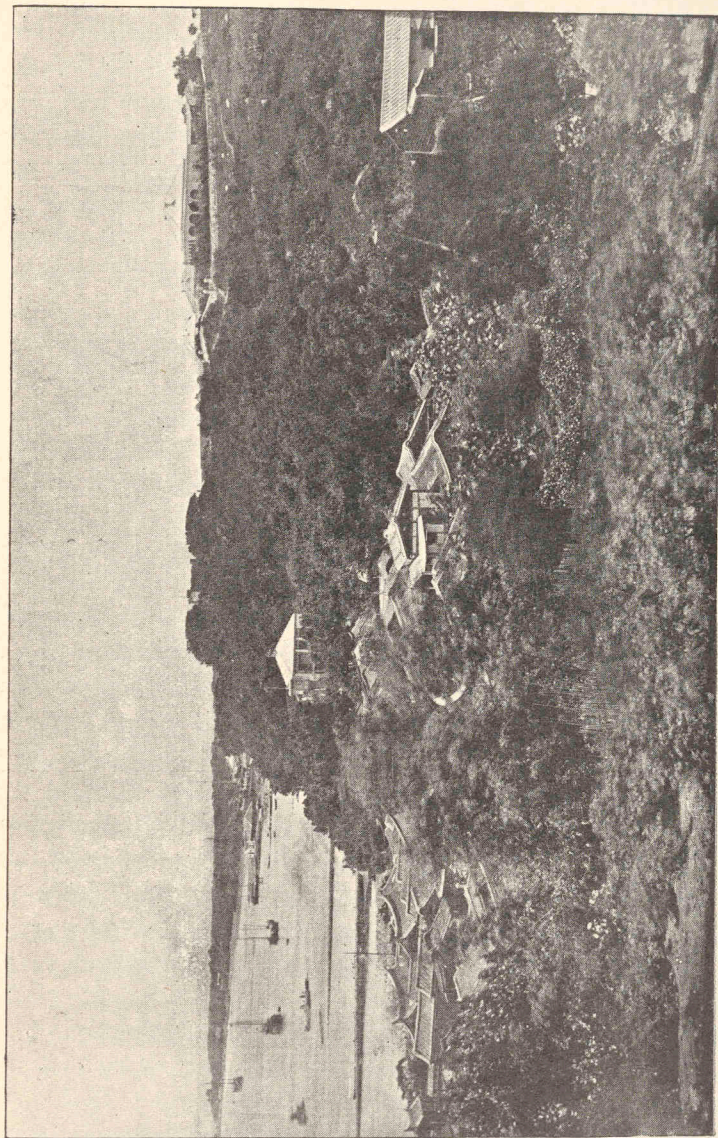
Det var i Aaret 1886, medens jeg første Gang fungerede som Driftsbestyrer i Shanghai, at jeg fik Lejlighed til at besøge denne Ø.

Det var netop faa Aar, efter at Liu havde overtaget Styrelsen. Ved Siden af at være en streng og barsk Militær, der uden Skaansel lod Hovederne springe, naar han havde haft Held med sig paa sine aarlige Strejftog mod de Indfødte, var Liu Fremskridtsmand med en næsten blind Forkærlighed for europæiske Innovationer. Hans Drøm var ved Hjælp af Jernbaner, Telegraflinjer, elektrisk Belysning, Armstrong Kanoner m. m. at gøre sin Provins til en Mønsterprovins for hele Riget og saaledes fordunkle den mægtige Li Hung Chang, der hidtil havde haft Patent paa at være Fremskridtsmanden mellem Kinas Statsmænd. — Havde denne Virkelyst været parret med den fornødne Indsigt og Erfaring, vilde han maaske have naaet sit Maal; men uheldigvis var han — den gamle Hugaf, der havde tjent sine Sporer som Friskare-Fører under Taiping-Oprøret — fuldstændig blottet for Kundskaber udenfor det militære Omraade, for slet ikke at tale om den klassiske Dannelse, der ellers

er den eneste Vej til Ros og Magt i Kina. Man ymtede om, at han næppe nok kunde skrive sit eget Navn. Vist er det, at jeg mere end én Gang i »Peking Gazetten« har set ham blive officielt irettesat, fordi hans Indberetninger til Tronen ikke havde været affattede i den rette Kancellistil. — Som det var, opnaaede den velmenende Liu vel nærmest kun at gøre Øen til en Prøveklud for Alverdens Projektmagere og Industririddere, som her fandt en lønnende Mark for deres Operationer. Blandt hans mange fantastiske Projekter var der f. Eks. et, der gik ud paa at anskaffe en kostbar Passager-Damper efter Dover-Calais Paketbaadens Mønster til en Rute, der hovedsagelig benyttedes af kinesiske Kulier! En Gang fandt han paa at sende de Indfødte en kongelig Gave af 20,000 Barberknive, for at de kunde rage deres Vildmandshoveder paa Kinesisk og lægge sig Nakkepisk til som synligt Tegn paa Underkastelse. Efter hvad der fortælles, foretrak de nok at anvende Knivene paa Hovedet af hans egne Soldater paa en hel anden Maade. En anden Gang — det var netop i de Dage, jeg opholdt mig paa Øen — fik han den Idé at indforskrive en Snes japanske »Jinrikshaer«, inden han endnu havde faaet anlagt de Veje, hvor de kunde benyttes. Kostbare Maskiner, f. Eks. et helt Mine-Maskineri, havde han ladet sig paaprakke uden i Forvejen at sikre sig, at de passede til de lokale Forhold. Resterne af det sidstnævnte laa og rustede paa en Mark i Nærheden af Twatutia. Men Liu havde ogsaa gode Idéer. Blandt andet havde han et aabent Øje for Nyttens af et undersøisk Telegrafkabel mellem Formosa og det kinesiske Fastland — et Projekt, der oftere havde været fremme, men nu for Alvor blev taget op af Liu. Det var dette, som i August 1886 førte mig til Tamsui ombord i Kabeldamperen »Store Nordiske« for med Liu personlig at fortsætte de Forhandlinger, der allerede var blevet indledede i Shanghai med en af hans Agenter.

Mit første Besøg efter at være gaaet i Land gjaldt den

Tamsui.

engelske Konsul, som havde sit Kontor i det gamle Hollænderfort, over hvis Tinde vi ude fra Søen havde set det britiske Konsulatsflag vaje. Jeg fik saaledes med det samme Lejlighed til paa nært Hold at se denne interessante Leyning fra Hollændernes Dage, der laa paa Toppen af en Høj lige oven for Landingsstedet, stolt knejsende over de mægtige Trækroner og den blinkende Flod, som beskyllede Højens Fod — det var som en mindre Udgave af Slotsruinen i Heidelberg henflyttet under Tropernes Sol.

Det var lige i Middagsstunden. Heden var næsten uudholdelig. Solen brændte med sin fulde Kraft — ikke den svageste Luftning til at bortvifte den glødende Damp, som laa sitrende henover den fugtige Jord. For hvert Skridt perlede Vandet gennem alle Porer til Trods for den lette, hvide Trope-
dragt.

Efter at være steget et Hundrede Skridt til Vejrs stødte man paa Fortets Yderværker, en lav faldefærdig Ringmur af rødbrændte Sten, halvt begravet i en Overfylde af frodig Plantevækst; gennem hver Rift og Revne bugnede det Grønne frem mellem de hensmuldrede Brokker, klyngede og filtrede sig om de rustne Kanoner, som strakte deres lange Halse ud gennem de sammensunkne Skydehuller i højst ureglementerede Stil-
linger.

Bagved saas en tæt Række prægtige Banjantræer, som, den Gang Hollænderne plantede dem for halvtredje Hundrede Aar siden, sagtens havde staaet som slanke, unge Træer i velordnede Rader lige saa pæne og velopdragne som Lindetræerne i Hollændernes egne Gader; men Naturen var rigtignok gaaet over Optugtelsen — som de laa og vred og rakte sig til alle Sider med deres lange buskede Luftrodder, der lignede forpjuskede Skæg, og som de rigtige Rødder klamrede sig vildt om alt: Murbrokker og Kanoner i ét Virvar, ligesom Bunker af uredt Garn. Man fik Indtryk af, at det Hele havde staaet

urørt af menneskelig Haand i Hundreder af Aar — hvad det formodentlig ogsaa havde, og en Fornemmelse af noget Uhyggeligt og Spøgelsesagtigt benægtigede sig Ens Sind. —

Men inde i Skyggen af de sammengroede Træer, hvor Skovbundens Krat og Ranker gjorde Vejen ufremkommelig, var der en Urskovens Friskhed og Uberørthed. Og kunde man tænke sig et prægtigere tropisk Billede end disse dunkle Banjankroner sammenvævede med det fineste Kniplingsvæv af svajende, lyse Konvolvolus-Ranker med deres store, pragtfulde lilla Blomsterbægre, som slyngede sig helt op til Træernes yderste Toppe, klatrede ud langs Grene og Kviste og saa — hvor Taget glippede — faldt ned som lange sirlige Fryndser eller laa som et mægtigt, bølgende Tæppe løst henkastet over en hel Gruppe af Træer med Blomst ved Blomst — et Hav af Lyslilla, hvor Bier og spraglede Sommerfugle dansede i Sollyset.

Noget højere oppe laa selve Fortet, et massivt, grundmuret, firkantet Taarn med en takket Murkrone foroven og en dyb jerngitret Kælder forneden. En høj, bred Stentrappe førte op til Konsulens Kontor. Her traf jeg ham — den som kinesisk Sprogforsker vel kendte Mr. H. Giles — fordybet i det Studium, der senere har ført ham til Professorposten i Kinesisk ved Universitetet i Oxford.

Med den ligefremme Gæstfrihed, der sjældent savnes hos Europæerne i det fjærne Østen, var jeg et Øjeblik efter indført i hans private Bolig — en lav Bungalow, der laa tæt ved, hermetisk tillukket med nedrullede Bambusmaatter helt rundt som Skjold mod Solens Lansestik. Den solide Elegance, som her var udbredt over alt, hele den til de mindste Enkeltheder gennemførte engelske Komfort vilde ikke have gjort noget Hjem i London til Skamme, men dannede en slaaende Modsætning til hele Omverdenen og det tropiske Klima. Hvis man ikke af Erfaringen kendte Englændernes Tilbøjelighed og Evne til at føre deres »home« og alt, hvad dertil hører, med sig til Verdens

fjærneste Egne, vilde man vanskeligt kunne tænke sig et engelsk *drawing-room* i denne kinesiske Udhavn faa Mile fra »de Vildes Land«, hvor de blodtørstige »head-hunters« endnu huserede.

Det endelige Maal for min Rejse, Vicekongens Residensstad Taipeh (d. e. den store Nordby) laa en halvtredje Mil op ad Tamsuifloden ikke langt fra den lille Handelsplads Twatutia, Midtpunktet for Formosas The-Omsætning, hvor de europæiske og amerikanske Opkøbere slaar sig ned i Thesæsonen.

Den Dag jeg, efter et Par Timers Sejlads i en elendig, snavset lille Dampbaad, overfyldt med halvnøgne, Appelsin- og Jordnødgenskende, kinesiske Passagerer, naaede Twatutia, ventedes Liu hjem fra en Inspektionsrejse. En Afdeling Soldater med et Utal af røde Bannere var i den Anledning posteret langs Flodbredden tæt ved Landgangspladsen for at gøre Honnørs — en sjælden uhyggelig Samling af ukæmmede, sjusket paaklædte Banditter, der laa og drev mellem hverandre, støjede og lo paa den mest udisciplinerede Maade; Riflerne — amerikanske Bagladevaaben af nyeste Konstruktion — tumlede og kastede de med, som om de nærmest var bestemte til at lege med eller støtte sig paa, med Løbet eller Skæftet ned i den opblødte Jord, som det bedst kunde falde.

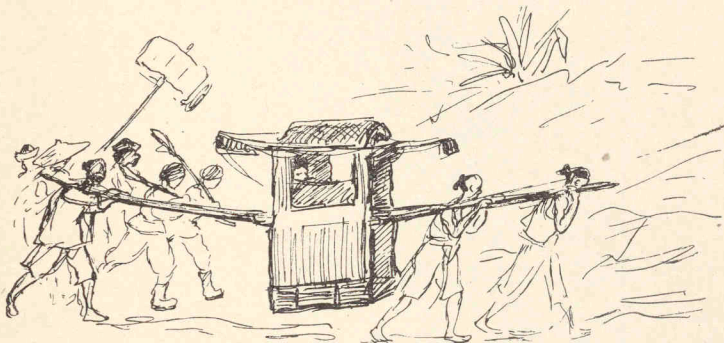
Midt i Sværmen stod et Par pjuskede mongolske Ponyer med nogle mægtige, lurvede Sadler, rigt behængte med falmende røde Kvaster, Bælder og al Slags Dingeldangel. De tilhørte aabenbart de to mandarinklædte, cigaretrygende Officerer, der stod og viftede sig ved Siden af.

Desværre lod hans Excellence vente paa sig, saa at jeg ikke fik Lejlighed til at overvære den vistnok højst interessante Modtagelsesceremoni. Først sent paa Aftenen opskræmmedes Beboerne i Twatutia ved en Række uregelmæssige Geværssalver ledsagede af en forvirret Larm af Hornsignaler, Pau-

ker og Gongoner — det var den store Mand, der holdt sit Indtog.

Gennem en Mandarin, der havde paataget sig at ordne Audiensspørgsmaalet, fik jeg et Par Dage efter Meddelelse om, at Liu var rede til at modtage mig.

I en officiel Bærestol med fire Kulier, som Skik og Brug fordrer, og ledsaget af en Tolk og Tjener ligeledes i Bærestole, begav jeg mig altsaa paa Vej til Residensstaden Taipeh.

Denne viste sig at være en Fremtidsby i aller egentligste Forstand, en af de mange temmelig umodne Frugter af Lius Virkelyst; foreløbig saa man i alt Fald kun den i en regelmæssig Firkant opførte Bymur, der omsluttede en vidtstrakt nøgen Mark — lige i Midten Vicekongens Yamen (Embedsbolig), omgiven af en bred Vandgrav — i det ene Murhjørne et Par usle Rønner — ellers intet som helst.

Det var unægtelig en noget bagvendt — men for Lius Methodes ret betegnende — Maade, man var gaaet til Værks paa. Allerførst havde man bygget de fire Byporte, som hver for sig bestod af et tredobbelt Sæt massive, jernbeslagne Træporte med vældige Bolte og Hængelaase. Efter saaledes betænksomt at have sørget for Byens forsvarlige Lukning var man gaaet i Lag med Murene — nu manglede *kun* selve Byen, en

Fransk Landgangsforseg, under Admiral Courbet, sl
(Pag. 305.) (Efter e

孫軍門淡水夜巡孤拔
第一圖

廣
東
日
報
館
印

孤
拔

tilbage af kinesiske Tropper under General Soon.
(Kinesisk Træsnit.)

Mangel, der ikke lod til at være saa let at afhjælpe; det hed sig i alt Fald, at Liu allerede paatænkte at nedlægge Taipeh som Hovedstad — af Mangel paa Indbyggere! —

Ved Ankomsten udenfor Yamenporten vakte vor lille Procession en ikke ringe Opsigt mellem den Sværm af Bærestolsdragere og Tjenere, som ventede paa deres audienssøgende Her-
rer. De var aabenbart ikke vant til at se Europæere paa nært Hold, og min Person og Paaklædning var derfor Genstand for en noget nærgaaende Nysgerrighed — enkelte af de mere dristige tillod sig endog at føle paa Stoffet i Frakken, Skoene o. s. v. Efter en længere Parlamenteren med Dørvogteren, der syntes opsat paa ikke at lade en saa sjælden Fugl slippe ind uden en passende Plukning — han havde den Frækhed at forlange tolv Dollars for at melde mig — fik Tolken ham dog saaledes imponeret, at han lod Tjeneren gaa ind med mit Visitkort — en lang rød Strimmel Papir med Navn og Stilling, gengivet ved kinesiske Tegn. Efter en længere Ventetid kom Tjeneren tilbage; Hovedporten med dens groteske Kæmpefigurer, to glubende Krigere i skrigende Farver, blev slaet op, og siddende i Bærestolen blev jeg baaret over flere aabne Gaarde til et Slags Ventesal, et tarveligt udstyret Rum med rødklædte Smaabænke langs Væggene. Langt om længe kom et Bud og meldte, at Excellencen gav Audiens, og ledsaget af Tolken førtes jeg gennem Forhallen, som var prydet med et helt Arsenal af røde Paraplyer, Processionsvifter, Titel-Tavler, Spyd, Torturretskaber, Lanterner, Bannere og andre Stormands Attributer. Ved Indgangen til Audienssalen dukkede pludselig en temmelig malproper udseende, halvgammel Fyr frem fra et Sidekabinet — det var den frygtede Liu Min Chuang i egen Person. Mod Skik og Brug ved saadanne Lejligheder var han ikke iført Mandarinuniform, men kun en ganske almindelig Husdragt, bestaaende af en ikke helt ren lang, hvid Kjortel. Det strittende sorte Haar, de uklare, rindende Øjne i Forbindelse med hele

hans usøignede Ydre vakte Mistanke om, at han havde benyttet den lange Ventetid til en lille Formiddagslur. Det for en Kineser ualmindelig kraftige Overskæg og den skarpt tegnede Næse gav ham et ubetinget militært Tilsnit — man kom uvilkaarlig til at tænke paa en fransk Sergeant. Sergeanten stak i hele hans Væsen, der dannede en saa paafaldende Modsætning til den, ofte irriterende, Ro og Anstand, den smilende, næsten krybende, Høflighed, man er vant til at finde hos den fornemme Kineser.

Med en Haandbevægelse og et Grynt, og uden at gengælde Tolken næsegrus Hyldest med andet end en temmelig stumpvinklet Bøjning, bød han os ind i Audienssalen og anviste os Plads paa et Par rødhyndede Ibenholtsstole, mens han selv satte sig lige overfor med sin »Pibetænder« bag ved Stolen.

Denne Funktionær var forøvrigt ikke den eneste Uvedkommende, der overværede Forhandlingen. Ved Salens Indgang og bag det gennembrudte Træværk, der dannede dens Vægge, stod en hel Flok af Tjenerskabet nysgerrigt spejdende og lyttende og bekræftende det velkendte Faktum, at Væggene intetsteds har flere Øren end i en kinesisk Yamen.

Liu indledte Samtalen med et Par personlige Spørgsmaal, og gik saa temmelig brat over til Sagen: det paatænkte Telegrafanlæg. Han talte kort og buldrende og kom straks i Harnisk, da Talen faldt paa en anden meget højtstaaende Mandarin, der var optraadt som hans Agent, og som han beskyldte for at have villet trække ham op i en urimelig Grad. »Æselshoved« og »Skildpadde« var kun et Par af de mildeste Skældsord, hvormed han karakteriserede Vedkommende. I sin Hidsighed glemte han rent sin Vandpibe, der hvert Øjeblik gik ud, og højst pudsigt var det at iagttage den nervøse Angst, hvormed den ulykkelige Pibetænder fulgte enhver af sin kollektive Herres Miner og Bevægelser for stadig at have en tændt

Fidibus parat ved Pibehovedet i det Øjeblik, det maatte behage Hans Excellence at suge til, hvad der ikke var saa let en Opgave, da Liu i sin Ivrighed brugte Piben til at gestikulere med.

Under Forhandlingen røbede Liu en ikke ringe Snedighed i Forbindelse med en fænomenal Uvidenhed, skønt han aabenbart var forsigtig for ikke at kompromittere sig for meget. Ganske betegnende var hans forbløffende Spørgsmaal om, hvorledes man nu kunde forvisse sig om, at et Telegrafkabel ogsaa var, hvad det gaves ud for, — at det virkelig indeholdt Kobbertraad, og ikke var en slet og ret Hampetrosse, — om han f. Eks. kunde faa Lov til under Udlægningen at kappe Kablet over hist og her for at se, hvad det indeholdt. —

Efter at have uddebatteret vort Emne, gav Liu paa kinesisk Vis Tegn til Audiensens Ophør ved at nippe til sin The — straks ved vor Indtrædelse var der blevet sat en Kop for hver — hvorpaa vi fulgte hans Eksempel, rejste os og trak os tilbage, ledsagede til Udgangen af Liu.

Saa snart vi var komne udenfor, gav Tolken sin Harme Luft over Vicekongens Mangel paa Levemaade. At han havde ladet ham — Tolken — ligge paa Maven uden at rejse ham op og vise ham samme Ærbødighed, var en Forhaanelse af Mandarinstanden (Tolken var nemlig ogsaa Mandarin — af 7de Rangklasse med Guldknep); hvis han »meldte ham«, vilde han blive degraderet o. s. v.

Den fuldstændigste Modsætning til Liu dannede hans Næstkommanderende, »Chefen for de indenrigske Anliggender«, som hans Titel lød, den smidige og altid sødt smilende *Li Tung An*. Var Liu plump som en Bøffel, var Li til Gengæld glat som en Aal. Han talte altid hviskende om sin høje Foresatte, men undsaa sig forøvrigt ikke ved at snerte ham, naar han var paa neutralt Gebet udenfor sine egne Tjenestefolks Hørevidde. Hver Gang, jeg besøgte ham, var han Elskværdigheden og Gæstfriheden selv og lod straks Champagne og Cigarer sætte

paa Bordet, et Traktement, hvormed fornemme Kinesere, der mener at forstaa sig paa europæisk Levemaade, plejer at hædre deres europæiske Gæster, uanset Tiden paa Døgnet. Maaske ogsaa, fordi disse to Ting hører til de faa barbariske Opfindelser, som de selv forstaa at goutere. Men Li dannede en Undtagelse. Han havde faaet saa megen Smag for det europæiske Køkken, at han roste sig af foruden en almindelig kinesisk Kok at holde to ekstra Kokke, hvorefter den ene forstod sig paa franske, den anden paa engelske Retter.

Jeg fik Lejlighed til at prøve Resultaterne af denne kombinerede Kogekunst ved en Festmiddag, hvortil han indbød mig Dagen før min Afrejse, og hvor Spisesedlen var saa ualmindelig righoldig selv for en kinesisk Middag, at man skulde tro, hans tre Kokke havde lagt an paa at præsentere alle de Retter, de overhovedet kunde hitte paa. Det var i Virkeligheden tre Middage, idet næsten hver Ret serveredes i tre forskellige Udgaver, tre Slags Suppe, tre Slags Fisk o. s. v. Der var da ogsaa foruden de kinesiske Spisepinde et Sæt sortskaftede Knive og Gaffler til hver Kuvert, ligesom der serveredes europæiske Vine i Glas, rigtignok ikke uden smaa tilgivelige Fejltagelser — som f. Eks. Rødvin i Sherryglas til Suppen og Sherry i Rødvinspokaler til Fisken. Der var naturligvis Svaleredesuppe med Dueæg og Hajfiskefinner med Skinke foruden en hel Del mindre almindelige Lækkerier som røget Flæskesvær med sød Sauce. Det Hele sluttede med en engelsk Plumpudding af allersværeste Kaliber, en Butterdejgstærte og en Bolle kinesisk Risvælling, i hvis Midte der med rød Saft var anbragt det kinesiske Tegn for »Held og Lykke« (ordret »Forfremmelse«), som den galante Vært egenhændig puttede mig i Munden med en Ske.

II.

Til de fornøjeligste Minder fra mit Ophold i Tamsui hører mit Bekendtskab med »Gamle Petersen«. Konsul Giles havde fortalt mig, at han havde en Landsmand af mig i sin Tjeneste i Egenskab af »Konsulatskonstabel« — ham maatte jeg naturligvis lære at kende. Det var i det røde Hollænderfort, at jeg første Gang traf Petersen. Der havde han sin Bolig i et stort luftigt Rum med favnetykke Mure og hvælvet Loft, som uden Tvivl en Gang i længst forsvundne Tider havde tjent som Vagtstue. Da jeg kom ind, sad han og lappede paa noget Tøj — en lille, udtæret Skikkelse med rystende, usikre Bevægelser, graasprængt Hørhaar og matblaa Øjne. Jeg tiltalte ham straks paa Dansk, men fik Svar paa Engelsk; det varede lidt, inden han kunde finde de rette Ord paa sit gamle Modersmaal, og Mælet røbede da straks hans Herkomst — den fynske syngende Akcent; den havde han i hvert Tilfælde ikke glemt. Vi blev snart gode Venner; han var sjæleglad ved at træffe en Landsmand, der kom ude fra den Verden, som han havde været afskaaret fra i saa mange Aar, og jeg følte straks Sympati for den skikkelige gamle Fyr. Alle de Mennesker, jeg kom sammen med under mit Ophold paa Øen, Kinesere og Europæere, kendte ham og havde kun godt at fortælle om »Gamle Petersen«, selv om man undertiden gjorde sig lidt lystig over hans Pudsigheder. For Konsulen var han uundværlig. I henved en Snes Aar havde han levet her i sin nuværende beskedne Stilling som Konsulatskonstabel og kunde opramse en hel Kongerække af Konsuler, der havde afløst hinanden. Kun *han* var bleven, gaaet i Arv som et gammelt Familjestykke, et nødvendigt Tilbehør til Konsulatet og det røde Fort, skønt det febersvangre, fugtighede Klima havde nedbrudt hans Helbred og mere end én Gang manet ham til Opbrud. Og han var ikke blot Konsulens højre Haand i

alle Forretningsanliggender — »det er saamænd ham, der styrer hele Kodillen,« fortalte Mr. Giles selv, — han var ogsaa Familjens Faktotum, villig og dygtig til allehaande, lige parat til at reparere en Stol eller lappe et Flag, lave Legetøj til Børnene eller undervise dem i Svømning. »Man maa bare vide, hvordan man skal tage ham, for han har sine Særheder,« forklarede Konsulen. »Han brummer altid først; men han gør alligevel alt, hvad man beder ham om. Saaledes spurgte jeg ham forleden, om han kunde lave Drengene en Skive til at skyde med Bue til af en gammel Matras, — Næh, det kunde han da ikke, det var ham rent umuligt, — Ja ja, da, saa lader vi den Fugl flyve, Petersen — men et Par Dage efter s'od Skiven fiks og færdig.«

Aldeles ubetalelig var Petersen, naar han fortalte om Krigsbegivenhederne paa Øen det foregaaende Aar og den Rolle, som han efter eget Sigende havde spillet ved denne Lejlighed. Ja, kunde man tro hans Ord saadan rent bogstavelig, saa var det nok »Gamle Petersen«, der havde reddet Tamsui fra at falde i Franskmændenes Hænder.

Det var oppe paa Taget af det røde Taarn, at vi ganske naturlig kom ind paa dette Emne. Jeg var kravlet derop med Petersen som Vejviser for at nyde Udsigten. Hele Indløbet med det solblinkende blaa Hav i Baggrunden, Floden, der krummede sig ind i Landet mellem grønklædte Høje og blaat fortonede, fjerne Bjerger, Ankerpladsen med sine Rækker af Djunker og Sampaner, Kineserbyen med sine snirklede Tage — alt laa som et Landkort for vore Fødder. Kun mod Vest var Synskredsen begrænset af Bakkekammen med det kinesiske Jordfort. Der lød Hornsignaler derovre fra. De krigerske Minder vaagnede hos »Gamle Petersen«, og saa begyndte han at fortælle i sin snurrige anglo-fynske Jargon, som det er aldeles umuligt at gengive: »Jo, De kan »troh«, her var ikke meget rart her oppe, mens Franskmændene laa der udenfor og bombar-

derede paa os — de »skø« li'som de var rent gale. Vi havde det engelske Flag oppe, men alligevel saa regnede Kuglerne ned heromkring; ja, her skal De se, der var en, der ramte her« — han viste paa et udbedret Sted i Brystværnet — »og en der; men nu har vi repareret det, og neden under kom der en Bombe og lavede et stort Hul lige i Hjørnet af Taarnet, og saadan blev de ved i lang Tid, længe efter at Fortet der ovre var skudt helt væk — og der var ingen, der vidste, hvad de »skø« paa — og det sagde jeg ogsaa til den fremmede Admiral, da jeg var ombord hos ham i Keelung — jeg sagde ham det rent ud. »Du er jo et godt »Fæh«,« sagde jeg; »hvorfor ligger du saadan og spilder dine Kugler, saa snart du faar Kig paa en gammel Kælling?« — Jo, det havde han saamænd sagt — og mere end det — for da Admiral Courbet, imponeret af Petersens Kendskab til de lokale Forhold og kinesiske Sprogtalent, havde sagt til ham: »Ja, vi skulde bare have haft dig; du er en Mand, vi kunde have haft Brug for,« — saa havde Petersen svaret: »Ja, men ser du, du kunde ikke have faaet mig, for jeg er nu Kineser.« — »Ja,« fortsætter Petersen, »havde det endda været Danskerne eller Englænderne eller en anden skikkelig Nation, saa skulde jeg gerne have set dem tage Formosa, for det er lige godt en mageløs dejlig Ø, og det er skammeligt, saa Kineserne regerer med den — det bliver da aldrig til noget — men det Røverpak til Fransk-mænd, de duer heller ikke til at gøre noget ordentligt, og jeg har nu levet saa længe mellem Kineserne, — det er mine Venner, og Franskmændene, dem vilde jeg ikke hjælpe, skønt jeg kunde magelig have tjent mig en 20.000 Dollars paa den Maade.« At Petersen, som i Embeds Medfør kendte hver en Krog og hver en Sti omkring Tamsui, og som ogsaa maatte have nøje Kendskab til Kinesernes Forsvarsforanstaltninger, virkelig kunde have ydet Franskmændene store Tjenester, var ikke alene hans egen Mening — det fik jeg ogsaa bekræftet fra

andre Sider. I Hovedtrækkene var der heller ikke Tvivl om hans Beretningers Sandfærdighed — endnu mindre kunde man tvivle om, at han selv troede fuldt og fast paa sin Fremstillings nøjagtige Overensstemmelse med de faktiske Forhold; det var kun i Detaillerne, at hans Sømandsfantasi løb af med ham og gjorde ham mindre nøjeregnende med den Kolorit, hvormed han udmalede sine Oplevelser. Dette gjaldt maaske især den Rolle, han mente at have spillet ved Franskmændenes mislykkede Landgangsforsøg. — »Jeg kunde lige godt ikke »li« at se Kineserne skære Hovederne af Franskmændene,« — fortalte han —; »det var et fælt Syn det. Jeg havde selv hjulpet dem med at lave det Baghold, for jeg kender jo godt Generalen — ham Soon — han er min Ven, og saa sagde jeg til ham: »Der skal du gemme dine Folk,« og saa gemte de sig rundt omkring mellem Smaakrattet paa Højen dernede ved Stranden — og da Franskmændene kom marcherende op fra Kysten, saa »skø« de paa dem — og Franskmændene de blev jo forbavsede, for de kunde slet ikke se dem, men blev lige godt ved at gaa frem; men saa drattede den ene efter den anden, og Kineserne blev ved at »sky« — og saa faldt Franskmændenes Officer, og de andre »gle« og snublede, for der var et helt Morads, og saa vilde de ikke mere og maatte retirere tilbage; men saa kravlede Kineserne efter dem og blev altfor sikre paa det, og det skulde de ikke have gjort; for da saa Franskmændene igen var komne i deres Baade, begyndte alle de franske Krigsskibe at »sky« med deres Kanoner ind paa Stranden, saa der faldt en hel Bunke Kinesere. Men saa bagefter, da jeg saa at de kinesiske Soldater skar Ho'derne af de døde Franskmænd, saa blev jeg »vre« og gik ind til Generalen og skældte ham ud. »Du maa jo skamme dig noget,« sagde jeg; »nu er de »døde«, kan du saa ikke lade dem være i Fred?« Men han grinte bare af mig og gik hen og tog et Ho'de af en fransk Officer, som laa i hans Telt, og ruskede ham i Skæggët og

sagde: »Han er jo helt »dø«, han kan jo ikke mærke det!« Men saa blev jeg endnu mere gal i Ho'det og sagde til ham: »Du bærer dig jo ad som en He'ning og ikke som et kristent Menneske — hvordan kunde du »li«, om jeg nu tog Ho'det af dig og ruskede dig i Skægget? Og hvis du nu ikke er manerlig og siger til dine Folk, de skal holde op med det, saa gaar jeg over til Franskmændene og hjælper dem, saa kan du have det saa godt!« — Se, det havde hjulpet. Fra den Dag af blev de halvraadne Hoveder af de faldne Franskmænd begravede, efter at de havde været stillet til Skue paa Markedspladsen i Tamsui til Fryd for en hævntøstig kinesisk Pøbel — ja, et Par af dem havde nok været tagne paa »Tournee« til Landsbyerne flere Mil ind i Landet. — For Resten havde Franskmændene nok givet mere, end de fik den Dag — paa kinesisk Side var der henved hundrede Døde og Saarede, medens de Franske kun efterlod en halv Snes Døde; de Saarede havde de taget med sig. Ingen havde forøvrigt ventet et saa uheldigt Udfald af Landgangen. I Konsulatet og de andre europæiske Huse havde man forberedt sig paa at have franske Officerer til Middag den Dag.

Overalt, hvor jeg kom i Tamsui, fandt jeg synlige Minder om hine bevægede Bombardementsdage; der var ikke et engelsk Hus, uden at det havde en Relikvie i Form af en Granatstump — Petersen havde en hel Samling, ikke at tale om »hans Ven«, den amerikanske Missionær, Dr. Mackay, som Petersen introducerede mig til, for at jeg kunde faa hans »Museum« at se.

Missionærens Bolig, som tillige var indrettet til Skole for Kinesere og Seminarium for indfødte Missionspræster, laa noget længere tilbage paa samme Højdedrag som Konsulatet. Vi traf Doktoren paa Verandaen i Skjorteærmer med en Notebog i Haanden, omringet af et helt Apotek af Medicinflasker og Krukker, som han var i Færd med at ordne. Han forklarede,

at det var en Sending Medicin, hovedsagelig amerikansk Olie, engelsk Salt og Kinin, som var bestemt til en af Missionens Udposter inde i Landet. Han lagde ingenlunde Skjul paa, at hans praktiske Virksomhed som Læge havde været ham en uvurderlig Støtte i hans Kald som Sjælehyrde for de fuldstændig uciviliserede og uvidende Indfødte, mellem hvilke han særlig søgte sin Menighed. Man fik uvilkaarlig Indtryk af, at det mere var disse Midler, hvis Virkning selv en Urbeboer fra Formosas Indlandsskove maatte kunne forstaa og vurdere, end den kristne Religions mindre haandgribelige Naademidler, som han havde at takke for sit enestaaende Held som Hedningemissionær — et Held, hvorom hans Album med Fotografier af en halv Snes ny opførte Kirker noksom vidnede. Han fremviste med Stolthed dette Album, Forbindstasken og et komplet Sæt Tandlægeinstrumenter, hvormed han selv havde udført — jeg husker ikke hvor mange, men det var nok ligefrem Hundreder af heldige Tandoperationer, og førte os saa ind i sit Museum. Dette, som hovedsagelig var bestemt til Hjælpemiddel ved Undervisningen, viste sig at være det kuriøseste Skrabsammen, som vel nogensinde har været sammenhobet i ét Rum. Udstoppede Pattedyr og Fugle, Skeletter, Konkylier, Mineralier og Stene, Koraller og Insekter, Hjerneskalder og et helt lille Bjerg af ormstukne Mennesketænder — Minder om lige saa mange Tandudtrækninger og formodentlig Omvendelser — laa Hulter til Bulter paa Hylder og i Glasskabe. I et Hjørne stod et Par kluntede Træfigurer, forestillende en indfødt Mand og Kvinde i deres temmelig sparsomme Nationaldragt, behængte med Kæder, Frynser og Ringe af Glasperler, Rovdyrtænder og Muslingeskaller. Paa en Hylde i Nærheden laa Prøver af de Indfødtes smukt forarbejdede Tøjstoffer og Hovedbeklædninger, hvoraf navnlig Mændenes med deres Dyreskind og Vildsvinetænder eller prangende Fjer var højst ejendommelige. Særlig karakteristisk var Anvendelsen af et helt Fasanskind til en

Høvding's Hovedprydelse med Fuglens Hoved fortil og den lange Hale hængende ned bag, en Hat saa chic, som nogen Parisserinde kunde ønske sig. Paa samme Hylde laa en tilsolet fransk Officerskepi Side om Side med Hovedskallen af en af de mest berygtede Høvdinge og hans Kniv, hvormed han i sin Tid havde kappet Hovedet af to og tyve Kinesere, inden Turen kom til ham selv. Saa var der Vaaben, Buer og Luntebøsser — en Pilespids, som Doktoren havde trukket ud af et Ben, hvor den havde siddet i tre Uger — en amerikansk Strikkemaskine, en Rottesaks og hundrede andre Mærkværdigheder og Snurrepiberier.

Jeg talte vel en fire, fem Gange med Petersen under mit Ophold i Tamsui, og efterhaanden vandt jeg hans Fortrolighed og fik hans Livshistorie. Han var kommen ud til Kinakysten som Styrmand, havde efterhaanden tjent sig lidt Penge og havde saa sammen med en Anden købt sig en Skonnert, som sejlede i Fragtfart paa Kysten. Skonnerten var gaaet under i en Storm, og saa var han omsider havnet her. Naar han havde sparet sig Penge nok sammen til Rejsen, vilde han gerne se Danmark og sin gamle Moder, som han ikke havde hørt fra i flere Aar, endnu en Gang — han mente, saadan en Tur vilde gøre ham godt, han trængte svært til lidt Forandring. Stakkels Petersen — det havde vist lange Udsigter. Konsulatskonstabel-Gagen rakte vel næppe saa langt. Rigtignok havde Petersen endnu ikke opgivet Haabet om at finde den underjordiske Hvælving, hvor Hollænderne efter Sagnet skulde have efterladt en umaaelig Dynge Dukater, den Gang de for et Par Hundrede Aar siden over Hals og Hoved maatte forlade det røde Fort. Petersen havde længe søgt efter Skatten, og for kort Tid siden var han netop stødt paa et Sted, hvor det lød saa underlig hult, naar han bankede med sin Stok i Jorden — der skulde han dog lade grave en Dag. Og saa havde rigtig nok ogsaa en af hans gode Venner mellem Kineserne, som en Gang før havde hjul-

pet og plejet ham under et slemt Anfald af Feberen, tilbudt ham et Laan til Rejsen; »men det ku' han dog ikke li' at ta' imo'«. Det laa i det Hele øjensynligt mere for Petersen at gøre Andre Tjenester end selv at modtage dem. Jeg skal ikke glemme ham, at da jeg ved Afskeden spurgte ham, om der ikke var noget, han havde Lyst til, som jeg kunde sende ham fra Shanghai til Tak for hans Tjenstvillighed, — jo, saa vilde han da saa grumme gerne, at jeg skulde sende ham en Stump Telegraf-Kabel eller saadant noget lignende, som han kunde forære sin Ven, den amerikanske Missionær — og saa om jeg vilde hilse hans gamle Moder, hvis jeg en Gang skulde træffe hende. Paa sig selv tænkte han ikke.

Lige saa lidt tænkte han paa sig selv den Tyfondag et Par Aar før, da han vovede sit Liv for at frelse en tysk Dampet fra den visse Undergang. Tyfonen kom — som den plejer at gøre — uden langt Varsel; men medens alle de kinesiske Fartøjer, Djunker, Fiskerbaade og Sampaner skyndsomst havde søgt Læ ved det første Tegn til den kommende Orkan, laa den tyske Kaptajn uforberedt og tænkte at kunne ride Vejret af for sit Anker. Men gamle Petersen var ikke Sømand og hjemmevant i Tamsui for intet, — han vidste, hvad de hvinende Vindstød betød, som stadig kom igen med større og større Kraft og med kortere og kortere Mellemrum, vidste, at Floden snart vilde svulme til et oprørt Hav, at de mødende Vandmasser vilde hvirvle det hjælpeløse Skib omkring i en fnysende Malstrøm. Der var kun én Redning — Dampet maatte advares og skifte sin Ankerplads. Men hvem skulde advare den? Den laa midt ude i Strømmen — Signaler fra Land vilde ikke blive bemærkede — Hav og Himmel stod allerede i ét; »Gamle Petersen« vilde gøre det; Sømandsinstinkt vaagnede hos ham. De sagde alle, det var Galmandsværk; men han svarede dem, at *det* kunde han ikke lide at staa og se paa. Saa gik han ud i sin Jolle sammen med en gammel Kineserulk. Hver tog sin Aare, og ud

til Damperen kom de lige i rette Tid. Fra Land kunde man se Damperen arbejde sig op ad Floden til en Bugt i Læ af Højderne. Men hvor blev Petersen og hans Jolle af? I to Dage ventede man ham forgæves — saa blev han opgivet. Men den tredje Dag landede han velbeholden i en Sampan — Resterne af Jollen var nok blevne derude. Det Hele var gaaet ganske simpelt til. Efter at have prajet Damperen og advaret den om Faren, var hans og hans Kammerats Kræfter noget nær udtømte; og selv om de havde været nok saa friske, hvad vilde de fire Arme have formaaet mod de rasende Bølger og de vilde Vindstød, der fejede den lette Baad henad Vandet som en vippende Spaan over mod den modsatte Bred. Petersen tænkte ikke mere paa at naa hjem. Men Orkanen hjalp ham, løftede ham og hans Jolle bogstavelig ud af Vandet og slængte den i Land paa den anden Side. Efter en lang Vadetur gennem de oversvømmede Marker var han og hans Kammerat omsider naaede til en kinesisk Landsby, hvor de var blevet vel modtagne og plejede, indtil Vandet var sunket saa meget, at de kunde vende tilbage. — *Den Historie* talte Petersen aldrig selv om til mig — men der var andre, som ikke havde glemt den.

Det var, om ikke just med et tungt Hjærte, saa dog med et tungt Hoved, at jeg Dagen efter den foran beskrevne Afskedsfest hos Li sagde Farvel til Twatutia for at vende tilbage til Shanghai.

Da Damperen gled ud af Tamsuis Havn stod gamle Petersen oppe paa Skrænten foran det røde Fort og svingede med Hatten og sendte vel i Tankerne en Hilsen med hjem til Danmark.

Kort Tid efter min Ankomst til Shanghai indløb et Brev fra Li Tung An, hvori han, indvævet i et Omsvøb af blomst-

rende Tirader, meddelte det Faktum, at Hans Excellence Vicekongen efter min Afrejse fra Formosa, trods hans — Li's — indtrængende Advarsler og Formaninger havde været saa ubesindig at give Kabelkontrakten til et engelsk Firma. »Hans Excellence« — skrev han — »havde handlet som en Mand, der overfylder sig med kølende Drikke om Sommeren og føler en øjeblikkelig Vederkvælgelse, men glemmer, hvad der vil følge paa om Efteraaret! (paa Dansk: »Efter den søde Kløe o. s. v.«) — men *han* (Li) vaskede sine Hænder.«

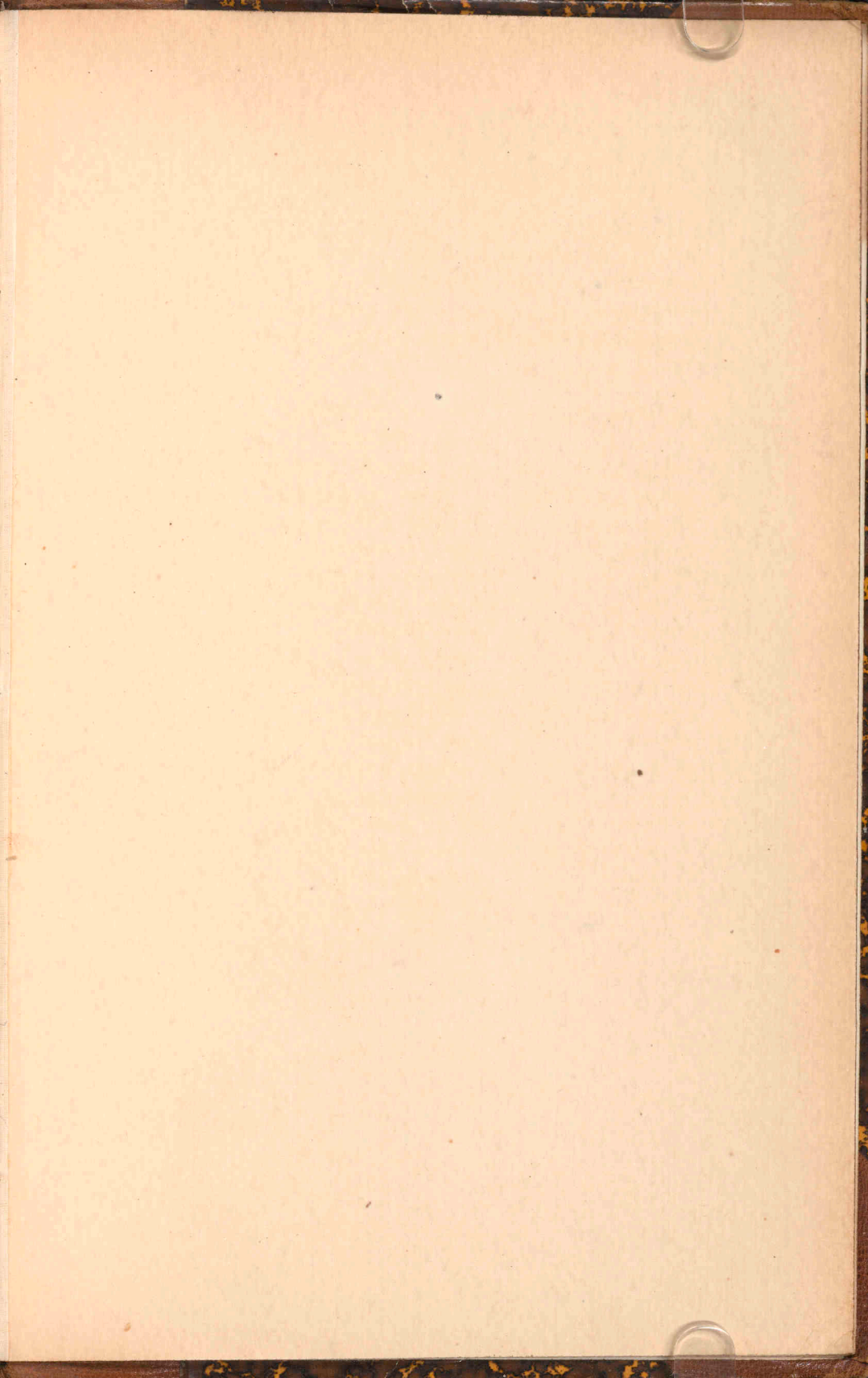
Senere kom det frem, at Liu allerede inden min Sammenkomst med ham havde engageret sig saa stærkt, at Kontrakten praktisk talt var afsluttet. Sagen var den, at det nævnte Firma, der ikke skyede noget Offer for at komme i Forretningsforbindelse med Vicekongen og levere ham Kanoner og andet Krigsmateriel, for en urimelig lav Pris havde tilbudt at udføre det projekterede Kabelanlæg og i Tilgift forsyne ham med et Krigsskib, der tillige paa én Gang kunde fungere som Kabeldamper, Fragtdamper og Transportskib! Et saa lokkende Tilbud havde Liu naturligvis ikke kunnet staa for.

Uheldigvis for Li gjorde han sig selv skyldig i en lignende »Glemsomhed«, som den, han havde tillagt Liu. Samme Aar sidstnævnte, der ved sine planløse Eksperimenter havde bragt Øens Finansvæsen i den mest fortvivlede Uorden, — »af *Helbredshensyn* blev fritaget for sin byrdefulde Stilling« (Peking Gazetten), opdagedes det, at Li — for at kunne tilfredsstille sine europæiske Ekstravagancer, havde hjulpet godt med at tømme Kassen. Han blev sat under Tiltale, degraderet og — saa vidt jeg mindes — deporteret til en Forbryderkoloni paa Rigets yderste Grænser. —

IWAN BERNER.

REGISTER OVER BIDRAGYDERNE

Baumann, K. F.,	Telegrafist, Newcastle.
Berner, Iwan,	pens. Driftsbestyrer.
Bruus, E.,	fhv. Telegrafist, Rodemesterassistent.
Christiani, K. H.,	Overtелеgrafist, Newcastle.
Henningesen, J.,	afd. pens. Driftsbestyrer.
Janssen, E.,	pens. Overassistent.
Kragh, Chr. H.,	pens. Stationsbestyrer.
Kring, C.,	Kontrolør, Tientsin.
Lange, F. M.,	pens. Telegrafist.
Lauritzen, Severin,	Ingeniør (Kemp & Lauritzen).
Nielsen, F. C. C.,	pens. Driftsbestyrer.
Petersen, Julius V.,	pens. Regnskabsfører.
Raffenberg, J. Chr.,	pens. Maskiningeniør.
Rich, Chr. B.,	Assistent i Regnskabsafdelingen, Kjøbenhavn.
Ripperda, Vibal de,	Kontrolør, Paris.
Schwensen, L.,	pens. Telegrafist, Maler.
Schönebeck, Alfred,	Assistent i Sekretariatet, Kjøbenhavn.
Sørensen, K.,	Telegrafist, Irkutsk.
Trosborg, Holger,	Telegrafist, Calais.

NYT NORDISK FORLAG

SOPHUS BAUDITZ

HANS LIV OG DIGTNING

VED GUSTAV BAUDITZ

Rigt illustreret

Kr. 5.00

MARTHA OTTOSEN

DANMARKS GRÆNSEVAGT

MOD SYD

MINDER FRA FLENSBORG

Rigt illustreret

Kr. 6.50

HENRIK SCHARLING

THEOLOG ELLER DIGTER

UNGDOMSERINDRINGER

OG BREVE

Med Illustrationer

Kr. 7.75

Faas i alle Boglader

